

LA PARTICIPACIÓ ESTUDIANTIL A LA UPF

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Consell Social

LA PARTICIPACIÓ ESTUDIANTIL A LA UPF

Projecte finançat pel Consell Social de la UPF

**Universitat
Pompeu Fabra**
Barcelona

Consell Social

Direcció del projecte

Emma Roderó

vicerectora d'Estudiants

Investigadors principals

Mariona Ferrer Fons

Departament de Ciències Polítiques i Socials

Mònica Figueras Maz

Departament de Comunicació

Davinia Hernández-Leo

Departament de Tecnologies de la Informació i les Comunicacions

Jordi Mir Garcia

Departament d'Humanitats

Carles Murillo

Departament de Ciències Experimentals i de la Salut

Francisco Fernández Buey

Departament d'Humanitats

Investigadors col·laboradors

Jordi Estivill

Julia Nuño de la Rosa

Marc Guinjoan

Marc Sanjaume

Sumari

07

Prefaci

09

Pròleg

11

01 Introducció

15

02 Marc teòric i estat de la qüestió

27

03 Context històric i actual de la participació a la UPF

35

04 Objectius i metodologia

49

05 La participació estudiantil en xifres

87

06 Anàlisi de les enquestes als estudiants

131

07 Anàlisi dels grups de discussió amb estudiants

149

08 Anàlisi dels responsables acadèmics i de serveis

167

09 Anàlisi de les entrevistes a professors

179

10 Síntesi, conclusions i propostes

203

11 Bibliografia

207

12 Annexos

Presentació del rector

La participació dels estudiants en l'activitat de la Universitat és un objectiu prioritari per a la Universitat Pompeu Fabra i, consegüentment, és una actuació significativa dins l'Estratègia UPF 25 Anys, el full de ruta que orienta els eixos sobre els quals es vol projectar la UPF als 25 anys del seu naixement.

Així, sobre el principi que la integració entre la formació acadèmica i l'educació en valors és l'eix sobre el qual s'articula la formació de ciutadans competents i responsables, a la UPF estem desenvolupant un model de formació de l'estudiant integral i alhora integrador, que fomenta la seva participació en diferents esferes de la vida universitària en un ambient de diàleg obert i crític.

En aquest sentit, el Vicerectorat d'Estudiants orienta la seva política a fomentar la participació dels estudiants en tres àmbits essencials: en el funcionament ordinari de la Universitat (promovent-ne els instruments específics, des dels òrgans i comissions fins a les associacions estudiantils), a nivell acadèmic i, finalment, en l'àmbit cultural, esportiu i de cooperació.

Per tot això, l'elaboració d'un estudi sobre la participació estudiantil a la UPF –que no només fa una diagnosi d'aquesta realitat, sinó que també s'atreveix a fer propostes per promoure la participació dels estudiants i reorientar una situació més que millorable– és una mostra explícita del compromís de la Universitat per avançar cap a aquest model que preveu formar no només excel·lents professionals, sinó també millors persones.

Josep Joan Moreso

rector de la Universitat Pompeu Fabra

Aquest estudi el volem dedicar a la memòria del Francisco Fernández Buey, catedràtic de Filosofia moral i política a la Universitat Pompeu Fabra i tantes altres coses. El Paco, el Buey, és una referència per totes aquelles persones que s'han preocupat per la universitat des dels anys seixanta fins avui. En la seva relació amb les persones joves, pensant en la universitat i en el conjunt de la societat, sempre ho va tenir molt clar: “millor seria escoltar-los i col·laborar amb ells a la neteja de l'àgora. Que falta fa.”.

Pròleg

Aquest estudi neix, de manera específica, d'una preocupació sobre el procés de participació dels estudiants a la UPF, i es justifica a partir de l'anàlisi del context universitari conjunt, els indicadors del qual no són gens positius. Els resultats d'estudis previs realitzats en aquest àmbit posen de manifest xifres preocupants sobre el grau d'implicació dels estudiants a la vida universitària. Conèixer com es produeix la participació dels estudiants a la UPF i detectar-ne les deficiències per tal de corregir-les va esdevenir, per tant, una línia clara d'actuació marcada des del Vicerectorat d'Estudiants. Així doncs, es va dissenyar un pla d'actuació que plantejava diverses accions dirigides a implantar un model integrador dels estudiants a la Universitat, la primera de les quals havia de ser una anàlisi del context existent que permetés avaluar la situació de partida per després actuar sobre els àmbits en què s'haguessin detectat deficiències.

Amb aquesta finalitat, aquest estudi pretén desenvolupar el concepte de formació integral de l'estudiant a la UPF, a través del foment i la promoció de la seva participació en diferents àmbits de la vida universitària. Des d'aquest punt de vista, la participació estudiantil a la UPF es concep com un projecte de formació integral que, per tant, s'articula i es materialitza principalment en tres àmbits: la representació dels estudiants en el funcionament ordinari de la Universitat a través dels seus principals òrgans i comissions, així com a través del teixit associatiu; la participació dels estudiants en l'àmbit acadèmic i, finalment, la seva implicació en activitats culturals i esportives.

Aquest model integrador s'assenta sobre la idea que la participació i la representació estudiantils representen un eix vertebrador fonamental del funcionament de la universitat que ha de garantir la presència dels estudiants a la vida universitària, en un clima de diàleg i de debat obert i crític. Des d'aquest punt de vista, la participació integral dels estudiants representa un principi desitjable per a la nostra universitat en la mesura en què contribueix a assolir dos objectius fonamentals: d'una banda, a configurar una universitat pública que sigui capaç de generar vincles amb la societat; i, d'altra banda, a l'objectiu de formar ciutadans dins un procés educatiu, entenent la participació com una dimensió de la qualitat de vida de les persones relacionada amb els processos d'inclusió social, d'implicació, d'integració i d'identitat.

En definitiva, davant d'aquesta realitat, es considera pertinent aprofundir en els factors específics que afecten el desenvolupament d'aquest àmbit a la UPF, mitjançant una radiografia de la participació estudiantil que integri tota la comunitat universitària, en un intent de trobar camins i d'eliminar dificultats per a la implicació dels estudiants.

Emma Rodero

Vicerectora d'Estudiants

01 Introducció

Les societats globals actuals estan condicionades per una creixent complexitat. És en una densa xarxa d'actors que interaccionen, amb diferents recursos i interessos, on es determina la presa de decisions i es produeix el canvi social. Les antigues esferes clarament delimitades (política, economia, universitat i acadèmia, religió, societat civil, etc.), amb estructures jeràrquiques i actors identificables, queden avui substituïdes per aquestes xarxes complexes i heterogènies, en què les aliances, però també les rivalitats, juguen un paper fonamental per assolir determinats objectius. És en aquest context on s'emmarca el concepte de *governança* com a model coparticipat de presa de decisions col·lectives, més enllà de l'estricta poder polític i institucional clàssic. En aquest sentit, i en un escenari de creixents desafeccions i inseguretats, emergeix la importància d'enfortir la societat civil i l'interès per dotar de contingut i de valors col·lectius el concepte de ciutadania, i afavorir així un cert aprofundiment democràtic. La participació, doncs, recobra un paper clau en tots els àmbits de la societat, i està íntimament relacionada amb el desenvolupament personal i amb la transformació social.

La participació a la universitat no n'és una excepció. No només s'aprèn a les aules, sinó també fora de les aules. Participar en els òrgans de govern o en associacions estudiantils és també un procés d'aprenentatge, perquè proporciona a l'estudiant competències i valors que li faciliten la integració i el compromís social, la inserció laboral i, en definitiva, la construcció identitària. D'altra banda, a la universitat també li cal aquesta participació; els estudiants són la seva raó de ser, i per això és fonamental que s'impliquin en el seu funcionament.

Malgrat les bondats de la participació, la realitat és, però, una altra. Les xifres evidencien que el grau de participació estudiantil és molt baix. Tots els estudis realitzats, tant en universitats catalanes com més enllà, coincideixen a assenyalar la dificultat de la participació dels estudiants en el

funcionament i en la vida de les universitats, ja sigui en els òrgans i les estructures de govern o bé en associacions o altres espais més informals (culturals, esportius, de solidaritat).

És cert que l'escenari ha canviat amb l'adaptació al nou Espai Europeu d'Ensenyament Superior, amb noves reivindicacions, un canvi en la cultura política de les persones joves..., i tot plegat ha contribuït a resituar el debat sobre el paper dels estudiants a la universitat i sobre el paper d'aquesta en la formació integral dels estudiants. A més, les recents onades de mobilització i reivindicació protagonitzades sobretot per generacions de joves al voltant del moviment dels indignats o del 15-M suposen una interpel·lació que pot servir per repensar i/o redefinir aquest paper.

Aquest estudi respon a un interès del Vicerectorat d'Estudiants de la UPF, que, amb el suport del Consell Social, volia conèixer la realitat de la participació estudiantil en aquesta universitat. Amb aquest objectiu, va encarregar aquest estudi a un equip d'investigadors de diferents departaments de la Universitat. Les aportacions d'especialistes en diferents disciplines han fet possible un treball exhaustiu i rigorós com aquest.

Els objectius generals d'aquest estudi són conèixer quina és la realitat de la participació dels estudiants a la UPF, les dades i les causes, i fer propostes per reorientar la situació. En la primera part s'analitzen, a partir d'un exhaustiu treball de documentació, totes les dades sobre participació de què es disposa a la Universitat, referides a aspectes que van des dels processos electorals o la participació en cultura, esports, solidaritat o associacionisme fins a les normatives i els reglaments interns d'àmbit estudiantil i general (capítol 5). En segon lloc, es pregunta als estudiants, mitjançant una enquesta en línia, sobre el coneixement dels òrgans de funcionament, els serveis i les associacions a la UPF i la seva opinió respecte a la seva tasca (capítol 6). Aquesta part central de l'estudi es complementa amb la realització de sis grups de discussió amb estudiants de diferents perfils, implicats de manera diversa en la Universitat, per conèixer quina és la funció que consideren que ha de tenir la universitat i quines són les motivacions que els empenyen a participar o bé a no fer-ho, més enllà de la resposta tòpica de la manca de temps (capítol 7).

Per elaborar, però, un diagnòstic fiable de la participació estudiantil a la UPF vam creure que havíem de preguntar, també, als altres agents de la

comunitat universitària: els professors, per una banda, i els càrrecs acadèmics i responsables de la gestió estudiantil, per l'altra. En el marc de l'estudi s'han fet tretze entrevistes en profunditat a càrrecs acadèmics i responsables d'estudiants en diferents òrgans (capítol 8) i setze entrevistes en profunditat a professors de diferents estudis (capítol 9) per tal de poder aproximar-nos a la realitat de la participació des de diferents visions, totes interrelacionades d'una manera o altra. A partir de tot plegat hem fet una avaluació de la situació, amb la finalitat de proposar diverses vies d'actuació.

Finalment, es presenten les conclusions més rellevants de l'estudi d'acord amb els objectius inicials de la recerca, i es presenta tot un conjunt de propostes per fomentar la participació estudiantil.

02 Marc teòric i estat de la qüestió

La majoria dels educadors, dels polítics i dels gestors universitaris estan d'acord que desenvolupar les capacitats i el pensament crític dels estudiants en el sistema educatiu és un objectiu per formar-los com a ciutadans més actius en la societat. Ara bé, la manera com aquesta retòrica s'aplica a la pràctica varia molt en funció dels valors i dels actors implicats. La mateixa Llei d'universitats de Catalunya (1/2003, de 19 de febrer de 2003) menciona en el preàmbul i en diversos apartats posteriors la necessitat de fomentar la participació estudiantil i el pensament crític dels estudiants, i la concepció de la Universitat “com a espai de compromís social i participatiu i com a motor de processos de millora de la societat” (principi de l'article 4 del títol preliminar). A nivell estatal, en el capítol 8è. del nou Estatut de l'Estudiant Universitari (Reial Decret 1791/2010, de 30 de desembre) es regula explícitament el dret a la participació i a la representació estudiantils i, més endavant, es fa al·lusió a la participació social i a la cooperació estudiantil. I a nivell internacional, al maig del 2001, en el comunicat de Praga els ministres de la UE afirmaven que els estudiants havien de participar en l'organització i el contingut de l'ensenyament universitari, la qual cosa volia dir, en el context de creació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES), facilitar també la implicació dels estudiants en aquell procés. Aquests són alguns exemples de desenvolupament legislatiu o de posicionament polític en els quals s'esmenta la rellevància de la participació dels estudiants.

Des d'un vessant empíric, diversos estudis demostren que la universitat és un dels espais de socialització secundària en els quals l'estudiant pot desenvolupar actituds, aprendre habilitats i viure experiències útils per a la seva participació com a ciutadà en una democràcia (Andolina *et al.*, 2007; Astin, Sax i Avalos, 1999). En altres paraules, la universitat pot funcionar com una escola de ciutadania i educació cívica (Galston, 2004; Westheimer i Kahne, 2004). El context universitari ofereix “una oportunitat idònia per a la pràctica de la democràcia a petita escala” (Martín, 2007: 120).

Dit això, un dels déficits més importants de les universitats catalanes, així com de les universitats del conjunt de l'estat espanyol, és la baixa participació dels estudiants en la vida universitària. Qualsevol indicador que agafem per mesurar la participació estudiantil tendeix a assenyalar que els estudiants participen poc en els afers col·lectius de la universitat, exceptuant-ne certs moments d'elevada mobilització política com ho han estat les protestes estudiantils contra la guerra de l'Iraq (2003), contra la LOU (2001 i 2002) (Fouce, 2003; Vaquero 2004), les mobilitzacions contra el procés de Bolonya (2006, 2007 i 2009) (Mir, 2009), les recents mobilitzacions del 15-M (2011) o, més lluny en el temps, l'època de les 'acampades a favor del 0,7' (1994), en què es demanava al govern del moment que dediqués el 0,7 del seu pressupost anual a ajudar els països del Sud. Val a dir, però, que en aquests casos ja ens situem pròpiament fora dels canals establerts per a la participació en els òrgans de representació, en l'àmbit associatiu i, en general, en la vida col·lectiva diària de la universitat.

02.1 Què entenem per participació estudiantil?

El concepte de participació és multidimensional, i això succeeix també en el cas concret de la participació estudiantil. Hi ha moltes maneres de participar en la vida universitària. En línies generals, els canals existents per a la participació estudiantil a la universitat varien en funció de qui té la iniciativa de l'acció, del nivell d'implicació dels estudiants, dels costos en termes de temps i de recursos que suposen, del coneixement necessari i del tipus de relació amb la institució universitària. També s'ha de considerar la participació des del vessant més polític i/o de representació dels estudiants, per transmetre les seves demandes a les autoritats universitàries o a nivell social, i en l'àmbit cultural, dels esports o de la solidaritat.

Aquesta recerca adopta per tant una visió holística de la participació estudiantil. La participació estudiantil a la UPF es concep com un projecte de formació integral que s'articula i es materialitza, en primer lloc, a través de la representació dels estudiants en els seus principals òrgans i a través del teixit associatiu o de les assemblees d'estudiants; en segon lloc, a través de la participació dels estudiants en l'àmbit acadèmic, com pot ser el cas dels delegats; i, en tercer lloc, a través de la seva implicació en activitats culturals, esportives i de cooperació o solidaritat.

Entre les activitats de l'àmbit polític i/o de la representació, un primer mecanisme a l'abast de tots els estudiants és la participació electoral en els diferents òrgans de representació i govern que ofereix el marc institucional de la Universitat, és a dir, l'opció de votar en les eleccions per escollir els representants universitaris en els òrgans col·legiats de representació o govern de la Universitat i en els diferents centres (Claustre, Consell de Govern, Consell Social, Junta Electoral, comissions, juntes de centre o facultat i consells de departament, així com delegats), i en les eleccions, amb sufragi universal ponderat, per escollir el rector. En tots aquests casos la iniciativa de l'acció –la convocatòria de les eleccions– recau en la institució universitària, d'acord amb els terminis propis de cada procés de renovació de representants o càrrecs. Aquesta forma de participació és la que sovint aconsegueix mobilitzar quantitativament més estudiants, en particular en les eleccions a rector i, en menor mesura, al Claustre.

En relació amb l'àmbit electoral, una manera addicional en què els estudiants poden participar és presentant-se com a candidats per fer de representants en alguns dels òrgans col·lectius de la Universitat en què els estudiants tenen dret a representació. Els costos en termes de temps, de motivació i de coneixement d'aquesta manera de participar poden ser més elevats en comparació amb la purament electoral, però també dependrà del tipus d'òrgan de representació de què es tracti i del nivell d'implicació que tingui un estudiant un cop hagi estat escollit. A títol d'exemple, els estudiants participen activament en el Claustre, però molt poc en els consells de departament, en els quals són una minoria i desconeixen el possible impacte que té aquest organisme en la seva vida universitària. A les juntes de facultat els estudiants poden participar-hi més activament, pel fet de ser una institució més propera als seus problemes del dia a dia, però això també dependrà del lideratge del degà, del fet que les juntes tinguin lloc amb major o menor periodicitat i del dinamisme de cada centre.

Una tercera possibilitat, sense necessitat d'una vinculació estable, seria la participació en assemblees, que es poden organitzar des del nivell més 'micro', que és la classe, fins a assemblees més àmplies com les de facultat o centre o, fins i tot, de tota la Universitat. Aquí la iniciativa de convocar una assemblea recau generalment en els mateixos estudiants o, en alguns casos, depenent del reglament de cada universitat, en els seus representants. Les assemblees tenen dinàmiques particulars, depenent de cada centre i del període específic de mobilització. Sovint els moments de major activi-

tat de l'assemblearisme (en termes d'un nombre major d'estudiants implicats) coincideixen amb moments particulars de protesta universitària (per exemple, durant les mobilitzacions contra el procés de Bolonya) o política (com va succeir en el cas de les mobilitzacions contra la guerra de l'Iraq l'any 2003).

Una quarta alternativa seria la participació en associacions i grups informals. En aquest cas, cal diferenciar entre aquelles entitats de caràcter més polític, és a dir, les associacions que es presenten a les eleccions de representants i que, per tant, competeixen entre elles per aconseguir vots i representar els estudiants o que estan vinculades a les joventuts d'algun partit¹, i les altres entitats de tipus cultural, esportiu, d'intervenció social, de lleure, de solidaritat o d'àrees de l'àmbit dels estudis. També podem considerar l'existència de grups informals que, tot i no tenir una estructura formal ni estar registrats com a associacions, poden ser espais de socialització i implicació estudiantil. Generalment, implicar-se en associacions, igual que a les assemblees, té més costos en termes de temps i de motivació que el vot puntual en les eleccions a representants. El grau d'implicació en el si d'una associació variarà depenent de cada estudiant, de la seva situació personal, del curs acadèmic en què es trobi (en el darrer any d'estudis l'estudiant pot estar fent pràctiques, Erasmus o trobar-se més actiu en el procés d'incorporació al mercat laboral) i del moment concret del curs (òbviament, durant el període d'exàmens o en període no lectiu la participació estudiantil disminueix).

Paral·lelament a les opcions anteriors, una cinquena opció seria la decisió individual de presentar-se per ser escollit com a delegat de classe. La funció de delegat sovint està molt centrada en qüestions concretes referides a la dinàmica de l'aula i la docència dels estudis, però, depenent de la universitat, els delegats poden tenir un rol més important en el Consell d'Estudiants o en altres àmbits de representació.

---

¹ En el marc de competència per l'espai polític també hauriem de considerar les assemblees de facultat que envien portaveus sense capacitat per prendre decisions als òrgans de govern. Val a dir, però, que aquestes defensen la democràcia directa, mentre que les associacions tenen representants que poden decidir i es basen en la lògica de la democràcia representativa. I, a més, hi ha alguns sindicats que depenent del moment i de la universitat poden rebutjar la participació institucionalitzada no presentant-se a les eleccions (demanant l'abstenció crítica) o duent a terme una política de "cadires buides".

En sisè lloc, els estudiants poden fer una participació més lúdica basada en la implicació en les activitats esportives universitàries, l'assistència a actes culturals o la participació en concursos convocats per la Universitat (per exemple, per Sant Jordi) o la implicació en activitats culturals o musicals (l'Orquestra de la Universitat, el Cor, el Teatre...). Aquestes activitats poden ser organitzades pel Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) o pels mateixos estudiants (per exemple, un cinefòrum). En aquest darrer cas podria tractar-se d'una activitat d'algun col·lectiu d'estudiants més o menys formal.

Finalment, els estudiants poden realitzar accions de protesta (anar a manifestacions, ocupar edificis de la Universitat, fer vaga i aturar les classes, boicotejar productes o empreses, recollir signatures...) per mostrar el seu descontentament en el marc de les reivindicacions del moviment estudiantil o d'accions més concretes referides a la política específica de la seva universitat (o del context polític del moment). Encara que la protesta no sigui una forma de participació 'institucionalitzada' —és a dir, no la trobaríem en els reglaments que regulen la participació estudiantil a les universitats—, aquesta és una opció habitual en el marc universitari i no s'ha de deixar de banda. Hi ha almenys dues raons per no excloure aquesta expressió com a indicador de la participació estudiantil: la primera, quan la protesta recull reivindicacions que tenen com a objectiu la mateixa universitat, perquè indica que alguna cosa no funciona en el sistema d'oportunitats per a la participació que ofereix la mateixa institució i pot implicar l'expressió d'unes demandes concretes que no han estat canalitzades (o no s'han aconseguit) a través d'altres mecanismes més institucionalitzats; i la segona, perquè algunes d'aquestes accions de protesta aconsegueixen mobilitzar estudiants que no participen de manera regular en sindicats ni associacions o en càrrecs de representació.

Òbviament, totes aquestes activitats es poden realitzar al mateix temps. Per tant, podríem arribar a trobar un estudiant multiactivista que vota, participa en associacions i assemblees, forma part de l'Aula de Teatre i és representant universitari i, a més, puntualment protesta. No obstant això, la gran paradoxa davant l'existència d'aquest ventall tan ampli de canals i formes d'implicació és que una part majoritària dels estudiants no n'utilitza gairebé cap (o com a molt, puntualment va a algun acte d'una associació, a un acte de protesta o vota). En altre paraules, encara que podem trobar variació entre quins canals són els que s'utilitzen més sovint entre els uni-

versitaris, la diagnosi general és que la participació estudiantil a Catalunya tendeix a ser minoritària. I la Universitat Pompeu Fabra no n'és una excepció, com veurem en l'anàlisi de l'estat de la situació que farem en capítols posteriors.

A part de casos o de moments excepcionals, a les assemblees no hi van gaires estudiants (en termes d'assistència; això no vol dir, però, que aquells que hi van participin poc). L'associacionisme com a forma de participació més estable i contínua no en surt tampoc ben parada. En general, pocs estudiants són membres d'associacions, i el fenomen és especialment rellevant en aquelles associacions que tenen una funció més 'política' o de representació en els diversos òrgans de govern de les institucions universitàries. Quant a la participació electoral per escollir els representants dels estudiants, els nivells són molt baixos, i se situen en un ventall d'entre el 5%, o a vegades menys, i el 30%, depenent de la facultat —a Ciències Polítiques o a Dret és tendeix a votar més— i de l'organisme per al qual es vota. En les eleccions a rector vota un percentatge baix dels estudiants, tot i que s'ha mostrat una certa tendència a un índex de vot superior al que es registra en les eleccions a òrgans col·lectius de representació (Rovira, 2005). I, a més, en ocasions algunes associacions o assemblees d'estudiants demanen l'abstenció (crítica) o el vot nul en eleccions que no consideren legítimes. En definitiva, la diagnosi de l'estat de la situació quant a participació estudiantil no és gaire optimista.

D'aquí podem inferir que l'estudiant universitari és poc participatiu en comparació amb la resta de la ciutadania? Doncs dependrà respecte a qui i com ho comparem. En realitat, les característiques de la participació estudiantil a Catalunya són semblants a les de la participació política no electoral i als nivells d'associacionisme (particularment, polític) a Catalunya, i a la resta de l'Estat, en els darrers anys (per a una comparativa entre joventut i població en general, vegeu Fraile, Ferrer i Martín, 2007; Ferrer, 2010). Diversos estudis amb indicadors comparats de participació política no electoral assenyalen que ni Catalunya és la comunitat autònoma participativa per excel·lència (Anduiza, 2008), ni som en un estat capdavanter pel que fa a l'associacionisme polític i social (Montero, Font i Torcal, 2006). En canvi, pel que fa a les accions de protesta, s'observa un increment constant del percentatge de ciutadans espanyols i catalans que diuen que han anat a manifestacions o que han signat peticions (Ferrer, 2005; Anduiza, 2008). Per tant, hauríem de preguntar-nos no només per què no es participa en

les universitats, sinó també per què no es participa (més enllà de votar en algunes eleccions) en la societat en què vivim. Els estudiants reproduïxen comportaments que observen en el si de les seves famílies i en la societat propera que els envolta.

D'altra banda, cal tenir en compte que la universitat és un espai de mobilització per a la protesta de fora de la universitat. S'ha demostrat empíricament que els joves amb estudis universitaris protesten molt més que la resta de joves (Caínzos, 2006). El que ens indiquen les protestes estudiantils és que existeixen la capacitat i el potencial per mobilitzar. La qüestió és que això es fa esporàdicament i depenent del context de l'estructura d'oportunitats polítiques (de quin partit o partits estiguin al govern, de l'aprovació o discussió de lleis, de la política exterior, de la situació econòmica, etc.). No hi ha una participació més estable, i la que es fa a través dels canals institucionalitzats és molt minsa.

Potser el que està succeint és que s'estan transformant les formes de participació, i el que no estimula són els canals i els instruments institucionals clàssics dissenyats a aquest efecte. Durant l'elaboració d'aquest estudi ens hem trobat amb una de les majors mobilitzacions dels darrers anys a l'estat espanyol, en la qual la joventut s'ha implicat activament, com és el moviment del 15-M. Tot i que encara és escassa la reflexió acadèmica més en profunditat sobre el moviment, un factor clau ha estat sens dubte la capacitat mobilitzadora a través de la xarxa i les noves tecnologies: pàgines web, Facebook, vídeos i fotografies a diverses plataformes, i Twitter en particular. L'opció de participar de manera esporàdica i més lliure en les diverses assemblees i comissions del moviment, i de fer-ho a més presencialment o des de la xarxa, pot ser una de les raons de l'èxit i de l'heterogeneïtat i el nombre de persones que s'hi han implicat.

02.2 Els estudis de participació estudiantil a Catalunya i a l'estat espanyol

A Catalunya i a la resta de l'Estat s'han realitzat estudis sobre aspectes diversos de la participació estudiantil; a partir d'una problemàtica compartida, que és la baixa participació dels estudiants, aquests estudis utilitzen diversos indicadors, com el baix nombre de participants en associacions, les dificultats per trobar representants dels estudiants o la baixa participa-

ció electoral en les eleccions a representants estudiantils o a rector. Els resultats d'estudis previs realitzats en aquest àmbit posen de manifest xifres preocupants pel que fa al grau d'implicació dels estudiants a la vida universitària. Igual que en altres formes de participació, hi ha factors individuals i contextuals que poden afavorir una major participació de l'estudiant i el tipus d'implicació que tria.

L'organització de les Jornades sobre la Participació Estudiantil a les Universitats, que van tenir lloc a Barcelona el 14 de desembre de 2005, amb diferents ponències relacionades amb els contextos de participació (Ferrer, 2005), els canals de participació (Pérez, 2005) i el balanç de la participació dels estudiants (Rovira, 2005), és una mostra d'aquest interès i de la preocupació actual per aquest tema. Conferències internacionals posteriors, com Univest 2008 o Univest 2009, recollien diverses ponències sobre la implicació dels estudiants a la universitat.

Són escassos els estudis comparats que s'han fet sobre la situació de la participació estudiantil a la universitat i que, a més, intentin recollir propostes d'actuació per millorar els canals i les formes de participació estudiantil. L'estudi més complet que s'ha fet fins a l'actualitat sobre associacionisme i participació estudiantil a les universitats de Catalunya –encara que centrat particularment en el context de la UAB– va ser publicat pel Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC) l'any 2001. Entre les propostes s'esmentaven les següents: que la institució donés a conèixer el funcionament de la universitat; obrir espais reals de decisió en els òrgans de govern de les universitats i potenciar els que ja existeixen; potenciar les iniciatives dels estudiants i millorar el seu coneixement de les associacions actives; educar en la participació, començant per l'aula mateixa; millorar les dinàmiques de cooperació entre associacions, creant fronts unitaris d'acció conjunta i espais de trobada fora de la universitat; millorar la comunicació de les associacions amb els estudiants no associats (figura del portaveu o passa-classes, ús de les noves tecnologies, creació i difusió de butlletins informatius, acompanyament de noves persones associades, potenciació de les assemblees d'estudiants de facultat com a interlocutors formals amb la institució universitària) i aprofundir en la democràcia interna de les associacions.

El denominat Informe Urraca (2005), realitzat pel Consell d'Estudiants de la Universitat de Cantàbria, considerava els següents factors explicatius de

la baixa participació estudiantil a la seva universitat (centrada en particular en la representació estudiantil clàssica i la delegació): les diferències amb la resta de sectors de la comunitat universitària (PAS i professorat); la manca de temps dels estudiants per participar activament a la universitat pel fet d'haver de compaginar la participació amb l'assistència a les classes, els treballs i els exàmens; el desconeixement i la manca d'informació sobre els òrgans de representació i sobre com funciona la universitat; el desconeixement dels candidats i el fet que hi hagi places sense cobrir; la disparitat de dates dels processos electorals; les disparitats dels processos electorals dels òrgans propis dels estudiants; la desproporció de la representativitat dels estudiants respecte a la dels professors en els òrgans comuns de govern; els problemes de temps i de dedicació dels estudiants; la manca de formació i de preparació dels representants i dels estudiants en general; les mancances en els mitjans de comunicació entre els estudiants i els seus representants; la feblesa dels espais de delegació; l'apatia d'un sector dels estudiants, i la inestabilitat i precarietat de recursos dels estudiants. A més, en l'informe es proposava un ampli ventall de mesures per intentar millorar la qualitat de la representació estudiantil i ampliar el nombre de candidats i la participació electoral en els processos electorals vinculats als estudiants.

A nivell individual, com a característiques dels mateixos estudiants, hi ha diverses variables o factors que cal tenir en compte. D'una banda, hi ha una certa tendència que participin més els estudiants que ja porten un any acadèmic a la universitat. En altres paraules, el primer any l'estudiant és nou, aterra a la universitat, coneix els seus companys, aprèn la dinàmica de funcionament de la universitat, i després d'una primera immersió decideix participar (o no) en algun col·lectiu (aspectes com ara si hi ha hagut participació prèvia a secundària, si es coneixen companys membres de col·lectius o el tipus d'estudis que es cursen influeixen en aquesta decisió). D'altra banda, la mateixa temporalitat dels estudiants no en facilita la implicació (en comparació amb sectors més estables de la comunitat universitària com són el PAS o el PDI).

La motivació per participar és un element fonamental. Davant d'una societat que no és gaire participativa, en el context universitari les motivacions i raons poden ser diverses: des d'una motivació de caràcter més lúdic (passar-ho bé, conèixer gent) fins a motivacions de caràcter més instrumental, passant per aquelles que busquen la transformació social i política. Cal anar amb compte, però, a considerar que la no-participació és una mostra

de l'apatia dels estudiants. En aquest sentit, l'Informe Urraca afirmava que “asseverar que tot és degut al passotisme dels estudiants és un error greu de simplificació que solem estar acostumats a cometre (2005: 35)”. També apunta com un d'aquests factors fonamentals el desconeixement per part dels estudiants del funcionament intern de la universitat i, per tant, dels seus òrgans de representació i govern, dels processos electorals i de les seves possibilitats d'actuació.

Com a deficiències estructurals es poden destacar les següents: els baixos nivells de participació —especialment electoral— dels estudiants, un cert divorci entre les regles formals i les formes de legitimitat que reclamen els estudiants, una mala imatge de la política i de l'acció col·lectiva compromesa, la distància entre les associacions estudiantils i el conjunt general dels estudiants, o la manca d'estratègies que integrin els estudiants a la cultura institucional de la universitat (Rovira, 2005).

Martín (2007) ha realitzat un estudi de cas centrat en els estudiants de la Universitat Autònoma de Madrid (UAM), tot i que en la primera part del treball analitza, a partir de dades de l'Injuve, les particularitats participatives dels estudiants espanyols, seleccionats a partir d'una mostra de la joventut espanyola. En aquesta recerca l'autora, a través d'una enquesta realitzada a 513 estudiants dels diferents centres de la UAM, compara diferents formes de participació estudiantil (delegació, vot en les eleccions a rector, vot en les eleccions a representants) i altres formes, com la protesta o els boicots i fins a quin punt els estudiants universitaris participen fora de la universitat. Les conclusions de la recerca són que hi ha una major propensió a participar fora que a dins de la universitat, en particular pel que fa a la participació electoral. Entre les propostes per fomentar una major participació estudiantil, els estudiants de la UAM se centren en el reconeixement de crèdits per haver realitzat activitats estudiantils i en la millora de la informació sobre la representació dels estudiants i els processos electorals. Els joves universitaris participen més que els joves de la mateixa edat no universitaris. La diferència més important entre la implicació en les diferents formes de participació dins i fora de la UAM es dona en el cas de la participació electoral.

L'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la Universitat de Barcelona va realitzar un estudi sobre participació, política i joventut a Catalunya (González, 2007) que combinava tècniques qualitatives i quantitatives i que

incloïa una secció específica sobre participació estudiantil. En aquest estudi, només el 36,5% del joves universitaris entrevistats declaraven haver votat en alguna ocasió en unes eleccions universitàries, xifra baixa si tenim en compte que no feia referència a una elecció concreta sinó a qualsevol elecció en el passat. En l'estudi no es van observar diferències de gènere, però sí que es constata que un major nivell instructiu dels pares incrementava lleugerament el fet d'anar a votar (val a dir, però, que les diferències tampoc no eren gaire destacades).

Als joves universitaris que havien declarat no haver votat mai se'ls va preguntar per les raons. Per a la majoria, el distanciament respecte als òrgans de govern, la manca de comprensió dels processos electorals, el desconeixement de l'estructura organitzativa de la universitat i la manca d'utilitat percebuda respecte de les eleccions van ser les explicacions del seu abstencionisme. A més, s'observava entre els universitaris una resistència a tot allò que era percebut com a polític i una visió més aviat crítica envers els joves que participen a la universitat (des del punt de vista dels que no hi participen, que es queixen que no tenen en compte el punt de vista de la majoria d'universitaris, que són vistos com joves radicalitzats o excessivament mediatitzats pel corpus ideològic dels grups a què pertanyen).

Un altre estudi monogràfic centrat en la participació estudiantil a la Universitat de Girona és el de Soler *et al.* (2009). Aquesta recerca combinava diverses eines metodològiques (qüestionari electrònic als estudiants, entrevistes a coordinadors d'estudis, grups de discussió amb els representants dels estudiants i recerca documental). Els resultats de la recerca mostren, de nou, que la participació estudiantil a la UdG és escassa, i entre algunes de les causes trobem aspectes diversos com el caràcter temporal dels estudiants a la universitat, la manca d'informació i comunicació, el fet que les estructures institucionalitzades dels òrgans de govern són vistes com antiquades i llunyanes de les noves formes de participació dels joves, la manca de temps, el distanciament respecte a la institució o la manca de coneixement i d'experiència en la participació i la presa de decisions. Les propostes apunten a millorar la informació i els canals de comunicació dels estudiants, a millorar els processos electorals i a oferir informació i formació als estudiants per a la participació i formació als professors sobre les metodologies, els recursos i els instruments que puguin incidir en la motivació dels estudiants.

A aquesta realitat estructural s'hi afegeix un canvi d'escenari amb la implantació del pla Bolonya, que en alguns casos ha provocat nous problemes i en d'altres ha accentuat els ja existents. Mirant el procés per la part positiva, l'adaptació al nou Espai Europeu d'Ensenyament Superior ha contribuït a fomentar el debat sobre el paper dels estudiants a la universitat i, amb això, a considerar la seva participació en tots els àmbits, espais i processos universitaris. El resultat d'aquest debat ha posat de manifest el descontentament estudiantil amb la manera en què s'ha dur a terme aquest procés. Els estudiants se senten marginats i desinformatos respecte a les decisions que s'han pres i encara s'estan prenent. En el refons d'aquestes dades hi ha la idea que la universitat és un espai d'aprenentatge acadèmic. En aquesta mateixa línia, Michavila i Parejo apunten que “a nivell espanyol, els debats polítics entorn a l'estudiant es basen encara en discursos paternalistes, de la mateixa manera que sembla que no es dona prou importància a l'optimització i creació de nous canals de participació estudiantil en el nostre sistema universitari” (Michavila i Parejo, 2008: 89).

Per concloure, és dolent que hi hagi poca participació estudiantil? La resposta dependrà de com avaluem la no-participació d'un alt nombre d'estudiants en els afers i la vida estudiantils. Si els baixos nivells de participació fossin deguts a una satisfacció global amb els mecanismes actuals dels sistema educatiu i amb el tipus d'ensenyament, això no seria un problema, però sembla que la desmobilització estudiantil coexisteix amb una visió crítica respecte a tot allò que és institucional i amb un desconeixement del funcionament intern de la universitat. Alhora, si es té en compte que la universitat és un dels espais tradicionals per a la socialització política i per crear el que alguns teòrics anomenen *capital social*, el fet que a la universitat és tendeixi a participar poc –i en particular, en l'àmbit associatiu – no és una situació ideal. Així doncs, caldria preguntar-se fins a quin punt els estudiants participen poc perquè no troben els canals adequats, no disposen d'informació i formació i no perceben que la seva participació (particularment la més institucionalitzada) sigui gaire eficient, o bé perquè estan “contents” de la seva experiència universitària. Això ho fem al llarg d'aquesta recerca per al cas de la UPF.

03 Context històric i actual de la participació a la UPF

Molt probablement, tothom que iniciï la lectura d'aquest estudi tindrà al cap algunes preguntes que intentarà resoldre o un interès que provarà de satisfer. Totes les preguntes i els interessos estaran fonamentats en un determinat coneixement de la universitat, de la joventut, de la participació... Les persones que hem desenvolupat aquesta recerca, a l'hora de redactar l'informe final hem considerat necessari incorporar-hi un apartat dedicat a aportar elements que permetin contextualitzar el moment en què s'ha dut a terme, essencialment per dos motius. El primer, en forma de glossari, per tal que el lector pugui tenir els referents necessaris per aproximar-se a les realitats d'alguns dels espais i mecanismes participació estudiantil a la UPF, com ara el Consell d'Estudiants de la Universitat Pompeu Fabra, les assemblees, la figura dels delegats... El segon motiu és la rellevància del moment en què s'ha dut a terme la recerca. La vida de les organitzacions, de les institucions, de les persones està influïda per determinades circumstàncies pròpies i alienes, i hem considerat que podia ser bo exposar algunes de les experiències que poden tenir incidència en les realitats estudiades i en els resultats obtinguts. El nostre objectiu no és influir, determinar o condicionar el lector, sinó únicament aportar elements que considerem d'ajuda per poder interpretar fets, conceptes i realitats que poden resultar de difícil comprensió per als lectors no familiaritzats amb l'objecte de l'estudi que presentem.

Elecció del rector. Amb l'aprovació de la Llei orgànica 6/2001, d'universitats, el 21 de desembre del 2001 es permetia al conjunt dels estudiants participar en l'elecció del rector. Ho farien amb un vot ponderat. Aquesta possibilitat va transformar el procés electoral, i això es va viure en les eleccions de l'any 2005 entre els candidats Josep Joan Moreso i Andreu Mas-Colell. La importància del vot dels estudiants ja havia quedat palesa en les eleccions anteriors, en les quals el seu vot va ser important perquè Rosa Virós

sortís escollida en detriment d'Albert Carreras en la votació que es va fer en el Claustre. L'any 2005 una part dels estudiants més actius van participar en el procés, i això es va deixar notar. Així, per exemple, l'Assemblea d'Estudiants de la UPF i el Consell d'Estudiants de la UPF (CEUPF) van organitzar un debat electoral entre els dos candidats. Precisament en aquest debat l'Assemblea va proposar un decàleg de propostes que va rebre el suport del candidat Moreso. Tot i que diferents col·lectius d'estudiants no consideressin cap dels dos candidats com a propi, el candidat Moreso va sortir escollit amb un major suport dels estudiants de primer i segon cicle (concretament, Moreso va rebre 846 vots d'estudiants, i el candidat Mas-Collell, 731). El vot majoritari havia estat a favor seu i no del candidat Mas-Collell. Això, juntament amb les proximitats sorgides al voltant del decàleg, va suscitar determinades expectatives que a causa de circumstàncies posteriors no van acabar de materialitzar-se.

Les mobilitzacions del curs 2008-2009. En aquest curs van emergir amb més força que en cursos anteriors les mobilitzacions organitzades principalment per estudiants, però també amb el suport de membres del personal docent i investigador (PDI) i del personal d'administració i serveis (PAS), preocupats per l'evolució de la Universitat davant diferents transformacions que ja s'estaven vivint i d'altres que s'anunciaven en el marc de la creació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (procés que popularment s'ha anomenat com a *Bolonya*), amb mobilitzacions estudiantils en contra. Algunes de les diferents activitats de denúncia i protesta van suposar un enfrontament amb les autoritats universitàries i van generar una resposta des dels rectorats, fins i tot amb la intervenció de les forces policials. Els primers incidents es van generar a la Universitat Autònoma de Barcelona. L'ocupació de les instal·lacions del Rectorat i del vestibul de la Universitat de Barcelona va ser un detonant de les mobilitzacions i protestes i va provocar la preocupació dels rectors. A la UPF es van dur a terme diferents activitats per analitzar i debatre la situació de la universitat, el seu paper en la societat i la repercussió dels canvis realitzats i previstos. Algunes iniciatives van suposar forçar la legalitat a partir, fonamentalment, d'ocupacions, i van comportar una resposta ràpida per part del Rectorat de la UPF, amb la intervenció dels Mossos d'Esquadra per desallotjar en diferents ocasions espais de la Universitat.

Aquell curs es va produir un greu enfrontament entre diferents sectors d'estudiants actius i els rectorats de les universitats, també a la UPF, on

les diverses intervencions dels Mossos van deixar com a llegat importants fractures. El curs, especialment la segona meitat, va estar molt contaminat per aquests fets. Això es va deixar sentir en els resultats electorals de les eleccions a rector d'aquell curs, amb el vot en blanc, i, pel que fa als estudiants més actius en la confrontació, la contestació del rector Moreso en diversos actes, com el de la seva proclamació com a rector.

Consell d'Estudiants de la Universitat Pompeu Fabra. El CEUPF és, per normativa, l'òrgan de coordinació dels representants dels estudiants de la Universitat. El reglament vigent estableix uns criteris per al seu funcionament, amb unes exigències de quòrum i unes característiques actuals de participació que fan que no sigui un espai de funcionament viable reglamentàriament. No obstant això, el CEUPF ha estat funcionant en els darrers anys i també ha viscut diferents episodis de certa divisió entre els estudiants que es volen actius pel que fa a la participació estudiantil. El CEUPF ha estat posat en qüestió, principalment en tres dels escenaris viscuts en els darrers cursos.

Primer escenari: durant el període de conflicte per les mobilitzacions del curs 2008-2009 es van produir diferències entre les maneres de fer entre diferents sectors d'estudiants actius, principalment entre els estudiants que participaven en l'assemblea i els que gestionaven el CEUPF. Tot i la proximitat que podia haver-hi entre estudiants, que fins i tot podien compartir sindicat, les circumstàncies van portar a una clara divergència a l'hora de concebre la participació i la legitimitat dels espais d'actuació.

Segon escenari: els mateixos estudiants compromesos amb el funcionament del CEUPF van voler iniciar un procés de reforma del Consell, amb la voluntat d'augmentar la participació i de fer-lo viable. Pretenien que s'elaborés una normativa assumible pel que fa, especialment, als quòrums exigits per als diferents processos. Aquest procés no va arribar a bon port.

Tercer escenari: la necessitat de reforma va persistir, però el següent procés de renovació va ser promogut per una nova coordinació del CEUPF, que va voler continuar-lo però per un camí que insistia més en l'obertura del Consell a tots els estudiants, més enllà de la seva condició de representants. Es volia una organització de tipus assembleari

que afavorís una participació àmplia i directa. Aquesta iniciativa va generar controvèrsies, però es va anar treballant en aquesta direcció. El curs passat es va constatar que les dificultats per al funcionament del CEUPF, i la participació dels estudiants, no depenien exclusivament de si es triava una opció representativa o assembleària. En els darrers mesos del curs 2010-2011 es va iniciar un procés conduït pel Vicerectorat d'Estudiants i el CEUPF per a la seva dinamització. Aquest procés no ha acabat en començar el curs 2011-2012.

L'Assemblea i les assemblees. Els espais previstos per a la participació estudiantil, majoritàriament per la via de la representació, actualment no satisfan les necessitats de les voluntats participatives del conjunt dels estudiants. Una part considera que sense procés d'elecció no hi ha legitimitat, però d'altres consideren que la participació representativa ha mostrat deficiències, acaba comportant una representació que es considera no efectiva i no legítima perquè no té presents els representats. També hi pot haver qui, a més, posi en qüestió els espais de participació institucional i busqui espais autogestionats per a la construcció de noves realitats. Això fa que es demani una via directa de participació que es concreta en la creació d'assemblees. A la UPF ja fa anys que existeix una assemblea en què han participat majoritàriament estudiants de les facultats de Ciències Polítiques i Humanitats. A partir de les mobilitzacions en defensa de la universitat pública, significativament les del curs 2008-2009, l'assemblea va viure un període de gran vitalitat. Coincidint, en el mateix curs, amb l'aparició d'una assemblea d'estudi a Humanitats i d'una altra en el nou campus del Poblenou, es va començar a treballar en la creació d'espais de participació directa per facultats i en l'establiment de mecanismes de coordinació entre ells. Al final del curs 2010-2011 s'havien creat ja diverses assemblees, les més actives de les quals eren la d'Humanitats, la de Ciències Polítiques i la d'Economia, i també hi havia hagut experiències en aquest sentit a Dret i a Comunicació.

Els delegats. Tradicionalment, i amb una certa informalitat, en el nostre sistema educatiu existeix la figura dels delegats com un càrrec representatiu del conjunt de la classe, el grup o el curs. En els darrers cursos s'havia constatat en certs estudis i cursos de la Universitat la desaparició d'aquestes figures com a resultat de la pèrdua d'una inèrcia o per desinterès. Aquesta mancança no ajudava a resoldre de la manera més satisfactòria i participativa possible ni algunes de les dificultats que tenien els estudiants ni algu-

nes gestions especialment relacionades amb les secretaries de les facultats i que afecten directament el conjunt dels estudiants. Des del Vicerectorat d'Estudiants es va decidir durant el curs 2009-2010 treballar per consolidar aquesta figura, que s'entén dinamitzadora de la participació estudiantil des de la unitat més petita d'actuació que tenen els estudiants quan arriben a la Universitat, que és la classe. Per això es va proposar la creació d'una normativa, elaborada a partir d'un procés participatiu obert al conjunt dels estudiants de la Universitat en el qual van prendre part fonamentalment delegats ja existents i membres d'associacions i assemblees. Si bé aquesta iniciativa va poder ser vista en un primer moment amb certa reticència per determinats sectors preocupats per una voluntat de promoure les figures individuals representatives, la participació del conjunt de sensibilitats en el procés participatiu va fer possible superar aquesta reticència i que el resultat fos satisfactori per a tothom. En aquest cas l'objectiu també era comú: promoure la participació i fer-ho de la manera més àmplia possible, amb uns delegats que actuessin com a dinamitzadors, portaveus i representants revocables i que fossin responsables davant els seus representats. Aquest tipus de representativitat responsable directament associada al reïtament de comptes és el que es va voler promoure a partir d'aquest grup de treball per a tots els espais de representació estudiantil (delegats, juntes de facultat, consells de departament, comissions, Consell Social, Consell de Govern, Claustre...). Un cop aprovada aquesta normativa, i d'acord amb el que s'hi establia, en el curs 2010-2011 es van fer les primeres eleccions formals a delegats en el conjunt dels estudis de la Universitat.

El Vicerectorat d'Estudiants. El Vicerectorat d'Estudiants va sorgir a finals del curs 2008-2009 després dels incidents que s'havien produït a partir de les diferents activitats i mobilitzacions destinades al foment de la universitat pública i en contra de l'anomenat *procés de Bolonya*. Anteriorment les competències en l'àmbit d'estudiants —excepte les pròpiament acadèmiques, que corresponen al Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica— estaven dins el Vicerectorat de Comunitat Universitària. L'evolució de la relació entre el Rectorat i els estudiants més actius en aquestes mobilitzacions semblava demanar una reorientació radical, per ambdues parts, per tal que allò que havia pogut acabar desencadenant els xocs ja coneguts deixés pas a un treball conjunt. Semblava necessari, d'entrada, fomentar la participació estudiantil —aquesta era un objectiu compartit— i promoure les condicions necessàries per al debat i l'actuació, des de la pluralitat de posicions existents a la comunitat universitària. En aquest sentit, es va crear una

nova figura, la del ponent de Participació Estudiantil i Cooperació, que és un càrrec adjunt al vicerector i que, per la seva experiència i perfil, més proper als estudiants, facilita la interlocució entre aquests i el Vicerectorat i assessora aquest últim en àmbits diversos. Les primeres actuacions del Vicerectorat en aquesta direcció van anar dirigides a recuperar la relació fluïda amb el conjunt dels estudiants, principalment amb els sindicats estudiantils i les assemblees. L'objectiu era tractar tot allò que fos necessari, tot i les diferències que hi pogués haver, i fomentar la participació estudiantil, entre altres maneres a partir d'una reforma de la normativa d'associacions, de la creació de la normativa dels delegats i de l'obertura d'un procés de reflexió sobre el CEUPF. Aquests processos de foment, que s'han concretat en noves normatives o en la reforma de les ja existents, s'han fet sempre de manera participativa. Aquests processos poden ser lents, però han aportat resultats fruit del treball conjunt. El procés obert en relació amb al CEUPF, però, per la seva complexitat encara no ha finalitzat.

El Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) i la Unitat de Suport a Programes Especials (USPE). El SACU és el servei de la UPF que fomenta i dona suport a la participació dels estudiants en els òrgans de govern, col·laborant amb el Consell d'Estudiants de la UPF (CEUPF), i a les activitats de les associacions d'estudiants i les assemblees. També fomenta i dona suport a la participació dels estudiants en activitats culturals: l'Aula d'Escena (que inclou les activitats de l'Aula de Teatre, del Cor i de l'Orquestra de Cambra), la gestió i el seguiment del concurs de Sant Jordi i altres activitats culturals dins i fora de la UPF; i en activitats esportives: lligues internes i competicions interuniversitàries, a nivell de Catalunya i d'Espanya, en les modalitats individuals i col·lectives dels diferents esports.

La Unitat de Suport a Programes Especials (USPE) té per funcions el suport, la implementació, la promoció i la coordinació de les accions previstes en els plans o programes relacionats amb el programa de cooperació i solidaritat (UPF Solidària), el Pla d'Inclusió, el Pla d'Igualtat Isabel de Villena, el Servei d'Assessorament Psicològic (SAP), el programa En Plenes Facultats i els Casals d'Estiu, entre d'altres. L'USPE fomenta i dona suport a la participació dels estudiants en activitats de cooperació dins i fora de la UPF.

L'Estatut de l'Estudiant Universitari. Un dels principals objectius declarats de la Llei orgànica de Modificació de la Llei d'universitats (LOMLOU) és la participació dels estudiants en la política universitària. El Govern de

l'Estat va aprovar al desembre del 2010 un desenvolupament essencial per impulsar aquesta participació: l'Estatut de l'Estudiant Universitari, amb el qual es vol reconèixer els drets i deures dels estudiants universitaris i recompensar la seva implicació en la vida acadèmica. La seva redacció, però, ha generat controvèrsia entre els sectors implicats. Determinats sectors estudiantils han considerat que es produïa un excés d'intervencionisme i control per part del Ministeri, i des d'alguns rectorats s'ha apuntat que es tractava d'un document que reconeixia molts drets.

Aquests punts podrien ser més extensos, i podríem entrar-hi més en detall, però creiem el lector disposa ja de prou elements per interrelacionar-los amb els xifres i les informacions que analitzem en aquest estudi i que s'han anat recollint en tota aquesta recerca.

04 Objectius i metodologia

Aquest capítol presenta els objectius de l'estudi i la metodologia mixta aplicada, que inclou l'ús de diverses fonts i instruments per a la recollida de dades quantitatives i qualitatives.

04.1 Objectius

Com a objectiu general, aquest projecte pretén analitzar la participació dels estudiants en la vida universitària de la UPF i proposar mesures d'actuació que l'afavoreixin.

Com a objectius específics, la recerca es planteja els següents:

- 1 Analitzar el grau de participació real dels estudiants en les estructures de representació de la Universitat, en les associacions i en l'àmbit de la cultura, els esports, la cooperació i la solidaritat.
- 2 Obtenir dades sobre el perfil de l'estudiant participatiu i analitzar la seva implicació en activitats dels tres àmbits citats.
- 3 Conèixer la percepció dels estudiants sobre les possibilitats reals de participació a la Universitat i comprendre les causes del seu grau d'implicació.
- 4 Determinar el grau d'informació real dels estudiants sobre els diferents canals de participació i representació.
- 5 Identificar i estudiar els canals i les estructures de participació no reglamentats.
- 6 Detectar el clima d'opinió i l'actitud de la resta de la comunitat universitària (els professors i els responsables acadèmics i dels serveis als estudiants) pel que fa a la importància de la participació estudiantil a la Universitat.
- 7 Proposar estratègies d'actuació i orientacions de cara a millorar la implicació dels estudiants en els tres àmbits objecte d'estudi.

- 8 Proposar mesures d'actuació per reforçar la difusió d'informació sobre les formes de participació a la Universitat i els resultats de les activitats promogudes per estudiants.

04.2 Metodologia

L'estudi es proposa abordar l'assoliment dels objectius plantejats integrant en el procés tota la comunitat universitària, tot i que els estudiants hi han tingut un paper central. Per tant, l'anàlisi de la situació ha partit d'informació procedent de diferents fonts: estudiants, òrgans de govern, PDI i PAS. Per a cada objectiu s'ha obtingut informació utilitzant més d'un instrument.

La primera fase de l'estudi ha consistit a formar un **equip investigador interdisciplinari**, integrat per professors de diversos departaments i per estudiants, amb el suport del PAS i la direcció del Vicerectorat d'Estudiants.

La segona fase, de recollida d'informació, s'ha centrat en la **revisió bibliogràfica** d'estudis i referències sobre participació estudiantil i en el **buidatge dels documents** i bases de dades de diversos serveis de la UPF (per exemple, la Secretaria General, el SACU o l'USPE) com a estratègia **per obtenir les dades sobre la participació dels estudiants en les diferents estructures de representació i participació existents**.

La tercera fase de l'estudi, d'aplicació, ha consistit en la **recollida activa d'informació** a través de diversos instruments. L'opinió i el comportament dels estudiants s'han recollit fent servir un **qüestionari electrònic** anònim i organitzant diversos **grups de discussió** sobre el funcionament de la UPF, quins són els aspectes que valoren més positivament i més negativament, com valoren la informació sobre els espais i les possibilitats de participar a la UPF, per què són representants dels estudiants i com valoren la seva tasca com a representants. En el cas dels grups de discussió les reunions s'han enregistrat i s'han transcrit per tal de poder recopilar tota la informació.

En aquesta fase, l'opinió i la percepció dels professors també resulten importants pel que fa a la seva implicació. En aquest sentit, s'han fet **entrevistes individuals a professors** per tal de recollir la seva opinió sobre la importància de la participació estudiantil a la Universitat, i sobre el grau d'informació

real que creuen que tenen els estudiants sobre els diferents canals de participació i representació, així com les seves propostes d'actuació per millorar la implicació dels estudiants i la difusió d'informació.

A més, s'han recollit les impressions de diversos representants acadèmics mitjançant la realització **d'entrevistes individuals a responsables acadèmics de centre**, amb l'objectiu de recollir opinions i punts de vista de les diferents facultats i escoles. Les entrevistes s'han realitzat a partir d'un guió prèviament estructurat que inclou pautes que cal tenir en compte en cada cas per tal de tractar els principals aspectes d'interès: valoració global de la participació dels estudiants a la Universitat i a la titulació, estructures pròpies de participació dels estudiants, o canvis o propostes que la persona entrevistada introduiria. Com a aplicació específica als àmbits cultural, esportiu i de cooperació i solidaritat, s'han realitzat **entrevistes**, partint també d'un guió estructurat, als responsables d'aquestes activitats a la UPF, és a dir, als **responsables del Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) i de la Unitat de Suport a Programes Especials (USPE)**.

La quarta i darrera part de l'estudi ha comprès l'**anàlisi integral dels diferents àmbits per elaborar les conclusions i les propostes d'actuació** i orientacions amb vista a incrementar la implicació dels estudiants en els tres àmbits objecte d'estudi i a millorar la informació i la difusió sobre les diferents formes de participació.

La **taula 4.1** resumeix els objectius de l'estudi i els instruments aplicats en cada cas.

04.2.1 La recerca documental

Per analitzar les xifres de participació estudiantil a la UPF, és a dir, el grau de participació real dels estudiants en les estructures de representació de la Universitat, en les associacions i en l'àmbit de la cultura, els esports, la cooperació i la solidaritat, s'ha fet una recopilació i un buidatge de dades provinents de diverses fonts. S'ha contactat amb les secretaries dels departaments i les facultats de la UPF per obtenir algunes dades de participació estudiantil en les eleccions dels centres o àrees respectius. Addicionalment, s'ha fet la **recopilació i l'anàlisi de la normativa** més rellevant referida a l'àmbit de la participació estudiantil, tant de caràcter general com de caràcter particular. També s'han recopilat els reglaments interns de procediment d'actuació dels estudiants i del conjunt de la comunitat

Taula 4.1

Relació entre els objectius de la recerca i els instruments d'informació.

OBJECTIU	INSTRUMENTS
<p>Analitzar el grau de participació real dels estudiants en les estructures de representació de la Universitat, en les associacions i en l'àmbit de la cultura, els esports, la cooperació i la solidaritat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Buidatge dels documents i bases de dades de: <ul style="list-style-type: none"> > Secretaria General > Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) > Unitat de Suport a Programes Especials (USPE) > Secretaries de facultats i departaments • Recopilació i anàlisi de la normativa de la Universitat (publicada a la web de la UPF). • Recopilació i anàlisi dels reglaments o procediments interns d'aplicació al àmbit estudiantil (publicats a la web de Participació Estudiantil de la UPF).
<p>Obtenir dades sobre el perfil de l'estudiant participatiu analitzant la seva implicació en activitats dels tres àmbits.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi de dades de participació en els tres àmbits. • Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants a través del Campus Global. • Grups de discussió amb representants d'estudiants, estudiants esportistes, participants en activitats culturals, de cooperació o solidaritat i estudiants no participatius.
<p>Conèixer la percepció dels estudiants sobre les possibilitats reals de la participació a la Universitat i comprendre les causes del seu grau d'implicació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants a través del Campus Global. • Grups de discussió amb estudiants participatius i no participatius.
<p>Determinar el grau d'informació real dels estudiants sobre els diferents canals de participació i representació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi de la documentació existent a la Secretaria General, el SACU i l'USPE. • Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants a través del Campus Global. • Grups de discussió amb estudiants participatius i no participatius.
<p>Identificar i estudiar els canals i les estructures de participació no reglamentats.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants a través del Campus Global. • Grups de discussió amb estudiants participatius i no participatius.
<p>Detectar el clima d'opinió i l'actitud de la resta de la comunitat universitària (els professors i els responsables acadèmics i dels serveis als estudiants) sobre la importància de la participació estudiantil a la Universitat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Entrevistes a professors. • Entrevistes a representants acadèmics i als responsables de cultura, esports, cooperació i solidaritat.
<p>Proposar estratègies d'actuació i orientacions amb vista a incrementar la implicació dels estudiants en els tres àmbits objecte d'estudi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Revisió bibliogràfica i recerca documental sobre el tema i experiències en altres universitats. • Síntesi dels resultats obtinguts a través de les diferents estratègies de recerca emprades.
<p>Proposar mesures d'actuació per reforçar la difusió d'informació sobre les formes de participació a la Universitat i els resultats de les activitats promogudes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Revisió bibliogràfica i recerca documental sobre el tema i experiències en altres universitats. • Síntesi dels resultats obtinguts a través de les diferents estratègies de recerca emprades.

universitària. La **taula 4.2** recull cadascun dels tipus de dades analitzades i les fonts associades. A partir d'aquestes dades disperses en diverses bases de dades i documents de la Universitat s'han construït noves dades agregades i gràfics d'elaboració pròpia.

Taula 4.2

Fonts utilitzades en la recerca documental.

DADES	FONT
Participació en les eleccions al Claustre (2000-2010)	Secretaria General de la UPF
Participació en les eleccions a rector (2005, 2009)	Secretaria General de la UPF
Participació en les eleccions dels estudiants a les juntes de facultat i als consells de departament (2008-2010)	Centres (facultats, escoles i departaments)
Participació en les eleccions a delegats de curs 2010-2011	SACU
Participació en l'associacionisme de la UPF (1992-2010)	SACU, web de la UPF, secció de participació estudiantil
Participació en esports, activitats culturals i solidaritat	SACU i USPE
Normativa sobre participació estudiantil	Serveis Jurídics de la Universitat / web de la UPF
Reglaments o procediments interns d'aplicació a l'àmbit Estudiantil	Serveis Jurídics de la Universitat / web de la UPF

04.2.2 L'enquesta als estudiants

Entre els mesos d'abril i maig del 2011 es va fer una enquesta en línia als estudiants de la Universitat Pompeu Fabra. L'objectiu d'aquesta enquesta era conèixer el punt de vista dels estudiants de primer i segon cicle (concretament, dels nous graus i de les antigues llicenciatures) sobre diversos aspectes relacionats amb la participació estudiantil i amb les oportunitats i els serveis oferts per la Universitat en aquest sentit.

El qüestionari el va dissenyar de manera iterativa l'equip d'investigadors, tenint en compte els resultats dels grups de discussió amb estudiants que s'havien fet prèviament (vegeu la secció 0) i la publicació recent de l'Estatut de l'Estudiant. L'enquesta consta de 29 preguntes relatives als aspectes següents (vegeu l'annex 1):

- Dades sociodemogràfiques i acadèmiques.
- Participació en alguna associació fora de la UPF.
- Coneixement i valoració de la informació sobre els espais i els mecanismes de participació a la UPF.

- Coneixença dels representants dels estudiants en diferents òrgans de govern de la Universitat i dels seus delegats.
- Opinió sobre l'actuació dels professors en relació amb les dinàmiques de participació a l'aula.
- Nivell de participació efectiva, raons de la (no) participació en espais i mecanismes de la UPF i en activitats culturals, esportives o de solidaritat (SACU o USPE).
- Valoració de l'experiència de l'estudiant que ha participat en alguns dels espais i mecanismes de la UPF i raons de la participació.
- Raons per no participar.
- Participació en activitats organitzades pels estudiants.
- Valoració de possibles iniciatives per fomentar i millorar la participació estudiantil.
- Coneixement i valoració de l'Estatut de l'Estudiant Universitari.
- Avaluació de l'experiència universitària a la UPF.

El disseny escollit per obtenir les unitats mostrals (estudiants) que responen el qüestionari ha estat el del mostreig de conveniència, és a dir, que es convidava a respondre les preguntes del qüestionari mitjançant diferents procediments informatius de l'existència d'aquesta eina. Es tracta, en definitiva, d'una mostra no probabilística oberta a tota la comunitat dels estudiants de la Universitat.

Per aconseguir que els estudiants participessin en l'enquesta es va col·locar una alerta a l'entrada del Campus Global de la Universitat, de manera que qualsevol estudiant que entrava a consultar el seu espai personal en línia podia veure la sol·licitud de realització de l'enquesta. Durant el període de publicació del qüestionari es van monitoritzar les respostes. Com que l'índex de respostes que s'anava obtenint era baix, es van realitzar una sèrie d'accions. Així, es va trametre un correu electrònic als estudiants delegats en el qual se'ls presentava l'estudi i se'ls demanava que hi col·laboressin responnent l'enquesta i animant els seus companys a fer-ho. També es va demanar ajuda específica a degans i professors de les facultats i escoles en què l'índex de participació era més baix. Alguns professors van motivar o van demanar directament als seus alumnes que contestessin l'enquesta, en alguns casos durant classes a les aules d'informàtica. En tot moment es va deixar clar que es tractava d'una enquesta anònima.

Tal com es reflecteix a la **taula 4.3**, 500 persones van respondre l'enquesta (193 homes i 307 dones), cosa que representa una mica més del 10% dels

estudiants matriculats en graus o llicenciatures a la Universitat. A continuació s'indica el percentatge d'alumnes que l'han respost per centres (facultats i escoles). En el capítol 7 s'analitza amb més detall el perfil dels estudiants que han respost l'enquesta, lliurement o directament convidats pels seus professors. En aquest capítol es veurà que no només hi ha una representació de totes les facultats i escoles, sinó que també hi ha una representació d'estudiants de tots els cursos i d'estudiants que viuen a Barcelona i d'altres que viuen fora de Barcelona.

Taula 4.3

Respostes i comparació amb els estudiants matriculats per facultats

	N	% D'ESTUDIANTS A LA MOSTRA	% D'ESTUDIANTS A LA POBLACIÓ	% MOSTRA - POBLACIÓ
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	88	17,6%	23,7%	-6,1%
Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida	49	9,8%	6,7%	3,1%
Facultat de Comunicació	58	11,6%	12,8%	-1,2%
Facultat de Dret	56	11,2%	22,7%	-11,5%
Escola Superior Politècnica	62	12,4%	8,9%	3,5%
Facultat d'Humanitats	38	7,6%	7,6%	0,0%
Facultat de Ciències Polítiques i Socials	52	10,4%	6,2%	4,2%
Facultat de Traducció i Interpretació	97	19,4%	11,4%	8,0%
Total	500	100,0%		

Fixant-nos en les respostes obtingudes per facultats (hem agrupat els diversos estudis que realitzaven els estudiants en les facultats a les quals pertanyen), podem observar que els estudiants de la Facultat de Traducció i Interpretació representen el percentatge més elevat de respostes a l'enquesta (el 19,4% del total), seguida dels de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales (17,6%), l'Escola Superior Politècnica (12,4%), la Facultat de Comunicació (11,6%), la Facultat de Dret (11,2%) i la Facultat de Ciències Polítiques i Socials (10,4%). Per sota hi trobem la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida (9,8%) i la Facultat d'Humanitats (7,6%).

A la segona columna de la [taula 4.3](#) s'indica el percentatge d'estudiants matriculats en cadascuna de les facultats de la Universitat (dades del

curs 2010-2011). A la tercera columna s'hi pot observar la taxa de variació entre el nombre d'estudiants que han respost per a cadascuna de les facultats i el percentatge d'estudiants de cada facultat sobre el total d'estudiants de la Universitat, cosa que ens dóna una mesura de la diferència entre respostes esperades i obtingudes. D'aquí se'n pot concloure que els estudiants de la Facultat de Dret són els que han respost, en termes relatius, en menor mesura, seguits pels estudiants de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. Per la banda alta destaquen les facultats de Ciències de la Salut i de la Vida, Ciències Polítiques i Socials, i Traducció i Interpretació.

04.2.3 Els grups de discussió amb estudiants

En la part qualitativa d'aquesta recerca s'han realitzat sis grups de discussió amb estudiants. Es tracta d'una tècnica que no busca la inferència sinó la comprensió, de manera que no es fan afirmacions sobre una població, sinó que es cospa com perceben els seus membres una situació determinada. Un nombre limitat de persones, si estan ben informades i són observadores, reunides per discutir en grup, és més útil que no pas una mostra representativa, ja que en grup es parla col·lectivament de la vida de cadascú però alhora s'aprofundeix amb el dissentiment dels altres (Blumer, 1982: 41).

La metodologia qualitativa ofereix llibertat per expressar els propis pensaments amb les pròpies estructures mentals i amb les pròpies paraules. A través d'una conversa informal en un ambient agradable, no intimidador i de confidencialitat, els participants poden expressar lliurement les seves opinions. I, en el cas de la discussió de grup (*focus group*), al mateix temps el grup fa de “provocador” perquè es multipliquin les reaccions individuals i s'intercanviïn els punts de vista, amb què es converteix en una “confessió col·lectiva” (Ibáñez, 1986). En els grups de discussió les dades no es recullen, com en l'enquesta, sinó que es generen per la interacció social. A partir del diàleg es produeix un discurs col·lectiu, amb unitat i coherència, que reconstrueix la realitat. El grup, a través del llenguatge, és el marc privilegiat per desxifrar i alliberar les estructures ideològiques inconscients de l'ordre establert (Ortí, 1990).

En aquest cas s'ha utilitzat un mostreig no probabilístic per quotes, la constitució del qual no busca la representativitat estadística sinó la representativitat significativa que garanteixi la diversitat de participants, segons les

variables analíticament rellevants, més que no pas reproduir les característiques de la població en la seva totalitat. L'objectiu no és veure la relació entre variables, sinó comprendre les manifestacions en la seva individualitat (Corbetta, 2003: 272).

Els criteris de composició de la mostra van girar al voltant de les mateixes variables rellevants per a l'objecte d'estudi que es van utilitzar en la part quantitativa: sexe, edat, estudis i nivell cursat. Aquestes variables es van considerar de manera transversal en tots els grups, mentre que la relació entre l'estudiant i la participació es va considerar en el disseny de la composició dels grups. El nivell de participació estudiantil era la variable que ha articulat la confecció dels sis grups organitzats. Així, es van seleccionar estudiants molt participatius en òrgans de govern, delegats, membres d'associacions socioculturals i esportives, membres d'assemblees i estudiants gens participatius en l'àmbit estudiantil. Algun dels grups era homogeni pel que fa al perfil en relació amb la participació, mentre que d'altres eren heterogenis intencionadament (vegeu l'annex 2).

Bàsicament, el treball de camp es va dur a terme en diferents campus (de la Comunicació - Poblenou i de la Ciutadella) al novembre de 2010, en què es van fer els cinc primers grups. Tots els grups han estat formats per entre cinc i vuit participants (aproximadament meitat homes i meitat dones). Per assegurar aquesta composició numèrica es van convocar deu persones. Els participants en el grup no es coneixien prèviament entre ells, i en els casos inevitables en què sí que es coneixien no sabien que es trobarien companys coneguts fins que van ser allà. El motiu amb el qual se'ls va convocar no era exactament el tema objecte de la recerca, per tal d'evitar que vinguessin amb discursos racionalitzats prèviament. Així, el tema de discussió que se'ls va comunicar era el d'"opinió sobre la UPF". Abans d'iniciar el desenvolupament de l'entrevista grupal, cada participant va contestar un qüestionari individual que l'obligava a situar-se en el tema i a tenir una opinió per tal d'evitar que la canviés durant la realització del grup (annex 2).

En iniciar el grup de discussió es recordava als participants la confidencialitat de les respostes i l'ús estrictament científic de les dades, per tal d'aconseguir la major sinceritat possible. En el desenvolupament es van utilitzar estratègies no directives, és a dir, un guió semiestructurat organit-

zat d'allò més general a allò més específic. L'ordre i la manera d'introduir els temes podien ser diferents en cada cas segons l'evolució de la conversa (annex 2). Cada sessió va durar aproximadament una hora i mitja, i va ser guiada per un moderador i un observador. Es van enregistrar totes les entrevistes i es van fer resums-informes dels continguts de les converses.

A mesura que avançava la recerca l'equip investigador va creure oportú fer un sisè grup de discussió per incorporar-ne les aportacions a l'anàlisi de membres d'assemblees d'estudiants. En l'àmbit de la participació a la UPF, en els darrers anys el paper de les assemblees, i el perfil altament implicat dels seus membres, han estat molt rellevants, i per això es va considerar convenient organitzar un grup de discussió monogràfic. En aquest cas es van afegir al guió utilitzat algunes preguntes específiques sobre la dinàmica participativa concreta de les assemblees, les seves aportacions i la seva relació amb la institució i amb la comunitat universitària.

04.2.4 Les entrevistes a professors

El clima d'opinió de la comunitat universitària sobre la importància de la participació estudiantil a la Universitat no es pot entendre sense considerar l'opinió dels professors, que conviuen dia a dia amb els alumnes i són també part de la comunitat universitària.

Les opinions dels professors s'han recollit mitjançant **entrevistes individuals a setze professors amb diferents perfils** quant a departament i categoria, segons es mostra a la **taula 4.4**. Com en el cas dels grups de discussió, en la selecció dels professors entrevistats no es busca la representativitat estadística, sinó la representativitat significativa que garanteixi la diversitat de participants i reproduïxi les característiques de la població de professors en la seva totalitat per poder entendre diverses manifestacions individuals.

Les entrevistes es van enregistrar i es van transcriure per tal de poder analitzar la informació. Les entrevistes es van realitzar a partir del guió estructurat que es mostra a l'annex 3, l'objectiu del qual és copsar l'opinió dels professors sobre la importància de la participació estudiantil a la Universitat i sobre el grau d'informació real que creuen que tenen els estudiants respecte als diferents canals de participació i representació, així com recollir les seves propostes d'actuació per millorar la implicació dels estudiants i la difusió de la informació.

Taula 4.4
Perfils dels professors
entrevistats

DEPARTAMENT	CATEGORIA	GÈNERE	CODI
Departament de Tecnologies de la Informació i les Comunicacions	Ramón y Cajal	M	P1
Departament de Tecnologies de la Informació i les Comunicacions	Professora titular	F	P2
Departament de Comunicació	Professora associada	F	P3
Departament de Comunicació	Catedràtic	M	P4
Departament d'Humanitats	Professora associada	F	P5
Departament d'Humanitats	Catedràtic	M	P6
Departament de Dret	Investigador postdoctoral	M	P7
Departament de Dret	Investigador predoctoral	M	P8
Departament d'Economia i Empresa	Professor titular	M	P9
Departament d'Economia i Empresa	Investigadora predoctoral	F	P10
Departament de Ciències Polítiques i Socials	Professor titular	M	P11
Departament de Ciències Polítiques i Socials	Professor lector	M	P12
Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge	Catedràtica	F	P13
Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge	Professora titular	F	P14
Departament de Ciències Experimentals i de la Salut	Professora visitant	F	P15
Departament de Ciències Experimentals i de la Salut	Investigadora postdoctoral	F	P16

04.2.5 Les entrevistes a responsables acadèmics i de serveis

Els responsables acadèmics, els ex-viceactors i els responsables de serveis són les persones que poden tenir la visió més global sobre les accions de participació i el funcionament dels col·lectius d'estudiants de cada titulació o grau.

Les opinions dels centres s'han recollit mitjançant **entrevistes individuals a càrrecs acadèmics de les diferents facultats i escoles**. Als degans de facultat i als directors d'escola se'ls va convidar a una entrevista individual; alguns d'ells van delegar l'assistència a l'entrevista en la persona de l'equip deganal o directiu encarregada dels aspectes de participació estudiantil (vegeu la **taula 4.5**). Es va aconseguir entrevistar els responsables de totes les facultats (set) i escoles (una) de la Universitat (amb un total de vuit entrevistes), i també es va entrevistar tres **ex-viceactors** l'àmbit de què havien estat responsables dels quals incloïa l'àmbit dels estudiants.

Les entrevistes es van enregistrar i es van transcriure per tal de poder recopilar tota la informació. Es van realitzar a partir del guió estructurat que es mostra en l'annex 3, que inclou les pautes a tenir en compte en cada cas per tal de tractar els principals aspectes d'interès: valoració global de la participació dels estudiants a la Universitat i a la titulació, estructures pròpies de participació dels estudiants, i canvis o propostes que introduiria.

Taula 4.5
Responsables
acadèmics entrevistats

NOM	CÀRREC	FACULTAT / ESCOLA
Jordi Pérez	Degà	Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida
Josep Maria Vilajosana	Degà Ex-viceactor	Facultat de Dret
Jordi Guiu	Degà	Facultat de Ciències Polítiques i Socials
Josep Maria Casasús	Degà	Facultat de Comunicació
Libertad González	Delegada d'estudiants	Facultat d'Econòmiques
Mireia Trenchs	Degana	Facultat d'Humanitats
Vanesa Daza	Cap d'estudis Enginyeria Telemàtica Delegada d'estudiants	Escola Superior Politècnica
Carles Tebé	Vicedegà	Facultat de Traducció i Interpretació

Pelegrí Viader	Ex-vice­rector de Comunitat Universitària	Facultat d'Econòmiques
Josep Fargas	Ex-vice­rector de Comunitat Universitària	Facultat de Dret
Jordi Pericot	Ex-vice­rector de Comunitat Universitària	Facultat de Comunicació

Adicionalment, es va entrevistar els **responsables del SACU i de l'USPE** (vegeu la **taula 4.6**) seguint el guió estructurat que recull l'annex 4. Els aspectes principals d'aquestes entrevistes fan referència als àmbits de participació cultural, esportiva i de cooperació i solidaritat, així com als problemes que aquests serveis es troben en el dia a dia de la gestió de les diferents iniciatives participatives.

Taula 4.6

Responsables de serveis entrevistats

NOM	SERVEI I PERFIL
Gemma Garcia	Va arribar al SACU el 16 de maig del 2007 i n'és la coordinadora des de l'octubre del 2009
Júlia Garrusta	Va començar al SACU el tercer trimestre del curs 2000-2001. I va passar a l'USPE a principis del curs 2010-2011 (sempre com a cap de servei)

05 La participació estudiantil en xifres

En aquest capítol s'analitza l'estat de la participació estudiantil a la Universitat Pompeu Fabra des d'una visió quantitativa. És a dir, analitzem les dades de la implicació de l'estudiant en diferents formes de participació en la vida universitària. En primer lloc, observem les pautes de participació estudiantil en perspectiva comparada en les eleccions al Claustre, a rector, a la junta de facultat i al consell de departament, i aquí ho farem tant des de l'àmbit de la participació electoral com de la presentació de candidatures d'estudiants, quan sigui el cas. En segon lloc, tenint en compte que el 2010 es va iniciar un nou procés d'elecció de delegats, veurem quin ha estat el nivell de participació electoral i de presentació de candidatures en les diverses facultats. En tercer lloc, presentarem les particularitats de l'associacionisme universitari a la UPF posant èmfasi en l'evolució del nombre d'associacions registrades i en el perfil de les organitzacions. Finalment, veurem la implicació dels estudiants en les activitats culturals, esportives i de solidaritat que facilita la institució universitària.

05.1 La participació dels estudiants en les eleccions als òrgans de govern de la Universitat

En aquesta secció analitzarem les pautes de participació estudiantil a nivell electoral en perspectiva comparada. L'estratègia de comparació és doble: d'una banda, comparem la participació estudiantil en les eleccions en funció del tipus d'elecció i de l'òrgan de govern que representen: Claustre, rector, junta de facultat i consell de departament. Entre les preguntes de recerca que volem observar tenim: els estudiants participen per igual en les diferents eleccions o hi ha diferències destacades en funció del tipus d'elecció? Es presenten prou candidatures o hi ha, per contra, dificultats per aconseguir que els estudiants es presentin en alguns centres?

D'altra banda, en el cas de les eleccions al Claustre i a rector comparem també les diferències de participació estudiantil amb la resta de sectors de la comunitat universitària. Són tots els sectors igualment participatius o n'hi ha, per contra, que participen més (o menys) que d'altres?

05.1.1 La participació estudiantil en les eleccions al Claustre en perspectiva comparada

El Claustre universitari és el màxim òrgan de representació de la comunitat universitària². Un 25% dels seus membres, d'un màxim de 260, correspon als estudiants i, dins d'aquest col·lectiu, un 10% correspon als estudiants de tercer cicle. El Claustre es convoca de manera regular un cop cada curs acadèmic, però també es poden fer convocatòries extraordinàries, com va succeir a la UPF al novembre del 2006 per tractar el tema de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES). Entre altres funcions, el Claustre elabora i reforma els Estatuts de la UPF i convoca les eleccions a rector, i és l'espai on es donen a conèixer i es debaten les línies programàtiques i estratègiques de l'equip de govern de la UPF, on s'escullen els membres del Consell de Govern, on s'aprova l'informe anual del rector, on s'escull el síndic de Greuges, a proposta del rector, i on —funció important per al sector dels estudiants— hi ha l'oportunitat de presentar i d'aprovar mocions sobre diversos temes relacionats amb la Universitat.

El Claustre, d'acord amb els Estatuts de la UPF, es renova cada quatre anys, llevat dels representants claustrals representants dels estudiants, que es renoven cada dos anys. Això es deu al fet que els estudiants tenen una trajectòria més curta en la seva vida universitària, i així s'assegura que es puguin renovar els llocs de claustrals a mesura que els estudiants acaben els seus estudis.

Històricament el Claustre ha estat i és un dels òrgans institucionals en què els estudiants participen més activament. Ara bé, tot i ser un espai rellevant de deliberació en el qual els estudiants fan sentir la seva veu i tenen l'oportunitat de plantejar mocions, pocs són els estudiants que es presenten com a candidats per ser escollits representants i baix és el percentatge d'estudiants que participen en les eleccions corresponents —amb

---

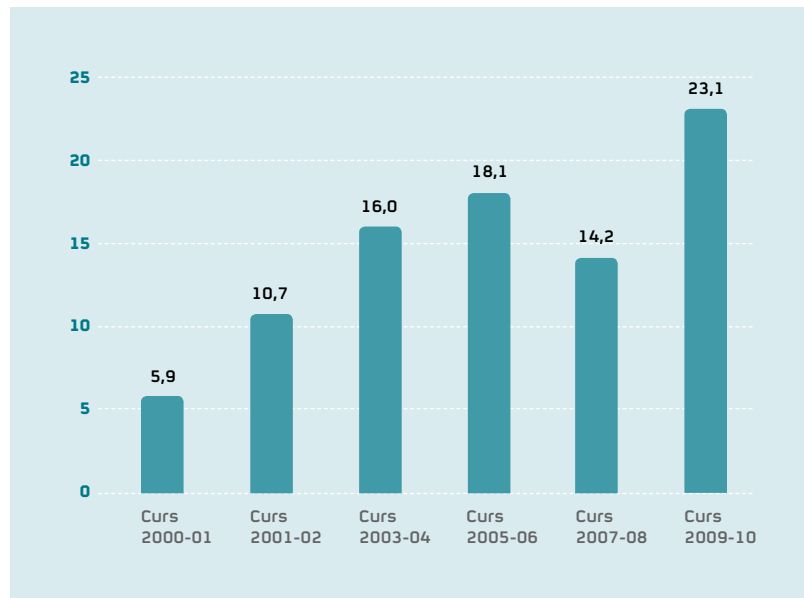
² El reglament sobre el funcionament i la composició del Claustre universitari es troba disponible a: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/collegiats-general/clusaus.html>.

l'excepció d'algunes facultats o moments puntuals. Aquests aspectes seran els que s'analitzaran en detall en les properes pàgines.

El gràfic de la **figura 5.1** ens facilita una primera aproximació a la participació estudiantil amb l'evolució dels nivells de participació electoral en les eleccions a representants al Claustre universitari des del 2000 fins al 2010. Cal esmentar que els nivells de participació globals es calculen a partir de les circumscripcions en què es fan eleccions, és a dir, en els estudis, centres o facultats on hi ha competitivitat entre les candidatures, i aquests són, en totes les eleccions analitzades, la meitat o menys del total de districtes electorals – aquesta observació la desenvoluparem en les properes pàgines. Com veurem més endavant, en moltes de les circumscripcions es presenta un nombre de candidatures inferior al nombre de places que cal cobrir, i per tant en aquests casos no és necessari convocar eleccions. Aquesta és una particularitat que no només es dona en el sector dels estudiants, però cal tenir-la en compte. A la pràctica, només un nombre reduït del total de l'electorat estudiantil pot anar a votar per escollir els seus representants.

Figura 5.1
Evolució del percentatge de participació dels estudiants en les eleccions al Claustre universitari (2000-2010).

Font: elaboració pròpia.

Hi ha dos aspectes de la **figura 5.1** que cal destacar. Primer, que tot i la tendència a l'alça que ens mostra el gràfic de barres (del 6% al 23% per al període analitzat), estem parlant de nivells molt baixos de participació

electoral que tenen el seu punt àlgid en el curs 2009-2010. Concretament, en aquestes darreres eleccions van votar un 23% dels estudiants que podien anar a votar, justament quan s'havia dut a terme una reducció del nombre de circumscripcions electorals (de catorze a nou facultats) i no més es fan eleccions a tres facultats (vegeu la **taula 9**, més endavant). A més, l'increment també està relacionat amb el context particular de les eleccions a claustrals a la Facultat de Ciències Polítiques i Socials, que va fer pujar els nivells de participació globals com a conseqüència d'una altíssima mobilització del 68% dels seus estudiants. Un segon aspecte rellevant que cal remarcar és que no sembla que el fet de realitzar les eleccions claustrals en el mateix moment en què es fan per als altres sectors de la comunitat universitària (cursos 2003-2004 i 2007-2008) tingui un efecte mobilitzador. Les raons poden ser variades però, així, d'entrada, és evident que no es produeix un efecte "campanya" que comporti una major mobilització, perquè és una convocatòria general per a tota la comunitat universitària. De fet, la crida a la mobilització més elevada és la dels mateixos estudiants, i els professors tampoc no hi participen activament.

En general, les candidatures es presenten vinculades a algunes associacions o plataformes, però també hi ha candidatures que poden presentar-se independentment i que corresponen sovint a membres del moviment assembleari. Tot i que el nombre de candidatures no vinculades a una entitat constituïda és inferior al nombre de candidatures que es presenten sota les sigles d'una associació o sindicat estudiantils, també n'hi ha. En aquest sentit, cal esmentar que hi ha estudiants candidats vinculats a associacions però també actius en les assemblees respectives —això ha passat en els darrers anys entre estudiants de la Facultat d'Humanitats i, en menor mesura, de la de Ciències Polítiques. Tot seguit analitzarem en detall les quatre darreres eleccions dels estudiants al Claustre per observar-ne les pautes generals i detectar si hi ha hagut canvis en els darrers anys.

Comencem, a partir de les dades de les **taules 5.1 i 5.2**, per les eleccions al Claustre que es van fer en el curs 2003-2004. Només en set de les catorze circumscripcions es va presentar un nombre de candidatures superior al nombre de places que calia escollir i, per tant, va caldre fer-hi eleccions. Les facultats o estudis on això va succeir, ordenades pels nivells de participació electoral, van ser: Ciències de la Salut (37,5%), Ciències Polítiques i Gestió Pública (27,4%), Ciències Econòmiques i Empresarials (16,1%), Dret (13%), Informàtica (10,5%) i Humanitats (3%). La participació global dels

estudiants va ser del 16%, però hi va haver força variació en els nivells de participació electoral entre les facultats on hi va haver eleccions: del 37,5% de Ciències de la Salut i de la Vida al 3% d'Humanitats (**vegeu la taula 5.2**).

La **taula 5.1** ens mostra també que de les 65 places de claustrals per cobrir, només s'arriba a escollir 44 representants. Per estudis, a Enginyeria de Telecomunicacions no es va presentar cap candidatura. I entre els estudiants de tercer cicle, només es va presentar un candidat, amb què es va cobrir només el 14% de la representació que correspon a aquesta circumscripció. Com veurem en la resta d'eleccions claustrals, el fet que es presentin poques candidatures a tercer cicle és una constant, aspecte que s'explica per les dificultats d'un districte electoral molt ampli (que inclou estudiants de tots els departaments que ofereixen estudis de tercer cicle) i per un perfil d'estudiants que fa menys anys que és a la UPF, amb un major nombre d'estudiants estrangers i que sovint combina els estudis amb la feina. A més, a tercer cicle no hi ha un ventall d'associacionisme estudiantil tan ampli com el que trobem per als estudiants de grau o de les antigues llicenciatures i diplomatures. Per tant, aquesta evidència empírica i la creixent rellevància que tenen els estudis de tercer cicle en l'oferta docent de la UPF obliguen a pensar en estratègies específiques per aconseguir mobilitzar aquest sector d'estudiants.

Uns altres estudis amb poques candidatures van ser Traducció i Interpretació (amb un 20% de la representació coberta), Relacions Laborals (amb un 25%) i Empresarials (amb un 28%). Un altre efecte col·lateral és que les candidatures que es presenten en els centre o estudis on no es produeix competència surten seleccionades sense necessitat de competir amb altres discursos o propostes diferents, mentre que en els altres casos els estudiants que es presenten en candidatures han de competir, a vegades fortament, entre ells. Això succeeix, en particular, entre els estudiants de Ciències Polítiques, Econòmiques i Dret.

Passem a analitzar què ha succeït en les eleccions d'estudiants claustrals del curs acadèmic 2005-2006 (**vegeu les taules 5.3 i 5.4**). Segons les dades de la **taula 5.3**, de nou només en quatre de les onze circumscripcions cal fer-hi eleccions per escollir els representants dels estudiants. A més, en dos estudis, Enginyeria de Telecomunicació i Periodisme, no es presenta cap candidatura, i en quatre estudis, Humanitats, Traducció i Interpretació, Relacions Laborals i l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials, es

Taula 5.1

Eleccions dels estudiants al Claustre universitari, curs 2003-2004.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDI	NOMBRE DE CLAUSTRALS A ESCOLLIR	CANDIDATURES	COMPETÈNCIA ENTRE CANDIDATURES	CLAUSTRALS ESCOLLITS	% DE REPRESENTACIÓ DEL CLAUSTRAL COBERT
Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida	2	3	Sí	2	100%
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	11	26	Sí	11	100%
Facultat de Dret	8	15	Sí	8	100%
Facultat d'Humanitats	5	8	Sí	5	100%
Facultat de Traducció i Interpretació	5	1	No	1	20%
Estudis d'Informàtica	3	5	Sí	3	100%
Estudis d'Enginyeria de Telecomunicacions	2	No es va presentar cap candidat	No	-	0%
Estudis de Ciències del Treball	1	1	No	1	100%
Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública	5	14	Sí	5	100%
Estudis de Comunicació Audiovisual	3	2	No	2	66%
Estudis de Periodisme	2	3	Sí	2	100%
Escola Universitària de Relacions Laborals	4	1	No	1	25%
Escola Universitària d'Estudis Empresarials	7	2	No	2	28%
Estudiants de tercer cicle	7	1	No	1	14%
TOTAL	65 (7)			44	

Taula 5.2

Electorat, vot i índex de participació electoral en els centres on es van convocar eleccions, curs 2003-2004.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDI	ELECTORAT	VOTS	ÍNDEX DE PARTICIPACIÓ	RÀNKING DELS ESTUDIS
Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida	296	111	37,5%	1
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	1731	279	16,11%	3
Facultat de Dret	1305	170	13,02%	4
Facultat d'Humanitats	830	25	3,01%	6
Estudis d'Informàtica	409	43	10,51%	5
Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública	682	187	27,41%	2
Participació global dels estudiants	5452	872	15,99%	

cobreix un 50% o menys de les places. De nou, els estudiants de tercer cicle tenen greus problemes per cobrir les places, i només es presenta una candidatura per a set claustrals. Ciències Polítiques i Gestió Pública, Dret i Ciències Econòmiques i Empresarials són els estudis o facultats que tenen més del doble de candidatures que llocs claustrals a escollir i cal per tant fer-hi eleccions. A Informàtica també s'haurà de votar per escollir els seus representants però amb un nombre menor de candidatures presentades. De 65 places de claustrals per als estudiants se'n cobreixen, com en les eleccions anteriors, 44.

La **taula 5.4** mostra els nivells de participació electoral en les quatre facultats o estudis en què hi va haver eleccions durant el curs acadèmic 2005-2006. Van ser els estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública, amb uns nivells del 32,5%, els que van aconseguir més participació electoral i, en menor mesura, Dret (20,2%), Ciències Econòmiques i Empresarials (15,2%) i, ja a una certa distància, Informàtica, amb un 4,2%. Clarament, on hi ha més competitivitat —en altres paraules, on proporcionalment es presenten més candidatures per les places a decidir— és on hi ha més mobilització electoral. No obstant això, cal recordar que són uns nivells de participació electoral baixos, que situen la mobilització electoral global en un 18%.

Taula 5.3

Eleccions dels estudiants al Claustre universitari, curs 2005-2006.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDIS	NOMBRE DE CLAUSTRALS A ESCOLLIR	CANDIDATURES	COMPETÈNCIA ENTRE CANDIDATURES	CLAUSTRALS ESCOLLITS	% DE REPRESENTACIÓ DEL CLAUSTR DEL CLAUSTR COBERTA
Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida	2	2	No	2	100%
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	10	21	Sí	10	100%
Facultat de Dret	8	22	Sí	8	100%
Facultat d'Humanitats	6	3	No	3	50%
Facultat de Traducció i Interpretació	5	2	No	2	40%
Estudis d'Informàtica	4	6	Sí	4	100%
Estudis d'Enginyeria de Telecomunicacions	2	No es va presentar cap candidat	No	0	0%
Estudis de Ciències del Treball	1	1	No	1	100%
Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública	4	14	Sí	4	100%
Estudis de Comunicació Audiovisual	3	3	No	3	100%
Estudis de Periodisme	2	No es va presentar cap candidat	No	0	0%
Escola Universitària de Relacions Laborals	5	2	No	2	40%
Escola Universitària d'Estudis Empresarials	6	2	No	2	33%
Estudiants de tercer cicle	7	1	No	1	14%
TOTAL	65 (7)			44	

Taula 5.4

Electorat, vot i índex de participació electoral en els centres on es van convocar eleccions, curs 2005-2006.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDI	ELECTORAT	VOTS	ÍNDEX DE PARTICIPACIÓ	RÀNQUING D'ESTUDIS
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	1583	241	15,22% (3)	3
Facultat de Dret	1200	242	20,16% (2)	2
Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública	604	196	32,45% (1)	1
Estudis d'Informàtica	476	20	4,20% (4)	4
Participació global dels estudiants	3863	699	18,1%	

La **taula 5.5** descriu les característiques de les eleccions dels estudiants al Claustre per al curs acadèmic 2007-2008. A diferència de les dues eleccions anteriors analitzades, hi ha una major presència de candidatures en moltes de les circumscripcions, i això fa que es cobreixin 53 de les 65 places de claustrals. Una possible hipòtesi explicativa és que en aquestes eleccions comencen a tenir impacte les accions de protesta i mobilització estudiantil contra l'anomenat procés de Bolonya o la implementació de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES), tot i que el curs de màxima mobilització estudiantil serà el curs posterior, el 2008-2009 (Mir, 2009). En nou de les catorze circumscripcions s'aconsegueix cobrir un 100% de la representació claustral, i en les que no s'aconsegueix es cobreix un 50% o més de les places —amb l'excepció de la Facultat de Traducció i Interpretació. Els centres o estudis que no aconsegueixen prou candidatures són Ciències de la Salut i de la Vida, Informàtica, Relacions Laborals, Estudis Empresariales i, de nou, els estudiants de màster oficial i de doctorat.

Val a dir que no tots els centres que tenen el 100% de la representació claustral coberta realitzaran eleccions posteriors. En altres paraules, hi ha estudis, com Ciències del Treball o Periodisme, en els quals es presenta el mateix nombre de candidatures que places a escollir i, per tant, no hi ha competència entre les candidatures. Com veiem a la **taula 5.6**, en sis facultats o estudis es realitzaran eleccions que tenen una participació global del 14%. Concretament, i per ordre del nivell de mobilitza-

Taula 5.5

Eleccions dels estudiants al Claustre universitari, curs 2007-2008.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDIS	NOMBRE DE CLAUSTRALS A ESCOLLIR	CANDIDATURES	COMPETÈNCIA ENTRE CANDIDATURES	CLAUSTRALS ESCOLLITS	% DE REPRESENTACIÓ DEL CLAUSTR DEL CLAUSTR COBERTA
Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida	2	1	No	1	50%
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials	10	15	Sí	10	100%
Facultat de Dret	9	20	Sí	9	100%
Facultat d'Humanitats	5	6	Sí	5	100%
Facultat de Traducció i Interpretació	4	1	No	1	25%
Estudis d'Informàtica	3	2	No	2	66%
Estudis d'Enginyeria de Telecomunicacions	2	1	No	1	50%
Estudis de Ciències del Treball	1	1	No	1	100%
Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública	5	22	Sí	5	100%
Estudis de Comunicació Audiovisual	4	6	Sí	4	100%
Estudis de Periodisme	2	2	No	2	100%
Escola Universitària de Relacions Laborals	4	5	Sí	4	100%
Escola Universitària d'Estudis Empresarials	7	4	No	4	57%
Estudiants de màsters oficials i doctorat	7	4	No	4	57%
TOTAL	65 (7)			53	81,5%

Taula 5.6

Electorat, vot i índex de participació electoral en els centres on es van convocar eleccions, curs 2007-2008.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDI	ELECTORAT	VOTS	ÍNDEX DE PARTICIPACIÓ	RÀNQUING DELS ESTUDIS
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	1540	183	18,83% (3)	3
Facultat de Dret	1310	202	15,41% (2)	2
Facultat d'Humanitats	806	76	9,42% (4)	4
Estudis de Ciències Polítiques i Gestió Pública	646	278	43,03% (1)	1
Estudis de Comunicació Audiovisual	625	26	4,16 (5)	5
Escola Universitària de Relacions Laborals	546	11	2,01% (6)	6
Participació global dels estudiants	5473	776	14,2%	

ció electoral, són: Ciències Polítiques i Gestió Pública (43%), Dret (15%), Ciències Econòmiques i Empresariales (12%), Humanitats (9%), Comunicació Audiovisual (4%) i Relacions Laborals (2%). Per tant, s'observa una important variació en els nivells de mobilització electoral estudiantil entre facultats.

En les darreres eleccions estudiantils al Claustre universitari de la UPF es produeix un canvi important en el marc institucional electoral. Com es pot observar en la **taula 5.7**, es redueix el nombre de circumscripcions electorals de catorze a nou, per la unificació de diversos estudis o centres, com ara Ciències Econòmiques i Estudis Empresariales, Periodisme i Comunicació Audiovisual, o Dret i Relacions Laborals. Segurament això té un efecte compensatori, ja que en alguns casos (concretament, a les facultats de Ciències Econòmiques i Empresariales i Dret) es combinen estudis en què es presentaven moltes candidatures amb estudis en què se'n presentaven poques. Val a dir, però, que a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales en les eleccions analitzades per primer cop no cal fer-hi eleccions perquè hi ha menys candidatures que places. En qualsevol cas, igual que en les eleccions anteriors, es cobreixen més places que antigament —53 de 67—, i els centres o districtes particularment fluixos pel que fa al nombre de candidatures presentades són l'Escola Superior

Taula 5.7

Elecció dels estudiants al Claustre universitari, curs 2007-2008.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

CENTRE O ESTUDIS	NOMBRE DE CLAUSTRALS A ESCOLLIR	CANDIDATURES	COMPETÈNCIA ENTRE CANDIDATURES	CLAUSTRALS ESCOLLITS	% DE REPRESENTACIÓ DEL CLAUSTRÉ COBERTA
Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida	3	3	No	3	100%
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	16	14	No	14	87%
Facultat de Ciències Polítiques i Socials	5	14	Sí	5	100%
Facultat de Comunicació	6	4	No	4	66,6%
Facultat de Dret	14	17	Sí	14	100%
Facultat d'Humanitats	5	6	Sí	5	100%
Facultat de Traducció i Interpretació	5	4	No	4	80%
Escola Superior Politècnica	4	1	No	1	25%
Estudiants de màsters oficials i doctorat	7	3	No	3	42,8%
TOTAL	65 (7)			53	81,5%

Taula 5.8

Electorat, vot i índex de participació electoral en els centres on es van convocar eleccions, curs 2007-2008.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

FACULTATS	ELECTORAT	VOTS	ÍNDEX DE PARTICIPACIÓ	RÀNQUING D'ESTUDIS
Facultat de Ciències Polítiques i Socials	721	489	67,82%	1
Facultat de Dret	2134	188	8,8%	3
Facultat d'Humanitats	742	154	20,75%	2
Participació global dels estudiants	3597	831	23,1%	

Politécnica (només es cobreix un 25% de les places) i tercer cicle (es cobreix un 43% de les places de representació). A Ciències de la Salut i de la Vida són escollides totes les candidatures sense necessitat de fer eleccions (tres de tres) i, com podem veure a la **taula 5.8**, són les facultats de Ciències Polítiques i Socials (amb una participació electoral altíssima: un 68%), Humanitats (21%) i Dret (9%) les que convoquen eleccions. La participació global dels estudiants de les facultats que tenen oportunitat d'anar a votar serà del 23%.

Finalment, analitzarem la participació dels estudiants en el Claustre universitari des d'una perspectiva comparada a partir de l'estudi de les eleccions claustrals dels cursos acadèmics 2003-2004 i 2007-2008, que es van convocar per tots els sectors de la comunitat universitària. Tenim aquesta informació a la **taula 5.9**. Abans d'entrar a treure conclusions de les dades, cal fer dos aclariments previs. En primer lloc, les circumscripcions electorals ja no són les mateixes per al professorat, el PAS i els estudiants. En concret, per al col·lectiu dels professors, les circumscripcions per triar els claustrals de cada sector del professorat són els departaments, i per al cas del personal d'administració i serveis (PAS) les circumscripcions són sis, repartides entre cinc categories i una del conjunt del PAS. El segon aspecte que cal esmentar és que hi ha un percentatge de representació fixa assignada a cada sector de la comunitat universitària (en el cas del professorat, hi ha una divisió entre tres sectors). Al professorat funcionari doctor dels cossos docents li correspon un 51% de la representació en el Claustre; al professorat i personal investigador doctor a temps complet (vegeu la **taula 5.9** per a una definició més concreta d'aquest sector en les dues eleccions) li correspon un 9%; al professorat no doctor, en formació, associat o a temps parcial (de nou, vegeu la **taula 5.9** per a una definició més concreta d'aquest sector) li correspon un 5%; al PAS li correspon un 10% de les places; i als estudiants, com havíem dit anteriorment, els correspon un 25%. Per tant, hi ha una representació desigual per sectors —uns tenen més pes que d'altres en el Claustre—, i és lògic, d'entrada, esperar que aquells sectors amb més capacitat de representació (els dos primers perfils de professorat i el PAS) tinguin més incentius i motivació per implicar-se en les eleccions a claustrals. A més, entre el PAS es produeix una mobilització sindical superior a la que es dona entre els professors de la UPF, fet que pot implicar que el PAS s'organitzi millor a l'hora de presentar candidatures en les diferents circumscripcions.

ELECCIONS AL CLAUSTRE, CURS 2003-2004

SECTORS COMUNITAT UNIVERSITÀRIA	% del sector en el claustre	Proporció de circumscipcions de cada sector on va caler fer eleccions	Nombre de places per sectors	Llocs claustrals coberts	% de places cobertes	Participació electoral
Professors funcionaris doctors dels cossos docents	51%	4/8	110	107	97,3%	66,4
Professorat i personal investigador de la resta de categories amb títol de doctor i amb dedicació a temps complet (2004) // Catedràtics i professors agregats, professors emèrits dels cossos docents i personal investigador propi o vinculat (2008)	9%	1/8	23	20	87,0%	71,4
Professorat/personal investigador no doctor i professorat a temps parcial (2004) // Professors funcionaris no doctors/interins dels cossos docents, personal investigador propi o vinculat postdoctoral, col·laboradors, lectors, associats i visitants i ajudants i becaris de tercer cicle (2008)	5%	2/8	13	11	84,6%	3,7
Estudiants	25%	7/14	65	44	67,7%	15,9
Personal d'administració i serveis (PAS)	10%	4/6	26	26	100%	59,5

Els resultats que es presenten en la **taula 5.9** corroboren parcialment els supòsits que acabem d'esmentar. D'una banda, el sector del PAS cobreix clarament en les dues eleccions el 100% de les places claustrals, i és el col·lectiu que té, en proporció, més circumscipcions en què cal organitzar eleccions (quatre de sis i cinc de sis, respectivament). Pel fa als nivells de participació electoral, parlem del 60% i el 44%, respectivament, percen-

ELECCIONS AL CLAUSTRE, CURS 2007-2008

Proporció de circumscripcions on va caldre fer eleccions per a cada sector	Nombre de places per sectors	Llocs claustrals coberts	% de places cobertes	Participació electoral
1/8	116	68	58,6%	72,5
0/8	23	9	39,1%	No cal fer eleccions
4/8	13	13	100%	16,8
6/14	65	53	81,5%	14,2
5/6	26	26	100%	44,1

Taula 5.9

Participació en les eleccions al Claustre per sectors de la comunitat universitària, anys 2004 i 2008.

Font: elaboració pròpia a partir de dades absolutes de la Secretaria General de la UPF.

tatges mitjanament elevats en perspectiva comparada (sobretot tenint en compte que es fan eleccions en moltes circumscripcions).

D'altra banda, els tres col·lectius del professorat segueixen una pauta força similar. En tots els casos hi ha força circumscripcions en les quals no cal fer eleccions perquè es presenten el mateix nombre de candidatures o menys.

Entre el sector de professorat amb menys representació en el Claustre (el d'un 5%), es van cobrir el 85% (2004) i el 100% (2008) de les places, però no va caldre fer eleccions en la meitat o més dels districtes electorals. Quan va caldre anar a votar, ho van fer al voltant del 4% el 2004 i del 14% el 2008 dels professors respectius en els dos comicis. Els nivells tan baixos de mobilització electoral estan relacionats amb l'heterogeneïtat d'aquest sector docent, amb la seva menor capacitat d'incidència en el Claustre i, en general, en els òrgans i comissions de la Universitat, i amb el fet que són treballadors sense una vinculació estable amb la Universitat.

El professorat funcionari doctor, que té un 51% de representació claustral, té una participació electoral força elevada (66% i 72%, respectivament) quan hi ha hagut eleccions, tot i que no aconsegueix cobrir totes les places de claustrals. Això va ser particularment evident en el cas de les eleccions del curs acadèmic 2007-2008, en què només es va cobrir el 59% de les places. A més, hi ha moltes circumscripcions en les quals no cal fer eleccions.

Finalment, el que disposa d'un 9% de representació claustral és, de tots els sectors del professorat, el col·lectiu que té més problemes per aconseguir candidatures (cobreix el 87% de les places el 2004 i només el 40% el 2008). En realitat, per als dos cursos electorals, només es van convocar eleccions en un departament (el de Tecnologia) i en un curs acadèmic (el 2003-2004), si bé es van assolir uns nivells particularment elevats de participació electoral: un 71%.

Què ens diuen aquestes dades quan les comparem amb les que hem analitzat específicament per al sector estudiantil en pàgines precedents? Doncs podem extreure'n dues conclusions clares. La primera conclusió és que els problemes que tenen els estudiants de moltes facultats per aconseguir cobrir les places de claustrals es repeteixen en els tres sectors de professorat, però no entre el PAS, que en aquest sentit és el sector més participatiu de la comunitat universitària. I la segona conclusió és que els sectors amb més representació en el Claustre, tenint en compte el seu pes numèric (professorat funcionari i el segon perfil de professorat, així com el PAS), són clarament els que voten més, i la raó pot ser, a més de la major capacitat d'influència en el Claustre, la vinculació laboral més estreta i estable amb la UPF, la institució universitària.

05.1.2 Les eleccions a rector: participació dels estudiants i de la resta de la comunitat universitària

Un dels canvis més importants en el funcionament del marc institucional i normatiu universitari és el que es va produir a partir de l'aprovació de la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats, coneguda com la LOU. Aquesta llei va aprovar que l'elecció del rector es fes directament a través d'eleccions amb sufragi universal ponderat dels diferents sectors de la comunitat universitària. Per tant, en aquesta secció analitzarem els resultats en les dues eleccions a rector que s'han produït fins a l'actualitat a la UPF: les dels cursos acadèmics 2004-2005 i 2008-2009.³

Abans d'entrar a discutir-ne els resultats, cal esmentar que amb l'aprovació de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, es modifiquen alguns articles de la LOU, i que entre aquestes modificacions destaca la de l'article 20, referent al sistema d'elecció del rector. Amb aquesta modificació de la Llei s'obre la possibilitat que els Estatuts de cada universitat defineixin el procediment d'elecció del rector entre, almenys, els dos sistemes possibles: com es feia abans de la LOU, a través del Claustre, o com es fa actualment a la UPF, mitjançant eleccions directes amb sufragi universal ponderat.

A la **taula 5.10** es presenten el pes dels diferents sectors de la comunitat universitària (tres sectors de professorat, dos d'estudiants i un del PAS) i els nivells de participació electoral en les eleccions a rector del curs acadèmic 2004-2005. En les eleccions del 2005 es van presentar dos candidats a rector: l'actual rector, Josep Joan Moreso, i el catedràtic d'Economia Andreu Mas-Colell. Van ser unes eleccions marcades per una forta percepció de competència entre les candidatures i en què la participació del conjunt de la comunitat universitària (sense ponderar-la per sectors) va ser del 30%. Si ho analitzem per col·lectius, els sectors que tenen més pes en les eleccions (s'ha calculat la diferència del percentatge que representa cada sector amb ponderació i sense per veure quins sectors tenen més poder a l'hora d'escollir el rector) coincideixen amb els sectors que van tenir una participació electoral més elevada: un 88% en el cas dels professors funcionaris doctors, un 100% en el cas del sector B del professorat

---

³ La informació sobre el procés d'elecció del rector es troba en els Estatus de la UPF aprovats pel Decret 209/2003, de 9 de setembre, i modificats per l'ACORD GOV/203/2010, de 9 de novembre (text íntegre publicat al DOGC núm. 5756, de 16 de novembre del 2010, i en l'enllaç següent: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/creacio-estatuts/estatuts2010/nousestatuts-upf>).

Taula 5.10

Pes del diferents sectors de la Universitat i índex de participació electoral en els eleccions a rector del 2005.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

(per a més informació sobre la composició d'aquest sector vegeu la **taula 5.10**; cal tenir en compte, però, que en aquelles eleccions el cens electoral d'aquest sector era molt reduït, de només 25 professors), i un 79% en el cas del PAS. Per contra, els sectors amb menys pes i menys mobilitzats van ser, d'una banda, el sector C del professorat, amb una participació del 47%, i, d'altra banda, els estudiants (els de primer i segon cicle, amb un 24%, i els de tercer cicle, amb un 9%). No obstant això, cal assenyalar les diferències rellevants entre el perfil d'estudiants de primer i segon

		CENS SECTOR	% DEL SECTOR	% CENS SENSE PONDERAR	DIFERÈNCIES PERCENTUALS EN ELS CENSOS	VOTS EMESOS	PARTICIPACIÓ ELECTORAL
Sector A	Professors funcionaris doctors	227	51%	2,1%	+48,9%	199	88%
Sector B	Catedràtics i professors agregat, professors emèrits i personal investigador propi o vinculat	25	9%	0,2%	+8,8%	25	100%
Sector C	Professors funcionaris no doctors/interins dels cossos docents, personal investigador propi/vinculat postdoctoral, professors col·laboradors, lectors, associats, visitants i ajudants/becaris de tercer cicle	963	5%	9,1%	-4,1%	453	47%
Sector D1	Estudiants de primer i segon cicle	8.049	22,5%	76,1%	-53,6%	1.927	24%
Sector D2	Estudiants tercer cicle	701	2,5%	6,6%	-4,1%	67	9%
Sector E	Personal d'administració i serveis (PAS)	608	10%	5,7%	+4,3%	484	79%
Total		10.573				3.155	29,8%

Taula 5.11

Pes del diferents sectors de la Universitat i índex de participació electoral en els eleccions a rector del 2009.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UPF.

cicle i els menys mobilitzats de tercer cicle. Aquesta mateixa constant s'observa en les quatre eleccions claustrals analitzades. Ara bé, cal tenir en compte que si sumem els vots emesos pels estudiants en les eleccions a rector (1.994 estudiants de primer, segon i tercer cicle) i en les eleccions claustrals més participatives en nombres absoluts (872 estudiants en les eleccions claustrals del 2003-2004; vegeu, en aquest sentit, la **taula 5.2**), les eleccions a rector van aconseguir mobilitzar més estudiants que no pas les claustrals.

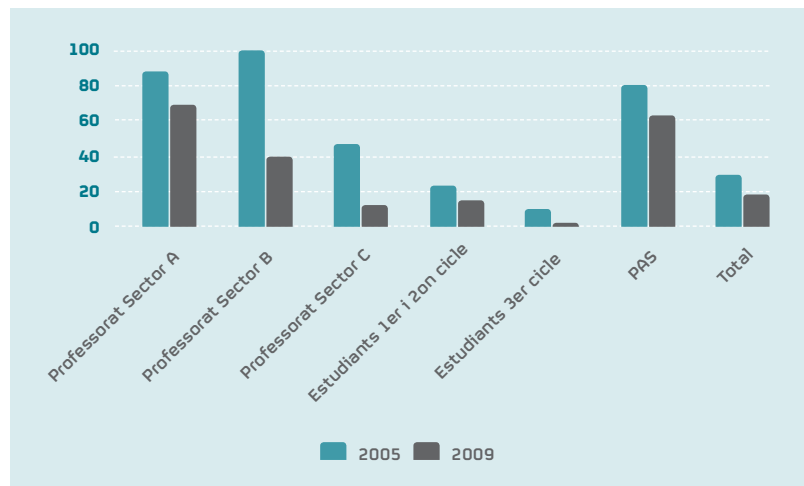
		CENS SECTOR	% DEL SECTOR	% CENS SENSE PONDERAR	DIFERÈNCIES PERCENTUALS EN ELS CENSOS	VOTS EMESOS	PARTICIPACIÓ ELECTORAL
Sector A	Professors doctors amb vinculació permanent	301	51%	2,1%	+48,9%	208	69,1%
Sector B	Professors lectors, professors visitants, professors emèrits i personal investigador propi o vinculat	181	9%	0,2%	+8,8%	71	39,2%
Sector C	Professors funcionaris no doctors/interins dels cossos docents, professors col·laboradors permanents no doctors/temporals, professors associats i personal investigador en formació	988	5%	9,1%	-4,1%	125	12,7%
Sector D1	Estudiants de primer i segon cicle	8.380	22,5%	76,1%	-53,6%	1.202	14,3%
Sector D2	Estudiants tercer cicle	1.056	2,5%	6,6%	-4,1%	26	2,5%
Sector E	Personal d'administració i serveis (PAS)	853	10%	5,7%	+4,3%	539	63,2%
Total		11.759				2.171	18,5%

A la **taula 5.11** es presenten el pes dels diferents sectors de la comunitat universitària i els nivells de participació electoral en les eleccions a rector del 2009. Aquestes van ser unes eleccions marcades pel fet que només s'hi va presentar un únic candidat, l'actual rector, Josep Joan Moreso, i que van tenir, per tant, un menor incentiu per a la participació. En aquestes eleccions es va repetir la mateixa tendència que hem vist en les del 2005. Dos dels tres sectors de més pes, els professors doctors amb vinculació permanent i el PAS, van ser els dos col·lectius que van anar a votar en major nombre (amb un 69% i un 63%, respectivament, de la participació electoral). El sector B del professorat (la composició del qual havia canviat en comparació amb les eleccions anteriors, i que també havia vist ampliat el seu cens electoral) va votar en un 38%. Van ser, de nou, els professors sense vinculació estable amb la Universitat, associats o a temps parcial (sector C), amb un 13%, i el sector dels estudiants (14% per als de primer i segon cicle, i 2% per als de tercer cicle), els col·lectius menys participatius.

A la **figura 5.2** es compara l'evolució de la participació electoral en les eleccions a rector per als diferents sectors de la comunitat universitària. Van ser dues eleccions diferents, perquè en les primeres (les del 2005) hi va haver, com hem vist anteriorment, una forta percepció de competència entre els dos candidats, mentre que les segones, la del 2009, es van caracteritzar pel fet que s'hi presentava un únic candidat. Clarament, per a tots els sectors de la comunitat universitària s'observa una menor participació electoral en les darreres eleccions, fet que és molt més evident en els sectors B i C del professorat.

Figura 5.2

Evolució de la participació electoral en les eleccions a rector per als diferents sectors de la comunitat universitària, 2005 i 2009.

05.1.3 Eleccions dels estudiants a les juntes de facultat i als consells de departament

Fins ara hem vist la participació dels estudiants en les eleccions al Claustre universitari i en les eleccions per escollir rector, que són sens dubte, per les funcions representatives i de govern d'aquests òrgans d'àmbit general, els dos processos electorals de més rellevància a la Universitat, almenys d'aquells en què poden participar els estudiants. Els estudiants també poden participar escollint representants (i presentant-se en les candidatures) en dos àmbits de caràcter particular, les juntes de facultat⁴ i els consells de departament.⁵

La **taula 5.12** recull els resultats de les eleccions a juntes de facultat per al període 2008-2010. Com s'hi pot observar, només a Ciències Econòmiques i Empresarials (el 2008 i el 2010) i a Ciències Polítiques i Socials i a Humanitats (el 2008) va caldre fer-hi eleccions, que van registrar uns nivells moderadament baixos de participació (parlem, és clar, en perspectiva comparada amb les eleccions claustrals), entre un 28% i un 11% de mobilització. En la resta de facultats no va caldre fer-hi eleccions, ja que s'hi havia presentat un nombre de candidatures igual o inferior al nombre de places a cobrir. En alguns casos, com la Facultat d'Humanitats el 2010, no va caldre fer-hi eleccions perquè tots els representants que deixaven de ser-ho tenien suplents que van passar a substituir-los.

La **taula 5.13** presenta les eleccions dels estudiants als consells de departament en els darrers anys (període 2008-2010). Els resultats són evidents. Només en el Departament de Dret es van presentar més candidatures de les que s'havien d'escollir i, per tant, va caldre fer-hi eleccions. En la resta de departaments les candidatures presentades van sortir directament escollides, si bé van quedar moltes places desertes, en particular, de nou, entre els representants de tercer cicle.

Aquí acabem l'anàlisi de la participació dels estudiants en els òrgans de govern de la Universitat, i passem ara a descriure quina ha estat la implicació dels estudiants en les eleccions de delegats del 2010.

---

⁴ Els reglaments de cada centre, amb informació sobre el funcionament de les juntes de facultat, estan disponibles en l'enllaç següent: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/eacademica/collegiats-centres>.

⁵ Els reglaments de cada departament, amb informació sobre el funcionament dels consells de departament, estan disponibles en l'enllaç següent: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/eacademica/collegiats-departaments>.

Taula 5.12

Eleccions dels estudiants a les juntes de facultat, període 2008-2010.

FACULTAT	ANY	ESTUDIANTS A ELEGIR	CANDIDATS PRESENTATS	ESTUDIANTS ELEGITS	PARTICIPACIÓ ELECTORAL EN LES FACULTATS
Ciències de la Salut i de la vida	2008	2 (grau en Medicina) 2 (grau en Biologia) 5 (licenciatura en Biologia)	2 GM 2 GB 5 LLB	2 GM 2 GB 5 LLB	No cal fer eleccions
Ciències Econòmiques i Empresarials	2008	3	5	3	28'61%
	2010	4	8	4	11'34%
Ciències Polítiques i Socials	2008	3	8	3	18,5%
	2010	4	4	4	No cal fer eleccions
Comunicació	2008	6	6	6	No cal fer eleccions
	2008	2 (Dret)	Almenys 4 (2 elegits + 2 suplents)	2	-
Dret	2010	4 (2 Dret, 1 Relacions Laborals, 1 Criminologia)	1	1 (Criminologia)	Percentatges no disponibles. Només s'escullen representants a Criminologia. A la resta de centres no es proclamen candidats perquè no arriben al 10% de participació per considerar vàlides les eleccions
	2008	6	7	6	23'5%
Humanitats	2010	6	-	6	No cal fer eleccions perquè tots els candidats tenen suplents
	Octubre 2008	5	5	5	No cal fer eleccions
Traducció i Interpretació	Febrer 2010	1 (plaça vacant)	0	0	No es van fer votacions. No hi havia candidats
	Octubre 2010	4 (places vacants)	2	2	No es van fer eleccions
	2008	4 (grau)	4	4	No cal fer eleccions.
Escola Superior Politècnica	2011	4	De moment encara cap	De moment encara cap	

Taula 5.13 Eleccions dels estudiants als consells de departament, període 2008-2010.

Nota: * Representants dels professors doctors a temps parcial, resta de personal acadèmic no doctor de les diferents categories i personal investigador en formació adscrit al departament.** Estudiants de màster i de doctorat.

DEPARTAMENT	ANY	ESTUDIANTS A ELEGIR (REPRESENTANTS)	CANDIDATS PRESENTATS	ESTUDIANTS ELEGITS	PARTICIPACIÓ COL·LEGI ESTUDIANTS
Economia i Empresa	2009	8 (1r. i 2n. cicle) 14 (3r. cicle)	1 0	1 0	No cal fer eleccions
	2010	10 (1r. i 2n. cicle) 16 (3r. cicle)	10 1	10 1	No cal fer eleccions
Humanitats	2008	10 (1r. i 2n. cicle) 15 (3r. cicle*)	1 7	1 7	No cal fer eleccions
	2009	9 (1r. i 2n. cicle) 10 (3r. cicle**)	9 0	9 0	No cal fer eleccions
	2010	11 (1r. i 2n. cicle) 10 (3r. cicle**)	11 2	11 2	No cal fer eleccions
Ciències Experimentals i de la Salut	2010	6 (1r. cicle) 18 (3r. cicle)	0 5	0 5	No cal fer eleccions
Ciències Polítiques i Socials	2010	2 (1r. i 2n. cicle) 4 (3r. cicle)	- 1	- 1	No cal fer eleccions
Comunicació	2007	2 (1r. cicle) 2 (3r. cicle)	1 2	1 2	No cal fer eleccions
	2010	1 (1r. cicle) 4 (3r. cicle)	- 4	- 4	No cal fer eleccions
Dret	2008	2 (1r. i 2n. cicle) (només es van convocar les places vacants)	4	2	Hi ha eleccions però no tenen les dades
	2010	2 (1r. i 2n. cicle) 3 (3r. cicle)	2 (1r. i 2n. cicle) 2 (3r. cicle)	2 (1r. i 2n. cicle)	No cal fer eleccions
Tecnologies de la informació i la comunicació (ESUP)	2007	2 (1r. i 2n. cicle) 2 (3r. cicle)	2 2	2 2	No cal fer eleccions
	2010	3 (1r. i 2n. cicle) 3 (3r. cicle)	- 3	- 3	No cal fer eleccions
Traducció i Ciències del Llenguatge	2008	3 (1r. i 2n. cicle) 6 (3r. cicle)	- 1	- 1	No cal fer eleccions
	2009	4 (1r. i 2n. cicle) 7 (3r. cicle)	- 1	- 1	No cal fer eleccions
	2010	5 (1r. i 2n. cicle) 10 (3r. cicle)	- 1	- 1	No cal fer eleccions

05.2 Les eleccions de delegats a la UPF

En aquesta secció s'analitzen les eleccions de delegats que es van realitzar a la UPF en els cursos acadèmics 2010-2011 i 2011-2012. L'any 2010 es va aprovar una normativa sobre els delegats dels estudiants als graus de la UPF en la qual es detallava el procés electoral per triar els delegats i els seus drets i deures.⁶ Val a dir que aquest va ser un procés nou caracteritzat per una major formalització del procés electoral, en què les eleccions es feien amb caràcter general durant el primer trimestre del curs acadèmic, i amb una major coordinació entre els estudiants, les secretaries d'escola i de facultat i el Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària. Anteriorment la tria dels delegats era una iniciativa de les facultats, però hi havia processos més o menys formals i institucionalitzats, depenent de cada cas. A la **taula 5.14** es presenta la participació electoral dels estudiants a les eleccions a delegats del 2010 i el 2011 per facultats, així com el nombre de candidats presentats i el nombre de candidats electes.

El nivell de participació electoral global va ser del 32% dels estudiants el 2010 i del 34% el 2011. Per tant, s'observa força estabilitat en aquest indicador. Per facultats, en canvi, hi hagut una certa variació entre les dues convocatòries electorals. Així, el 2010 els centres amb més participació electoral van ser Ciències de la Salut i de la Vida (amb un 57%) i Comunicació (amb un 56%), seguits de Ciències Polítiques i Socials (amb un 42%) i, a més distància, de Ciències Econòmiques i Empresarials, amb un 31% (vegeu, en aquest sentit, la **taula 5.14**). La resta de facultats no van superar, de mitjana, el 20% de participació.

Cal destacar que, si comparem aquestes dades amb les corresponents a la participació electoral en les eleccions d'estudiants al Claustre, que estan disponibles en la secció anterior, veiem que varien una mica, en general, les facultats més participatives; així, si en aquest cas van ser Comunicació i Ciències de la Salut i de la Vida, a part de Ciències Polítiques i Socials, en les eleccions al Claustre són, amb caràcter general, Ciències Polítiques i Socials, Dret i Humanitats. El 2011 el centre amb més participació va ser Comunicació (amb un 55%), seguit de Ciències de la Salut (amb un 42%), Dret (amb un 41%) i Ciències Econòmiques i Empresarials (amb un 38%). Per darrere se situen Ciències

---

⁶ La normativa sobre els delegats està disponible en l'enllaç següent:
<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/comunitat/estudiants/delegats.html>.

FACULTATS/ ESCOLA	PARTICIPACIÓ ELECTORAL		NOMBRE DE CANDIDATS PRESENTATS		NOMBRE DE CANDIDATS ELECTES	
	2010-2011	2011-2012	2010-2011	2011-2012	2010-2011	2011-2012
Ciències de la Salut i de la Vida	57,18%	42%	14	14	14	13
Ciències Econòmiques i Empresarials	31,24%	38%	22	43	22	32
Ciències Polítiques i Socials	42,17%	29%	21	12	14	9
Comunicació	56,53%	55%	10	23	10	16
Dret	19,49%	41%	26	26	26	26
Humanitats	21,76% (grau) 7,38% (licenciatura)	14%	18	10	13	6
Traducció i Interpretació	15,29%	No s'han fet	4	-	4	-
Escola Superior Politècnica	20,66%	21%	11	11	7	10
TOTAL	32,28%	34,1%	126	139	110	112

Taula 5.14

Participació dels estudiants en les eleccions de delegats del 2010 i el 2011 per facultats.

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel SACU. Per al curs 2011-2012 no tenim dades de la Facultat de Traducció i Interpretació perquè en el moment en què es va recollir la informació encara no s'havien dut a terme les eleccions.

Polítiques i Socials (amb un 29%), Humanitats (amb un 14%) i l'Escola Superior Politècnica (amb un 21%). En termes evolutius, els canvis es concentren en els significatius augments de Ciències Econòmiques i Empresarials i Dret i en les davallades d'Humanitats, Ciències Polítiques i Ciències de la Salut.

Òbviament, les eleccions a delegats es repetiran cada curs acadèmic, i caldrà veure en un futur fins a quin punt això ha estat un fet puntual o bé és una tendència més general. Quant al nombre de candidats presentats, el 2011 s'ha incrementat un 9% el nombre de candidatures respecte a les del 2010 (de 126 a 139) en el total de la UPF. El nombre de delegats és similar. Cal esmentar que la taxa de delegats per sexes se situa gairebé al 50% (el 52% són homes i el 48% dones), amb què es millora la taxa del curs anterior (en què el 57% eren homes i el 43% dones). Per centres, i comparant el 2011 amb el 2010, destaca la davallada de candidatures a Humanitats i a Ciències Polítiques i el fort increment a Dret i a Ciències Econòmiques i Empresarials, mentre que a la resta de facultats el nombre de candidatures es manté estable.

Cal destacar, també, que la taxa de participació va ser en general molt més alta en les eleccions que es van fer a les aules (amb l'excepció, el 2011, de l'Escola Politècnica, on això no es va traduir en un augment de votants) i que, en general, la participació va ser superior en els graus que en les llicenciatures⁷. Un altre aspecte important que cal esmentar és que es van convocar 114 eleccions, de les quals se'n va fer 72 (un 63% de les eleccions previstes). La raó principal per suspendre les eleccions va ser la manca de candidats. Concretament, això va succeir en 40 casos el 2010 i en 30 casos el 2011. Per tant, s'observa una millora en aquest sentit a mesura que s'ha anat repetint el procés. Aquí acabem l'anàlisi de la participació dels estudiants en les eleccions de delegats, i passem a descriure tot seguit quina és la situació pel que fa a l'associacionisme universitari a la UPF.

05.3 L'associacionisme a la UPF

Una de les formes més importants de participació universitària és l'associacionisme estudiantil. Les associacions tenen un rol destacat en la vida universitària, ja que realitzen activitats diverses de sensibilització, de formació, de debat o de facilitació de serveis a la resta d'estudiants. En aquest sentit, les associacions poden ser importants escoles de ciutadania. En el marc d'aquestes els seus membres poden aprendre valors, maneres d'organitzar-se, habilitats i coneixements útils per a la participació col·lectiva en la societat. Les associacions estudiantils de caràcter més polític són espais de socialització política i de mobilització electoral, ja sigui presentant candidatures als òrgans de govern, animant a anar a votar (o abstenint-se críticament algunes) i, si és el cas, mobilitzant els estudiants a la protesta. Al mateix temps, les associacions estan representades en el Consell d'Estudiants de la UPF. Òbviament, hi ha un altre tipus de col·lectiu no formal destacat en el món universitari, l'assemblearisme, però d'aquest tipus de participació no disposem de dades quantitatives per aportar en aquest capítol. Que no aparegui, però, no vol dir que no sigui igual de rellevant i que, en alguns contextos específics, no tingui una capacitat de mobilització més gran que l'associacionisme clàssic.

---

⁷ No es presenten aquí les dades, però el lector interessat les té a la seva disposició al SACU.

Taula 5.15

Associacions registrades a la UPF segons l'any d'inscripció i l'activitat a la web de la Universitat.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel SACU i de la informació disponible a la web de la UPF en la secció de participació estudiantil. S'indiquen en cursiva aquelles associacions que no apareixen a la web de la Universitat.

NOM DE L'ASSOCIACIÓ	ANY D'INSCRIPCIÓ	ACTIVES A LA WEB DE LA UNIVERSITAT (JUNY DEL 2011)
Jove Empresa Fabra	1992	SÍ
FNEC (Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya)	1993	SÍ
Grups Bíblics Universitaris (GBU)	1994	SÍ
AIESEC (Associació Internacional d'Estudiants de Ciències Econòmiques i Empresarials)	1995	SÍ
Associació Catalana d'Estudiants (ACE)/AEP (Associació d'Estudiants Progressistes)	1996	SÍ
BEI-CEPC (Bloc d'Estudiants Independentistes- Coordinadora d'Estudiants dels Països Catalans)	1997	SÍ
Alternativa Estel	1998	SÍ
AJEC (Associació de Joves Estudiants de Catalunya)	1999	SÍ
JNC (Joventut Nacionalista de Catalunya)	1999	SÍ
Nexe Socialista	2002	SÍ
<i>Pompeu Linux Users Group (PLUG)</i>	2004	NO
Associació d'Estudiants per les Nacions Unides (AENU)	2005	SÍ
Joves Esquerra Verda (JEV)	2005	SÍ
Universitaris Liberal Demòcrates (ULD)	2005	SÍ
<i>Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians de Catalunya i les Illes (MUEC)</i>	2005	NO
Amnistia Internacional	2006	SÍ
<i>Assoc. per la Difusió de les Humanitats</i>	2006	NO
Estudiants en Acció	2006	SÍ
<i>Assoc. d'Ètica Empresarial</i>	2006	NO
Plataforma Universitària pel Català (PUC)	2006	SÍ
<i>Assoc. Thomas More</i>	2006	NO
Estudiants per Amèrica Llatina	2007	SÍ
Assoc. Universitària Club Borsa 35	2007	SÍ
<i>Assoc. d'Estudiants de Ciències de la Salut</i>	2007	NO
Assoc. Juvenil Debate (Debat-t.org)	2009	SÍ
Assoc. Cultural Revista Hac d'Hac	2010	SÍ
Assoc. per la difusió de les Ciències Humanes (HUMAN)	2010	SÍ
Assoc. Universitària Group of Business & Management	2010	SÍ
Coordinadora d'Universitaris Independents (CUI)	2010	SÍ
Erasmus Student Network (ESN)	2010	SÍ
Arreplegats de la Zona Universitària	2010	SÍ
Pompeu Consulting	2010	SÍ
Assoc. Juvenil Capitalisme i Llibertat	PENDENT	SÍ
Assoc. pel Plantejament Republicà (APR)	PENDENT	SÍ
Universitaris en Marxa !	No disponible	SÍ
Total	32 (35 amb les pendents de registre)	29 (SÍ)

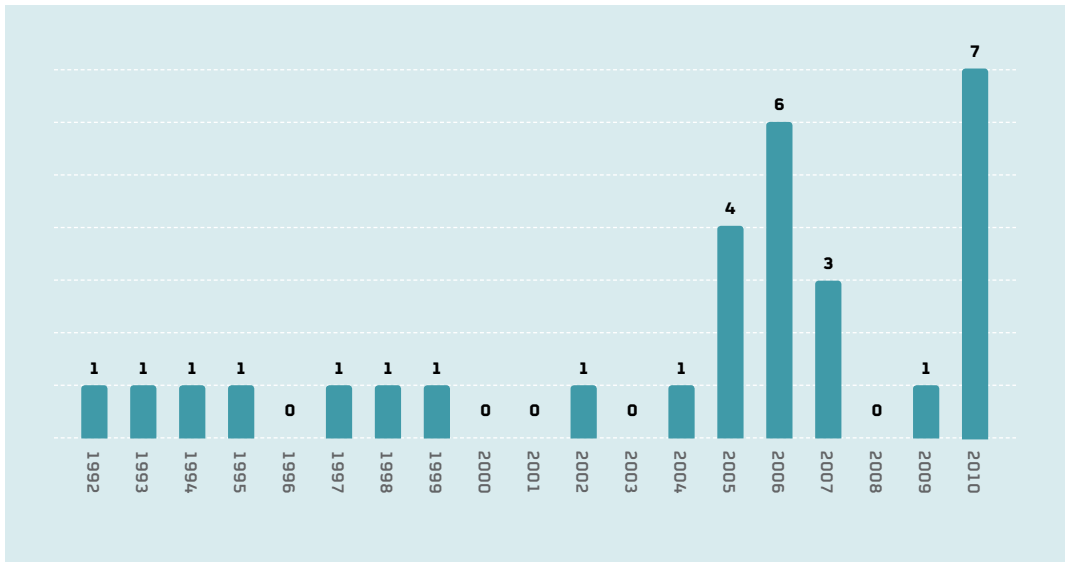
A la **taula 5.15** es presenta una llista àmplia i heterogènia de les associacions registrades a la UPF⁸ segons l'any d'inscripció al SACU (dades de juny del 2011). Hi ha un total de 31 associacions, més dues en tràmits de formalització i una sobre el registre de la qual no es disposa d'informació. Malauradament, però, no disposem d'informació sobre el nombre de membres i el grau d'implicació d'aquests en el si de les associacions registrades a la UPF. Sabem que calen tres estudiants de la UPF com a mínim per formar una associació, però desconeixem el nombre real de persones actives. Tampoc no sabem si hi ha associacions registrades a la UPF que en l'actualitat ja no funcionen, perquè aquestes no es donen de baixa del registre quan deixen de funcionar, tot i que el SACU disposa d'un cens per curs acadèmic en què apareixen les associacions que en principi estan actives (vegeu la **taula 5.16**).

Per intentar tenir una visió més actualitzada del nombre d'associacions actives, a la darrera columna de la **taula 5.15** es classifica les associacions en funció de si són presents a la pàgina web sobre participació estudiantil de la UPF (accés realitzat al juny del 2011). Podem inferir, de manera més o menys aproximada, que aquelles que ja no hi apareixen són inactives en l'actualitat. Les raons poden ser diverses, però l'explicació més habitual és que els estudiants que en formaven part han acabat els estudis o es troben en alguna altra universitat, normalment estrangera, fent un intercanvi. En total, 29 associacions apareixen en la llista actualitzada d'associacions de la UPF, si bé és cert que amb un grau d'informació divers. La majoria de les associacions anuncien a la web de la UPF el despatx on trobar-les i el telèfon i una adreça de correu electrònic de contacte i tenen pàgina web pròpia (o blog), però també n'hi ha algunes que no faciliten aquesta informació.

A la **figura 5.3** podem veure l'evolució del nombre d'associacions registrades a la UPF en funció de l'any d'inscripció en el registre de la UPF i per al període 1992-2010. La tendència és l'increment en el nombre de noves associacions a partir de l'any 2005 i, en particular, el 2006 i 2010. Una de les possibles raons d'aquesta evolució, almenys en els darrers anys, pot ser l'impuls que des del Vicerectorat d'Estudiants s'ha donat a les associacions amb la modificació de la normativa que les regula i dels procediments relacionats amb la seva activitat. En tot cas, i sigui com sigui, els resultats indiquen un increment en el ventall d'associacions a la UPF i, en conseqüència, una major oferta temàtica per als estudiants que vulguin implicar-s'hi.

---

⁸ La normativa reguladora de les associacions d'estudiants de la UPF es troba disponible en l'enllaç següent: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/comunitat/estudiants/associa.html>.

Figura 5.3

Evolució del nombre d'associacions registrades a la UPF per any d'inscripció, 1992-2010.

Com s'ha comentat anteriorment, a la **taula 5.16** es presenta el nombre d'associacions registrades (que han demanat finançament o algun espai per utilitzar al SACU) per al període 2006-2010. Com veiem, hi ha una certa estabilitat, però amb una tendència a l'increment d'associacions. En el curs acadèmic 2010-2011 hi havia 35 associacions actives a la UPF. No sabem, però, quin és el grau d'implicació dels membres d'aquestes associacions ni quants estudiants representen.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Nombre d'associacions	22	26	23	26	35

Taula 5.16

Evolució del nombre d'associacions registrades a la UPF, 2006-2011.

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel SACU.

Quin tipus d'associacionisme estudiantil hi ha a la UPF? Doncs, com veurem, hi ha molta heterogeneïtat. Per tenir una visió del tipus d'associacions que hi ha a la UPF utilitzarem la tipologia d'associacions segons l'àmbit d'actuació que es va emprar en l'estudi del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya sobre associacionisme i participació estudiantil a les universitats catalanes (CNJC, 2001: 34-35). Aquella tipologia es va utilitzar per classificar les associacions de les set universitats públiques catalanes. La tipologia classifica les associacions en quatre categories: **sindicat general** (que són les associacions que tenen com a objectiu principal la representació de la globalitat dels estudiants i que tenen, per tant, vocació de re-

presentar tots els estudiants, sense distinció del centre al qual pertanyen); **associacions d'àmbit cultural i esportiu** (tenen com a objectiu principal el foment d'una activitat cultural o la pràctica d'un esport, o bé la promoció del coneixement); **associacions de l'àmbit de la intervenció social** (tenen com a objectiu principal l'ajuda social a algun col·lectiu específic, o el foment de la conscienciació social, del debat i de la reflexió sobre temes d'interès general); i **associacions de representació i/o d'activitats específiques de l'àmbit dels estudis** (tenen com a objectiu principal representar els estudiants vinculats al seu àmbit d'estudi, fomentar el coneixement de qüestions concretes vinculades als seus estudis o promoure la sortida professional dels estudiants vinculats al seu àmbit d'estudi).

Òbviament, aquesta classificació té les seves limitacions, i trobarem casos en què hi ha associacions que podrien estar presents en diferents àmbits. Per exemple, la Coordinadora d'Universitaris Independents (CUI) és una organització sense lligams amb partits polítics i que vol representar els estudiants més enllà de la seva ideologia, però es presenta a les eleccions claustrals i se la classifica en el primer àmbit, ja que cerca una representació global dels estudiants i dels seus interessos. En aquest àmbit, però, la majoria de col·lectius tenen un perfil polític clàssic, ja sigui com a sindicats estudiantils tradicionals o com a joventuts d'algun partit polític. Una cosa semblant succeeix amb la Plataforma Universitària pel Català (PUC), que tot i ser una associació amb un àmbit d'actuació cultural (la promoció de la llengua i la cultura catalanes) té també la finalitat de representació i gaudeix de representants claustrals.

A la **taula 5.17** trobem el tipus d'associacions segons el seu àmbit d'actuació. Dominen, en primer lloc, els sindicats estudiantils o les joventuts de partits polítics que representen els interessos de la globalitat dels estudiants de la UPF i tenen un perfil majoritàriament polític. Són dotze associacions de vint-i-vuit analitzades. En segon lloc trobem les associacions d'àmbit cultural, esportiu o de promoció del coneixement, i les de l'àmbit de representació i/o activitats específiques de l'àmbit d'estudi, aquestes darreres de la Facultat d'Econòmiques bàsicament, i la xarxa d'estudiants Erasmus. Cadascun d'aquests àmbits conté sis associacions. Finalment, hi ha quatre associacions que donen suport a col·lectius específics (Amnistia Internacional o Estudiants per Amèrica Llatina) i fomenten la consciència social (en el seu vessant religiós, el col·lectiu dels Grups Bíblics Universitaris), el debat i la reflexió sobre temes d'interès general (l'associació juvenil

Taula 5.17

Tipus d'associació segons el seu àmbit d'actuació (associacions actives a la web de la UPF, curs 2010-2011).

Debate, amb preeminència, però, de temes de l'àmbit polític). En definitiva, domina l'associacionisme polític però també la representació d'altres àmbits, i s'observa una clara especialització d'associacions vinculades a l'àrea de l'economia quan es tracta de temes vinculats als estudis o a les seves sortides professionals.

RECOMPTE		
Sindicat estudiantil o representació global dels estudiants de la UPF (polítiques o amb representació al Claustre).	12	FNEC, BEI-CEPC, AEP, ALTERNATIVA ESTEL, AJEC, JNC, NEXE SOCIALISTA, JEU, ULD, Estudiants en Acció, PUC, CUI
Associacions d'àmbit cultural i esportiu.	6	AENU, HUMAN, Assoc. Cultural Revista Hac d'Hac, Assoc. Juvenil Capitalisme i Llibertat, Arreplegats de la Zona Universitària, Assoc. pel Plantejament Republicà
Associacions de l'àmbit de la intervenció social o el foment de la consciència social, el debat i la reflexió sobre temes d'interès general.	4	GBU, AI, Estudiants per Amèrica Llatina, Associació Juvenil Debate
Associacions de representació i/o d'activitats específiques de l'àmbit dels estudis.	6	Jove Empresa Fabra, AIESEC, A. U. Club Borsa 35, Assoc. Universitària Group of Business & Management, Erasmus Student Network, Pompeu Consulting

Nota: es consideren les associacions actives a la web de la UPF a juny del 2011 i que consten en la base de dades del registre d'associacions del SACU

05.4 La participació dels estudiants en esports, activitats culturals i solidaritat

L'oferta esportiva a la Universitat té com a objectiu afavorir i garantir la pràctica habitual d'activitat esportiva entre els estudiants. A la **figura 5.4** s'observa l'evolució del percentatge de participació dels estudiants en les activitats relacionades amb els esports a la UPF per al període 2006-2010. S'observa clarament una davallada remarcable en la participació en l'Aula d'Esport, que es compensa per la clara tendència a l'alça d'altres activitats com ara la participació d'estudiants en formació esportiva, en les competicions a la UPF i en els campionats universitaris de Catalunya i d'Espanya. L'Aula d'Esport consisteix en la realització d'un conjunt de conferències i

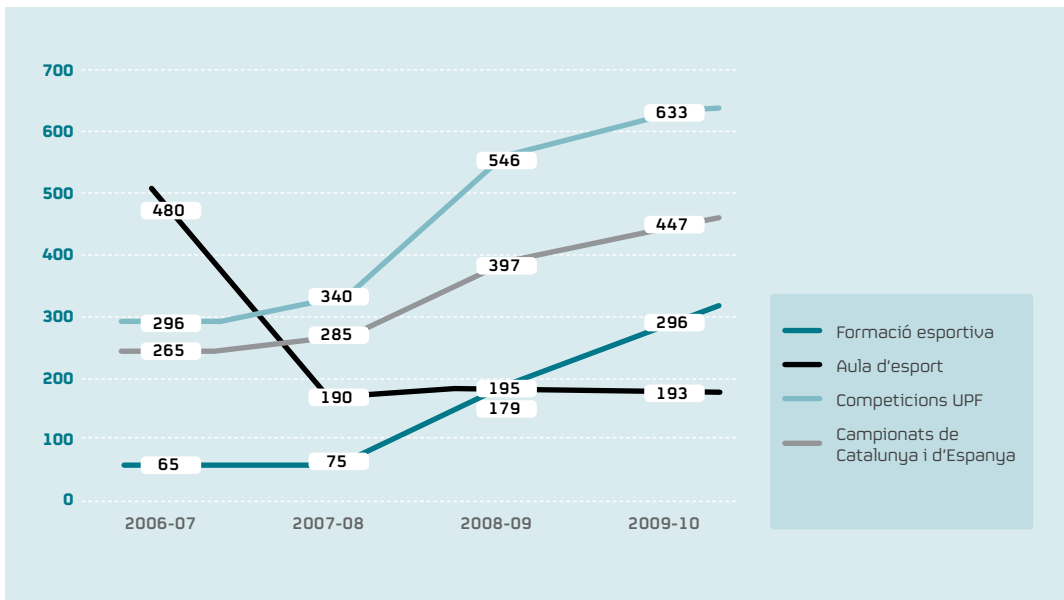

Figura 5.4

Evolució del percentatge de participació dels estudiants en les activitats relacionades amb els esports a la UPF, 2006-2010.

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel SACU.

taules rodones que tenen com a objectiu oferir a la comunitat universitària un fòrum de debat sobre temes relacionats amb l'esport i l'activitat física. La resta d'activitats tenen un component més actiu, de pràctica d'activitat esportiva per part dels estudiants. En el curs acadèmic 2009-2010 hi va haver 1.569 participants en activitats esportives (aquí no es comptabilitza el fet que hi pot haver estudiants que es repeteixen en les diverses activitats analitzades en la **figura 5.4**), xifra que representa un increment considerable si es té en compte que quatre anys abans (curs 2006-2007) el nombre de participants havia estat de 1.106.

L'evolució del nombre d'equips de la UPF que participen en competicions pròpies i en campionats de Catalunya i de l'Estat és positiva en el període 2006-2010 (vegeu la **taula 5.18**), fet que pot ajudar a entendre l'increment en el nombre de participants en activitats esportives esmentat abans.

A la **taula 5.19** es presenta l'evolució de la participació de la comunitat universitària (majoritàriament estudiants) en les activitats culturals organitzades pel SACU en el període 2006-2010. Una primera constatació és que la participació en activitats culturals no creix tant com en el cas dels esports (també s'ha de tenir en compte que en alguns casos, com per exemple els cursos específics, hi ha un límit de places), amb un nombre anual de parti-

Taula 5.18

Evolució del nombre d'equips de la UPF que participen en competicions pròpies i en campionats de Catalunya i d'Espanya, 2006-2010.

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel SACU.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Competicions de la UPF	35	46	57	74
Campionats de Catalunya i d'Espanya	10	10	15	18

cipants que se situa al voltant dels cinc-cents per curs acadèmic (vegeu les **taules 5.19 i 5.20**). Tot i això, en el curs 2007-2008 aquesta participació es va doblar, perquè va haver-hi una activitat, el cycle de cinema dels dijous en versió original, que va tenir moltíssim èxit (450 participants). A part d'aquesta activitat tan popular, puntual d'un curs acadèmic, la resta d'activitats més freqüentades són: en primer lloc, el curs Òpera Oberta, i a continuació els concursos literaris i de fotografia de Sant Jordi, el taller de percussió i l'Aula de Teatre. Cal esmentar, d'altra banda, que en els quatre cursos analitzats s'observa un increment de les activitats ofertes pel SACU, que opta per una major diversificació de l'oferta cultural universitària (vegeu la **taula 5.20**).

Les activitats de la UPF en els àmbits de la solidaritat, la cooperació al desenvolupament i el voluntariat s'impulsen i es coordinen sota la denominació "UPF Solidària". Hi ha tres grans eixos d'actuació, que són el programa de voluntariat, la cooperació al desenvolupament i la sensibilització. En el curs 2009-2010 el nombre d'estudiants que van participar en el Programa de Voluntariat va ser de 60 estudiants per a 25 places, fet que ha plantejat la necessitat d'incrementar el nombre de cursos oferts per any. Pel que fa al nombre d'estudiants que van rebre ajuts per a projectes de desenvolupament, les xifres són també molt satisfactòries amb relació al nombre de projectes concedits: quatre (convocatòria 2007), dos (convocatòria 2008), tres (convocatòria 2009) i dos (convocatòria 2010). Finalment, a la **taula 5.21** podem veure l'evolució del nombre d'estudiants i del total de les seves aportacions a la Campanya del 0,7 a la UPF per a tres cursos acadèmics. Tant el nombre d'estudiants com l'import van a l'alça, ja que es va passar de 267 estudiants el 2007 a 513 el curs 2009-2010.

Taula 5.19

Evolució de la participació de la comunitat universitària (majoritàriament estudiants) en les activitats culturals organitzades pel SACU, 2006-2010.

	ACTIVITATS CULTURALS	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	
Activitats a la Universitat	Curs Òpera Oberta	105	127	138	148	
	Cursos Música Clàssica per a no Melòmans/Música a l'abast	43	56	23	No es fa	
	Taller de percussió	No es fa	56	56	No es fa	
	Curs Journalism and Modern Cinema	No es fa	28	No es fa	-	
	Cicles de cinema en versió original: Tots els Dijous del Món	No es fa	450	No es fa	No es fa	
	Curs de Dansa del Ventre	No es fa	No es fa	15	17	
	Curs de Tast de Vins	No es fa	No es fa	16	No es fa	
	Curs de Sushi	No es fa	No es fa	30	No es fa	
	Flamenc en Xarxa	No es fa	No es fa	No es fa	5	
	Aula de Ueu	No es fa	No es fa	No es fa	9	
	Curs Lindy Hop	No es fa	No es fa	No es fa	17	
	Concert: Lírica per Carnestoltes	No es fa	No es fa	No es fa	4	
	I Concurs de Bandes de la UPF	No es fa	No es fa	No es fa	13	
	Concursos de Sant Jordi	Cartells	24	20	19	13
Literari / Poesia		42	33	24	15	
Literari / Narració breu		49	47	36	31	
Literari / Text dramàtic		6	3	3	5	
Literari / Assaig		4	4	7	6	
Fotografia / Individual		47	49	46	22	
Fotografia / En sèrie		26	21	14	29	
Blogs / Llocs web		11	4	7	8	
Documents audiovisuals		7	6	3	16	
Còmic		3	4	4	6	
Reportatge periodístic		10	9	9	8	
Traducció / Al català		2	-	4	-	
Traducció / Al castellà		1	2	2	-	
Clips digitals		5	3	2	-	
Acte de lliurament de premis		-	-	-	8	
Aula d'Escena		Aula de Teatre	33	26	23	31
		Cor	16	29	16	20
	Conjunt Instrumental / Orquestra de Cambra	14	17	17	20	
Total participació	448	994	514	451		
Total participació sense el Cicle de Cinema del curs 2007-2008	448	417	514	451		

Taula 5.20

Evolució del nombre d'activitats total.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SACU.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Total participació	448	994	514	451
Total participació sense el Cicle de Cinema del curs 2007-2008	448	417	514	451
Nombre d'activitats	19	21	23	22

Taula 5.21

Evolució del nombre d'estudiants i del total de les seves aportacions a la Campanya del 0,7 a la UPF, 2007-2009.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'USPE.

	NOMBRE D'ESTUDIANTS	IMPORT TOTAL APORTAT
Curs 2007-2008	267	2.690
Curs 2008-2009	343	3.190
Curs 2009-2010	513	3.905

05.5 Conclusions

En aquest capítol s'ha presentat una panoràmica de les xifres de participació estudiantil en diferents àmbits de possible implicació a la UPF. Val a dir, però, que ens falta informació d'altres àmbits o espais rellevants de participació estudiantil, com ara l'assemblearisme o el Consell d'Estudiants de la UPF, dels quals malauradament no disposem de dades per analitzar-les des del punt de vista quantitatiu.

La participació dels estudiants als òrgans de govern és baixa en la majoria de casos. En les eleccions al Claustre universitari en molts estudis hi ha dificultats per trobar candidatures, tot i una certa tendència més positiva en aquest sentit en les darreres eleccions. Són pocs els estudis o les facultats — Ciències Polítiques, Dret, Econòmiques o Humanitats— en què es fan eleccions de manera més o menys regular perquè s'hi presenta un nombre de candidatures superior al nombre de places disponibles. A moltes facultats queden candidatures per cobrir o els estudiants que es presenten s'asseguren la seva representació perquè no hi ha competència.

És cert, no obstant això, que en una perspectiva temporal la situació ha millorat i que en les darreres eleccions claustrals es van cobrir cada cop més places.

En les eleccions a rector es registren nivells de participació més elevats — sempre en termes relatius — que no pas en les eleccions a representants claustrals, si bé continuen sent nivells de participació baixos. És interessant destacar que algunes de les problemàtiques detectades per als estudiants també es repeteixen quan es produeix una visió comparada amb altres sectors de la comunitat universitària, com el professorat (amb les seves diferents categories) i el PAS.

La delegació dels estudiants ha conegut un nou impuls amb la norma normativa que es aprova el 2010, en virtut de la qual es van unificar els processos electorals d'elecció de delegats per a totes les facultats i queden més ben especificats els drets i els deures dels delegats. En general, tot i que no es van fer eleccions en tots els cursos o grups dels centres, a causa sobretot de la falta de candidatures, els nivells de participació electoral són força elevats, tant el 2010 com el 2011, en particular si es comparen amb els d'altres eleccions per escollir representants en diferents òrgans de govern de la Universitat. També és interessant destacar que hi ha una major variació en les facultats més participatives respecte a les pautes que s'observen en altres formes de participació (concretament, dos centres molt actius en altres àmbits, com Ciències Polítiques i Humanitats, no destaquen per ser els més participatius després de les dues convocatòries electorals analitzades).

Pel que fa a l'associacionisme universitari, s'observa una alça en el nombre d'associacions registrades a la UPF en els darrers anys, amb un predomini de les associacions polítiques o de representació global dels estudiants, tot i que en conjunt aquestes són numèricament superades per la resta, entre les quals hi ha una forta heterogeneïtat: culturals, d'ajuda a col·lectius específics, de debat, religioses, sectorials d'estudis (Econòmiques), etc. Manca informació sobre el nombre d'estudiants que s'hi impliquen, sobre com funcionen o sobre quina capacitat de mobilització tenen entre la resta d'estudiants.

La participació estudiantil en activitats esportives sembla que gaudeix de força més popularitat, en termes comparats, que les activitats culturals, i

mostra una clara tendència a l'alça en els darrers cursos acadèmics, mentre que la implicació en activitats culturals organitzades pel SACU es caracteritza per la seva estabilitat en el temps pel que fa a la implicació de la gent (amb excepció del cicle de cinema en versió original del 2007, que va tenir un èxit d'assistència rotund i que va doblar el nombre de participants).

Finalment, pel que fa a la participació en l'àmbit del voluntariat i la solidaritat, que es perfila com un sector important, es detecta una tendència a l'alça, i també un creixement del nombre d'estudiants que donen suport econòmic a la campanya del 0,7.

06 Anàlisi de les enquestes als estudiants

Tal com es detalla en l'apartat sobre metodologia del capítol 4, s'ha fet una enquesta per conèixer el punt de vista dels estudiants sobre la participació estudiantil i sobre les oportunitats i els serveis oferts per la Universitat en aquest sentit. L'anàlisi de les respostes dels estudiants s'estructura en deu subapartats:

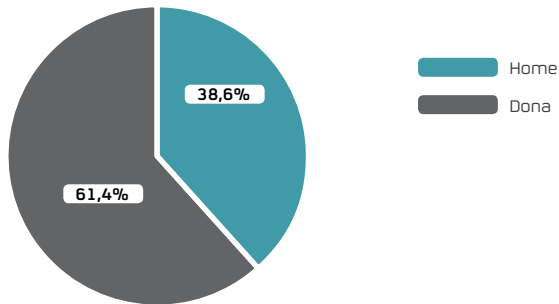
- 1 El perfil dels estudiants que responen.
- 2 El coneixement dels espais i dels mecanismes de participació.
- 3 Les formes de participació estudiantil i la implicació en les activitats organitzades pels estudiants o per la UPF.
- 4 El perfil dels estudiants que participen.
- 5 L'associacionisme fora de la Universitat i la participació estudiantil.
- 6 Les motivacions per participar.
- 7 La relació entre les diferents formes de participació estudiantil.
- 8 El coneixement i la valoració del nou Estatut de l'Estudiant.
- 9 Les possibles iniciatives per millorar la participació.
- 10 L'experiència que recullen de la Universitat.

06.1 Perfil dels estudiants que responen l'enquestes

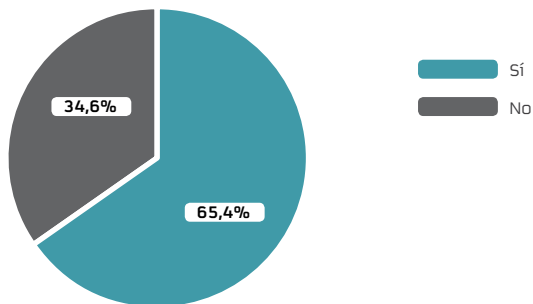
Pel que fa al sexe dels enquestats, la **figura 6.1** ens mostra que les dones han respost en major mesura que no pas els homes; en concret, s'han rebut 193 respostes per part d'homes i 307 per part de dones.

Figura 6.1
Sexe dels enquestats.

Pel que fa a la residència dels enquestats, la **figura 6.2** ens mostra que dos de cada tres estudiants que viuen a Barcelona han respost l'enquesta, per només un de cada tres dels estudiants que viuen fora de Barcelona.

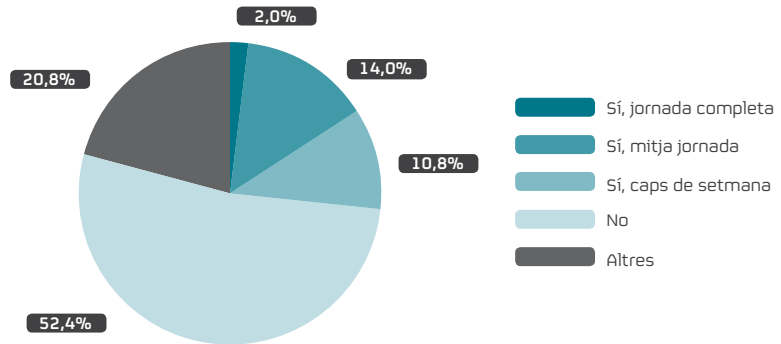
Figura 6.2
Vius a Barcelona.

En relació amb la compatibilització dels estudis amb una feina remunerada, a la **figura 6.3** s'observa que una mica més de la meitat dels estudiants enquestats no realitzen cap mena de feina remunerada durant el curs acadèmic. La resta, d'alguna manera o altra, treballen: el 15% ho fa a mitja jornada, el 10% durant els caps de setmana, el 3% a jornada completa i el 21% amb altres formes de treball, majoritàriament durant l'estiu. Entre els qui responen l'opció "Altres" hi trobem un percentatge important de persones que fan classes particulars durant la setmana, mentre que altres persones apunten que treballen només esporàdicament en feines puntuals

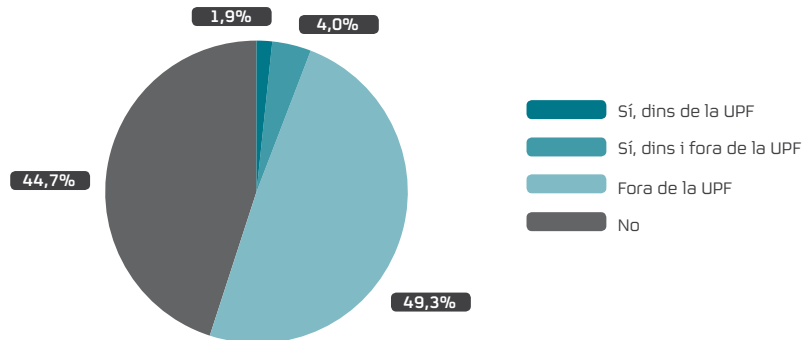
o que treballen només durant un cert període de l'any, normalment coincidint amb les vacances a la Universitat.

Figura 6.3
Compatibilització dels estudis amb una feina remunerada.

Pel que fa als esports, en el gràfic següent observem que més de la meitat dels estudiants enquestats en practica algun, davant d'un 45% que afirma que no fa cap activitat esportiva. Dels que en practiquen alguna tan sols el 2% ho fa exclusivament dins la Universitat, i el 4% ho fa tant dins com a fora de la Universitat. La resta, un 45% dels estudiants, practica esport només fora de la UPF.

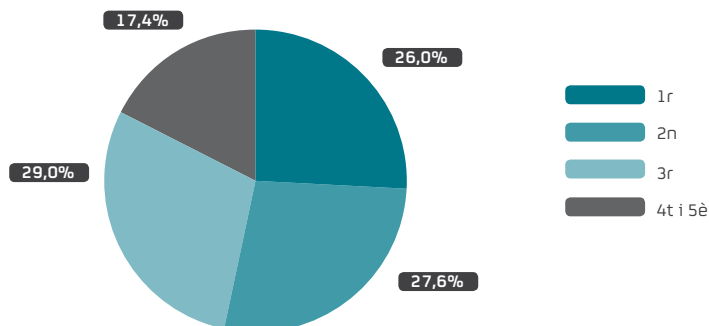
Practica esport

Pel que fa al nombre de respostes obtingudes en funció del curs que s'està cursant, la **figura 6.4** mostra que les respostes estan força ben repartides entre els diferents cursos. És a tercer curs on es registra un percentatge de respostes més elevat (el 29%), seguit del segon curs (el 27,6%) i del primer curs (el 26%). Els estudiants de quart i de cinquè (en aquest darrer cas només per a les carreres de l'àmbit de les ciències de la salut i de la vida) representen el 17,4%.

Figura 6.4

Respostes per curs.

La **taula 6.1** ens mostra el nombre de respostes rebudes per curs i facultat, i se'n poden extreure alguns patrons de comportament ben curiosos: mentre que els estudiants de primer de carrera de Ciències de la Salut i de Ciències Econòmiques i Empresariales són els que més responen, en el cas de Ciències Polítiques i Socials la tendència s'inverteix: a més cursos cursats, més percentatge de resposta. A Comunicació i a Traducció i Interpretació són els estudiants de segon els que han respost en major grau, i a Dret i a Humanitats són els de tercer. Finalment, entre els estudiants de l'Escola Superior Politècnica són els de tercer i els de segon els que concentren un major nombre de respostes.

Taula 6.1

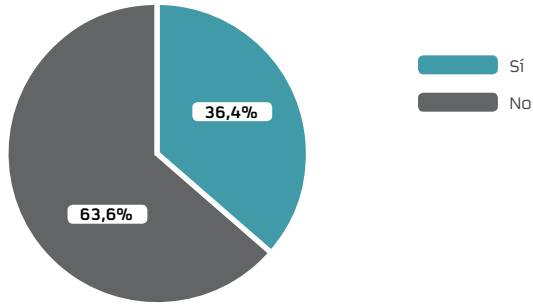
Respostes per curs i facultat.

	C. ECON. I EMPR.	C. SALUT I VIDA	CO-MUN-ICACIÓ	DRET	E. S. PO-LITÈC-NICA	HU-MAN.	C. POL. I SO-CIALS	TRAD. I INTER-RET.	TOTAL
1r	36,4%	32,7%	24,1%	21,4%	19,4%	26,3%	17,3%	25,8%	26,0%
2n	13,6%	26,5%	36,2%	21,4%	38,7%	15,8%	26,9%	37,1%	27,6%
3r	28,4%	22,4%	12,1%	46,4%	41,9%	34,2%	25,0%	24,7%	29,0%
4t i 5è	21,6%	18,4%	27,6%	10,7%	0%	23,7%	30,8%	12,4%	17,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

En aquest estudi analitzem la participació estudiantil a la UPF, però sabem que els estudiants també poden participar en associacions de fora de la Universitat. En aquest sentit, a la **figura 6.5** es presenta la proporció d'estudiants que estan implicats en algun tipus d'associació fora del context universitari. Com veiem, el 36% dels estudiants enquestats manifesten que participen en associacions d'algun tipus, mentre que el 64% afirma que no participa en cap tipus d'organització.

Figura 6.5

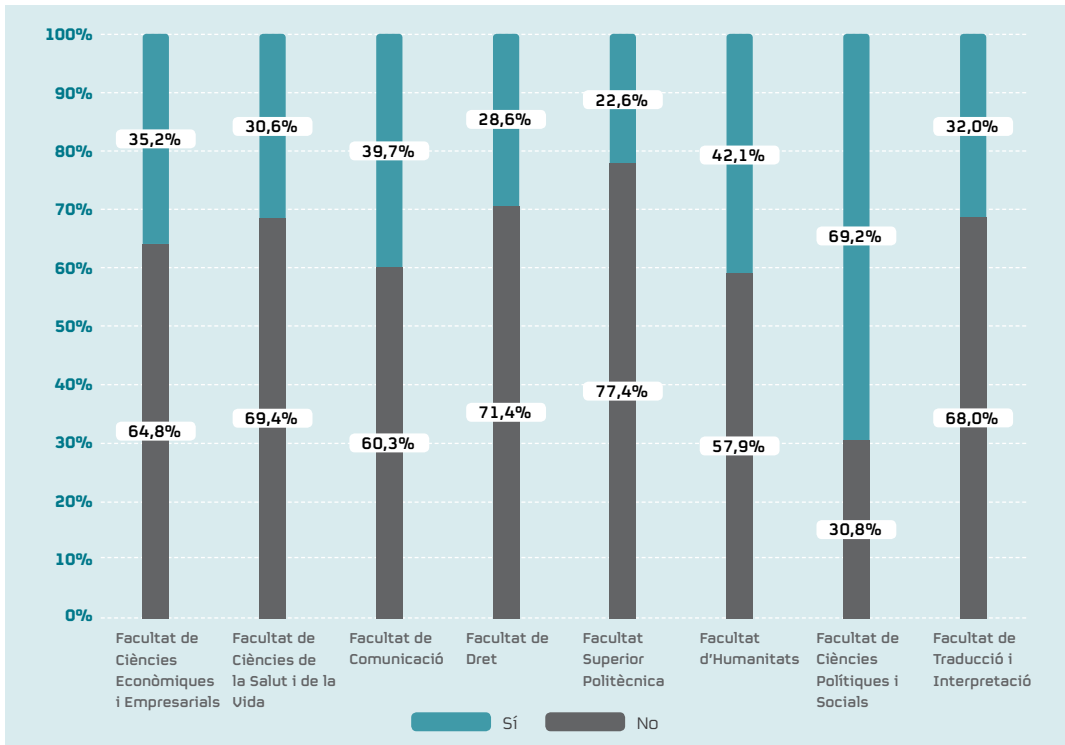
Participació en associacions de fora de la Universitat.

Si ens fixem en el repartiment de l'associacionisme fora de la Universitat per facultats, podem observar grans diferències (**figura 6.6**). És sens dubte a la Facultat de Ciències Polítiques i Socials on hi ha un percentatge més elevat d'estudiants que estan implicats en algun tipus d'associació fora de la Universitat (el 69%). A molta distància hi trobem la resta de facultats: Humanitats, amb el 42% dels estudiants associats; Comunicació, amb el 40% i, per la banda baixa, si bé a no gaire distància, hi trobem la Facultat de Dret (29%) i, finalment, l'Escola Superior Politècnica (23%).

Figura 6.6

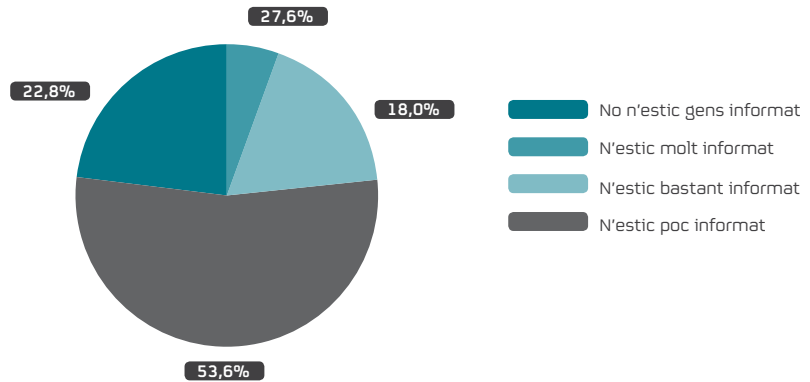
Associacionisme fora de la Universitat per facultats.

06.2 Coneixement i ús dels espais i dels mecanismes de participació

Introduint-nos ja en els mecanismes i espais de participació dels estudiants que hi ha a la Universitat (Claustre, Consell de Govern, juntes de facultat, Consell d'Estudiants, delegació d'estudiants, associacionisme, assemblees, etc.), observem que entre els estudiants hi ha un desconeixement bastant considerable dels espais en què es pot participar (**figura 6.8**). Concretament, tal com es desprèn de la **figura 6.7**, el 54% dels estudiants reconeixen que n'estan poc informats, mentre que un no gens menyspreable 23% manifesta que no està gens informat. El 23% restant dels estudiants afirmen que estan bastant informats (18%) o molt informats (5%). En altres paraules, tres de cada quatre estudiants afirmen que no tenen coneixement dels mecanismes i canals per participar a la UPF.

Figura 6.7
Coneixement dels espais de participació.

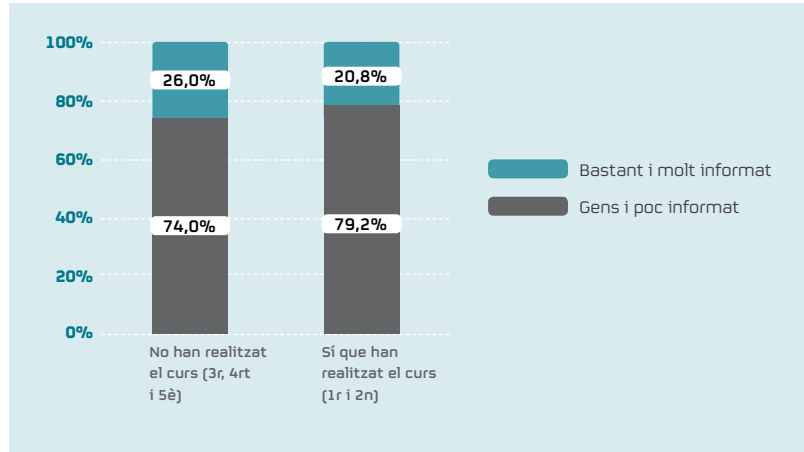

Si ens fixem en el nivell de coneixement dels espais de participació per part dels estudiants atenent a si han fet el Curs d'Introducció a la Universitat (**figura 6.8**), veiem que, curiosament, els que no l'han fet coneixen més els espais. Aquesta és sens dubte, però, una relació espúria, atès que són els estudiants dels cursos superiors els que no han fet el curs però els que, al mateix temps, fa més anys que són a la Universitat i per tant han tingut més temps per conèixer els mecanismes de participació existents.

A l'enquesta es va demanar als estudiants que avaluessin els diversos canals existents per informar-se sobre els espais i mecanismes de participació dels estudiants (representació estudiantil, cultura, esports, solidaritat i cooperació). Com podem veure a la **figura 6.9**, els mecanismes més formals (SACU i Curs d'Introducció a la Universitat) i els mateixos col·lectius

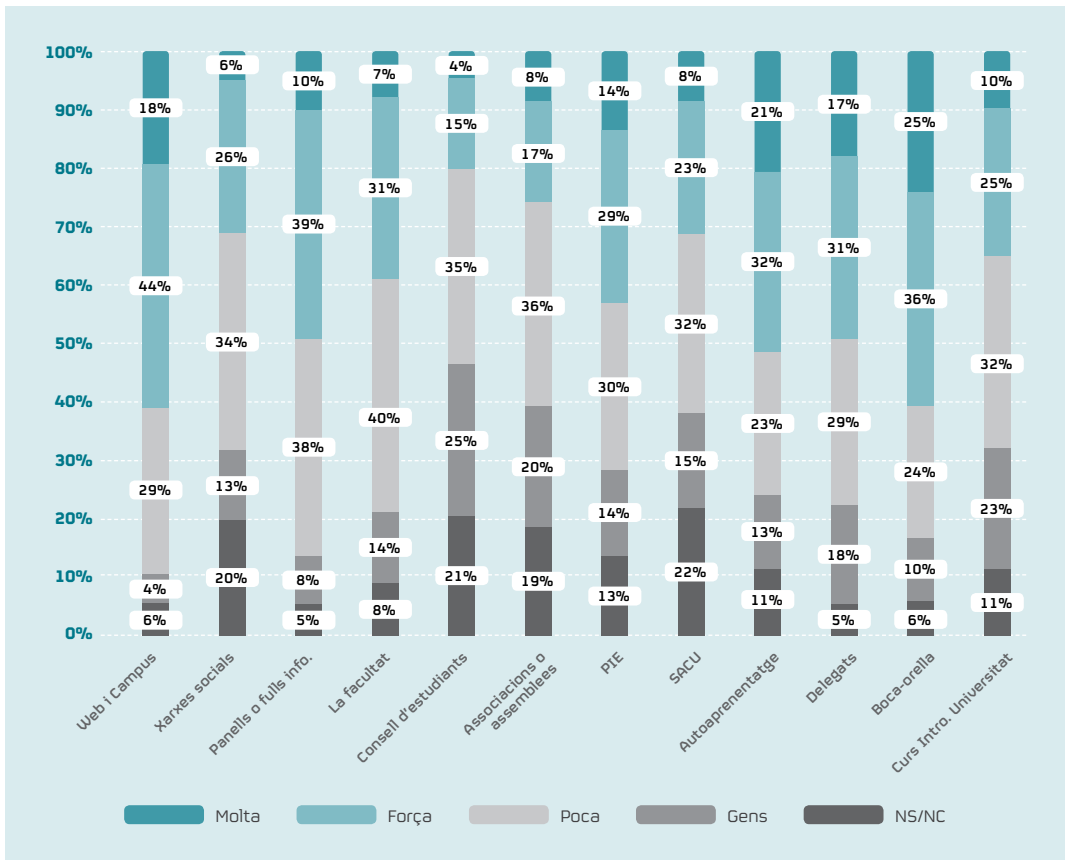
Figura 6.8

Coneixement dels espais en funció de si els estudiants han realitzat el Curs d'Introducció a la Universitat.

Figura 6.9

Avaluació dels canals d'informació sobre les oportunitats de participació estudiantil.

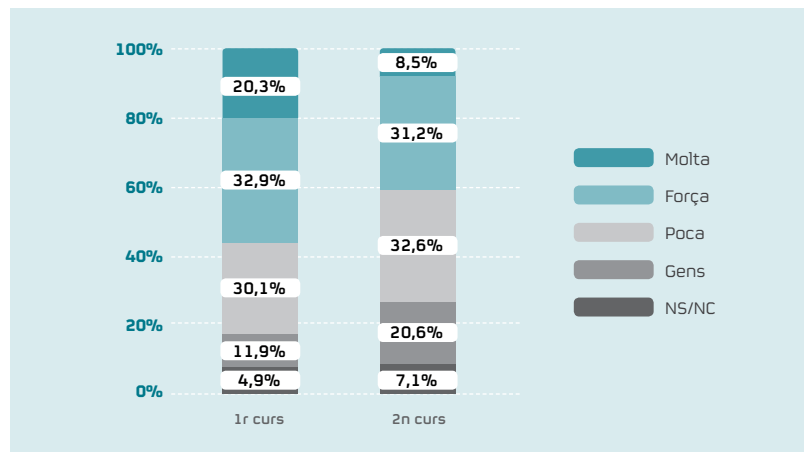

d'estudiants (associacions, assemblees i Consell d'Estudiants) recullen els percentatges més baixos en l'avaluació de la qualitat de la informació. El Consell d'Estudiants tan sols és emprat amb molta o força freqüència pel 24% dels estudiants; les assemblees i associacions, pel 31%; el Curs d'Introducció a la Universitat, pel 38%; i el SACU, pel 39%. Per contra, els mecanismes més emprats han estat la web i el Campus Global (64%), seguits de dos mecanismes de caràcter totalment informal com el boca-orella (64%) i l'autoaprenentatge al llarg del curs acadèmic i de la carrera.

A la **figura 6.10** podem veure com els estudiants de primer curs de la Universitat són els que avaluen més positivament les oportunitats de participació que ofereix la Universitat; així, el 53% consideren que es donen moltes o força oportunitats, mentre que en el cas dels estudiants de segon curs aquest percentatge baixa fins al 40%.

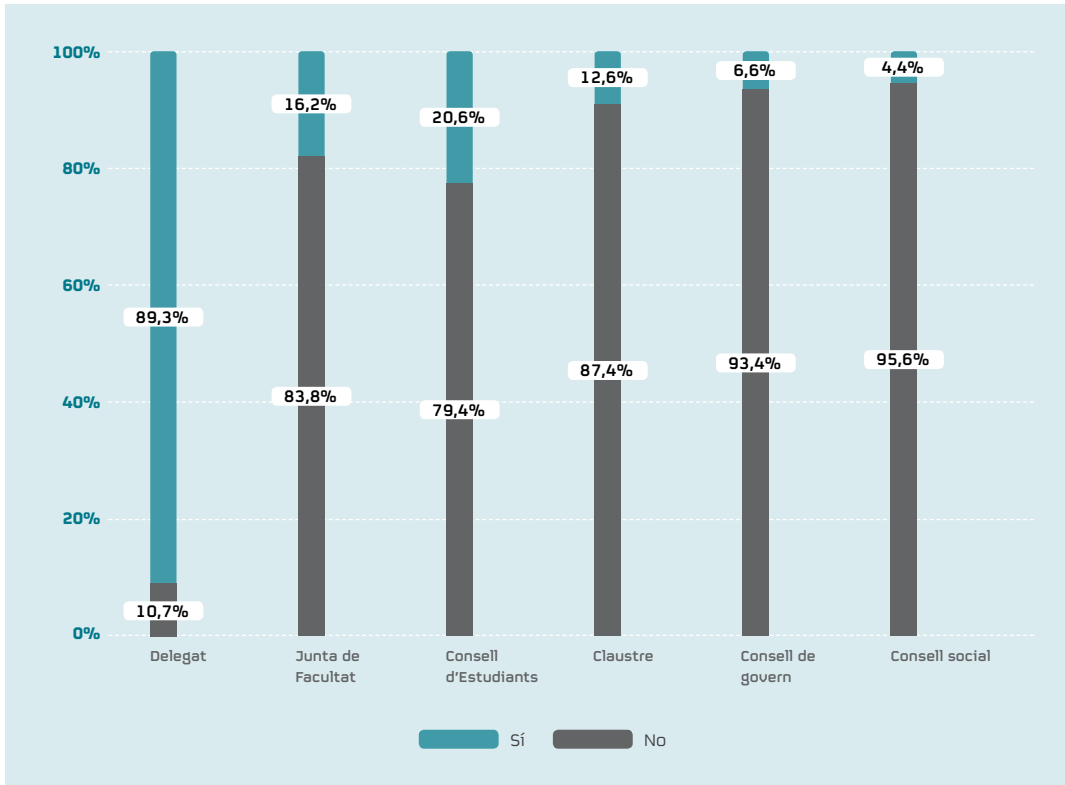
Figura 6.10

Avaluació dels canals d'informació sobre les oportunitats de participació estudiantil.

Pel que fa, d'altra banda, al coneixement dels representants dels estudiants en els diferents òrgans de govern, el panorama també és força desolador. Tal com es desprèn de la **figura 6.10**, a part del pràcticament inevitable coneixement majoritari del propi delegat de curs (89%), el coneixement dels representants dels estudiants en la resta de mecanismes i espais institucionals de representació és molt baix. Només un 20% dels enquestats afirma conèixer els seus representants en el Consell d'Estudiants, el 16% els de la junta de facultat, el 13% els del Claustre (ambdós organismes elegits directament pels estudiants), el 7% els dels Consell de Govern, i el 4% els del Consell Social.

Figura 6.11
Coneixement dels
representants dels
estudiants.

06.3 La participació estudiantil a la UPF: formes de participació estudiantil i implicació en activitats organitzades pels estudiants o per la UPF

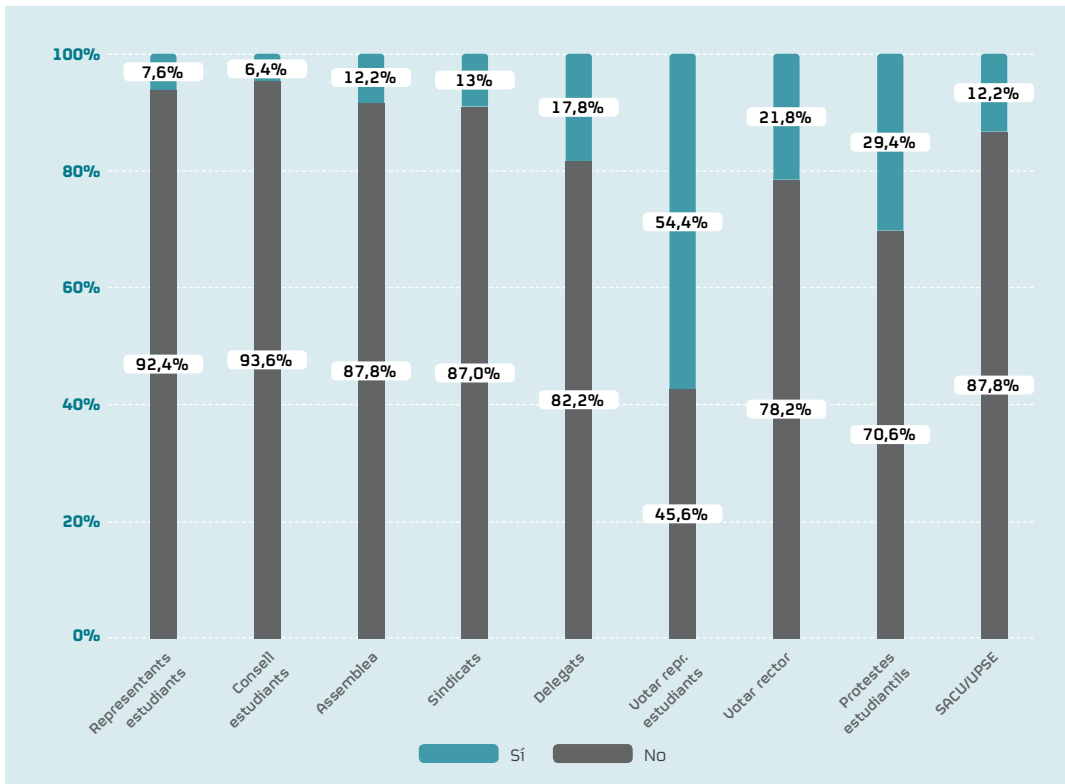
Introduint-nos ja en les formes de participació que tenen els estudiants en el marc universitari (**figura 6.12**), observem que anar a votar per escollir els representants dels estudiants és el canal de participació més habitual (54%). En l'elecció del rector, tot i ser un mecanisme de participació indirecta (no es requereix la participació de l'estudiant en cap acte, simplement l'exercici del dret a vot) i tenir uns costos associats molt baixos, només hi participa el 21% dels estudiants, percentatge que és superat fins i tot per les protestes estudiantils, on pràcticament el 30% dels estudiants enques-

tats manifesten haver-hi pres part. Ja per sota trobem formes de participació com ara presentar-se com a delegat de classe⁹ (17%), formar part d'associacions o sindicats (13%), participar en assemblees (12%), ser elegit representant dels estudiants (8%) i assistir al Consell d'Estudiants (6%).

En definitiva, les formes de participació estudiantil més utilitzades serien, en primer lloc, una acció de baix cost com és la participació en les eleccions per escollir els representants estudiantils o, en menor mesura, el rector, i una acció com la protesta estudiantil, que és un tipus d'implicació més puntual i que depèn molt del context polític específic de mobilització (que, pot ser, fins i tot, extern a la mateixa Universitat, com podria ser la protesta en contra d'una determinada política educativa del Govern de la Generalitat o del Govern de l'Estat, com per exemple les mobilitzacions contra la LOU de fa uns anys).

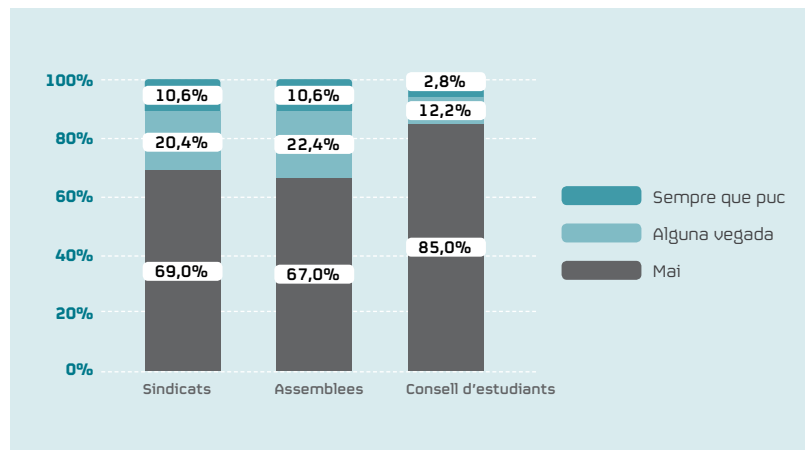
Figura 6.12
Formes de participació.

⁹ Les respostes obtingudes indiquen que un de cada sis estudiants (el 17,8%) han estat delegats. Tot fa pensar, una vegada contrastada aquesta xifra amb les dades dels registres de delegats, que a la pregunta "Quina ha estat la teva participació" les respostes que tenen a veure amb l'opció "Delegat de classe" es refereixen a la participació en les eleccions i no tan sols al fet de ser o d'haver estat delegat.

Pel que fa a la participació dels estudiants en els actes organitzats pels diferents col·lectius estudiantils (associacions, assemblees, Consell d'Estudiants), podem observar (**figura 6.13**) que les associacions o els sindicats d'estudiants i les assemblees tenen uns nivells de participació similars. En el cas de les associacions o sindicats trobem un 20% dels estudiants que diuen que participen alguna vegada en els seus actes, mentre que un 11% diu que ho fa sempre que pot. De manera similar, pel que fa a les assemblees, el percentatge d'estudiants que hi participen alguna vegada és del 22%, i el dels que hi participen sempre que poden, de l'11%. Per contra, els percentatges obtinguts pel Consell d'Estudiants són més baixos: aquells que hi participen de tant en tant són el 12%, mentre que els que ho fan sempre que poden són menys del 3%.

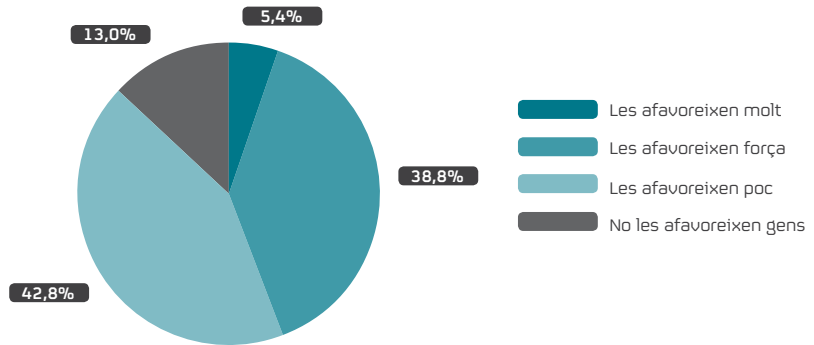
Figura 6.13
Participació en activitats organitzades per col·lectius estudiantils.

Si fins aquí s'ha fet palès un context de baixa participació dels estudiants en els òrgans de representació, en la delegació i en col·lectius estudiantils diversos, passem ara a veure si el cos docent afavoreix dinàmiques de participació a l'aula (per exemple, debatre col·lectivament alguna qüestió de l'interès dels estudiants, fer que puguin donar la seva opinió sobre alguna qüestió de la docència i que es prengui en consideració, etc.). En general, tal com es pot comprovar en la **figura 6.14**, no sembla que els professors afavoreixin gaire les dinàmiques de participació, segons els estudiants; així, el 14% dels enquestats afirma que no les afavoreixen gens, i el 42% que les afavoreixen poc. Per altra banda, el 38% assegura que les afavoreixen força, i només el 6% creu que les afavoreixen molt.

Figura 6.14

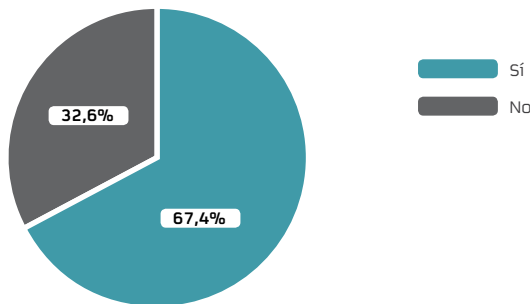
Foment de les dinàmiques de participació per part dels professors.

En qualsevol cas, els baixos índexs de participació estudiantil sembla que no estan directament relacionats amb la manca d'espais i de canals de participació a la UPF. La **figura 6.15** mostra que dos de cada tres estudiants consideren que ja hi ha prou espais o canals de participació a la Universitat, mentre que tan sols la tercera part restant creu que en manquen.

Figura 6.15

Suficiència d'espais i canals de participació.

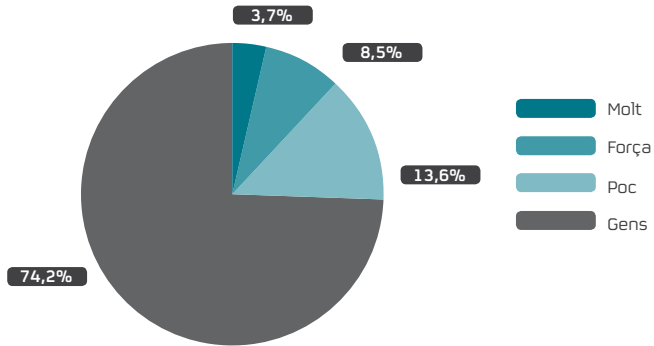

Les activitats de participació de caràcter cultural, esportiu o de solidaritat promogudes pel SACU (Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària) i l'USPE (Unitat de Suport a Programes Especials) tenen una acollida relativament baixa entre els estudiants. A la **figura 6.16** podem observar que tres de cada quatre enquestats manifesten que no participen gens en les seves activitats (74%), mentre que el 14% hi participa poc. Per contra, al voltant d'un 12% afirma que participa força o molt en les activitats del SACU i de l'USPE.

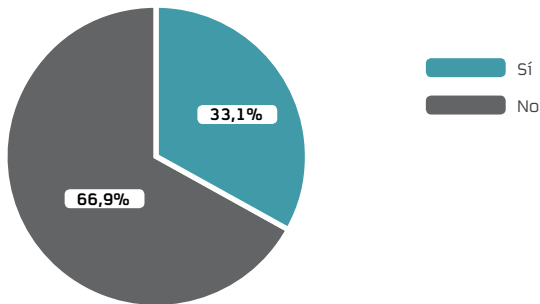
És molt probable, però, que els baixos índexs de participació en les activitats del SACU i de l'USPE s'expliquin, almenys parcialment, per una informació insuficient sobre les activitats que aquestes dues àrees de serveis de la Universitat organitzen, tal com es desprèn de la **figura 6.17**, on podem comprovar que dos de cada tres estudiants consideren insuficient la informació sobre les seves activitats.

Figura 6.16

Participació en activitats organitzades pel SACU o l'USPE.

Figura 6.17

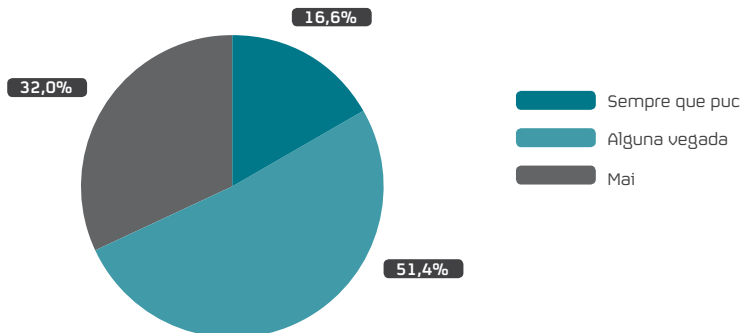
Suficiència d'informació de les activitats del SACU i l'USPE.

Finalment, hi ha un tipus d'activitat molt diferent de les que hem vist fins ara, amb un component festiu i lúdic que, com es fa palès en la **figura 6.18**, mobilitza un sector important dels estudiants, encara que sigui de manera puntual; es tracta de l'assistència a les festes universitàries organitzades per estudiants de la UPF (per exemple, la Pompeu Farra). Un 17% dels estudiants reconeix que hi va sempre que pot, i un 51% que hi ha anat alguna vegada.

Figura 6.18

Assistència a les festes universitàries.

06.4 El perfil dels estudiants que participen a la Universitat

A continuació analitzem el perfil de les persones que participen en nou espais o mecanismes vinculats a la vida universitària en comparació amb el de les que no hi participen, tenint en compte el sexe, el curs universitari que fan, si treballen o no, i la facultat a la qual pertanyen.

A la **taula 6.2** presentem els resultats de les diverses formes de participació estudiantil en funció del sexe de l'enqustat. A primer cop d'ull podem observar que els homes participen més que les dones, tot i que hi ha diferències importants en funció del tipus de forma de participació de què es tracti. Entre els estudiants representants en alguns òrgans de govern de la Universitat hi ha una clara preponderància d'homes, fet també notori entre les persones que participen en el Consell d'Estudiants. La diferència de sexe entre els que participen a l'assemblea d'estudiants, en associacions o sindicats, o entre els delegats de classe¹⁰ és, aproximadament, de dos homes per cada dona.

Taula 6.2
Participació per sexes.

	REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	CONSELL D'ESTUDIANTS	ASSEMBLEA D'ESTUDIANTS	ASSOCIACIONS O SINDICATS	DELEGAT
Home	14,6%	10,6%	17,1%	20,6%	23,6%
Dona	3,4%	3,4%	9,1%	8,1%	13,4%
Total	7,7%	6,2%	12,1%	12,9%	17,3%

	ELECCIONS A REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	ELECCIONS A RECTOR	PROTESTES ESTUDIANTILS	ACTIVITATS SACU/USPE	NO PARTICIPA ENLLOC
Home	46,2%	25,6%	29,1%	33,5%	22,6%
Dona	58,1%	18,8%	29,7%	20,7%	25,6%
Total	53,6%	21,4%	29,5%	25,6%	24,5%

Nota: els valors són el percentatge de cada grup o del total que afirmen haver realitzat aquest tipus de participació.

¹⁰ A la taula 6.2 i següents, la referència als encreuaments de la categoria *delegat* es refereix al conjunt d'estudiants que han manifestat haver participat en el procés electoral dels delegats, i no tan sols als que són o han estat delegats, com ja es deia en la nota anterior.

Per contra, les diferències entre els que voten en les eleccions a rector són menors i, fins i tot, es reverteixen en el cas de les eleccions a representants, en què voten més les dones. Tampoc no s'observen diferències entre homes i dones en la participació en protestes estudiantils. Finalment, les activitats del SACU capten considerablement més homes que no pas dones, mentre que entre els que no participen enlloc hi ha un lleuger percentatge més elevat també de dones.

La **taula 6.3** presenta el percentatge de participació estudiantil acumulada en les diferents formes analitzades en funció del curs universitari. S'hi pot comprovar que hi ha una certa relació entre la participació i el curs universitari per a tots els diferents ítems considerats; així, mentre que la participació entre els estudiants de primer curs és força minoritària, a mesura que es va pujant de curs també van augmentant els índexs de participació. L'explicació d'aquest fenomen cal buscar-la en el fet que quan els estudiants entren a la Universitat tot els és molt nou, i tot i els mecanismes informatius integrats en el Curs d'Introducció a la Universitat, aquesta informació pot resultar limitada i els estudiants encara no han teixit els vincles informals necessaris que els serveixen per accedir a la participació estudiantil.

Taula 6.3
Formes de participació estudiantil per cursos.

	REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	CONSELL D'ESTUDIANTS	ASSEMBLEA D'ESTUDIANTS	ASSOCIACIONS O SINDICATS	DELEGAT
1r.	2,8%	2,1%	5,6%	7,7%	12,6%
2n.	5,0%	2,1%	9,9%	11,3%	15,6%
3r.	11,0%	8,2%	13,0%	15,1%	21,2%
4t.	14,6%	15,7%	24,7%	20,2%	21,3%
Total	7,7%	6,2%	12,1%	12,9%	17,3%

	ELECCIONS A REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	ELECCIONS A RECTOR	PROTESTES ESTUDIANTILS	ACTIVITATS SACU/USPE	NO PARTICIPA EN LLOC
1r.	43,4%	0,7%	21,0%	19,1%	30,1%
2n.	50,4%	8,5%	29,8%	25,5%	31,9%
3r.	61,6%	37,7%	33,6%	26,9%	16,4%
4t.	61,8%	48,3%	36,0%	34,1%	16,9%
Total	53,6%	21,4%	29,5%	25,6%	24,5%

Tot i això, cal matisar que aquesta relació entre curs i nivell de participació es veu sobredimensionada en les dades, ja que els índexs de participació en els cursos més avançats estan condicionats per efecte d'un resultat acumulatiu, ja que la pregunta no era prou clara sobre el moment de la participació, és a dir, si era actual o bé havia tingut lloc en el passat. Una proporció relativa dels alumnes d'aquests cursos que responen que han participat segur que ho havien fet en algun moment passat de la seva estada a la Universitat, però no en el moment actual. En canvi, els alumnes de cursos baixos que responen que han participat no poden haver-ho fet en el passat, i per tant ens ofereixen un índex de participació més acotat al moment actual i per això més baix. En el cas de les eleccions a rector o a representants dels estudiants el motiu dels baixos índexs de participació entre els alumnes d'aquests cursos és que, directament, no han tingut temps de viure cap elecció a aquests organismes.

La **taula 6.4** presenta els resultats de participació en funció de si la persona treballa o no (en aquest cas s'ha agregat la variable de tal manera que s'inclouen en el mateix grup les persones que treballen a jornada completa i les que ho fan a temps parcial o els caps de setmana). Tanmateix, són molt poques les conclusions que es poden extreure de la variable *treball* sobre els índexs de participació a la Universitat, donat que en la majoria dels casos les diferències observades no són estadísticament significatives. De tota manera, en tres casos l'evidència sí que ens permet intuir una relació: tant entre els estudiants que són representants en algun dels òrgans de govern com entre els que formen part d'una associació o sindicat i els que han participat en alguna activitat del SACU/USPE, són els estudiants que no treballen els que són més participatius. Finalment, els que no participen enlloc són els que en major mesura treballen.

Finalment, la **taula 6.5** presenta els resultats de participació en funció de la facultat a la qual es pertany. A part de les tendències generals de cadascuna de les facultats a participar més o menys, ja comentades amb anterioritat, podem observar alguns fenòmens d'interès en funció del tipus de participació de què es tracti. En primer lloc, observem que el Consell d'Estudiants és un organisme al qual els estudiants de la gran majoria de facultats no hi assisteixen, a excepció dels de Ciències de la Salut i de la Vida (un 18%) i dels de Ciències Polítiques i Socials (un 19%). Pel que fa a l'assemblea d'estudiants, veiem que en només dues de les facultats el percentatge de participació és superior al de la mitjana del conjunt de

	REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	CONSELL D'ESTUDIANTS	ASSEMBLEA D'ESTUDIANTS	ASSOCIACIONS O SINDICATS	DELEGAT
Treballa	4,1%	5,5%	12,4%	9,7%	13,8%
No treballa	8,3%	6,0%	9,0%	14,7%	17,3%
Total	6,8%	5,8%	10,2%	12,9%	16,1%

	ELECCIONS REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	ELECCIONS A RECTOR	PROTESTES ESTUDIANTILS	ACTIVITATS SACU/USPE	NO PARTICIPA EN LLOC
Treballa	49,0%	24,1%	29,7%	22,5%	28,3%
No treballa	53,4%	18,0%	28,9%	26,3%	24,4%
Total	51,8%	20,2%	29,2%	25,0%	25,8%

Taula 6.4

Formes de participació estudiantil en funció de la situació laboral.

la Universitat (12%): la Facultat de Ciències Polítiques i Socials (28%) i la Facultat d'Humanitats, on pràcticament la meitat dels estudiants participen en l'assemblea. Probablement aquest valor tan elevat s'explica per l'existència d'una assemblea específica per a la Facultat d'Humanitats que ha tingut molt bona acollida entre els estudiants. Entre els que participen en associacions o sindicats d'estudiants hi ha una clara preponderància dels estudiants de Ciències Polítiques (el 44% dels quals manifesta participar-hi) i, en menor mesura, dels d'Humanitats (quasi un 20%).

Pel que fa a les eleccions a delegat, és a la Facultat de Dret on es registra el percentatge més elevat (27%), seguida, altre cop, de la Facultat de Ciències Polítiques i Socials i de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. Pel que fa a les eleccions als representants dels estudiants, observem uns índexs de participació molt elevats entre els estudiants de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida (74%), seguida de la Facultat de Ciències Polítiques (73%) i de la Facultat de Comunicació (61%). Exceptuant el cas de l'Escola Superior Politècnica, a les altres facultats s'arriba a uns percentatges del 50%. En les eleccions per escollir el rector els percentatges més elevats es registren a Ciències Polítiques (52%), Humanitats (40%) i Dret (27%). Les protestes estudiantils són molt presents entre els estudiants de Ciències Polítiques, Humanitats i Ciències de la Salut i de la Vida (aproximadament la meitat d'ells manifesta haver anat a una protesta estudiantil). Les activitats del SACU/USPE reben un percentatge molt important

d'estudiants de Ciències Polítiques (58%), pràcticament el doble que el registrat per als estudiants de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida i per als de la Facultat de Comunicació (30% en tots dos casos). Per a la resta de facultats els percentatges de participació són inferiors.

Finalment, entre els estudiants que no participen en cap de les activitats anteriors destaquen els de l'Escola Superior Politècnica (47%), seguits dels de la Facultat de Traducció i Interpretació (29%). Els que més participen tornen a ser els estudiants de Ciències Polítiques, dels quals només un 4% assegura no haver participat en cap de les activitats.

Taula 6.5

Formes de participació estudiantil en funció dels estudis.

	REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	CONSELL D'ESTUDIANTS	ASSEMBLEA D'ESTUDIANTS	ASSOCIACIONS O SINDICATS	DELEGAT
F. Ciències Econòmiques i Empresariales	10,2%	2,3%	8,0%	11,4%	22,7%
F. Ciències de la Salut i de la Vida	8,2%	18,4%	10,2%	14,3%	12,2%
F. de Comunicació	6,9%	3,4%	12,1%	6,9%	19,0%
F. de Dret	3,6%	5,4%	7,1%	10,7%	26,8%
Escola Superior Politècnica	4,8%	6,5%	3,2%	6,5%	8,1%
F. Humanitats	18,4%	5,3%	47,4%	18,4%	18,4%
F. Ciències Polítiques i Socials	15,4%	19,2%	28,8%	44,2%	21,2%
F. Traducció i Interpretació	1,0%	0,0%	3,1%	4,1%	14,4%
Total	7,6%	6,4%	12,2%	13,0%	17,8%

	ELECCIONS A REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	ELECCIONS A RECTOR	PROTESTES ESTUDIANTILS	ACTIVITATS SACU/USPE	NO PARTICIPA EN LLOC
F. Ciències Econòmiques i Empresarials	55,7%	17,0%	15,9%	21,8%	23,9%
F. Ciències de la Salut i de la Vida	73,5%	16,3%	49,0%	30,6%	18,4%
F. de Comunicació	60,3%	19,0%	19,0%	29,3%	20,7%
F. de Dret	51,8%	26,8%	28,6%	25,0%	23,2%
Escola Superior Politécnica	19,4%	12,9%	24,2%	16,4%	46,8%
F. Humanitats	63,2%	39,5%	50,0%	28,9%	15,8%
F. Ciències Polítiques i Socials	73,1%	51,9%	53,8%	57,7%	3,8%
F. Traducció i Interpretació	50,5%	10,3%	20,6%	12,6%	28,9%
Total	54,4%	21,8%	29,4%	21,1%	36,8%

06.5 L'associacionisme fora de la Universitat i la participació estudiantil

En aquest apartat analitzem la relació entre l'associacionisme fora de la Universitat i la participació dins la UPF. A la **taula 6.6** podem observar que hi ha importants diferències entre els qui participen en activitats fora de la Universitat i els qui no ho fan pel que fa als índexs de participació dins la Universitat. La tendència és clara: els que participen en alguna entitat o col·lectiu de fora de la Universitat tendeixen a participar més en les diferents activitats de participació estudiantil. Això és d'especial rellevància en el cas dels representants dels estudiants en alguns dels òrgans de govern; així, entre els estudiants que participen fora de la Universitat el 15% són representants estudiantils, mentre que entre els que no participen fora de la Universitat el percentatge de participació a la Universitat decreix fins al 3%. Entre els membres de l'assemblea d'estudiants el percentatge és del 22% contra el 6%; per a les associacions, del 25% contra el 6%; en les eleccions a rector, del 33% contra el 15%; per a la

participació en les protestes estudiantils, del 42% contra el 22%; i per a la participació en activitats del SACU/USPE, del 33% contra el 21%. Finalment, entre els que participen en activitats fora de la Universitat, hi ha un 15% que no s'han involucrat en cap d'aquestes formes de participació a la UPF, percentatge que entre els que no participen fora de la Universitat augmenta fins al 30%.

Taula 6.6

Diferents formes de participació en funció de si es participa fora de la UPF o no.

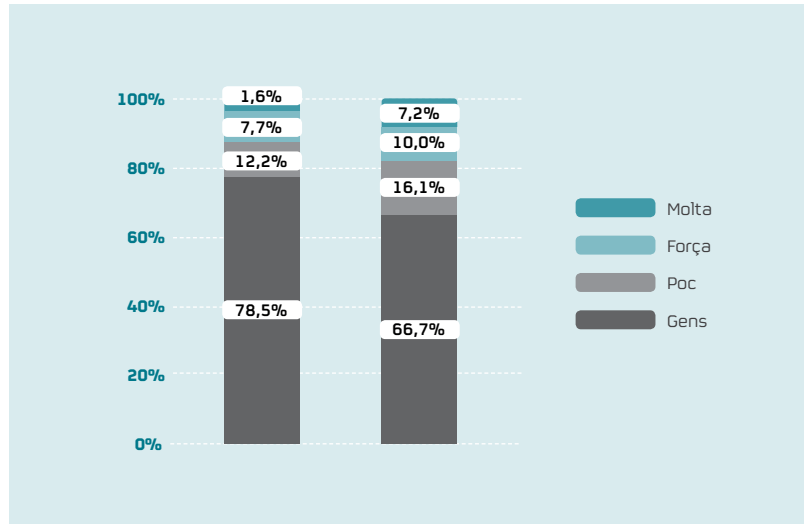
	REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	CONSELL D'ESTUDIANTS	ASSEMBLEA D'ESTUDIANTS	ASSOCIACIONS O SINDICATS	DELEGAT
Participa fora de la UPF	15,3%	10,1%	22,2%	25,4%	21,2%
No participa fora de la UPF	3,3%	3,9%	6,4%	5,8%	15,2%
Total	7,7%	6,2%	12,1%	12,9%	17,3%

	ELECCIONS A REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	ELECCIONS A RECTOR	PROTESTES ESTUDIANTILS	ACTIVITATS SACU/USPE	NO PARTICIPA EN LLOC
Participa fora de la UPF	60,8%	33,3%	42,3%	33,2%	14,8%
No participa fora de la UPF	49,4%	14,5%	22,1%	21,3%	30,0%
Total	53,6%	21,4%	29,5%	25,6%	24,5%

Si analitzem, finalment, els diferents graus d'intensitat en la participació en les activitats del SACU, observem que també hi ha diferències entre els que participen en associacions fora de la Universitat i els que no ho fan (**figura 6.19**). Si bé entre els dos grups els que participen en les activitats del SACU són una minoria, dins d'aquells que participen fora de la Universitat s'observen percentatges més elevats de persones que hi participen poc (16%), força (10%) i fins i tot molt (7,2%).

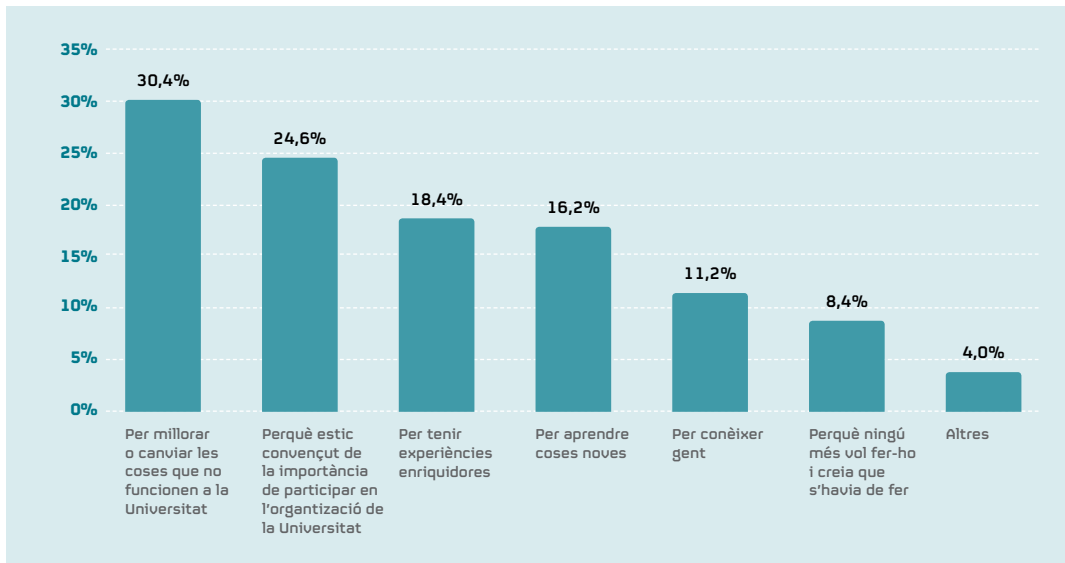
Figura 6.19

Participació en les activitats del SACU o l'USPE en funció de si es participa fora de la Universitat.

06.6 Motivacions i gratificació per participar i raons per no fer-ho

En aquest apartat abordem les raons subjectives de la decisió de participar o de no fer-ho i el grau de gratificació d'aquells que han participat. A la **figura 6.20** podem observar els resultats obtinguts en la pregunta multiresposta “per què participes?”, en què l'enquestat podia escollir un màxim de tres respostes possibles. L'opció que ha tingut un percentatge més elevat de suport ha estat “per millorar o canviar coses que no funcionen bé a la Universitat”, que ha estat escollida per aproximadament una de cada tres persones que manifesten que han participat. Seguidament hi trobem l'opció “perquè estic convençut de la importància de participar en l'organització de la Universitat” (25%), i a continuació trobem “per tenir experiències enriquidores” (18%) o “per aprendre coses noves” (16%). Entre els que es decanten per altres respostes (4%), cal destacar dos grups molt diferenciats. D'una banda, un perfil de persones molt actives que participen per generar esperit crític a la Universitat; i, d'altra banda, aquelles persones que han participat només en l'elecció del delegat, ja sigui perquè ells mateixos s'hi han presentat o per simple amistat amb la persona que es presentava; en aquest dos darrers casos la participació és circumstancial i totalment allunyada de la participació universitària entesa com a compromís amb el funcionament de la institució.

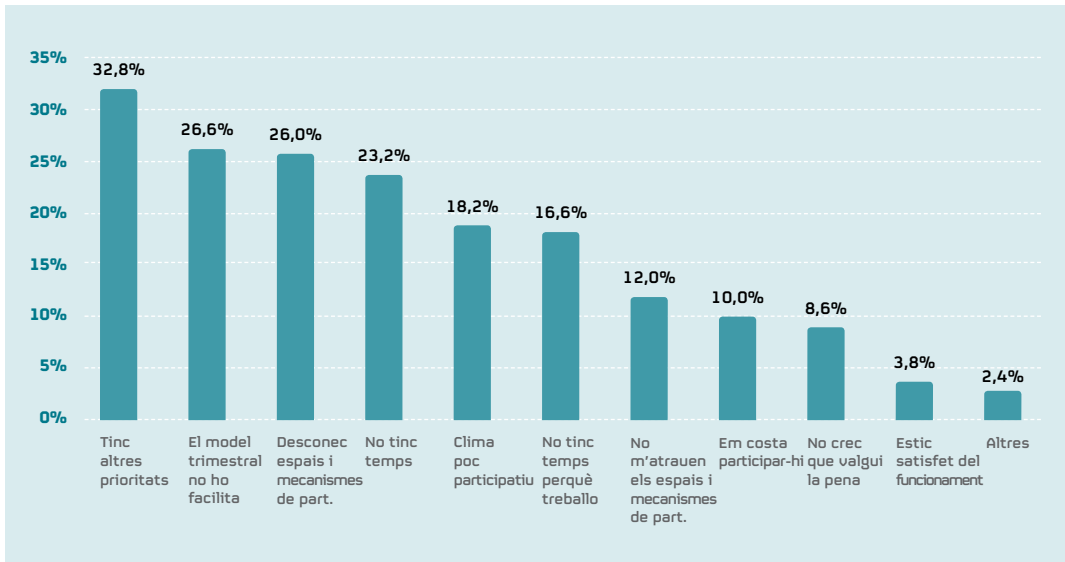
Figura 6.20

Raons de la participació estudiantil.

Les raons que porten a la no-participació són també diverses, tal i com es posa de manifest en la **figura 6.21**. En general, les raons pel que fa a la no-participació es poden dividir en dos grans grups. En un primer grup hi trobaríem els satisfets amb el funcionament del sistema; aquests argumenten que no participen perquè tenen altres prioritats (33%), perquè no creuen que valgui la pena (9%) o perquè, literalment, ja estan satisfets amb el funcionament (4%). En el segon grup hi trobem les persones que no participen per motivacions substantives i que donen a entendre que si aquestes raons no existissin ells decidirien participar: perquè el model trimestral, particular de la UPF respecte a la resta d'universitats públiques catalanes, no ho facilita (27%); perquè desconeixen els espais per participar (26%); perquè no tenen temps (23%); perquè no tenen temps pel fet que treballen (16%); per l'existència d'un clima poc participatiu (18%); perquè no els atrauen els mecanismes de participació (12%) o, fins i tot, perquè els costa participar (10%).

Entre els que responen altres opcions hi ha una multiplicitat de respostes, que van des de la manca d'informació fins a la poca utilitat de participar, donat el nul poder de decisió que es dona a l'estudiant.

Entre els estudiants que han participat en algun dels espais o mecanismes de participació esmentats fins al moment (vegeu la **figura 6.22**), la valoració de l'experiència és, en línies generals, satisfactòria. Pràcticament el

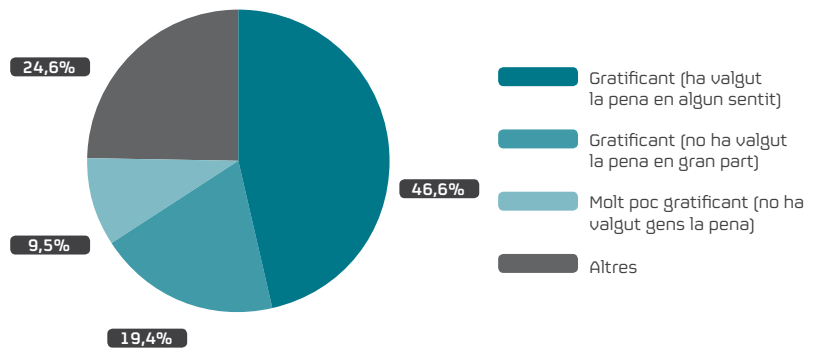
Figura 6.21

Raons de la no-participació estudiantil.

50% dels enquestats la valora com a gratificant o com a molt gratificant; per contra, el 18% la considera poc gratificant, i el 9% gens gratificant. El percentatge de persones que han donat altres respostes coincideix majoritàriament amb les persones que no han participat i que per tant no tenen experiència de participació.

Figura 6.22

Valoració de l'experiència de participació.

La **taula 6.7** ens mostra els resultats sobre la valoració de l'existència de prou espais i canals de participació en funció de les diferents formes de participació. En aquest cas s'observen diferències força significatives; així, entre tots aquells col·lectius que empen els espais de participació a la mateixa universitat, la consideració que manquen espais i canals

és més elevada; en el cas dels representants dels estudiants en alguns òrgans de govern i dels que assisteixen al Consell d'Estudiants, veiem que el doble d'estudiants diuen que manquen espais en comparació amb els que afirmen que amb els que hi ha ja n'hi ha prou (6% contra 12%, i 4% contra 10%). La situació, però, s'agreuja més en el cas dels membres de l'assemblea d'estudiants (només un de cada cinc dels que hi assisteixen creu que hi ha prou espais: 7% contra 23%) i de les associacions o sindicats (9% contra 22%). Entre els delegats (16% contra 21%) i els que participen en activitats del SACU/USPE (22% contra 32%) les diferències són menors, i no s'observen diferències entre els qui voten, ja sigui en les eleccions a rector o en les eleccions als representants dels estudiants, ni tampoc entre els que no participen enlloc. L'efecte observat entre els qui participen s'explica en gran mesura per l'alt percentatge de persones en aquest col·lectiu que pertanyen a associacions o sindicats i a l'assemblea.

Taula 6.7

Valoració de la suficiència o insuficiència d'espais en funció de les formes de participació

	REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	CONSELL D'ESTUDIANTS	ASSEMBLEA D'ESTUDIANTS	ASSOCIACIONS O SINDICATS	DELEGAT
Suficiència d'espais	5,7%	4,3%	6,6%	8,6%	15,8%
Insuficiència d'espais	11,7%	9,9%	23,4%	21,6%	20,5%
Total	7,7%	6,2%	12,1%	12,9%	17,3%

	ELECCIONS A REPRESENTANTS DELS ESTUDIANTS	ELECCIONS A RECTOR	PROTESTES ESTUDIANTILS	ACTIVITATS SACU/USPE	NO PARTICIPA EN LLLOC
Suficiència d'espais	54,9%	20,4%	25,6%	22,4%	75,0%
Insuficiència d'espais	50,9%	23,4%	37,4%	32,1%	76,6%
Total	53,6%	21,4%	29,5%	25,6%	75,5%

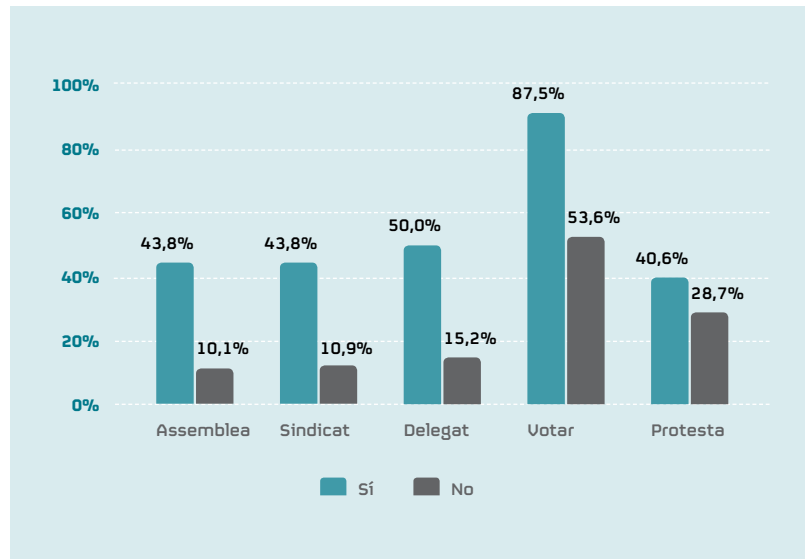
06.7 Relació entre les diferents formes de participació estudiantil

A continuació ens proposem estudiar les relacions que s'estableixen entre les diferents formes de participació que els estudiants duen a terme dins la Universitat. Per a aquest propòsit analitzarem la participació dels estudiants: **a)** en el Consell d'Estudiants; **b)** a l'assemblea d'estudiants; **c)** en associacions o sindicats; **d)** com a delegats; **e)** anant a votar en les eleccions a rector i/o a representants dels estudiants, i **f)** en protestes estudiantils. Cal esmentar que en el cas de la participació electoral (**e**) hem recodificat dues variables diferents: el vot en les eleccions a rector i el vot en les eleccions a representants dels estudiants.

La **figura 6.23** ens presenta els índexs de participació política en funció de si la persona ha participat o no en el Consell d'Estudiants. Tal com es desprèn del gràfic, hi ha diferències molt importants en els índexs de participació en funció de si s'és del Consell o no; tant en el cas de l'assemblea com en de les associacions i sindicats i en els casos en què s'ha exercit de delegat, el valor obtingut entre els que formen part del Consell d'Estudiants és fins a quatre cops superior al que s'obté entre els que no en formen part. La relació menys significativa és amb la protesta estudiantil.

Figura 6.23

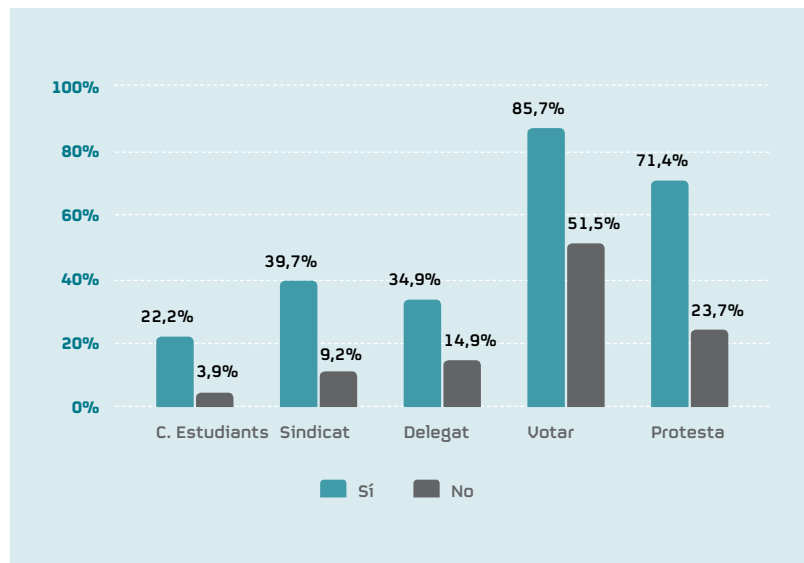
Participació estudiantil en funció de si participes al Consell d'Estudiants.

La tendència és molt similar entre els que formen part de l'assemblea, tal com es desprèn de la **figura 6.24**. Entre aquests l'assistència al Consell d'Estudiants és del 22%, mentre que en la resta dels estudiants tant sols és del 4%. La participació en sindicats també és un factor que diferencia molt substancialment els que formen part de l'assemblea dels que no en formen part, com també ho és el vot en les eleccions a rector i a representants dels estudiants; així, si entre els membres de l'assemblea el percentatge supera el 85%, entre la resta tot just arriba al 52%.

Figura 6.24
Participació estudiantil en funció de si participes a l'assemblea d'estudiants.

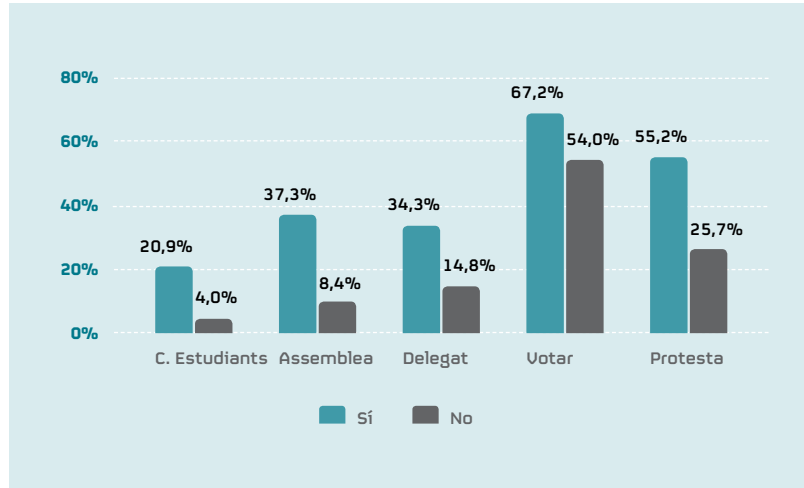

Entre els membres de les associacions o sindicats els percentatges obtinguts són molt semblants als del cas previ, tal com mostra la **figura 6.25**. Val a dir, però, que en aquest cas els membres de les associacions o dels sindicats tenen un percentatge més baix tant de participació en les eleccions a rector i a representants dels estudiants (67%) com en els actes de protesta (55%). Amb tot, aquests sempre són considerablement més elevats que els percentatges obtinguts entre aquells que no pertanyen a cap associació o sindicat.

El fet de ser delegat és el distintiu de participació que influeix menys en la probabilitat de participar en la resta d'expressions participatives de la Universitat. Tal com es pot comprovar a la **figura 6.26**, si bé en tots els casos entre els delegats es registren valors de participació més elevats, aquesta

Figura 6.25

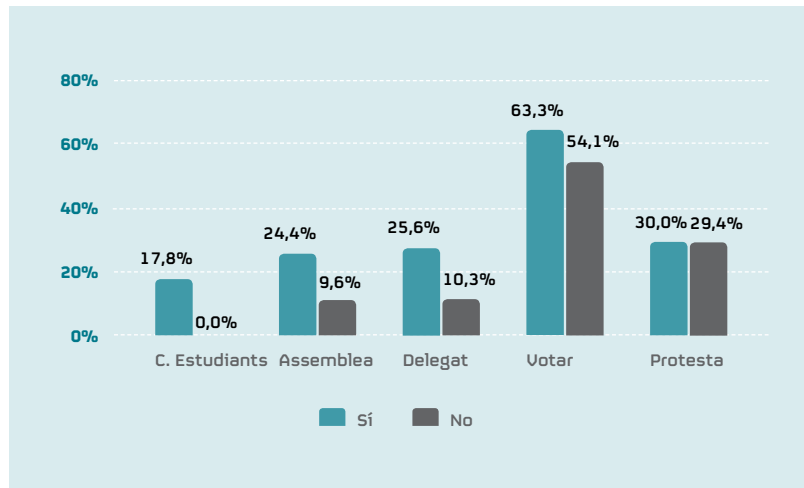
Participació estudiantil en funció de si participes en associacions o sindicats.

diferència és força baixa en comparació amb els que no són delegats. En el cas de la protesta, aquesta diferència no és estadísticament significativa.

Figura 6.26

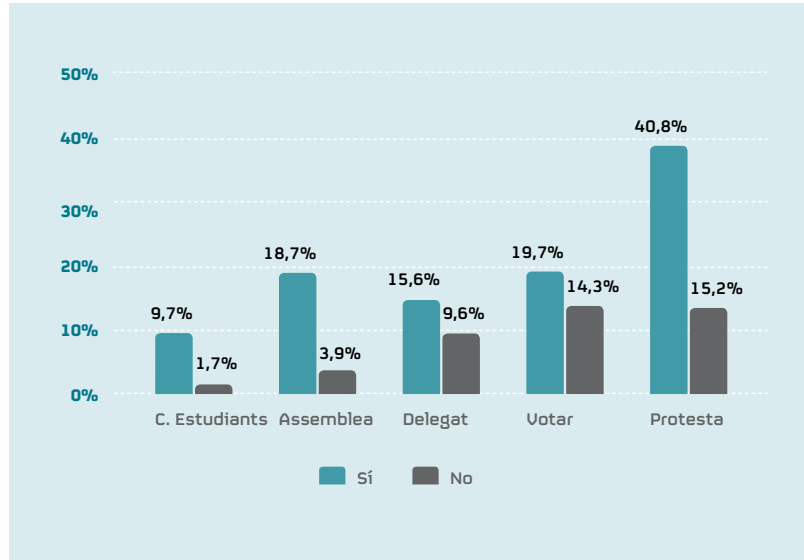
Participació estudiantil en funció de si ha delegat.

El fet de votar en les eleccions a rector o a representants dels estudiants també és molt rellevant a l'hora de determinar les probabilitats de participar en altres activitats (**figura 6.27**). És important destacar les diferències entre els assistents al Consell d'Estudiants i els assistents a l'assemblea, diferències que es multipliquen per cinc entre els votants i els no votants. Les activitats de protesta també registren diferències molt substancials, ja que van del 15% entre els que no voten al 41% entre els que sí que ho fan.

Figura 6.27

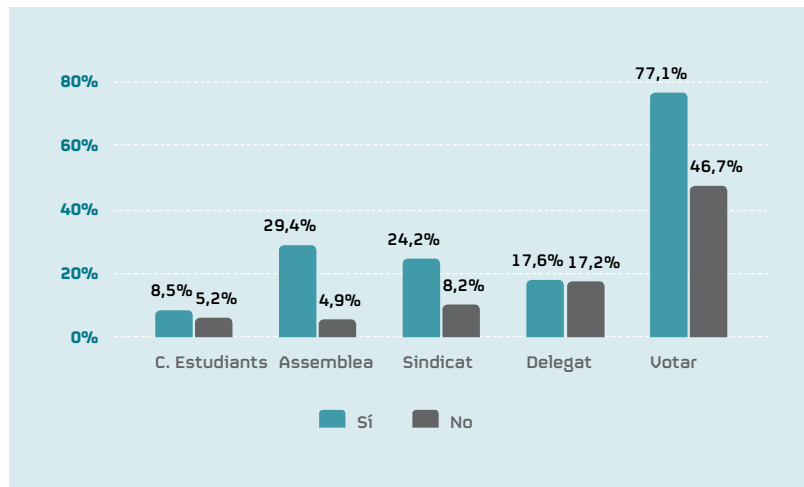
Participació estudiantil en funció de si ha votat a les eleccions claus-trals o a rector.

De manera similar, la participació en activitats de protesta també és rellevant per determinar les probabilitats de participar en altres activitats a la Universitat (**figura 6.28**). La diferència és especialment notòria en el cas de la participació a l'assemblea, amb percentatges que canvien del 5% al 30% o, en el cas dels sindicats, del 8% al 24%.

Figura 6.28

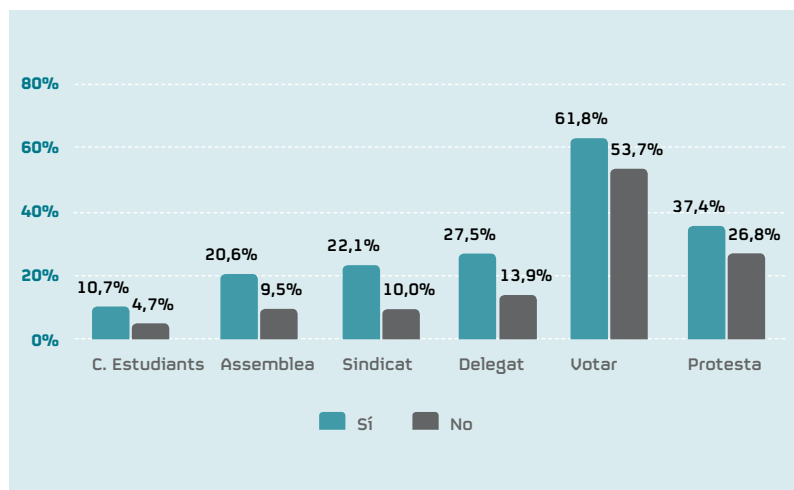
Participació estudiantil en funció de si ha participat en activitats de protesta.

I finalment, si creem una nova variable dicotòmica que reflecteixi si la persona ha participat en activitats del SACU o de l'USPE i la creuem amb la

resta de formes de participació a la Universitat (**figura 6.29**), observem importants diferències en els índexs de participació, si bé aquestes diferències no arriben a ser de la magnitud de les observades per a les formes de participació anteriors. En aquest cas destaca la diferència entre la participació a l'assemblea o en associacions o sindicats en funció de si s'ha participat en activitats del SACU o l'USPE (del 10% a més del 20% en ambdós casos), o en els percentatges de delegats (del 14% al 28%).

Figura 6.29
Participació estudiantil en funció de si ha participat en activitats del SACU o l'USPE.

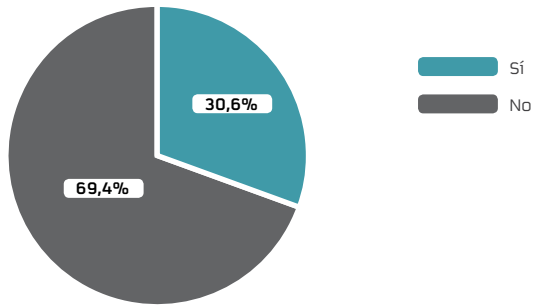
06.8 Coneixement i valoració del nou Estatut de l'Estudiant Universitari

Durant el curs acadèmic 2010-2011 el govern de l'Estat va aprovar l'Estatut de l'Estudiant Universitari (Reial Decret 1791/2010, de 30 de desembre del 2010, publicat el 31 de desembre en el BOE). L'aprovació de l'Estatut de l'Estudiant Universitari és força desconeguda entre els enquestats. A la **figura 6.30** podem comprovar que tan sols tres de cada deu tenien coneixement que s'havia aprovat.

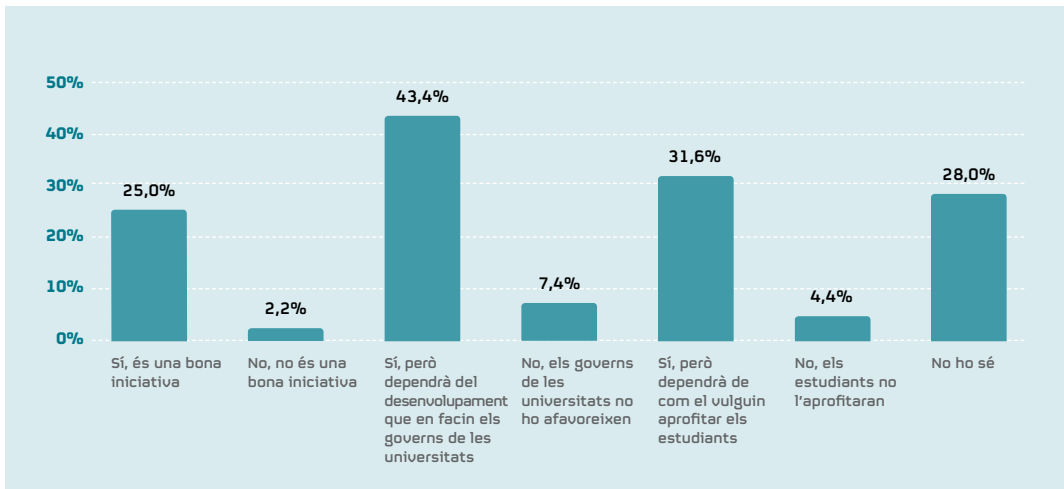
Preguntats els estudiants sobre la possibilitat que l'Estatut afavoreixi la participació de l'estudiant en la vida universitària, les respostes (**figura 6.31**) queden considerablement dividides entre els que es mostren incapaços de respondre a la pregunta i els que consideren que pot ser una bona iniciativa però que dependrà del que en facin els governs de les universitats i de com ho vulguin aprofitar els estudiants.

Figura 6.30

Coneixement de l'aprovació de l'Estatut de l'Estudiant Universitari.

Figura 6.31

L'Estatut de l'Estudiant és una bona eina per reconèixer els drets dels estudiants i fomentar la participació?

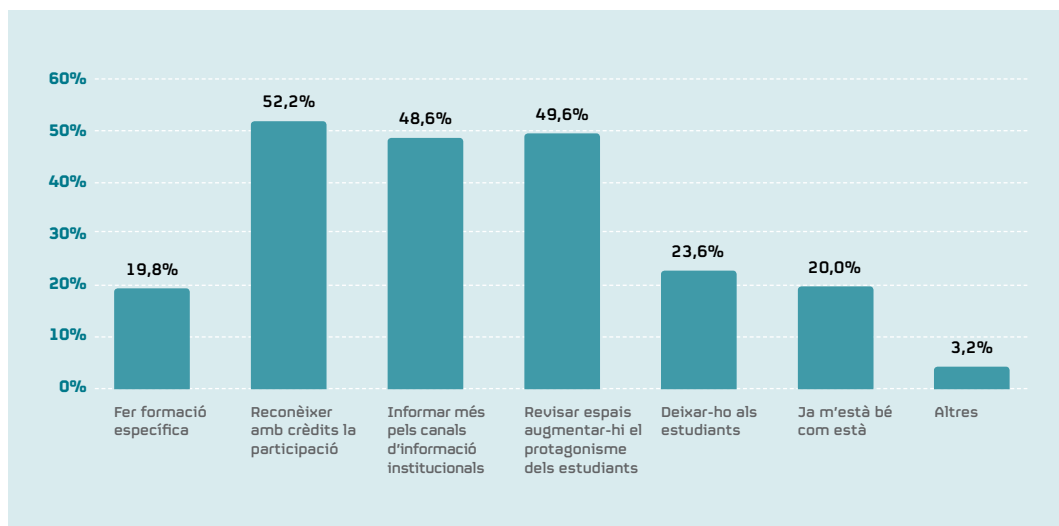
06.9 Iniciatives per millorar la participació

En aquesta secció es presenten els resultats de l'estudi sobre les possibles iniciatives per millorar o fomentar la participació universitària. Vam demanar als estudiants que triessin, dins un ventall de diverses opcions, les tres possibles propostes que podrien millorar la participació a la Universitat (**figura 6.32**), i entre les respostes observem que la més freqüent ha estat la de reconèixer amb crèdits universitaris la participació (52%), seguida de la possibilitat de revisar els espais i canals de participació i d'augmentar-hi el protagonisme dels estudiants (49%), així com la d'informar més a través dels canals de participació institucionals, com ara la web, les secretaries de

facultat, el PIE o el SACU, sobre el funcionament de la Universitat (49%). Ja per sota hi trobem la possibilitat que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa (23%) i la formació específica sobre els espais i mecanismes de participació a la UPF (20%). Un altre 20% considera que les coses ja estan bé com estan i que si no es participa més és perquè no es vol. Entre les altres respostes hi ha un clar predomini de l'opció d'establir franges horàries lliures de càrrega acadèmica, a més de la possibilitat de millorar la comunicació de les activitats dels estudiants, ja sigui a través del Campus Global, del correu electrònic o mitjançant l'ús de cartelleres d'ús específic per a les associacions d'estudiants.

Figura 6.32

Series partidari d'alguna d'aquestes alternatives per fomentar la participació?

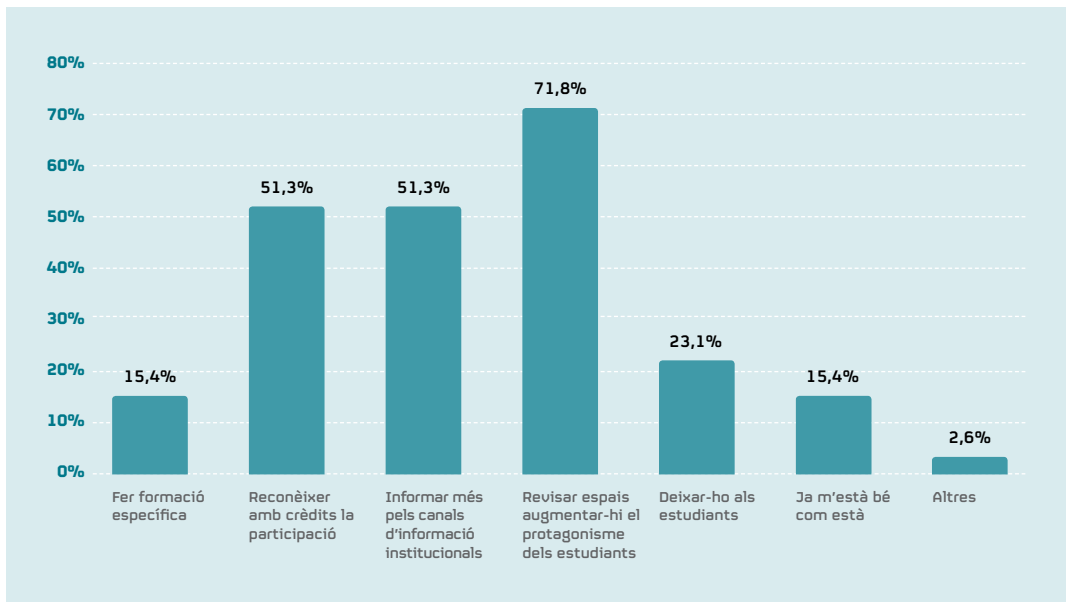

A continuació presentem les alternatives per millorar la participació en funció de les formes de participació que realitza cada enquestat. En primer lloc, a la **figura 6.33** presentem les alternatives entre els representants dels estudiants. En aquest cas hi ha un clar predomini de l'opció de revisar els espais de participació per augmentar-hi el protagonisme dels estudiants (71%), seguida de la possibilitat de reconèixer la participació amb crèdits i de la d'informar a través dels canals d'informació institucionals (totes dues amb el 51%).

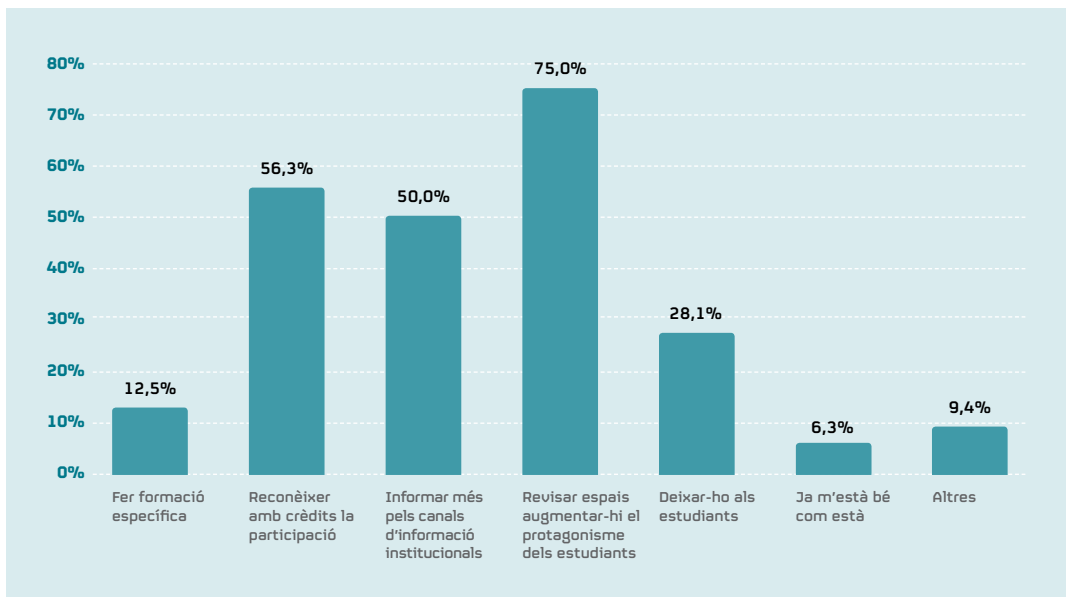
Entre els qui participen en el Consell d'Estudiants (**figura 6.34**), l'ordre de les respostes i els seus percentatges són pràcticament idèntics als de la **figura 6.29**.

Figura 6.33

Alternatives per millorar la participació entre els representants dels estudiants.

Figura 6.34

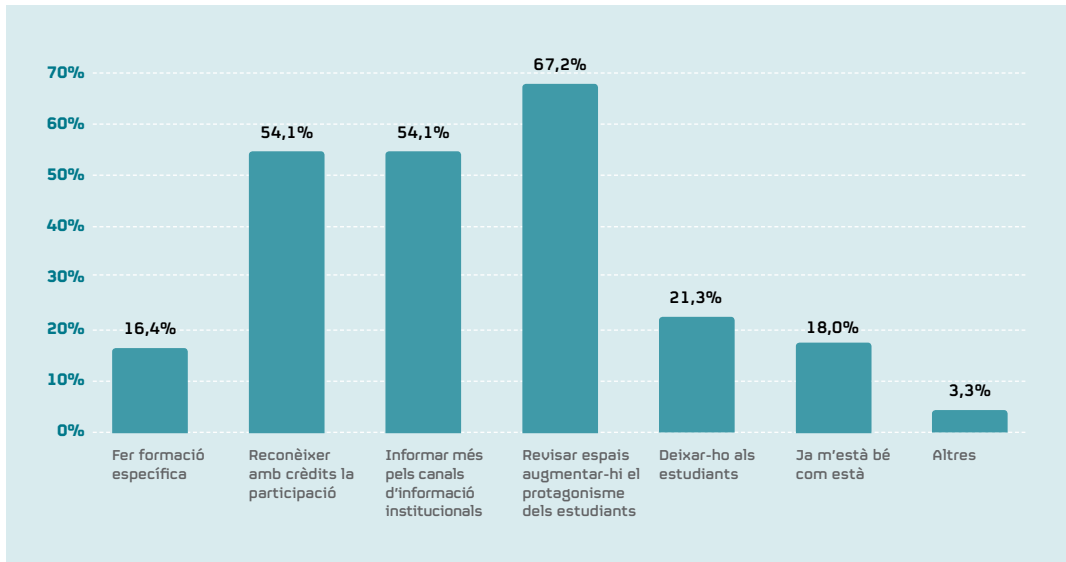
Alternatives per millorar la participació entre els que han participat en el Consell d'Estudiants.

Figura 6.35

Alternatives per millorar la participació entre els que han participat en l'assemblea d'estudiants.

Molt semblants a les dels dos gràfics anteriors són també les respostes dels participants en l'assemblea d'estudiants (**figura 6.35**), tant pel que fa a l'ordre com pel que fa als percentatges de les respostes.

Entre els membres d'associacions o sindicats s'observa alguna diferència en les preferències de respostes (**figura 6.36**). En aquest grup hi ha un empat entre les tres alternatives més escollides: informar a través dels canals d'informació institucional, revisar els espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants (60% en tots dos casos) i reconèixer amb crèdits la participació (59%).

En el cas dels delegats (**figura 6.37**) les propostes realitzades són molt similars a les que s'observen en la **figura 6.33**, la **figura 6.34** i la **figura 6.35**.

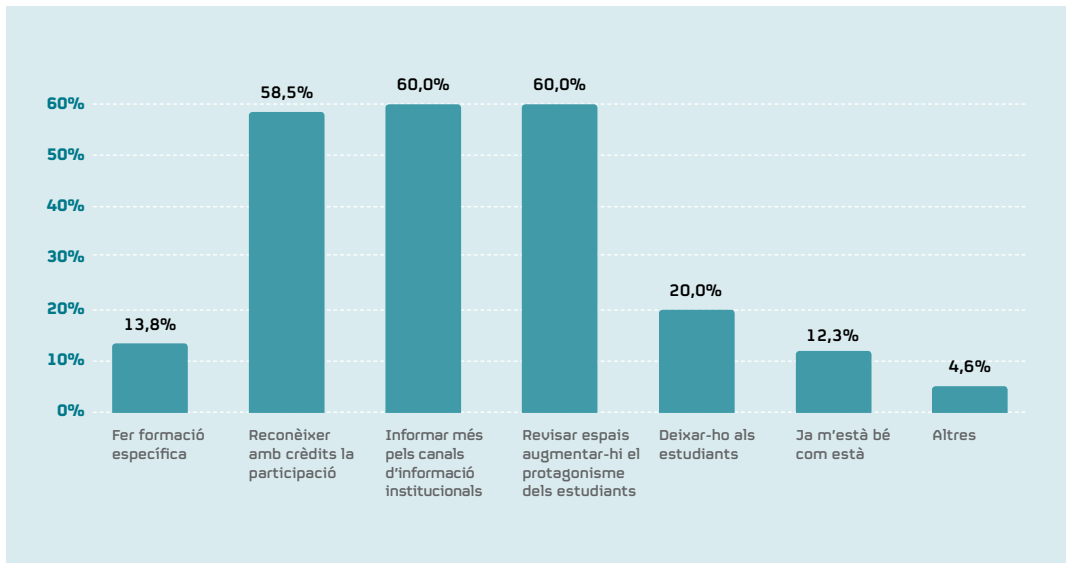
Entre els representants dels estudiants, però, s'observa alguna diferència (**figura 6.38**). En aquest cas la resposta més escollida és la de reconèixer amb crèdits la participació (55%), mentre que les opcions d'informar a través dels canals d'informació institucional i de revisar els espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants se situen al voltant del 51%.

El mateix ordre de preferències és el que trobem (**figura 6.39**) entre les persones que han participat en les eleccions a rector o a representants dels estudiants.

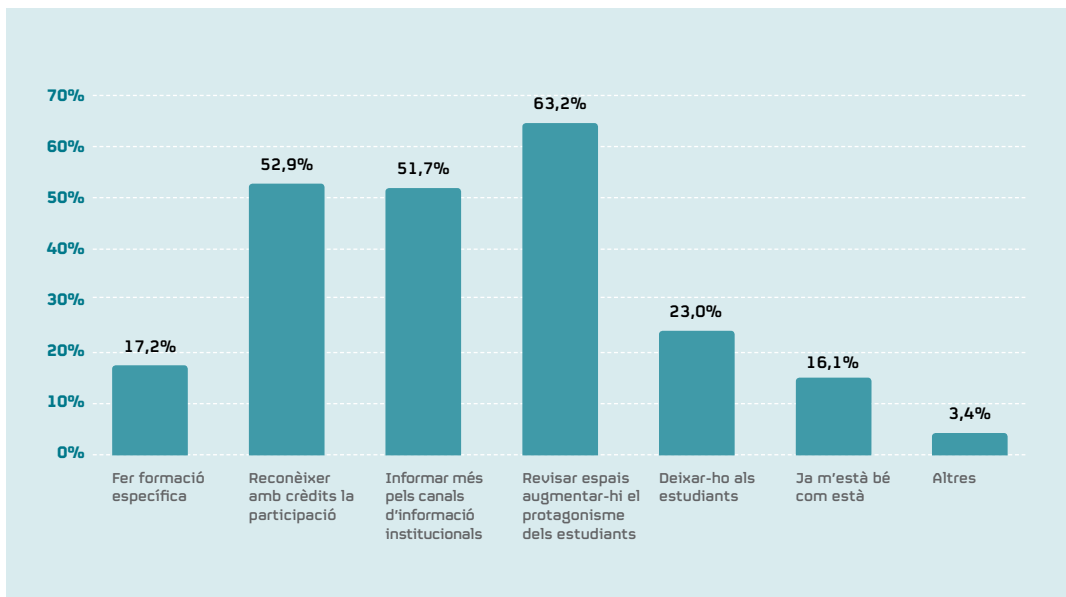

Figura 6.36

Alternatives per millorar la participació entre els que participen en una associació o sindicat.

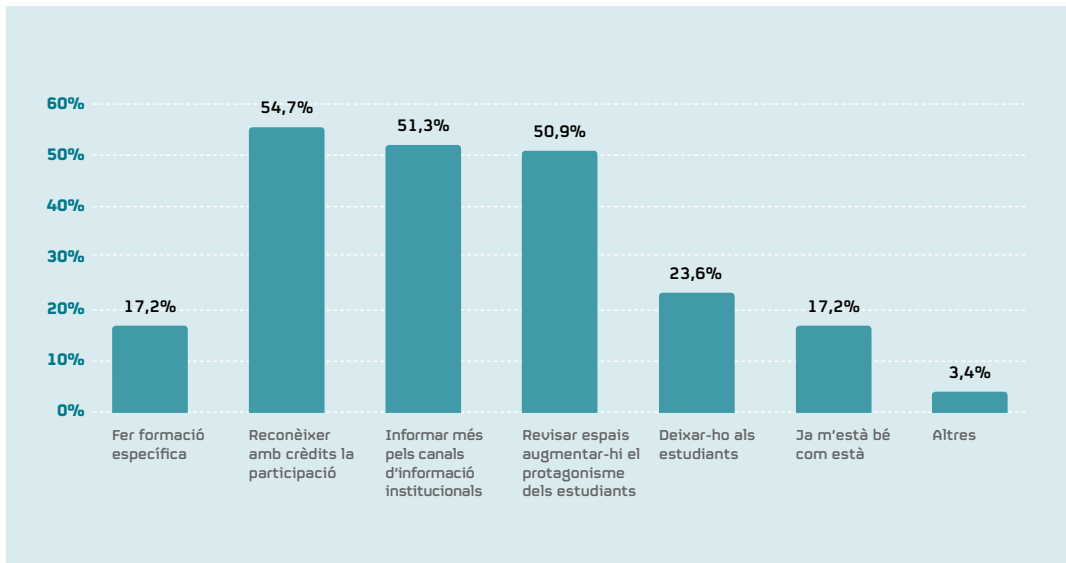
Figura 6.37

Alternatives per millorar la participació entre els delegats.

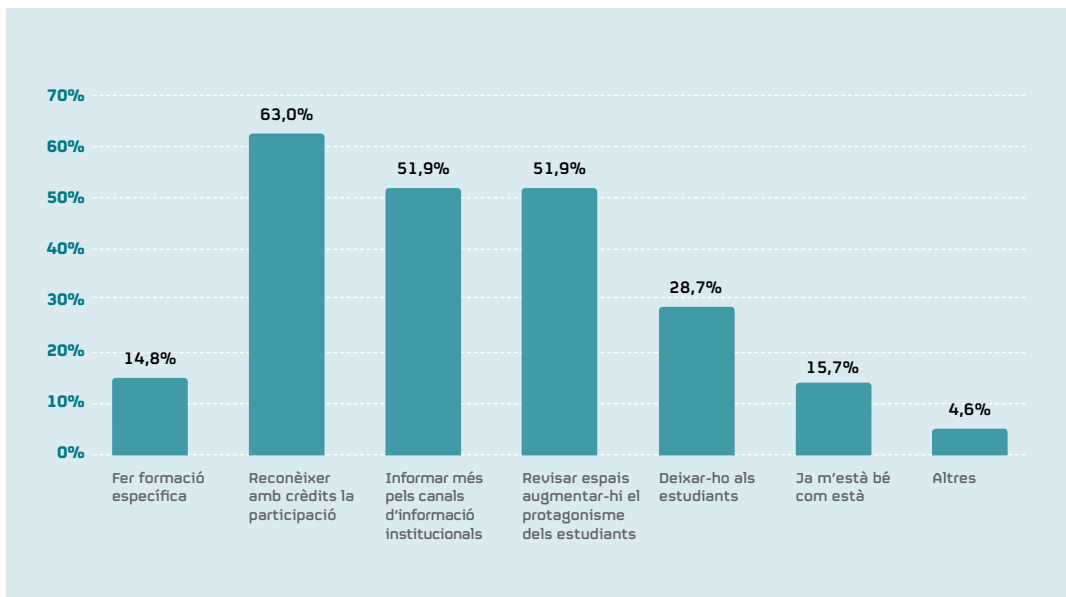

Figura 6.38

Alternatives per millorar la participació entre els que han votat a les eleccions a representants dels estudiants.

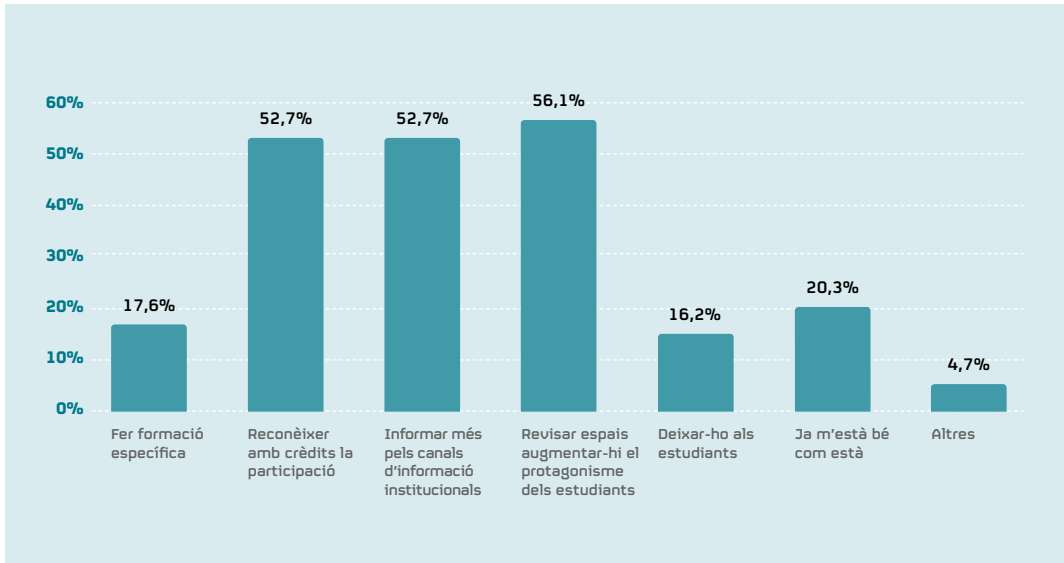
Figura 6.39

Alternatives per millorar la participació entre els que han participat en les eleccions a rector.

Figura 6.40
Alternatives per millorar la participació entre els que han participat en activitats de protesta.

Entre les persones que han participat en actes de protesta (**figura 6.40**) la proposta més elegida és la de revisar els espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants (56%), seguida de la possibilitat de reconèixer la participació amb crèdits i d'informar a través dels canals d'informació institucional (totes dues opcions amb el 53%).

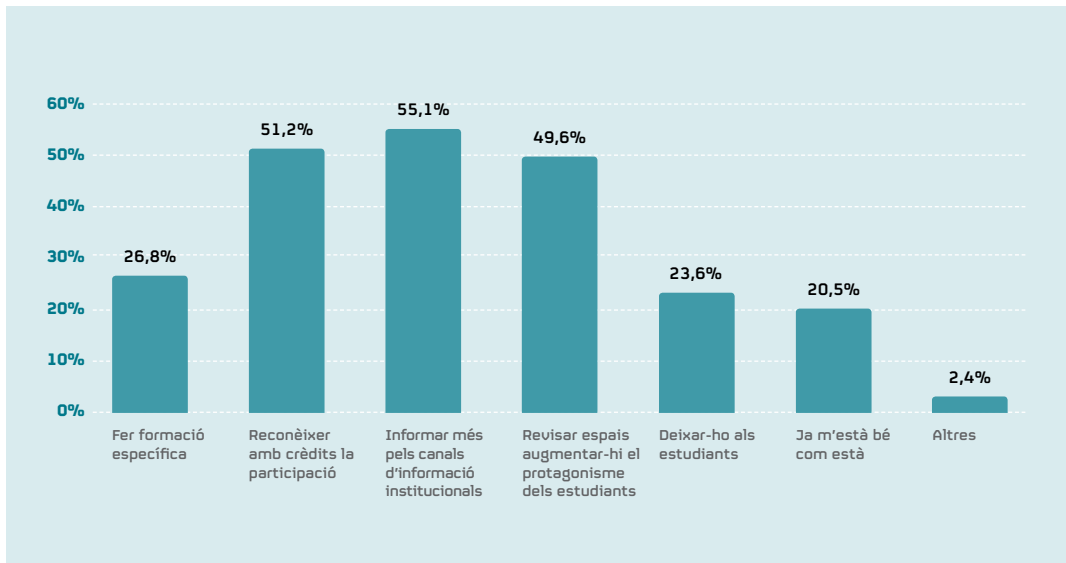

Entre els que han participat en activitats del SACU (**figura 6.41**) l'opció més escollida per millorar la participació ha estat la d'emprar els canals institucionals de la Universitat (55%), seguida de la possibilitat de reconèixer amb crèdits la participació (51%) i de la de revisar els espais tot augmentant-hi el protagonisme dels estudiants (50%).

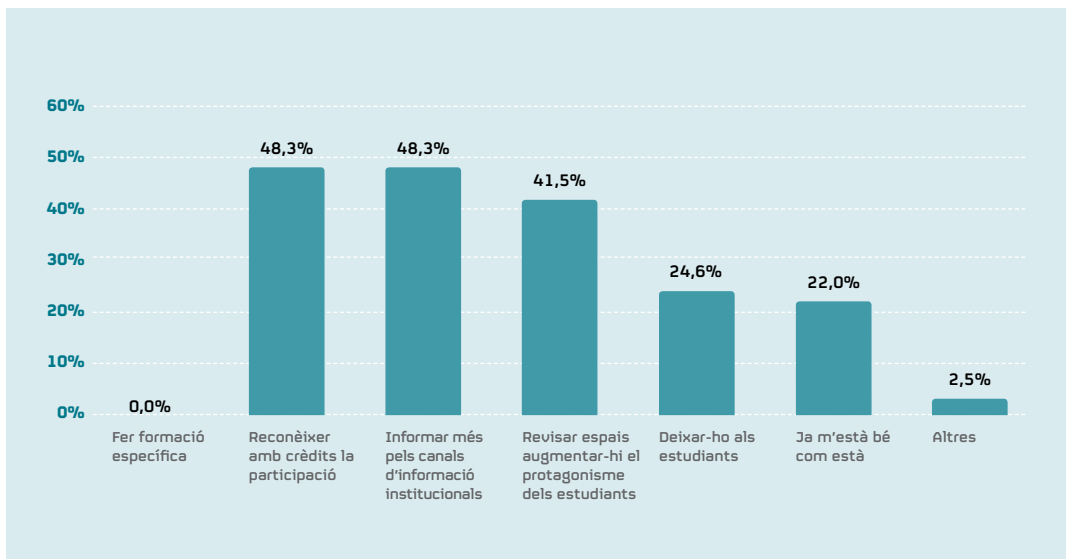
Finalment, les propostes preferides per millorar la participació entre els que no han participat en cap activitat (**figura 6.42**) són la possibilitat de reconèixer amb crèdits la participació i l'opció d'informar més pels canals d'informació institucionals (totes dues amb el 48%), seguida de la revisió dels espais de participació (42%).

Figura 6.41

Alternatives per millorar la participació entre els que han participat en activitats del SACU o de l'USPE.

Figura 6.42

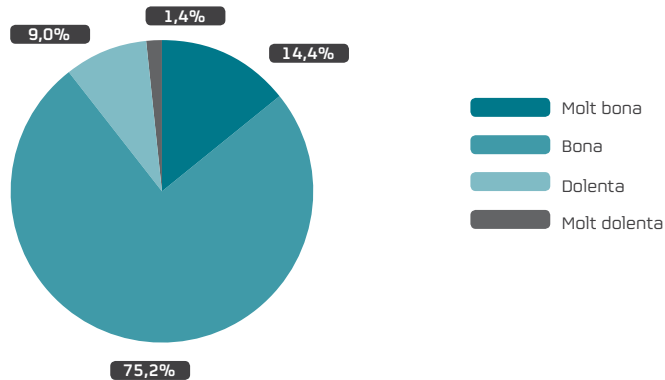
Alternatives per millorar la participació entre els que no han participat en cap activitat.

06.10 L'experiència "Pompeu"

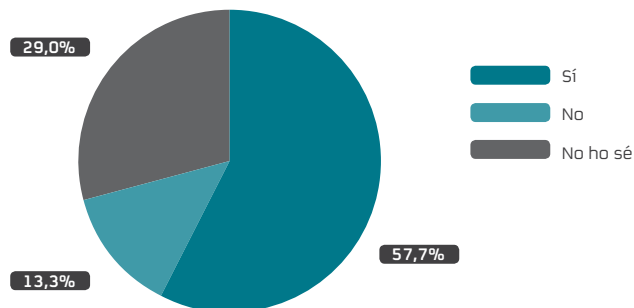
Per finalitzar, es demana als estudiants que avaluïn la seva experiència a la Universitat Pompeu Fabra. Com es pot observar en la **figura 6.43**, un 90% dels estudiants considera bona o molt bona l'experiència universitària a la UPF. Per contra, el 10% restant la considera dolenta o molt dolenta.

Figura 6.43
Avaluació de l'experiència a la UPF.

Força semblants són els resultats en relació amb la pregunta de si es tornarien a matricular a la Universitat (**figura 6.44**). Deixant de banda el 29% dels estudiants que no saben si es tornarien a matricular a la UPF, el 73% dels que responen manifesten que sí que ho tornarien a fer, mentre que el 27% diuen que no (el 58% i el 13,3% del total, respectivament).

Figura 6.44
Tornaria a matricular-se a la UPF.

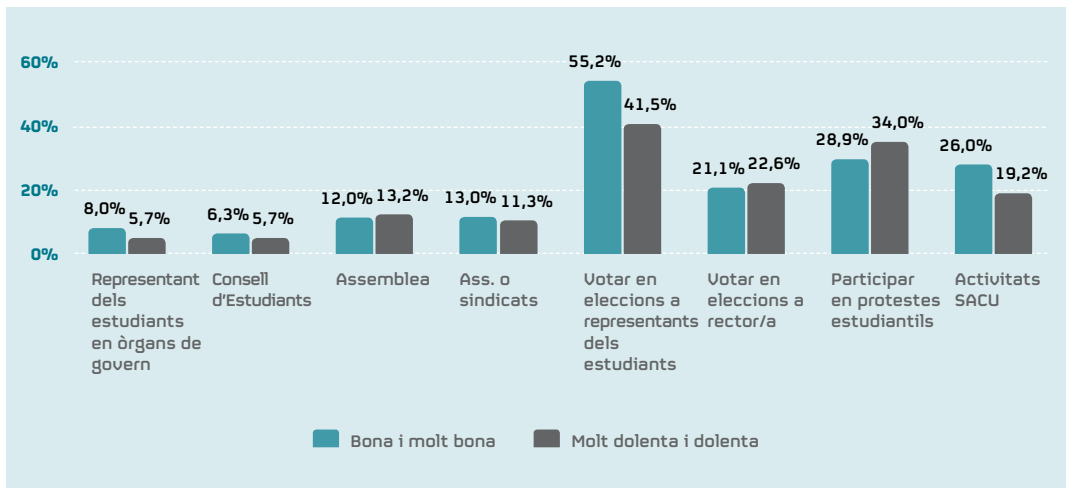

Finalment, si es considera quina és la satisfacció amb la Universitat en funció d'algunes de les formes de participació estudiantil (**figura 6.45**), podem comprovar que en tres casos hi ha algunes diferències. D'una banda, el fet de participar en activitats del SACU/USPE o de votar en eleccions està

Figura 6.45

Participació estudiantil en funció de l'experiència de participació.

més relacionat amb una valoració positiva de l'experiència a la UPF. D'altra banda, entre els que han participat en accions de protesta universitària la tendència sembla ser la inversa. A més protesta, més valoració crítica de l'experiència a la UPF.

06.11 Conclusió

En general, els estudiants de la UPF manifesten tenir poc coneixement dels espais de participació (la quarta part dels enquestats diuen que n'estan poc o gens informats), fins i tot entre els estudiants que han realitzat els cursos d'introducció. Els canals informatius més emprats pels estudiants han estat la pàgina web de la Universitat, el Campus Global i els mecanismes informals com, per exemple, el boca-orella i l'autoaprenentatge. El 53% dels estudiants de primer curs, i el 41% dels de segon curs, avaluen positivament les oportunitats de participació en la vida universitària.

Segons manifesten els enquestats, però, la participació no és afavorida pels professors. Més de la meitat dels que han contestat l'enquesta (el 55,8%) diuen que els professors afavoreixen poc o gens la participació dels estudiants. No sembla, però, que una eventual manca d'espais i canals de participació en sigui la causa, ja que dos de cada tres estudiants diuen que els semblen suficients els espais i canals que la Universitat posa al seu abast per afavorir la participació.

Preguntats els estudiants sobre la posada en marxa d'algunes iniciatives de millora i foment de la participació, al voltant de la meitat dels consultats¹¹ assenyalen que una fórmula d'èxit podria ser reconèixer la participació amb crèdits, revisar els espais per augmentar-hi el protagonisme dels estudiants i informar-ne més pels canals d'informació institucionals. Resultats semblants els trobem en les respostes a les alternatives per millorar la participació que donen els representants dels estudiants i els estudiants que participen en el Consell i l'assemblea d'estudiants, si bé en aquest cas guanya pes (fins arribar, respectivament, al 71% i 75% de les respostes) la proposta de revisar els espais i d'augmentar-hi el protagonisme dels estudiants, que és l'opció triada pel 63,2% en el cas dels delegats i pel 60% en el cas dels participants en les eleccions. El 60% dels estudiants consideren que les tres alternatives de millora més esmentades —és a dir, reconèixer la participació amb crèdits de lliure elecció, revisar els espais per augmentar-hi el protagonisme dels estudiants i informar més pels canals d'informació institucionals— són alternatives força interessants per millorar la participació en associacions i sindicats.

La participació dels estudiants en activitats associatives presenta una certa similitud, ja sigui dins o fora de la Universitat. El 36,4% dels enquestats manifesta que participa en associacions fora de la Universitat, si bé la seva distribució per estudis és força diversa. Els estudiants de la Facultat de Ciències Polítiques i Socials, amb el 69%, són el grup que presenta una major proporció de participació en moviments associatius fora de la Universitat. El 60,8% dels que participen en les eleccions a representats dels estudiants i el 42,3% dels que participen en protestes estudiantils també participen en activitats fora de la Universitat. Un de cada tres estudiants que afirmen participar en les eleccions a rector i en les activitats del SACU/USPE també participa en activitats fora de la Universitat.

El coneixement que els estudiants tenen d'algunes de les principals figures de la representació en les institucions de la Universitat és relativament baix. Així, trobem que el percentatge d'estudiants enquestats que coneixen els seus representants a les juntes de facultat, al Consell d'Estudiants i al Claustre se situa entre el 12,6% i el 20,6%. Aquesta proporció és molt més

---

¹¹ La pregunta relativa a la incorporació de diferents alternatives per millorar la participació admet fins a tres respostes diferents en el conjunt de possibilitats presentades a l'enquestat.

gran en el cas dels estudiants que coneixen els delegats de curs (89,3%), mentre que és molt baixa pel que fa al coneixement dels representants estudiantils en el Consell de Govern i el Consell Social (al voltant del 5%).

La forma de participació que té més èxit és la votació dels representants dels estudiants (54,4%), seguida de les protestes estudiantils (29,4%) i de la votació en les eleccions a rector (21,8%). La resta de fórmules se situen per sota del 20%, i són, per ordre decreixent, la participació en les eleccions a delegats de curs, els sindicats i assemblees i les activitats del SACU i de l'USPE. Un de cada tres estudiants que han contestat l'enquesta diu que participa sempre que pot o alguna vegada en les assemblees organitzades pels estudiants, i un percentatge lleugerament inferior (el 31%) diu que participa en els activitats sindicals. Tan sols el 15% dels estudiants diuen que participen sempre o alguna vegada en el Consell d'Estudiants.

Atenent al perfil dels participants en la vida de la Universitat, trobem que els homes estan més presents en gairebé totes les formes de participació, amb l'excepció de les eleccions a representants i de les protestes d'estudiants. Les diferències són, a més, significatives en tots els casos. Entre els que manifesten que no participen en cap de les formes considerades en el qüestionari hi trobem una lleugera majoria de dones (25,6% de dones i 22,6% d'homes diuen que no participen enlloc).

La distribució per estudis, amb tota la prudència a què obliga la diferent participació en l'enquesta per estudis, mostra major presència dels estudiants de les facultats de Ciències Polítiques i Socials i d'Humanitats en gairebé totes les formes de participació, respecte a la proporció de participació dels estudiants d'altres estudis. Trobem una excepció, però, en les xifres de participació dels estudiants de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida, que són molt actius en les eleccions al Consell d'Estudiants i en les protestes estudiantils, i dels estudiants de la Facultat de Dret en les eleccions a delegats. Els estudiants de l'Escola Superior Politècnica són els que en major proporció (46,8%) diuen que no participen en cap de les formes previstes en l'enquesta.

Pel que fa als motius de participació, o de no-participació, en la vida universitària, destaquen alguns trets interessants. L'afany de millorar o de canviar coses que no funcionen (30,4% de les respostes) i el convenciment de la importància de participar en l'organització de la Universitat (24,6% de

respostes) són les dues raons més destacades que mouen els estudiants a la participació, seguides de l'expectativa de viure experiències enriquidores i d'aprendre coses noves.¹²

La meitat dels que manifesten que han participat, d'una manera o altra, en la vida de la Universitat ho valoren molt positivament, mentre que el 26,8% dels enquestats diuen que ha estat poc o molt poc gratificant i que no ha valgut la pena.

Les raons de la no-participació estan més repartides¹³. Els que no participen diuen que tenen altres prioritats (el 32,8% de les respostes en les raons de la no-participació), mentre que el model trimestral i el desconeixement dels espais i canals de participació són la segona i la tercera raó, respectivament, de la no-participació (cadascun d'aquests dos ítems concentra al voltant del 26% de respostes). La manca de temps és una raó expressada pel 23,2% dels enquestats, mentre que la manca del clima adient o la incompatibilitat horària per raons de feina és la raó que indiquen, respectivament, el 18,2% i el 16,6% dels enquestats.

Un aspecte analitzat en l'explotació de les dades de l'enquesta permet relacionar diferents aspectes de les formes de participació dels estudiants amb altres variables. Dels resultats d'aquesta anàlisi en destaquen alguns elements com ara, per exemple, que els índexs de participació són molt més elevats si s'és del Consell d'Estudiants, de l'assemblea o d'associacions i sindicats i si es participa en les eleccions de claustrals i a rector. S'observen, però, menys diferències respecte a les altres formes de participació en el cas que s'hagi estat delegat o que s'hagi participat en activitats del SACU o de l'USPE.

El qüestionari també inclou una pregunta relativa a l'Estatut de l'Estudiant Universitari. Tan sols tres de cada deu enquestats manifesta que en té coneixement. En relació amb la pregunta de si l'estudiant creu que l'Estatut és una bona eina per reconèixer els seus drets i fomentar la participació,

---

¹² Els entrevistats podien assenyalar fins a tres opcions diferents de resposta.

¹³ També en aquesta pregunta els entrevistats podien assenyalar fins a tres opcions diferents de resposta.

els resultats mostren que el 43,4% respon afirmativament, però que el seu èxit dependrà del desenvolupament de les relacions entre els governs de les universitats, mentre que el 31,6% diu que sí, però que els resultats dependran de com ho vulguin aprofitar els mateixos estudiants. Un de cada quatre enquestats diu que sí, que es tracta d'una bona iniciativa. D'altra banda, poc més de la quarta part dels que responen l'enquesta, el 28%, manifesten que no saben què dir en relació amb la qüestió plantejada.

Pel que fa a la valoració global de la seva experiència com a estudiants de la UPF, el 86,6% dels enquestats diu que ha estat bona o molt bona, mentre que el 57% diu que es tornaria a matricular a la UPF, i el 29% diu que no ho sap.

07 Anàlisi dels grups de discussió amb estudiants

En aquest capítol s'analitzen les converses que es desprenen de la realització de sis grups de discussió amb estudiants. La metodologia qualitativa no permet, com és sabut, fer inferències dels resultats, perquè la mostra no és probabilística ni generalitzable; en canvi, sí que permet comprendre molts dels perquès que en la metodologia quantitativa passen desapercebuts.

L'anàlisi que es presenta a continuació interpreta les respostes dels estudiants i les agrupa per temes. Per afavorir-ne la comprensió s'intercalen les declaracions literals dels entrevistats i s'assenyalen amb un codi. La lletra indica el grup en què té lloc aquella declaració, i el número identifica l'estudiant: sexe, edat, estudis (nivell i facultat), grau de participació a la UPF (vegeu l'annex 2).

07.1 "Pompeu Forever?". Identificació amb la Universitat

Hi ha força coincidència en el fet que la Universitat projecta de cara enfora una imatge de qualitat docent ("la pública que sembla privada") i en els motius pels quals es va triar la UPF per cursar els estudis (prestigi, qualitat, equipaments...). En canvi, el grau de compliment de les expectatives varia segons l'estudiant. Apareixen crítiques diverses, especialment referides a aspectes de funcionament (professors assistents no experts, organització trimestral, solapaments de plans d'estudis, poc aprofitament dels seminaris...), però també hi ha grans defensors del model UPF que ho justifiquen tot.

Un aspecte que es relaciona directament amb la participació i que no compleix les expectatives creades és l'ambient. Alguns estudiants afirmen que

s'han trobat amb “menys vida universitària”, “menys efervescència” de la que s'esperaven, o amb una manca de cultura institucional de la participació.

“A vegades tinc la sensació que encara estic al col·le.” (B3)

“Jo he trobat a faltar més activitats. Vaig arribar aquí i potser m'esperava una idea més americana. Més grups d'esports, dansa, temes culturals...” (D5)

No es reconeix explícitament una identificació o sentiment de pertinença específic amb la UPF (“si anés a la UB em sentiria de la UB”, B5). Els estudiants entrevistats matisen de manera diferent la reflexió i la intensitat d'aquesta identificació.

“Mmm... sí. No és allò que diguis Pompeu forever, però sí, pot ser. No és una cosa súper fervent, però sí em sento part d'una universitat amb nom.” (B2)

“Jo mai he tingut la carpeta de la UPF. No m'agrada fer bandera de: sóc UPF o sóc UB. Mai m'ha agradat. [...] Potser per agafar una feina sí que en faria bandera, però a nivell personal no.” (D3)

No obstant això, de la majoria de converses es desprèn un sentiment de pertinença evident. Curiosament els estudiants més participatius són els més refractaris a identificar-se amb la institució, tot i que molts manifesten haver construït alternativament un sentiment de pertinença intens cap a la Universitat (“Li he agafat un *carinyo* a la Pompeu que hem creat nosaltres. Jo m'estimo molt la nostra Pompeu”, F7). En canvi, tant alguns estudiants que no han participat en activitats organitzades per la Universitat com alguns que sí que hi han participat són els que mostren més orgull respecte a la institució.

07.2 La universitat, més que una “fàbrica de títols”? Valoracions de la participació

El concepte mateix de participació genera moltes ambigüitats o és polisèmic. Davant la pregunta de què entenen per participació apareixen respostes tan dispars com el simple fet de ser estudiant de la Universitat,

l'equiparació amb la queixa, l'assistència a conferències o la metodologia docent utilitzada. Òbviament, els que sí que hi participen no accepten com a participació activitats més informals i defensen un concepte més estricte del terme (“La participació és un fi en sí mateix”, B4).

La representació en òrgans formals i el fet de formar part de les entitats i associacions de la Universitat no estan presents de manera espontània en la majoria dels estudiants participants en els grups. En general es dóna valor a la participació dins la Universitat, i es coincideix a dir que pot aportar coses positives, tant personalment per a la pròpia formació com col·lectivament per a la comunitat universitària. Els participatius entenen el seu pas per la universitat com un procés que va molt més enllà de la docència rebuda, i són força crítics amb els que pensen el contrari.

“Quan t’adones que la majoria de gent ve aquí, va a classe i se’n torna a casa, és una mica frustrant. És molt fàcil prendre’s la universitat com un tràmit.” (B5)

“Hi ha molta gent que ve a la universitat només a treure’s la carrera. És un desperdici... amb les potencialitats que té!” [...]. Suposo que [participació] seria el contrari de venir a classe i marxar. Veig que poca gent fa altres coses. Vénen a classe, fan les seves pràctiques, són súper aplicats, però vénen i se’n van. No fan res més, ni debats ni aspiren a res més. Sempre fan el que tocaria fer, per treure la nota, treure’s l’assignatura.” (B2)

Hi ha coincidència entre els més participatius en la potencialitat de la universitat, més enllà de la fàbrica de títols, com a motor de desenvolupament personal i social.

“[La universitat] és un món totalment diferent de lliure pensament de crear, de pensar coses noves, de participar. És alguna cosa més que treure’t una carrera i després anar-te’n a treballar. És una etapa a la teva vida en què et desenvolupes intel·lectualment com a persona [...]. La universitat pot aportar molt més que ser un lloc on la gent es tregui títols; un lloc on la gent desenvolupi pensament, més emocions.” (B2)

Ara bé, també es coincideix a dir que aquest potencial no s’aprofita perquè els mateixos estudiants no en són conscients i perquè la universitat no ho fomenta.

“La universitat no és aquella institució magnífica de: -Oh! foment del coneixement, de transferència. Com si la matèria grisa estigués aquí desenvolupant-se al complet. A vegades he fet el similitud també, una mica demagog de: aquí som una fàbrica de futurs treballadors. Som una matèria primera que entra, va passant pels engranatges, se li van posant més coses i al final surt i ara què haig de fer: enviar el currículum i després: pam! treballa l'any següent. Que tampoc és veritat, però vaja...” (A4)

“Abans la universitat eren els nuclis on començaven a circular totes les idees del moment. En canvi, ara és com una fàbrica, hi vas, fitxes, et donen uns coneixements i te'n vas a casa. I quan intentes crear espais de debat o de participació, veus que la gent té interioritzat que va a la universitat a estudiar només o no sé què passa...” (D2)

07.3 Consciència de la mala salut de la participació a la UPF

La situació de la participació a la UPF és àmpliament valorada com a negativa, sensació que creix com més participatius són els estudiants. Un primer indicador d'aquesta mala salut són les dificultats que vam tenir per trobar estudiants que volguessin participar en els grups de discussió (es va contactar una mitjana de cinc persones per cadascuna de les vint-i-cinc que finalment hi van participar). Aquest fet, la manca de predisposició per fer alguna cosa més que no sigui estrictament l'obligació acadèmica, és ja significatiu en si mateix.

En aquest sentit, els estudiants més participatius opinen que queda molt camí per recórrer en el reconeixement del paper dels estudiants dins la universitat. En general, tant els participatius com, també, els que no ho són, consideren que la Pompeu Fabra no és una universitat on la participació sigui alguna cosa destacable, i creuen que els responsables s'han de buscar en les dues bandes, la institució i els mateixos estudiants.

“Tot el tema de la participació està molt deficitari. A qualsevol nivell: tenim uns delegats inoperants, tenim unes associacions mal formades, per dir-ho així, que se'n van de la feina que han de fer, o també unes assemblees que intenten passar d'una tasca de participació a una tasca de representació. També hi ha un problema de que la gent s'implica molt poc en millorar la universitat. La gent no s'involucra. [...] Fa falta un canvi d'actitud.” (A2)

Entre els estudiants participatius hi ha present un discurs crític amb el paper de la universitat en el foment de la participació i amb el model d'estudiant que promou, i fins i tot hi veuen una acció premeditada de la institució per dissuadir-los de participar.

“Aquesta universitat ens fa anar com robots.[...]. S'ha concebut un rol de l'estudiant pràcticament de client, que ve aquí, paga per un servei, rep un servei i se'n va a casa. L'estudiant ha de ser un subjecte actiu en la construcció de la universitat, el dia a dia de les classes, d'organitzar crèdits de lliure elecció... [...] Es promou un rol molt submís: - Tu has de fer la feina, perquè toca, perquè és el que hi ha i no intentis canviar les coses. Crec que és un procés de socialització invers. S'està socialitzant així dins de la universitat i especialment a dins de la Pompeu Fabra.” (A4)

“La Pompeu és antiparticipació. Jo crec que hi ha hagut algú que ha estat pensant com fer-ho per dificultar-ho al màxim. I ho ha fet súper bé, realment. Des de la mateixa forma de l'edifici fins als horaris de classe, fins a l'estructura trimestral. Tot, absolutament tot, sembla fet per impedir la participació fora dels canals que ells han establert i amb els quals jo sóc molt crítica.” (F8)

Els estudiants que participen com a claustrals, en sindicats d'estudiants i en assemblees són molt crítics amb el paper de la institució en aquest sentit. Critiquen el model d'universitat que segons ells es fomenta, més proper als valors del mercat i, en canvi, gens interessat a formar ciutadans i a promoure la reflexió crítica.

“A la gent no li interessa [la participació] i la mateixa universitat ja t'hi encamina. La socialització dins de les classes, el rol més de passivitat també interessa en certa manera. Al poder també li interessa una gent més mesella, més dominable, més flexible. [...] A la gent se li ven molt la moto.” (A4)

En canvi, els estudiants no participatius o els que participen en associacions posen més l'èmfasi en l'actitud individual i no en la responsabilitat institucional.

“Jo penso que si la gent no participa, en part és perquè tot funciona bastant bé.” (A2)

“Jo no crec que les coses vagin bé, sinó que sembla que vagin bé, que és una de les grans virtuts d’aquest sistema.” (A3)

Tot i que en general es veu la UPF com una universitat especialment poc procliu a la participació, la majoria coincideix a dir que la baixa participació estudiantil cal emmarcar-la en la situació general de la participació en la societat i en el fet que les causes cal buscar-les abans, a la família, i alguns apunten fins i tot a l’educació secundària.

“No crec que sigui qüestió de la Pompeu, el fet d’incentivar la gent, perquè quan arribes tens 18 anys, ja t’has format a través de la respectiva escola i dels pares i si ets una persona activa ja ho saps als 18 anys.”(C1)

07.4 Coneixement i valoració irregulars del SACU

En funció de la freqüència de l’aparició en les respostes de manera espontània (sense que se’ls hagi suggerit), es pot dir que els estudiants identifiquen tres grans mecanismes de participació: la participació en òrgans formals de representació (Claustre, delegats, etc.); la participació en activitats organitzades per la mateixa universitat (esport, cultura, etc.) i la participació en col·lectius, sindicats i associacions organitzats pels estudiants. Ara bé, que en mencionin l’existència no vol dir que en coneguin el funcionament.

Preguntats pel SACU, els estudiants no participatius (grup E) el mencionen i els sona que “organitza algunes coses”, com els cursos d’estiu, però predomina el desconeixement. Com dèiem, les activitats organitzades per la mateixa universitat se solen conèixer a grans trets per la difusió que se’n fa. El SACU no es coneix en tots els casos, i en els que sí que es coneix, tampoc no se’n saben especificar les tasques. Els estudiants participatius coneixen clarament el SACU i l’identifiquen amb facilitat com a agent relacionat amb la participació a la Universitat. Els estudiants participatius en aquest tipus d’activitats estan molt satisfets amb la possibilitat que se’ls dona, i els participatius en associacions o sindicats d’estudiants no ho veuen malament, però resten valor a aquesta participació més dirigida, organitzada des de fora i més puntual.

“Potser el cor (coral) hi té cabuda aquí, però altres associacions com les assemblees que no estan reconegudes...”. (B4)

Sobre les activitats a què es poden “apuntar”, els estudiants no participatius mencionen diferents entrebancs, des dels horaris fins als preus, passant pels tràmits feixucs. Des de fora, doncs, aquesta participació es percep com més passiva, i es té la sensació de ser usuaris d’un servei més que no pas d’una autèntica implicació en l’activitat.

Apareixen poques valoracions crítiques sobre el paper dels col·lectius i associacions. En general es valora positivament que es facin actes de tota mena des del mateix teixit associatiu estudiantil, i també l’ambient i el dinamisme que això genera. De manera global es valora positivament l’existència del ventall de possibilitats per fer activitats organitzades des de la mateixa universitat i des de les associacions, malgrat que es reclamen algunes millores o ampliacions de l’oferta.

“Hi ha els mecanismes suficients per poder participar. El vicerectorat de l’Emma Roderó posa els mecanismes suficients mitjançant la cessió d’infraestructures o petites subvencions”. (A3)

07.5 La mosca que molesta. Escassa valoració dels mecanismes més reglats

A diferència de les activitats organitzades pel SACU, els canals de participació més reglamentats o institucionals de representació estudiantil i les seves funcions o competències són molt desconeguts entre els entrevistats, tret de la minoria que en forma part. En una situació intermèdia de coneixement i valoració estan els delegats. Es coincideix a assenyalar que el sistema dels delegats desperta poc interès i que fins i tot se’n desconeix l’existència en alguns estudis, com ara Dret. Els estudiants participatius en col·lectius són força crítics amb la introducció d’aquesta figura perquè ha perdut la seva raó de ser.

“Al final serà: els delegats són els que quan hi ha un problema amb tal professor o tal matèria, doncs al delegat, tipus bústia de suggeriments. Cal tenir la paella pel mànec mitjançant representants escollits, i que així puguem realment influir a dins de la universitat.” (A4)

“És molt més enriquidor [l’assemblea] que no pas el sistema de: jo tinc un problema, vaig al delegat i el delegat el fa arribar, sinó que és com que

hi ha un problema, anem a parlar un grup de gent que compartim això i anem a parlar entre tots com es soluciona. No li transmetem aquest problema a una persona que està per sobre de nosaltres i ell pensarà si es soluciona o no i com.” (F6)

Pel què fa a la participació més institucional, bona part dels estudiants participatius assenyalen manca de transparència i de voluntat de diàleg per part dels òrgans de govern i critiquen les normes de funcionament i d'elecció dels òrgans representatius.

“Et diuen tal dia hi ha votació. I no saps per què serveix, què s'hi fa. I acabes votant per si coneixes algú en alguna llista.” (E1)

“(…) més enllà de - Sí, digueu-nos la vostra... A l'hora de la veritat, decidir, que és per a mi l'important, no decidim res. I això és un problema, la gent es crema i diu això dels consells de govern no funciona i hauríem de buscar altres mecanismes no oficials. Estic cansat de veure que la meva participació al Consell de Govern no serveix per res. Arriba un moment de tants impediments que realment desertes.” (A4)

“Nosaltres ens hem trobat, en un Claustre, professors que no defensen el que nosaltres estem proposant, tot i que hi estiguin d'acord, i després venir-te per darrere i dir-te: molt bé, molt bé, molt bé... però m'hi estic jugant la feina i no podia votar a favor vostre.” (D1)

“Mola molt ser claustral, sobretot quan el Claustre deixa d'importar una merda. Gràcies per perdre el teu temps amb nosaltres. Surt a la foto, legitima el sistema participatiu de la Pompeu i no serveixis de res.” (F8)

Per a algun estudiant una cosa són les polítiques que es marquen des del Rectorat i una altra el que es fa des del SACU o des del mateix Vicerectorat d'Estudiants, al qual es reconeix un tarannà més dialogant amb els estudiants (B5).

Quant als òrgans de govern, en critiquen la infrarepresentació del col·lectiu d'estudiants. També dubten de la figura dels delegats, i rebutgen la criminalització de les assemblees i de la protesta.

“És com: hi ha un grup de gent que esta aquí però farem veure que no hi són. [...] És com que els molestes, com la mosca que està voltant per aquests edificis tan bonics que tenen.” (B5)

“Crec que tothom veu que la universitat s’interessa a incentivar la participació que la fa quedar bé.” (B5)

En els grups mixtos s’evidencien les desconfiances o rivalitats existents entre diferents formes de participació i representació. Per exemple, es critica que l’assemblea de facultat s’atorgui representativitat quan defensa interessos que estan molt allunyats de la realitat de peu dels estudiants que no participen o dels que ho fan en temes socioculturals.

07.6 Les causes: el model UPF o el mateix estudiant? Factors institucionals i personals

Com més participatiu s’és, més responsabilitat s’atorga per la no-participació als factors institucionals (model d’universitat), i com menys participatiu, l’èmfasi es posa en la manca general d’interès per part dels mateixos estudiants o en la comoditat personal.

Pel que fa als factors institucionals, es crítica de manera generalitzada la rigidesa en l’assistència a classe i els horaris molt dispersos. La dedicació a temps complet és valorada, amb algunes excepcions, com una dificultat o desincentiu per participar en qualsevol de les possibilitats. El model “*full-time student*” és la principal justificació que al·leguen majoritàriament per no implicar-se a la Universitat en activitats complementàries, però també apareix la poca predisposició dels càrrecs acadèmics i dels professors a facilitar la participació estudiantil.

“El degà de la meva facultat diu: Jo penso que la formació dels alumnes ha de ser complementària mitjançant conferències. És una declaració d’intencions brillant; ara, què fas tu com a degà per fer-ho possible? Hem de faltar a la classe...” (A3)

“Jo crec també que a la Universitat Pompeu Fabra sempre et diuen que t’has de centrar molt en els estudis, que s’ha de ser el millor, que t’hi has de dedicar, i no es promociona gaire la participació en activitats. Com que

no es valora molt. [...] Tot això no es valora massa en aquesta universitat en concret.” (C3)

“Hi ha esports que entrenen a les dotze del migdia, i qui hi pot anar, a aquesta hora? Potser ho podrien fer a les vuit del vespre.” (E1)

“Jo estava en un equip de futbol i ho vam haver de deixar perquè els partits eren de dues a quatre, i crec que és el pitjor horari. No hi arriben ni els de matins ni els de les tardes.” (E3)

Segons alguns estudiants, l'actitud d'alguns professors (“Aquí es ve a treballar”) no ajuda gaire a la participació, i hi ha una certa retòrica de la institució, que els professors transmeten, al voltant de la singularitat i el privilegi de ser estudiants de la Pompeu, que fomenta una dedicació exclusiva a l'èxit acadèmic.

“No hi ajuden els inputs constants dels professors. Un professor no et mirarà mai bé si li dius: - Mira, aquesta pràctica no l'he fet perquè ahir em vaig passar la tarda discutint sobre com construir una universitat millor: Em va semblar important i mira.- No, no està ben vist. [...] Els inputs que reps dels professors...: els que van a l'assemblea, els que fan una cassolada, els que se salten mitja hora de classe perquè no han acabat una assemblea general, és fatal, saps?” (F5)

En un altre sentit, però senyalant també la Universitat com a responsable de la manca de participació, va la declaració següent:

“Jo que he anat a totes les classes mai cap professor ha fet cap comentari ni a favor ni en contra de la participació. Jo en aquest sentit crec que la universitat passa també. Està com absent.” (A2)

Un altre factor institucional que apareix sovint és la segregació en diferents campus, a diferència d'altres universitats com la UAB, on la concentració en un espai afavoreix per si mateixa la participació. Hi ha un consens, sobretot entre els estudiants procedents dels altres campus, que Ciutadella és el centre neuràlgic de la participació i que estudiar allà ho facilita. Lligat amb aquest aspecte però de manera molt minoritària, un parell d'estudiants assenyalen com a element negatiu que dificulta la participació la manca d'instal·lacions esportives o insonoritzades (grups de música).

“Ciudadella és un espai adequat per a la participació. [...] A Ciudadella és on hi ha moviment. Les associacions i els sindicats estan allà.” (E1)

Pel que fa als factors personals, molts estudiants atribueixen al tipus d'estudi cursat una predisposició al fet participatiu. Així, la majoria dels entrevistats creuen que estudiar Ciències Polítiques i Humanitats és un factor directament relacionat. En definitiva, se'ls atribueix un plus de motivació perquè té a veure amb allò que estudien o bé perquè els pot aportar més en relació amb el seu àmbit.

“Depèn molt de la llicenciatura. D'Humanitats i de Ciències Polítiques. A les tancades contra Bolonya tots eren d'aquestes dues carreres.” (E2)

Els estudiants més participatius, en canvi, creuen que no hi ha perfils concrets sinó que és només tenir un esperit crític l'element definidor de l'estudiant participatiu. En relació amb el perfil, justament els estudiants participatius es queixen dels estereotips que des de fora es tenen d'algunes associacions o de les assemblees d'estudiants, però alguns en fan una certa autocrítica:

“A vegades estan considerades fins i tot sectàries: una cosa que són quatre gats, que estan allà, fent el hippie o el punky, que no hauria de ser així i que no és així realment. En el moment que estem a dintre ens adonem que són molt més obertes, que hi ha molta més feina per fer i que l'etiqueta ve posada des de fora i mai de dins. Per tant, traiem tots aquests tabús, que les organitzacions estan formades per persones i aquestes persones decideixen el que han de fer.” (A5)

“També tenen milions de prejudicis [els no participatius]. I crec que en part també és culpa nostra. [...] Sovint es dona una imatge molt sectària. No saltres fem pinya i això fa que es percebi que anem en contra de la resta.” (F8)

En aquest sentit de l'etiqueta o de sentir-se una mica estranys es manifesta un altre estudiant.

“Jo m'he sentit sempre una mica *rara avis*, i ho veig en tota la gent que participa, sigui en una assemblea, sigui de delegat o el que sigui. Realment et veus com en un món a banda, com en un univers paral·lel.” (A4)

Per contra, els estudiants no participatius addueixen el preu d'algunes activitats i la burocratització com a factors desincentivadors.

“A més, el sistema de pagament era molt confús. En funció dels equips que s'apuntessin acabava sent un preu o un altre, però aquest podia fer-nos acabar de decidir.” (E3)

“Jo em volia apuntar a la coral i no ho vaig fer pel preu. Sóc d'una família nombrosa i no m'ho podia permetre.” (E5)

“Jo em volia apuntar a fer bàsquet interuniversitari. Havies de fer un munt de papers i proves per entrar-hi. Havies d'anar a un munt d'entrenaments” (E2)

07.7 La piràmide de les motivacions i el debat sobre els incentius

Les motivacions per participar o per no fer-ho són diverses. Dels que participen, tots en destaquen en menor o major mesura que ho fan perquè s'ho passen bé. També afegixen altres factors com la vida social que es fa en els espais participatius, el fet de fer amics o de trobar-se amb ells allà.

“Jo busco passar-m'ho bé sobretot. Tens bastants probabilitats de passar-t'ho bé si vas a un lloc on la gent busca el mateix que tu.” (B3)

Un segon grup de motivacions a què fa referència un nombre rellevant dels estudiants participatius són totes aquelles que els suposen aprenentatge i que poden revertir en l'àmbit acadèmic, professional i personal (competències adquirides).

“Jo ho faig perquè m'encanta. I per incloure una línia de currículum.” (A2)

“Jo desenvolupo moltes capacitats amb la participació estudiantil, i veig gent a la meua classe que treu moltes millors notes que jo i acaba la carrera sense saber parlar amb públic.” (A4)

Els estudiants participatius admeten tenir temps per participar o buscar-lo, però reconeixen que el model d'horaris ho posa molt difícil. Tots coinci-

deixen que el motiu per fer-ho és la satisfacció personal que n'obtenen, i molts d'ells assenyalen la formació que suposa en habilitats i continguts transversals. A vegades, aquesta adquisició de competències més aviat professionalitzadores no és tant una motivació premeditada com una conseqüència positiva (C1).

“Estar participant a la universitat és una formació contínua.” (D1)

Les motivacions generalitzables basades en un àmbit més personal les podríem situar en un primer nivell o en la base d'una piràmide. En el segon nivell trobaríem les motivacions basades en l'interès en l'activitat en si, en el servei prestat, que tot i que en menor mesura, també són força mencionades. En la cimera de la piràmide, i present d'una forma menor entre els entrevistats, trobaríem l'autèntic compromís o el que podríem anomenar *militància*, i que sovint es relaciona amb una voluntat de millorar i transformar que transcendeix l'àmbit de la universitat.

“A nivell més institucional, perquè m'enfado, per dir-ho així. Veig coses que es podrien canviar i m'indigno i m'hi poso i a veure com ho canviem. M'implico a tots els nivells perquè em toca a tots els nivells.” (B5)

“El fet d'entrar a la universitat i implicar-te a l'assemblea et permet adonar-te que no tens per què acceptar les coses tal com te les donen i creure que les coses es poden fer d'una altra manera i que tu també hi tens coses a dir, també pots actuar per canviar aquestes coses. I crec que això és molt important.” (F6)

“Conèixer gent afi, crear sinergies i sobretot esperança en aconseguir canviar les coses que ens cremem.” (F3)

Trobem, doncs, alguns casos amb unes motivacions més profundes: uns ideals, sensibilitzar la comunitat universitària i formar part d'un moviment més ampli de transformació col·lectiva (C2).

En canvi, tots aquests estudiants participatius creuen que els que no participen ho fan per comoditat, i sobretot perquè parteixen d'un punt de vista utilitari d'entendre la universitat com una fàbrica de títols i res més (“l'actitud més generalitzada és una actitud passiva, no constructiva”, F6). En canvi, els no participatius al·leguen la manca de temps i els

factors institucionals abans descrits. Ara bé, de les converses es desprèn que en molts casos consideren que participar no té cap interès específic, i que distreu de l'objectiu prioritari del seu pas per la universitat, que és estudiar.

“Potser simplement la gent no vol participar i ja està. La gent ve aquí va a classe, vol estar amb els seus companys i ja està. O simplement si pot treballar, treballa i es deixa de tonteries. Al final, vens aquí a estudiar i treure't la carrera, potser la gent participa en altres coses a fora, per no caure en el 'bucle' d'estar tot el dia aquí a la Pompeu, que al final quedes saturat.” (E2)

Una altra excusa al·ludida pels no participatius és la manca d'informació o, fins i tot, la desinformació o sobreinformació.

“La web està bastant bé, però també està amagat. Costa de trobar, perquè jo vaig buscar a veure si feien alguna cosa d'això de música o alguna cosa així i vaig haver de buscar específicament, no t'ho trobes allà, en gran: cultura. Realment està molt completa la web. Si et llegeixes el que hi ha a la web, almenys en això del SACU saps perfectament què es fa, però costa d'accedir-hi i has d'anar-ho tu a buscar.” (C3)

“És que aquesta universitat és més de dalt a baix. Com més ens interessa una cosa als estudiants més amagada està a la pàgina web. A la pàgina d'inici hi ha: el tal honoris causa, el tal que ha descobert no sé què, l'altre que ha publicat el seu llibre... Vull dir que allà no hi figuren grans fites estudiantils...”. (C1)

“Hi ha biaixos en la informació per saturació. Jo no puc estar al nivell del rector, perquè ell es dedica només a això.” (A4)

Hi ha una divisió important sobre el paper que han de tenir els incentius per a la participació, especialment amb el més habitual, que és el reconeixement de crèdits.

“El mecanisme d'incentius funciona a qualsevol àmbit. No dedicaré tot el meu temps i dedicació a la universitat perquè tinc moltes altres coses de les que ocupar-me. O m'incentiven una mica des de la universitat o hi ha certes coses que no les faré.” (D3)

“Hi ha un problema d’incentius. Però jo no en tinc la solució i crec que no ho són els crèdits.” (A2)

Tothom reconeix que poden ajudar, però alguns li veuen un efecte pervers i pensen que la participació ha de ser per definició voluntària i no “remunerada” amb incentius de cap mena, perquè justament això va en contra del seu esperit. La paraula *incentiu*, en si, genera un cert debat.

“A mi el tema de la necessitat d’incentius em fa una mica de basca. És un terreny pantanós. Jo no vull que em donin cap diploma per ser delegat. Jo participo perquè sóc una persona que forma part d’aquesta universitat i hi haig de dir la meua. Si tu participes generes interès i moviment al teu voltant. Hi ha moltes barreres però és qüestió d’anar fent el teu camí.” (A5)

“Segur que hi ha gent que comença en algunes activitats perquè donen crèdits i en necessita i que després es va enganxant.” (B2)

07.8 Propostes poc innovadores

En general, malgrat detectar el problema de la mala salut de la participació a la UPF i la necessitat de millorar-la, apareixen poques propostes innovadores. La majoria de les propostes van en la línia de facilitar la difusió.

“Però el que pot fer la UPF és informar-te que existeix. Nosaltres ens hem trobat amb gent que ha vingut al grup fent quart de carrera i que ens diu que si ho hagués sabut hauria participat des de primer. Nosaltres no tenim cap mecanisme de màrqueting. Tot el que podem fer ho fem nosaltres, i no hi ha una ajuda de coneixement. [...] Si s’informés que existeix crec que això facilitaria la vida a les organitzacions...” (C2)

Afegeixen que caldria una major permissivitat en la difusió a través de *mailings* a tota la comunitat universitària. De manera selectiva, amb limitacions per entitat, amb algun coordinador que ho filtrés, però reclamen que es puguin difondre activitats a través de l’enviament de correus als estudiants.

Es reivindica, també, la necessitat de més flexibilitat a l’hora de penjar cartells i la possibilitat d’utilitzar les pantalles instal·lades en diversos llocs del campus per fomentar la participació (i no la publicitat comercial, C2).

D'altra banda, apareix la queixa de la saturació per excés d'informació o, en tot cas, per la poca jerarquització de la informació en funció dels seus interessos com a estudiants.

Una proposta que apareix en molts dels estudiants organitzats és la creació (la complimenten en els estudis en què ja existeix) de la franja cultural o blanca, és a dir, una tarda o un espai concret a la setmana sense classes per poder organitzar les activitats participatives sense haver de renunciar a l'assistència a les classes.

Respecte al paper que la nova assignatura d'Introducció a la Universitat pot tenir en el foment de la participació, hi ha força disparitat d'opinions. Per a alguns la seva experiència ha estat molt positiva, perquè dona a conèixer als estudiants de primer la participació estudiantil. Un estudiant afirma que gràcies a aquestes sessions força gent de primer curs s'ha afegit a l'assemblea de facultat (B5). En canvi, altres estudiants qualifiquen aquest curs d'"horrorós" perquè els alumnes no es prenen els continguts seriosament i perquè no se'ls explica res sobre participació (B2). Altres se situen en posicions intermèdies i, tot i que de manera global valoren l'assignatura negativament, creuen que aquells quinze minuts van ser una bona oportunitat per descobrir la participació (B5). En general, però, tots defensen la necessitat de fer pedagogia de la participació des de primer curs i d'explicar el seu valor, ja sigui amb la Introducció a la Universitat o d'altres maneres (promocionar la participació des de l'aula, en la construcció dels continguts, etc.).

Ara bé, també hi ha qui pensa que cal fomentar la participació estable i creativa, la que és capaç de transformar les coses, el model d'universitat, i no la participació volàtil d'assistència a activitats puntuals (B4).

Així, la majoria de canvis proposats es dirigeixen al model UPF, i advoquen per un canvi de mentalitat de la institució que aposti per la participació i la faciliti.

"No es veu útil participar. S'hauria d'incentivar l'aprenentatge col·lectiu, el desenvolupament de capital social. Des que vaig arribar, fa cinc anys, hi ha hagut un retrocés important en el nombre d'associacions i en el nombre d'actes que s'organitzen. Cada cop és més complicat i hi ha menys incentius. Els estudiants arriben aquí i fan una elecció racional: a mi el que m'interessa és dedicar-me a les matèries." (A4)

Un estudiant (B1) creu que una manera de donar valor a la participació és explicar-la de cara enfora (a la web, en la promoció que es fa als alumnes de secundària, etc.). Es tractaria de fer saber que la universitat no és només un tràmit per obtenir un títol que dóna accés al mercat laboral, sinó que hi ha tot un moviment de col·lectius que fan activitats i que això també forma part de l'estada a la UPF.

“És que ho venen com un producte. [...] Només parlen de la competitivitat dels alumnes, de la bona inserció que tenen aquests en el mercat laboral, dels recursos materials que té la Universitat. S’hauria d’entendre la universitat i afavorir que fos concebuda com un espai més enllà de les classes.” (B4)

Finalment, apareix la possibilitat d’afavorir el debat, la col·laboració i la capacitat dels estudiants de participar i d’incidir en els continguts i les activitats de classe amb els professors.

“El debat amb els professors sobre molts temes també seria una forma de participació. Que un dia, doncs, d’un professor sortís, mira, d’aquest tema que no tractem a classe, si voleu quedem un dia fent un cafè o al meu despatx. Algun professor ho ha fet, però és una cosa que s’agairia molt.” (F6)

07.9 Conclusió: sis tipologies d’estudiants en relació amb la participació

A tall de conclusió, dels participants en els grups de discussió se’n poden extreure diferents perfils d’estudiants segons la seva relació amb la participació. Així, podríem establir diferents tipologies, que van des de l’estudiant altament participatiu, motivat per uns ideals de transformació social que transcendeixen la mateixa universitat, fins al que no ho és gens ni hi té interès, amb els seus matisos o perfils intermedis.

- 1 L’estudiant molt participatiu que aspira al canvi i que és molt crític amb la situació de la participació i amb els òrgans de govern. L’estudiant membre d’un sindicat d’estudiants o d’una assemblea de facultat, polititzat, crític amb la universitat i que no situa la seva intervenció a la universitat de manera aïllada, sinó dins d’una lluita més general per la transformació de tota la societat.

- 2 L'estudiant membre del teixit associatiu sociocultural o esportiu no dedicat a la representació o reivindicació estudiantil, que creu en la importància de l'activitat que realitza i que valora l'aprenentatge (competències i habilitats professionalitzadores) o l'enriquiment personal que n'obté.
- 3 L'estudiant delegat, que participa de manera individual i vol ser un representant dels estudiants a través d'un mecanisme oficial, menys crític, menys polititzat i més tècnic i gestor. És crític sobretot amb el paper dels estudiants i amb el desinterès per les qüestions de participació o de millora, i valora més positivament el funcionament de la Universitat perquè en té més coneixement que els seus companys.
- 4 L'estudiant que participa puntualment en activitats organitzades per la Universitat, que reflexiona menys sobre el funcionament de la Universitat o sobre la situació de la participació i valora les possibilitats que se li donen per fer coses que li agraden, des d'una motivació purament personal.
- 5 L'estudiant no participatiu a la Universitat per raons d'incompatibilitat (residència llunyana, feina, etc) i per manca d'incentius institucionals, però que ho és en altres esferes, sobretot en el seu municipi.
- 6 L'estudiant no participatiu que s'excusa adduint dificultats institucionals i incompatibilitats personals però que no té cap motivació per introduir-s'hi.

08 Anàlisi dels responsables acadèmics i de serveis

En aquest apartat analitzarem les respostes obtingudes en les entrevistes realitzades: per una banda, als diferents càrrecs acadèmics de tots els estudis, responsables directes o indirectes dels estudiants, i als anteriors vicerectors d'Estudiants i de Comunitat Universitària; i, per l'altra, a les dues persones del personal d'administració i serveis responsables dels estudiants (les caps del SACU i l'USPE).

No es pot estudiar la participació estudiantil sense conèixer els punts de vista dels altres membres de la comunitat universitària que hi estan implicats d'una manera o altra. Més encara, com és el cas que ara ens ocupa, si són persones que han tingut responsabilitat directa en la participació estudiantil o en els serveis que la Universitat ofereix als estudiants. El fet d'haver entrevistat diversos ex-vicerectors d'Estudiants (o de Comunitat Universitària) ens permet també copsar les visions sobre la participació estudiantil que la UPF ha tingut en diferents moments de la seva història.

08.1 Responsables acadèmics

La vida de l'estudiant a la universitat passa, en primer lloc, per l'activitat dins l'àmbit de la seva facultat. És per això que els responsables acadèmics en aquesta institució juguen un paper important en la implicació universitària dels estudiants. D'altra banda, el paper dels vicerectors d'Estudiants¹⁴,

---

¹⁴ Des de fa dos cursos acadèmics la funció del vicerector s'ha especialitzat. Abans el vicerector encarregat dels estudiants també s'encarregava del PAS. Aquest canvi institucional ha estat menor. Tal com afirma el degà Josep Maria Vilajosana (ex-vicerector de Comunitat Universitària), malgrat que el vicerector de Comunitat Universitària tenia una càrrega de treball elevada, el fet d'ocupar-se dels estudiants i del PAS li permetia tenir una visió global de la comunitat universitària.

tot i que més allunyat del dia a dia acadèmic de l'estudiant, també resulta important per a la coordinació i l'execució de les polítiques de participació que puguin implementar-se des de l'equip de direcció.

Aquest capítol és un recull de la informació obtinguda a partir d'entrevistes en profunditat a degans o responsables d'estudiants de cada facultat i a ex-viceactors d'Estudiants i de Comunitat Universitària. Abans de presentar la informació obtinguda, però, cal fer tres reflexions prèvies. En primer lloc, és evident que les opinions i reflexions dels entrevistats no sempre són coincidents, i per tant és difícil estructurar el discurs dels responsables acadèmics sobre la participació estudiantil en un sol text. És per això que els apartats que el lector trobarà més avall contenen citacions contradictòries que a l'hora de treure'n conclusions cal ponderar per no caure en una generalització teòrica que ens allunyaria de la realitat. En segon lloc, és important advertir el lector que quan parlem de responsables acadèmics ho fem englobant tres categories: degans o directors d'escola, responsables delegats de participació estudiantil de facultat i ex-viceactors. Tot i que a vegades ens referim a aquest grup heterogeni, és clau tenir present el càrrec que ocupa cada persona, ja que la concepció sobre la naturalesa i els tipus de participació varia en funció de l'entrevistat.

08.1.1 Professionals o ciutadans? El rol de la universitat a debat

El paper que ha de tenir la universitat a l'hora de formar els estudiants és una qüestió controvertida. Hi ha un consens en el fet que aquesta ha d'anar més enllà de la formació estrictament acadèmica per tal de poder oferir una formació integral als estudiants. L'argument que sosté aquesta posició és que si la institució d'estudis superiors ha de generar professionals, aquests treballaran en un àmbit social que requerirà capacitats que aniran més enllà de les que ofereix la matèria específica que hagin estudiat. Així, Jordi Pérez, degà de Ciències de la Salut i de la Vida, afirma: "La Universitat té dos objectius fonamentals respecte a la formació dels estudiants: d'una banda, ha de proporcionar les habilitats i els coneixements suficients per garantir una inserció professional útil; de l'altra, té la missió de formar de manera genèrica com a ciutadans". Josep Fargas, ex-viceactor, considera que avui dia els estudiants són tan o més valorats per allò que fan més enllà dels seus estudis que no pas per les matèries que han hagut de cursar obligatòriament al llarg de la seva formació: "El primer que es mira d'un estudiant és què ha fet més enllà d'allò que havia de fer, què ha fet més respecte a allò que estava estrictament obligat a fer". Així, la universitat és

vista com una institució de formació integral en coneixements, competències i habilitats socials i no pas com un centre de capacitació estrictament professional en sentit només tècnic.

Ara bé, tot i aquest consens sobre la formació integral de la institució, hi ha discrepàncies sobre el pes que aquesta ha de tenir en cada tipus de formació. Aquí el canvi de paradigma que ha suposat el procés de Bolonya fa que aquesta idea hagi canviat substancialment des del punt de vista dels responsables acadèmics entrevistats. En aquest sentit, les competències i habilitats tenen cada vegada més força en detriment dels continguts. Per això la preocupació per la formació integral queda en certa manera resolta per l'evolució dels plans d'estudis de la Universitat, segons reconeixen ells mateixos.

Aquesta evolució, però, genera nous dubtes sobre si la institució s'ha d'adaptar a la necessitat de formar professionalment o si per contra aquesta tasca no és primordial. Sobre aquest punt hi ha força discrepàncies. Josep Maria Casasús, degà de Comunicació, considera que “la Universitat és un centre, una plataforma, on s’han de transmetre valors socials. Per adquirir coneixements en algunes matèries potser no és sempre necessària la presencialitat. Però la persona es forma a la universitat gràcies al diàleg amb els professors i amb els companys. Una experiència irrepetible al llarg de la vida”. Tot i això, però, sembla que a la Facultat d'Economia, per exemple, es dóna més pes a la formació professional i al seu valor, mentre que la resta de competències són vistes com a complementàries. La responsable d'estudiants d'aquesta facultat, Libertad González, considera que cal crear “vida acadèmica” a la Facultat però que això no és una prioritat, ja que la formació ha de ser purament acadèmica. A la Facultat d'Humanitats, la degana Mireia Trenchs valora molt positivament la participació que es dóna a la Facultat, una de les més actives, i prova de fomentar-la amb suport acadèmic i econòmic a activitats fora dels plans d'estudis que es consideren formatives.

Aquest és, doncs, un debat obert entre els responsables acadèmics. La idea que aquests responsables tenen dels estudiants en general és que l'objectiu d'estudiar a la universitat acostuma a ser de tipus instrumental. Tal com afirma Vanesa Daza, cap d'estudis de l'Enginyeria Telemàtica, “prou feina tinc per sobreviure aquí a la Pompeu —et diuen els estudiants— perquè em vinguis ara a explicar-me coses de participació”. Aquest és un punt de vista

molt generalitzat que corroboren altres responsables com Carles Tebé, vicegegà de Traducció i Interpretació: “Estan més preocupats per acabar els estudis i per complir que no pas per participar en els òrgans [...]; hem intentat diverses estratègies, però hi ha una constant de baixa participació”. És poc corrent, però, l'autocrítica que fan alguns com el degà de comunicació, Josep Maria Casasús, que reconeix que la dimensió de la seva facultat no li permet reunir-se tant com voldria amb tots els estudiants.

08.1.2 L'ambigüitat del concepte. Participació dins l'aula o en el campus?

En general una primera classificació dels tipus de participació sol ser entre la que es realitza dins l'aula i la que es fa dins el context més ampli de la Universitat. Hi ha una certa confusió sobre si la primera ha de ser considerada participació, ja que també pot ser considerada part de la càrrega lectiva. Així ho expressa Jordi Guiu, degà de la Facultat de Ciències Polítiques i Socials: “En el pas per la universitat els alumnes aprenen i es formen de moltes maneres; una és anar a classe, sense dubte, llegint el que han de llegir, fent els treballs que han de fer, fent els exàmens, aquesta és una part; l'altra part és una altra sèrie d'aprenentatges i formació molt importants per a mi i que no tenen un format curricular, per dir-ho així”. Observem, doncs, que per als responsables acadèmics la primera accepció de participació estudiantil és l'activitat dels estudiants dins l'aula. Aquest no és, però, el tipus de participació estudiantil a què es refereix aquest estudi, malgrat la confusió que pot generar aquest terme.

Pel que fa al que succeeix fora de l'aula, hi ha un cert consens a distingir les activitats culturals, esportives i lúdiques de les que fan referència al govern de la Universitat i, especialment, de les que es desenvolupen dins els canals institucionals (Claustre, Consell de Govern, Consell Social, Consell d'Estudiants, delegats...). En aquest sentit, és clar que quan es parla de participació estudiantil fora de l'aula es fa referència principalment a aquest darrer tipus de participació. Aquest és especialment valorat, sobretot per part d'aquells responsables acadèmics que han tingut càrrecs de govern, com Josep Fargas, ex-vicector de Comunitat Universitària, que afirma: “La participació institucional serveix de molt més del que els mateixos interessats es pensen. Això ho he vist tota la vida”. Aquesta participació, però, és vista com un problema permanent. Aquest element és una clara paradoxa: mentre que la posició sobre la participació estudiantil sol ser positiva i es considera que enforteix institucionalment la

universitat, a la pràctica és vista com un problema que s'ha de "gestionar", si cal amb certa mà dura. Jordi Pérez explicava així una situació de conflicte: "Nosaltres mantenim contactes regulars amb els representants dels estudiants i intentem implicar-los en el projecte educatiu; a vegades això ha generat disfuncions, perquè demanen més del que toca [...]; una promoció de Biologia demanava coses absurdes, i els has de dir que no toquen...". Josep Maria Vilajosana ho expressa clarament, des de la seva experiència d'ex-vicector: "La manca de participació dels estudiants sempre és un problema, és un problema permanent". Pelegrí Viader, per la seva banda, matisa que, com a vicerector, el problema permanent solia ser la negociació amb el PAS, però que quan hi havia un conflicte obert amb els estudiants aquest era molt més fort.

Així doncs, la preocupació principal de degans i vicerectors sembla que és aquest darrer tipus de participació. Les altres activitats se solen considerar un assumpte menor. Quan es tracta d'activitats lúdiques o culturals dins la facultat, els degans cedeixen espais o proporcionen recursos si ho consideren pertinent; aquest és el cas dels videofòrums de Biologia, de la revista *Hac d'Hac* que confeccionen els estudiants d'Humanitats o dels debats electorals que els estudiants de Ciències Polítiques convoquen quan s'acosten els comicis. Quan aquesta participació es produeix fora de la facultat sol ser organitzada pel SACU, un òrgan que tots els responsables coneixen i amb el qual han tingut contacte pel càrrec que exerceixen. Rarament la relació amb el SACU genera dinàmiques de col·laboració estables més enllà dels programes per a esportistes d'elit.

El problema de la participació estudiantil pel que fa a la representació institucional és analitzat pels responsables acadèmics, que solen haver reflexionat força sobre la qüestió arran de la seva experiència i dels conflictes viscuts. Un primer aspecte és la rotació dels estudiants. Mentre els càrrecs i els professors de la Universitat es mantenen més o menys "permanents", els estudiants es renoven cada quatre anys més o menys. Aquest fet fa que la participació estudiantil presenti disfuncions considerables a l'hora d'adaptar-se a la presa de decisions de la Universitat. "Quan veus que un gran nombre de persones quan ja han adquirit una experiència marxen estàs tirant per la borda una experiència; per a la persona mai és en va, però per a la institució, el global del funcionament, això no es tradueix en més eficàcia de participació", afirma l'ex-vicector Josep Fargas.

Un segon aspecte que els responsables acadèmics solen assenyalar és una certa polarització de la participació estudiantil pel que fa la seva motivació. Així, mentre una majoria no té interès a participar, hi ha una minoria que sí que ho fa. Els entrevistats assenyalen que sempre és una minoria la que participa, i que dins aquesta minoria hi ha una certa fractura. Fargas ho expressa així: “A més, el fet que hi hagi tanta diferència entre dos grups de participació genera un divorci. Això explica certs fenòmens que passen en un moment determinat. Un nucli fort que es nodreix dels llocs on no hi ha més presentació de candidatures... A més, hi ha poca permeabilitat entre els dos sectors: uns no coneixen els interessos dels altres, i els altres es cremen de seguida”. Un grup d’estudiants participatius estaria molt més motivat però seria fidel als seus interessos, i això desmotivaria la resta d’estudiants que participen: “Hi ha dos tipus de perfils d’estudiants que participen: estudiants molt seriosos i responsables, i d’altres que ho són menys, que són els de perfil reivindicatiu, més polititzats”, afirma Libertad González, professora delegada d’estudiants de la Facultat d’Econòmiques. Tot i així no sempre observem aquesta fractura. Jordi Pericot, ex-vicector durant el mandat del rector Argullol, considera que les associacions sempre són més participatives, i aquest fet és en certa manera positiu per incrementar l’activitat estudiantil, malgrat que en determinats moments pugui generar situacions de conflicte. Per al professor Pericot els conflictes que puguin sorgir són vistos com un mal menor davant els beneficis que els estudiants obtenen d’aquesta participació; i recorda, en aquest sentit, que més d’un estudiant ha acabat desenvolupant la seva carrera professional a partir de l’experiència participativa.

Una darrera distinció de la participació institucional, solapada amb l’anterior, és la que sol associar la participació més persistent amb una motivació política. Josep Maria Vilajosana considera que “hi ha dues categories: una és la de caràcter polític, donada per les associacions, algunes d’elles directament partidistes [...] i l’altra és la participació purament acadèmica... Fins ara potser ha predominat la veu política”. Tot i això, afegeix: “Neutralitzar les reivindicacions polítiques tampoc estaria bé, en el sentit que està bé que això aflori. Si hi ha crítiques de política universitària han de sortir. El que no pot ser és que això es reprimeixi i acabi sortint per altres mètodes. La universitat ha de tenir la capacitat d’absorbir això. Que no vol dir donar la raó a tot”.

Finalment, hi ha una percepció generalitzada de baixa participació estudiantil en tots els aspectes. Aquesta afirmació se sosté en la incapacitat per

organitzar activitats autogestionades pels estudiants, malgrat que solen disposar de les eines per fer-ho. Aquesta situació genera una certa frustració als degans, que des de fa temps volen que els estudiants generin vida acadèmica a les facultats. Vanesa Daza ho resumeix així: “Els estudiants proposen coses però no agafen la responsabilitat d’organitzar-les”. Un aspecte relacionat amb aquesta sensació és la pròpia experiència de molts responsables acadèmics que van viure la participació estudiantil quan eren a la universitat. Recordant aquelles experiències, solen valorar la participació estudiantil actual com a baixa o irrellevant en comparació amb la de l’època de la Transició. Tot i així, els professors amb experiència de vice-rectors tendeixen a relativitzar aquesta posició, i consideren que la participació s’ha d’agafar com una dada objectiva i no pas des del punt de vista negatiu que sempre és baixa; en aquest sentit, Pelegrí Viader afirma: “No crec que els estudiants tinguin un percentatge de passotisme més gran que la resta de la població; el sentit pràctic de ‘jo em dedico a les meves coses’ es dona a tot arreu”.

08.1.3 Les tres funcions de la participació: formació, informació i presa de decisions

Les funcions que solen destacar-se de la participació estudiantil són tres. En primer lloc, la funció formativa, que ja hem esmentat. En certa manera la universitat és vista com un centre que forma no només acadèmicament, i aquí la participació es considera que hi juga un paper important. En segon lloc, el govern de la universitat es considera que millora si els estudiants hi aporten el seu punt de vista, encara que sigui amb caràcter informatiu. Finalment, la participació en la presa de decisions de la universitat també forma part de les funcions de la participació estudiantil, malgrat que no és vista com a prioritària. La democratització de la universitat se sol entendre com la participació dels responsables acadèmics i dels professors en la presa de decisions de l’equip de govern. En aquest sentit, es pot afirmar que no hi ha una visió democratitzadora que englobi tota la comunitat universitària; aquesta és més present quan es parla d’activitats diverses, però no quan es fa referència a la participació per prendre decisions.

Aquestes funcions assignades a la participació estudiantil també expresen l’ordre de prioritats dels entrevistats. Aquests valoren la participació com a part de l’aprenentatge dels estudiants perquè beneficia i enriqueix la seva experiència a la universitat. Els degans o responsables d’estudiants de cada facultat mostren, a més, molt d’interès a aconseguir una certa parti-

cipació institucional per estar informats sobre els problemes o queixes que puguin tenir els estudiants. La fórmula més emprada és una combinació de reunions formals i informals. Així, els degans i responsables d'estudiants solen reunir-se un cop cada trimestre amb els delegats de cada curs. L'elecció dels delegats no sempre és una tasca fàcil; en aquest sentit, Jordi Pérez explica, pel que fa als esforços que es fan per tal que surtin representants de cada curs: “Claríssimament, per a nosaltres això dels delegats és bàsic; hi hem estat implicats i no hem tingut problemes. Sí, però a vegades si Mahoma no va a la muntanya la muntanya va a Mahoma. Si hem de presentar-ne dos aquí, doncs vinga, dos, i ells ja s’ho munten. O sigui, que a vegades si no hem fet eleccions és perquè ells ja s’ho munten. Però sempre hem tingut delegats, no com altres facultats que tenen dificultats per trobar delegats; nosaltres mai hem previst que podríem no tenir delegats”. D'altra banda, aquestes reunions periòdiques van de la mà de contactes esporàdics i informals amb delegats o estudiants a títol individual que volen expressar alguna inquietud. En aquest sentit, s’observa que els conflictes se solen gestionar convocant reunions no planificades per tal de mirar de solucionar el problema.

Els responsables acadèmics, però, tenen més precaució a l'hora d'incloure els estudiants en la presa de decisions de la Universitat. En general observem un cert desconeixement de si els estudiants fan ús o no dels seus llocs al Claustre o al Consell de Govern. En tot cas, es considera que el paper dels estudiants en la presa de decisions de govern de la Universitat ha de ser minimitzat. L'argument és que mentre el personal de la Universitat (professorat i PAS) és fix, la rotació dels estudiants no permet que puguin decidir sobre les qüestions de la Universitat, ja que quan fa anys que hi són ja acaben els estudis.

08.1.4 Una balança poc equilibrada: costos i beneficis per a l'estudiant

Ja hem dit que la participació estudiantil és vista com quelcom positiu pels estudiants. Aquesta valoració rau en el fet que es considera molt profitosa per a la formació integral d'aquests. Tot i que només a vegades es considera una qüestió rellevant, la participació fora de l'aula s'associa sovint a valors positius. Josep Fargas ho resumeix així: “Els estudiants de participar en treuen un entrenament intensiu d'empatia, que és un valor important que no està distribuït de manera igualitària a la nostra societat. Aquest entrenament de posar-te en el lloc de l'altre, d'escoltar l'altre, penso que

és molt important. Penso que també és important ocupar-te de problemes que transcendeixen el teu melic. Tenir capacitat de relacionar-te amb el grup que representes [...]; n'hi ha que han de fer un esforç important per parlar en públic”.

La majoria dels responsables entrevistats emmarquen els beneficis de la participació en les habilitats i competències que aquesta ajuda a desenvolupar. Així, un aspecte que es remarca sobre la participació és l'exercici que suposa pel que fa la comprensió de les posicions dels altres, la idea de posar-se al lloc de l'altre. Aquesta formació es valora especialment en el cas de la participació institucional, que es considera un aprenentatge afegit a la formació acadèmica. Els entrevistats solen destacar que reunir-se, deliberar, prendre decisions en grup, organitzar activitats, etc., tot plegat és un valor positiu per a l'estudiant. A més, tal com afirma Jordi Pericot, molts estudiants han arribat a fer carrera política a les associacions d'estudiants de la Universitat, que els ha proporcionat un veritable aprenentatge de la seva carrera posterior en un partit polític. D'altra banda, també es considera que la participació va de la mà de l'esperit crític, aspecte aquest que per a alguns és clau per a la formació; tal com afirma Josep Maria Casasús, “de participació no se'n pot demanar més de la que hi ha, la gent és així. Ara, el que crec que s'ha perdut és l'esperit crític. Hi ha molt poc esperit crític a la universitat. Cal que la universitat participi mitjançant el debat en la transformació social i en la lluita contra les injustícies. A les nostres universitats manca ara aquest esperit crític. Sobretot els nostres estudis haurien de ser molt crítics, i jo crec que no ho són”.

Els responsables acadèmics, sobretot els degans, tenen molt presents els costos que pot comportar la participació estudiantil. Adverteixen que una participació intensiva pot distreure els estudiants de la seva tasca principal, el currículum acadèmic. Aquí observem un cop més les diferències entre considerar la participació com a part de la formació integral, i en aquest cas assumir-ne certs costos derivats, o veure-la com una activitat complementària.

08.1.5 La Pompeu Fabra, una diferència institucional

El fet que la Universitat Pompeu Fabra tingui certes peculiaritats respecte a les altres universitats catalanes, com el fet de ser de nova creació i relativament petita, és per a molts un tret distintiu de la Universitat. Afegida a aquestes característiques, els entrevistats solen destacar la voluntat inicial

del projecte de potenciar la recerca i d'implicar els estudiants en les activitats de la Universitat. En aquest sentit, se sol fer referència al projecte del rector Enric Argullol, que considerava la implicació dels estudiants una prioritat. Josep Maria Vilajosana considera la Pompeu com “una universitat jove que no té els vicis adquirits de les altres universitats durant anys i anys, cosa que li permet adaptar-se als canvis com ara amb Bolonya; així, la Pompeu s’hi pot adaptar i s’hi està adaptant raonablement bé, no com altres universitats”.

En general, s’assenyala que aquesta voluntat inicial de construir un projecte diferent dels de les universitats ja existents, recordada per exemple per l’ex-vice-rector Jordi Pericot o pel degà Josep Maria Casasús, ha anat diluint-se amb el creixement de la Universitat, que ara ja té uns 10.000 estudiants. Tot i així, es ressalta el sentiment de pertinença que tenen els membres de la Universitat, tal com explica el degà Jordi Pérez: “Aquí tant el PAS com el professorat tenim una sensació de pertinença molt més gran que en altres universitats”; “A la UPF hi ha un sentit de pertinença molt gran; això no és normal a la universitat espanyola, a diferència de les universitats americanes”.

08.1.6 “Millorar la participació depèn dels estudiants”. Algunes propostes

La millora de la participació acostuma a ser vista pels responsables acadèmics com una qüestió que en certa manera depèn dels estudiants. Es considera que els canals existents són suficients. En aquest sentit, les principals propostes que es fan són sobre canals ja existents o sobre mecanismes que ja han estat assajats. Josep Maria Vilajosana, reflexionant sobre la seva experiència, considera que “el màxim que podem fer és generar estructures: que tu no haguessis de dependre de tenir un bon any, com si fos una bona collita [...]; si depens d’això, què vol dir? Que aquell any et quedés sense vi”. I afegeix: “Costa molt generar estructures, que és el que ara s’intenta fer i és el que s’ha de fer. Estructures que no estiguin basades en el fet que una determinada persona ocupi un determinat lloc”.

Els degans tenen confiança en el sistema de delegació i en el nou pla en fase d’implementació, d’acord amb el qual cada delegat ha de prendre la responsabilitat de representar els estudiants del seu grup per tal de poder transmetre la informació en totes direccions. En aquest aspecte no tenen gaires propostes innovadores per millorar la participació, que, com ja hem dit, consideren que és un afer que està principalment a les mans dels estudiants.

Els ex-viceactors, per la seva banda, aposten per promoure la representació institucional en detriment dels grups més participatius, que poden no ser representatius de tots els estudiants de la Universitat. Aquesta promoció de la representativitat passaria per buscar més candidatures a les facultats en les quals les eleccions de claustrals o de delegats susciten poc interès. D'altra banda, l'ex-viceactor Josep Maria Vilajosana recorda que durant el seu mandat es van incorporar dos estudiants a les reunions de l'equip de direcció, que, sota el secret de les deliberacions, podien participar-hi. Aquesta mesura va ser vista amb mals ulls per certs sectors del professorat, i finalment va ser eliminada. Per a Vilajosana era una bona iniciativa, perquè permetia escoltar l'opinió dels estudiants en qüestions que els afecten.

08.1.7 **Conclusions: volen i dolen**

El resultat de les entrevistes realitzades a diversos càrrecs acadèmics és en primer lloc paradoxal. Aquests subratllen els beneficis que tant els estudiants com la mateixa Universitat poden treure de la participació, però a la vegada consideren que la participació estudiantil és un problema permanent. Així, la participació estudiantil és vista pels responsables acadèmics com quelcom positiu però problemàtic a la vegada. En segon lloc, hi ha una confusió clara, que resulta alarmant si considerem que es tracta de càrrecs acadèmics (degans i viceactors), sobre la definició de la participació. La primera accepció de participació, i a vegades l'única, és la que es produeix dins el currículum acadèmic. En aquest sentit, hi ha una certa reticència a acceptar la participació fora de l'aula, a la vida universitària, com quelcom rellevant per a la formació de l'estudiant, malgrat que se'n detecten, com ja hem dit, els aspectes positius. Pel que fa a la participació estudiantil, els responsables acadèmics tenen en compte la participació institucional i deixen les activitats culturals, esportives i solidàries en mans del SACU. Aquesta participació institucional és vista com una cosa necessària per al funcionament de la Universitat, però no orientada a la presa de decisions amb els estudiants. D'altra banda, s'hi observen problemes d'eficiència que es consideren derivats de l'actitud de grups d'estudiants que no són representatius del conjunt dels estudiants.

Podem concloure, doncs, que la participació estudiantil fora de l'aula es produeix en un espai ambigu: els responsables acadèmics la valoren molt positivament, però alhora els costa acceptar-la com un element que defineix la nostra universitat.

08.2 Responsables de serveis

El Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) i la Unitat de Suport a Programes Especials (USPE) són dues unitats que tenen especial rellevància per a la participació estudiantil dins l'organigrama de gestió de la UPF, com s'explica en el capítol 2. Per tal de poder copsar les reflexions que es fan i les idees que es proposen a la Universitat des de l'àmbit de la gestió i la promoció de la participació i alhora obtenir opinions d'un perfil personal (PAS) diferent del de la resta d'entrevistats (responsables acadèmics, professorat i estudiants), es va entrevistar les responsables d'aquestes dues unitats. La Gemma García és la responsable del SACU, i la Júlia Garrusta és la responsable de l'USPE, i a més també ho havia estat antigament del SACU.

Les entrevistes van ser realitzades el 31 de maig i el 6 de juny del 2011. Per a la realització de les entrevistes es va utilitzar el mateix guió de preguntes o temes que amb la resta d'entrevistats, si bé s'hi van afegir qüestions directament relacionades amb el paper de les dues unitats en el marc de la participació estudiantil.

Les respostes a les entrevistes realitzades estan en certa manera condicionades pel rol que han desenvolupat les persones entrevistades, per tractar-se de persones vinculades d'una manera o altra amb la participació estudiantil —aquesta és de fet la seva feina diària— i d'un tema que en certa manera ha estat polèmic.

08.2.1 La formació integral

De manera coherent amb el paper que duen a terme les seves unitats a la Universitat, les dues responsables defensen un model formatiu que no es quedi exclusivament en els coneixements tècnics propis dels estudis escollits, sinó que tingui a més un caràcter integrador amb totes les habilitats necessàries, per tal que els estudiants esdevinguin no solament uns bons professionals, sinó també uns bons ciutadans. Júlia Garrusta afirma: “La universitat no pot quedar-se en la ciència i donar l'esquena a la societat”. I això passa entre altres coses per la participació dels estudiants a la Universitat, més enllà de l'àmbit estrictament acadèmic.

08.2.2 La participació. Diferències segons els tipus de participació

Les entrevistades coneixen, com era previsible, totes les formes de participació de què disposen els estudiants. Gemma García creu que tenen moltes possibilitats per fer coses, mentre que Júlia Garrusta afegeix que “els estudiants tenen moltes més maneres de participar de les que ells mateixos saben que tenen”. Tanmateix, se’n desprèn una tendència a destacar o a valorar sobretot el tipus de participació que és estructurada i organitzada des del SACU i l’USPE i menys la participació en el funcionament de la Universitat o en el teixit més crític, com les assemblees d’estudiants. A tall d’exemple, Gemma García, en ser preguntada per les possibilitats de participació dels estudiants, detalla que poden “des de participar puntualment en l’organització d’una festa de final de curs fins a ser delegats o formar part d’una selecció esportiva de la UPF”.

A l’hora d’agrupar aquestes possibilitats en diferents grups o tipus de participació segons la seva rellevància o intensitat, la responsable del SACU creu que hi ha formes molt diferents de participació que motiven estudiants diferents, però que no hi ha una jerarquia entre aquestes. Per altra banda, la responsable de l’USPE estableix dos grans grups: la participació político-administrativa (delegats, claustrals, comissions de govern, Consell d’Estudiants, etc.) i la participació que anomena “més artística” (equips esportius, grups culturals i voluntariat i solidaritat).

Sobre la qüestió dels possibles límits o els possibles conflictes que pot suposar en determinats moments la participació, Garrusta afirma que s’ha de poder participar, però que ha d’haver-hi un ordre i que algunes vegades el problema és que no es diu quins són els límits d’entrada. De tota manera, reconeix que “la participació sempre és positiva, tot i que això no vol dir que sempre sigui amable”.

08.2.3 El valor afegit de la participació

Les responsables del SACU i de l’USPE coincideixen a definir la participació com l’aportació de l’estudiant en la millora de l’entorn. Gemma García creu que oferir possibilitats de participació és un enriquiment per a la Universitat, ja que per a aquesta “és un valor afegit”; i afegeix que el paper dels estudiants en la presa de decisions sobre el funcionament de la Universitat és clau, ja que és el col·lectiu més nombrós de la comunitat universitària i a més és l’usuari final de la Universitat, amb qui s’ha de retre comptes.

Garrusta, per la seva banda, intenta convèncer del valor afegit de la participació aquelles persones que en tenen una percepció més recelosa. Creu que cal resituar-se a l'hora d'afrontar-la, ja que s'han d'entendre els canvis que s'han produït en la relació entre els estudiants i la resta de la comunitat universitària. Els estudiants d'avui han crescut en una llibertat més gran i se senten habilitats per dir el que els sembla, cosa que abans no passava. Si s'entén això, la participació no té res de negatiu.

08.2.4 Els professors com a escull

Respecte als beneficis que aporta la participació, la responsable de l'USPE en destaca aspectes més simbòlics o de sociabilitat, com saber que les coses canvien perquè ells volen que canviïn o la possibilitat de teixir tota una xarxa amb altres persones que participen. La responsable del SACU coincideix en les consideracions sobre la sociabilitat, com la possibilitat de relacionar-se amb estudiants d'altres estudis a través de la participació, i també en destaca les habilitats i els coneixements que es poden adquirir per a etapes posteriors de la vida, com el treball en equip, l'organització de grups o el lideratge.

Pel que fa als costos o a les dificultats dels estudiants per participar, García i Garrusta coincideixen a assenyalar bàsicament les dificultats per manca de temps, donada la dedicació acadèmica que suposa l'avaluació contínua, i per altra banda la manca de predisposició o de col·laboració dels professors per facilitar-la i promoure-la, malgrat algunes excepcions. Gemma García ho concreta: “Els professors són sovint un escull important. No tots els professors són iguals, però hi ha poca sensibilitat, i a vegades tenim molts problemes perquè accedeixin a facilitar les coses a un estudiant a qui li coincideix un examen amb uns campionats de Catalunya en què representa la UPF en algun esport”. Garrusta conclou: “Molts professors no coneixen les nostres activitats”. I afegeix que sovint no les consideren una part important de l'oferta formativa de la UPF. Com a dificultat també apareix la gran oferta d'activitats culturals o esportives que hi ha en una gran ciutat com Barcelona, que desincentiva el fet de fer-ne a la Universitat, o la manca d'instal·lacions esportives pròpies de la UPF.

Respecte als possibles perfils dels estudiants que tendeixen a ser més participatius, Gemma García és més escèptica i en relativitza la importància. “Els perfils, a vegades, són més prejudicis que altra cosa.” En canvi, Júlia Garrusta

creu que el curs és prou important, ja que la participació sol començar a segon si no es ve amb una experiència associativa prèvia, i també ho és el fet de tenir amics o companys que ja participen o el fet de tenir motivacions polítiques.

Sobre el recentment creat Estatut de l'Estudiant, cap de les dues pensa que acabi tenint gaire transcendència en la participació. La responsable de l'USPE ho argumenta així: “L'Estatut està més pensat per garantir els drets dels estudiants en tots els aspectes de la vida universitària que no pas com una invitació a participar en les coses”.

08.2.5 L'interès i la motivació, requisits per estar informats

Entrant en l'activitat del SACU i de l'USPE, les entrevistades creuen que el coneixement de les activitats que duen a terme els seus serveis respectius ha millorat, si bé, malgrat que utilitzen molts canals d'informació, mai no n'hi ha prou, perquè encara hi ha gent que no coneix les activitats que s'ofereixen. Garrusta considera que el desconeixement que bona part del col·lectiu d'estudiants té d'aquestes activitats té una explicació pràctica, que és la manca d'interès. I creu que els estudiants només hi participen si no ho tenen cobert fora de la Universitat. L'altra responsable fa autocrítica en l'ús reduït de les TIC per part de la institució: “Amb el tema de les eines de comunicació, la meua opinió és que anem molt per darrere dels estudiants. [...] Estem creant un abisme digital brutal entre nosaltres i els estudiants i no ens comuniquem, i això és un problema”. I continua: “Amb la web tenim una eina que no connecta en absolut amb els estudiants. [...] Ara nosaltres encara no tenim la 2.0, i sembla que quan tinguem la 2.0 ja serà insuficient”.

Pel que fa a les dificultats per desenvolupar les activitats, les atribueixen a la limitació dels recursos de què disposen, tant de personal com d'ús d'instal·lacions o infraestructures. I també comenten l'eventual dificultat d'aconseguir captar l'interès i l'assistència d'estudiants a les activitats. La responsable de l'USPE en posa un exemple: “Per al 8 de març vam organitzar actes importants, els estudiants n'estaven ben informats i la participació va ser molt petita. Quan tu fas activitats també t'arrisques. Hi ha coses que s'han de fer, s'han de mantenir, encara que hi vingui poca gent”. Es refereix a activitats d'àmbits concrets que considera que cal mantenir, malgrat una baixa assistència, pel seu contingut, pel seu compromís social o pel seu interès formatiu.

Tant una com l'altra coincideixen en la percepció del fet que les entitats i associacions utilitzen força els recursos que se'ls faciliten, ja es tracti de

suport logístic, de poder disposar d'un despatx, de suport en el disseny de cartells i de webs o de suport econòmic per desenvolupar la seva activitat. García constata que les assemblees d'estudiants en fan menys ús, però diu que darrerament hi ha hagut un acostament i que se'ls adrecen més per demanar coses. Garrusta assenyala que la principal dificultat de relació amb les assemblees és la immediatesa que reclamen quan fan una demanda. Sovint no entenen que hi ha uns processos administratius i que tot no es pot tenir en el moment, que les coses no es poden imaginar i plasmar directament. També hi ha desconeixement sobre la gestió de diners públics i que no es pot gastar en allò que es vulgui, sense més. García creu que les possibles dificultats de les associacions es deuen més al mal enfocament d'algunes activitats que programen: "El model de les xerrades i les conferències és limitat. Quan surt de classe la gent vol fer coses diferents, passar-s'ho bé". Garrusta també es mostra escèptica amb el creixement del nombre d'estudiants que formen part de les associacions, i afirma que el fet que els costi sumar membres fa dubtar de la seva capacitat d'atracció.

La responsable del SACU situa aquest servei com un element clau: "Si el SACU no existís, moltes de les activitats o canals de participació no existirien". Ambdues afirmen que la seva participació en el Curs d'Introducció a la Universitat ha tingut molt bona acollida. Els estudiants agraeixen que se'ls expliqui tot el que es pot fer, i això té incidència en la participació en els esports i els grups de cultura.

08.2.6 L'excel·lència de la UPF també s'hauria de reflectir en la participació

De la UPF, les dues entrevistades en destaquen com a tret distintiu l'excel·lència com a intent de fer les coses bé. Júlia Garrusta afirma: "Sempre m'ha agradat aquesta ferma decisió de ser bons en les coses que fem". Gemma García pensa que és una excel·lència en la formació acadèmica i en la recerca, i no tant en altres aspectes, però creu que això està canviant.

En aquesta mateixa línia, la responsable del SACU afirma que la participació a la UPF té molt bona salut en l'actualitat. En els últims dos anys la quantitat de persones que participen en les competicions esportives ha augmentat molt. També cita un augment de les associacions registrades, això sí, no tant de perfil polític o sindical sinó de molts tipus i amb diferents objectius i motivacions. També assenyala que actualment hi ha voluntat política per part de la institució per promoure i facilitar la participació, i això s'està notant.

08.2.7 Algunes propostes per millorar la participació

La responsable de l'USPE conclou que per millorar la situació de la participació estudiantil caldria un canvi institucional, en el sentit que la Universitat interioritzés que la participació dels estudiants és important. I sosté que, malgrat que en molts casos no serien aplicables a la UPF, hi ha altres models a Europa que cal observar; per exemple, hi ha universitats que tenen tot un edifici per als estudiants, des del qual s'articulen la participació i les activitats i que està finançat directament pel govern i per tant és independent de la universitat.

En un terreny més pràctic, la responsable del SACU destaca que la qüestió que ajudaria més a reforçar la participació directa és la formació del Consell d'Estudiants, òrgan que fa dos anys que està pendent de constituir-se. També reivindica la introducció de la franja blanca per fer activitats de participació, que ja existeix en alguns estudis i que ajudaria molt a l'hora de programar activitats en un horari factible per a tots els estudiants.

Les dues entrevistades fan referència a possibles canvis en l'activitat de les seves pròpies unitats. En el cas del SACU es comenta la voluntat d'obrir-se per oferir serveis a tota la comunitat universitària i no centrar-se exclusivament en la participació estudiantil. En el cas de l'USPE, la seva responsable assenyala que seria molt positiu disposar d'una persona que es pogués dedicar només a tasques d'informació i comunicació externa, ja que no donen l'abast fent-ho elles.

Seguint en l'àmbit de la comunicació, totes dues coincideixen que cal millorar els canals existents. Gemma García creu que cal adaptar-se més ràpidament a les novetats que sorgeixen en l'àmbit de les noves tecnologies i a l'ús que en fan els estudiants. Júlia Garrusta també creu que cal introduir-hi canvis, però reconeix no tenir la clau de l'èxit: "Hem de trobar la manera que aquesta comunicació sigui una comunicació més directa, i la veritat és que no tinc la clau per aconseguir-ho, no tinc la pedra filosofal". Sí que apunta, però, que és molt important la complicitat dels professors, ja que quan aquests es fan ressò d'alguna activitat, el nivell de participació és més elevat.

08.2.8 Conclusions: una mirada institucional i des de dins

Podem concloure que les entrevistes a les responsables dels serveis relacionats amb la participació estudiantil no donen grans sorpreses. Les dues entrevistades valoren la participació per la seva aportació a l'experiència integral dels estudiants i per al conjunt de la Universitat.

Tenint en compte que les entrevistades són responsables a nivell administratiu d'unitats relacionades amb la participació, i tractant-se d'una entrevista personal en un estudi com aquest, no és estrany que aquesta entrevista fos interpretada, conscientment o inconscientment, com una certa valoració de la seva feina. Això és perceptible tant pel predomini en les intervencions dels temes relacionats amb l'explicació de la pròpia activitat com per la relativa absència de crítiques o referències a la resta d'agents implicats. Subratllen i valoren especialment com a activitats participatives les relacionades amb el lleure o les activitats puntuals, com els esports, la cultura i la solidaritat, que són les tasques d'aquestes unitats, i tenen menys en compte a l'hora de fer reflexions altres canals de participació més transformadors o de participació en la presa de decisions de la Universitat. És també una mirada des de dins, des d'un punt de vista institucional.

També és destacable un alt compromís amb la institució, d'altra banda també lògic donat el seu paper i la seva posició, ja que pràcticament no apareixen crítiques, a diferència del que ha succeït en moltes altres entrevistes, ni a la institució ni als diferents òrgans de govern.

En tot cas, queda clar també que el paper del SACU i de l'USPE en el camp de la participació està plenament consolidat i que la seva voluntat de millora contínua i la seva capacitat de reflexió i d'apuntar possibles millores garanteixen la progressió creixent en el nombre d'estudiants que participen en les activitats que organitzen. Una altra qüestió que cal remarcar és com d'intensa, espontània i perdurable al llarg de la vida universitària és la participació que s'estructura a través d'aquests canals.

09 Anàlisi de les entrevistes a professors

El clima d'opinió de la comunitat universitària sobre la importància de la participació estudiantil a la Universitat no es pot entendre sense considerar l'opinió dels professors, que conviuen dia a dia amb els estudiants i que alhora poden ser un element fonamental per fomentar la seva participació.

Les opinions dels professors s'han recollit mitjançant entrevistes individuals a personal docent i investigador que exerceix la docència i que respon a diferents perfils quant a centre (facultat o escola), categoria i sensibilitat/implicació amb aspectes de participació a la UPF, segons es pot veure a la **taula 4.4**. Com en el cas dels grups de discussió, en la selecció dels professors entrevistats no es busca la representativitat estadística, sinó una representativitat significativa que garanteixi la diversitat de participants i que reproduïxi les característiques de la població de professors en la seva totalitat.

09.1 Diferents maneres d'entendre la participació

A l'hora de començar a parlar de participació estudiantil a les entrevistes amb el personal docent i investigador s'evidencien dues realitats. Hi ha, majoritàriament, dos tipus de respostes clarament identificables: aquelles que distingeixen clarament entre les possibles formes de participació i, especialment, entre que els estudiants participin a classe o participin en els espais de govern, en l'organització d'activitats, etc.; i aquelles altres que identifiquen la participació estudiantil exclusivament amb allò que passa dins l'aula i associen la participació als canvis de metodologia que es poden identificar, per exemple, amb l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior i amb tot allò que popularment s'identifica amb Bolonya. És a dir, si els estudiants intervenen, són actius, o no: "Aquí estan més acostumats a participar dins l'aula que en altres universitats, potser perquè són grups més petits" (P15).

Aquesta distinció es pot relacionar amb determinades característiques de les persones que han participat en l'estudi. En les respostes d'aquest apartat de l'entrevista es pot distingir amb força claredat aquelles persones que han tingut determinades trajectòries vinculades a la participació, en l'àmbit universitari o extrauniversitari, de les que no. Les respostes que ofereixen unes i altres són força diferents, d'entrada pel concepte mateix de participació estudiantil i de tot allò que se'n deriva que poden tenir. Hi ha entrevistes en què difícilment sortim d'allò que passa a l'aula, i d'altres en que s'incideix molt en el paper dels estudiants en els espais de govern i representació dins la Universitat.

Pel que fa a la participació aquí estudiada, bona part de l'atenció dels professors entrevistats se centra en la participació vinculada al govern de la Universitat, a la representació dels estudiants i a la de caràcter sociocultural. Poques persones consideren la participació relativa a la cooperació i la solidaritat, però quan ho fan hi donen molta importància. Destaca la poca presència de la participació esportiva, que, quan apareix, es considera que està en un nivell diferent de la resta.

A partir de les entrevistes realitzades, trobarem mirades diverses i prou diferents en funció de la trajectòria, els interessos i les experiències viscudes de les persones entrevistades. Es parla molt de si la participació és gran o petita, de si està prou promoguda o no. Trobarem professors cansats d'organitzar activitats i de la manca de resposta: "Te n'acabes cansant" i "Pots acabar pensant allò que si no participen aleshores que tampoc no es queixin". I d'altres que diran que la participació no es promou prou des de la mateixa Universitat. Tot això passa a la Universitat. Analitzar aquestes entrevistes ens permetrà conèixer millor aquestes realitats i treure'n algunes conclusions.

09.2 La participació és també formació?

La participació és valorada positivament en el seu conjunt per tot allò que pot aportar als estudiants. De la universitat se n'espera alguna cosa més que la formació professional: "Una universitat no hauria de ser una escola professional" (P13). S'entén de manera força generalitzada que la participació és formació. S'insisteix en la necessitat d'una formació que, a diferència de tendències que algunes persones entrevistades han posat

de manifest, no es basi exclusivament en una especialització tècnica; una formació que permeti anar més enllà de la tendència a l'especialització en un horitzó molt estret i que d'aquesta manera augmenti les competències transversals que "ajuden a fer front a la complexitat de la vida" (P16); una formació necessària per a les persones que han de liderar la nostra societat. Algunes persones fan aquesta reflexió, que reconeixen que pot ser elitista. Però entenen que dels estudiants universitaris "se n'espera que liderin la societat" (P16). La participació, sigui des d'una concepció elitista o no del paper dels estudiants universitaris, es veu com un element que pot solucionar un problema que tenen actualment els estudis: la pèrdua d'una polivalència que permet a l'estudiant disposar de prou eines per fer front als reptes a què haurà de fer front.

Algunes intervencions fan una distinció entre diferents tipus de participació. Algunes de les persones més implicades en el funcionament de la Universitat destaquen la participació en espais de govern i de representació i en l'associacionisme qui hi està vinculat. També hi ha qui insisteix en la importància de les activitats socioculturals i de cooperació pel que aporten de relació dels estudiants amb la seva societat i per "la incorporació a la societat civil" que poden suposar.

L'assumpció teòrica de la importància de la participació per a la formació de l'estudiant és força alta. S'insisteix a valorar allò que la participació aporta a l'estudiant, especialment en allò que avui anomenem *competències transversals*, o en la formació en democràcia i valors, o en l'aprenentatge d'implícit-se en la resolució col·lectiva de problemes de la nostra societat... En alguns casos, però, una cosa és la teoria i una altra la pràctica. Cal tenir present la manera de concretar tots aquests elements positius i les incidències que poden ocasionar. En aquest sentit, és molt destacable, per exemple, la sinceritat d'aquesta reflexió: "Tots hem après en l'època universitària, i com a ciutadana voldria que els estudiants sortissin contents de la formació transversal; ara bé, com a professora, egoïstament, donaria una altra resposta". Aquesta escissió entre ciutadà i professor fa optar en algun cas per dir: "Millor que no afecti la meua classe" (P2). Les exigències imposades o autoimposades poden incidir negativament en la promoció de la participació. Els horaris, els trimestres, les pràctiques, la dedicació esperada, la prevenció contra segons quin tipus de participació... poden acabar sent un problema per a estudiants i professors, i també per a la plena participació teòricament desitjada.

Cal destacar que en moltes de les entrevistes els efectes positius de la participació se centren en els estudiants. Són poques les persones que destaquen la importància que la participació té per a la Universitat, però hi ha qui hi insisteix i dóna arguments de pes que cal tenir molt presents. De cara a la societat, la UPF està representada pel seus estudiants que són esportistes, que actuen, que canten o que formen part d'associacions de diferent tipus i s'integren a la societat civil. De cara a la pròpia institució, els estudiants formen part essencial de la comunitat universitària, i no s'hauria de fer res sense tenir-los molt presents. Hi ha qui destaca la importància per al conjunt de la Universitat de tenir una rica participació estudiantil per tal d'incorporar les veus dels estudiants en el govern i en el seu funcionament quotidià. D'aquesta manera la Universitat respon millor al seu esperit democràtic i als objectius que persegueix. Això xoca, però, amb algunes prevencions i cauteles respecte als problemes que es poden derivar d'un tipus de participació no desitjada per la institució. En aquest punt és bo tenir present l'apunt d'una persona amb una llarga experiència participativa, que coincideix amb el d'altres persones més joves però també molt atentes a la participació estudiantil: "Per a la universitat la participació és una obligació i punt. I si no li aporta res, doncs no li aporta res. És la seva obligació cobrir tots aquests àmbits. És la seva tasca social!" (P14).

09.3 Diferents graus d'entusiasme respecte a la participació juvenil en els òrgans de govern

Hi ha diverses persones que reconeixen que no poden dir res en aquest àmbit, perquè no coneixen prou bé els òrgans ni la participació dels estudiants. En alguns casos aquest tipus de resposta es podria entendre pel moment en què aquestes persones es van incorporar a la Universitat, però això no es podria aplicar en la majoria de casos que ens hem trobat. Tornem a comprovar que les persones que valoren positivament aquest tipus de participació són, a més, les que la coneixen. Aquestes mateixes persones que la coneixen presenten una actitud exigent i crítica; exigent i crítica cap a la Universitat i cap als mateixos estudiants. En aquest sentit, hi ha qui es queixa pel fet que els estudiants no aprofiten totes les possibilitats que estan al seu abast.

És força present en el conjunt de les entrevistes una concepció dels estudiants com a persones majoritàriament apàtiques, d'acord amb el que s'esdevé en el conjunt de la societat de la qual formen part, que no

s'interessen per la política o la cultura, que actuen només per criteris d'utilitat o rendibilitat. Alguna persona parla fins i tot de "manca de valors socials" i "d'estudiants que es preocupen més pels diners que volen guanyar que no pas per si els agrada la seva professió" (P3). En ocasions es fa difícil identificar l'origen de les causes, és a dir, saber si responen a la pròpia manca de voluntat o si són per contra una conseqüència del model de societat que es poden trobar. Així, per exemple, en referència a la percepció del jovent en el sentit que la seva participació no tindrà incidència en allò que els preocupa, en allò que es vol canviar, hi ha qui afirma: "Els joves creuen que no poden canviar res. No els interessa la política, ni tampoc participar" (P3). No obstant això, les persones crítiques amb els estudiants per aquesta manca de participació els demanen que s'hi interessin. Però hi ha mirades diferents entre els professors, fins i tot força contradictòries, sobre els motius dels estudiants per no implicar-se.

Cal destacar, d'altra banda, les reflexions crítiques amb la Universitat. Hi ha qui afirma, per exemple, que la Universitat pot funcionar, "sorprenentment, sense la participació estudiantil o amb la ficció d'aquesta participació" (P6). I també es fan algunes anàlisis molt centrades en el funcionament dels òrgans i des de les pròpies experiències viscudes: "Hem de tenir informació des de dalt cap a baix, però també hi ha d'haver mecanismes perquè l'opinió circuli de baix cap a dalt" (P13), en referència a la dificultat per incidir des de posicions minoritàries, ja sigui des del col·lectiu d'estudiants o d'altres membres de la comunitat universitària. Es parla, també, dels inconvenients que poden sorgir per a la participació quan s'intenta participar i aquesta participació acaba sent contestada d'una manera no pertinent: "El dret a la discrepància s'interpreta sovint com esperit destructiu. Això és una situació anòmla. El dret a discrepar s'ha de respectar" (P13).

Entre les intervencions que hi ha hagut de persones més convençudes i partidàries de la participació dels estudiants en els òrgans de govern i a favor que el pensament crític pugui ser expressat al Claustre o al Consell de Govern també hi ha alguna crítica als estudiants que no exerceixen la representativitat del seu col·lectiu tal com aquestes persones entenen que pertocaria. En aquest sentit, es fa referència a petits grups molt actius i polititzats que treballarien més per uns interessos molt concrets i no exercirien el paper de representants: "Si tu representes el teu col·lectiu no és una oportunitat per explicar les teves idees, és un moment per representar el teu col·lectiu" (P15).

Entre les reflexions de les persones més preocupades per la participació institucional destaca la idea que l'estudiant ha de sentir-se integrant de la Universitat i dels seus òrgans (P12). La seva participació en el govern de la Universitat contribueix a dues millores: la de l'estudiant, perquè contribueix a formar-lo en democràcia, i la de la mateixa Universitat. Per tal que l'estudiant se senti part integrant de la Universitat, són diversos els elements que cal tenir presents: la transparència dels òrgans, la seva proximitat i la capacitat d'incidència que pugui tenir-hi l'estudiant. Si els estudiants no entenen com funcionen aquests òrgans, els veuen llunyans i consideren que no podran dir-hi res, la participació desapareix o pot generar males pràctiques i distorsionar la seva representativitat.

En relació amb la qüestió del pes dels estudiants en els òrgans de govern, destaca una certa contradicció en determinats plantejaments que caldria resoldre. Així, hi ha qui per una banda afirma que els estudiants no haurien de ser decisius en determinats assumptes i que alhora destaca que no se'ls té presents. Hi ha qui sosté posicions més clares sobre la representació mínima necessària dels estudiants i també qui insisteix en la importància que com a integrants de la comunitat universitària els estudiants puguin fer sentir clarament la seva veu i el seu vot tingui una incidència real. Un punt de trobada majoritari seria la necessitat que, més enllà de la representativitat assignada als estudiants, aquests es puguin sentir inclosos i no s'imposi la percepció entre ells d'una certa exclusió.

09.4 El coneixement entre els professors com a clau per a la promoció de la participació

En aquest apartat de l'entrevista també es percep certa distinció entre les respostes segons el nivell de participació, passat o present, de les persones a la Universitat. Aquelles que no han participat en tenen un coneixement mínim, majoritàriament reduït a aquells espais que els queden més propers, i que depenent dels casos pot ser la facultat, el departament o serveis com el SACU, en cas que també l'utilitzin. Destaca, també, un desconeixement que sembla difícil d'explicar tant entre els professors d'incorporació recent com en els de llarga trajectòria.

Majoritàriament, les respostes comencen destacant el bon funcionament dels mecanismes vinculats a la participació a la Universitat (canals de co-

municació, activitats de promoció, SACU i USPE...), però en molts casos es demana més: més presència d'iniciatives com les sessions informatives que es fan en el Curs d'Introducció a la Universitat; aconseguir que els estudiants s'impliquin més i que hi expliquin en primera persona el que fan i el que es pot fer, i que aquestes sessions informatives es facin durant tot el primer curs en diferents moments, però també en cursos superiors. Alhora, també es demanen més espais i més recursos per a la comunicació entre estudiants i entre estudiants i institució. Es valora l'esforç comunicatiu que es fa, però també s'insisteix en la necessitat de pensar en noves possibilitats vinculades principalment a l'eina de l'Aula Global i a les xarxes socials (P11).

Algunes reflexions, tot i ser presentades obertament per poques persones, són molt pertinents, perquè recullen bé una realitat que està en l'ambient de moltes de les converses. Alguna de les persones més joves reflexiona sobre la manca d'informació que tenen els professors sobre la gestió de la Universitat, i concretament sobre les possibilitats de participació dels estudiants, però no només dels estudiants, sinó també sobre les seves pròpies possibilitats de participació com a professors. "Si no sé com puc participar jo a la Universitat difícilment podré fer res per promoure la participació dels meus estudiants" (P8) (P9). Es fa palesa una manca de coneixement dels òrgans de govern de la Universitat, dels mecanismes de participació, dels serveis... Les persones que fan aquestes reflexions són les que estan preocupades per la participació. Podríem concloure que, tot i que hi ha certa tendència a parlar de participació pensant només en els estudiants, els resultats obtinguts en aquest estudi, pel que fa a aquest punt però també a d'altres, mostren que el paper dels professors és fonamental perquè la participació i la seva qualitat siguin d'una manera o una altra. Per això, a més, resulten especialment preocupants algunes respostes de personal en formació sobre la impossibilitat de fer res més que les classes i la pròpia recerca, sobre el desconeixement de tot allò que té a veure amb la participació i sobre la manca de preocupació pel que fa al cas.

09.5 Idees i propostes per fomentar i millorar la participació

En totes les entrevistes realitzades s'han demanat idees i propostes per fomentar i millorar la participació estudiantil segons la perspectiva de la persona entrevistada. En aquest cas s'ha tornat a posar de manifest la

diferència entre dos blocs —que podrien ser quatre—: el format per persones amb molta experiència, o no gaire, en la participació preocupades per aquesta qüestió, i el format per aquells que no tenien experiència en participació i tampoc una especial preocupació per aquest tema. En demanar-los, per exemple, per la promoció que poden fer els professors de la participació, torna a produir-se la confusió de què ja hem parlat a l'inici d'aquest capítol, i que també està documentada en altres moments del treball: hi ha qui parla de manera molt directa de tot allò que fa per tal que els estudiants participin en les seves classes, sense plantejar-se les formes de participació objecte d'aquest estudi.

La majoria d'idees i propostes aquí recollides sorgeixen de persones del primer bloc, i com més concretes són les propostes més experiència i interès acostumen a tenir les persones que les formulen. Les idees i propostes es poden dividir en els cinc apartats següents:

- 1 **Naturalesa de la participació:** idees i propostes relacionades d'una manera més essencial amb allò que implica la participació.
- 2 **Òrgans de participació i funcionament:** idees i propostes que fan referència a la representació a les institucions de la Universitat i al seu funcionament.
- 3 **Mecanismes creats per la UPF:** idees i propostes relacionades amb totes aquelles iniciatives que podria impulsar la Universitat per fer possible la participació estudiantil.
- 4 **Comunicació:** idees i propostes relatives als aspectes que caldria millorar en una qüestió tan important per a la transmissió de continguts, d'informació, de formació...
- 5 **Activitats:** idees i propostes anunciades pensant en actuacions a promoure entre els estudiants per tal que les puguin realitzar.

09.5.1 Naturalesa de la participació

- Promoció de la participació des d'àmbits previs a la universitat. La manca de formació, d'hàbits i de tradició té una incidència negativa en la participació a la universitat. Aquesta realitat, però, afecta el conjunt de la societat, i directament el procés formatiu dels estudiants.

- Aconseguir que els estudiants siguin conscients de tot allò que poden assolir. Davant l'estesa percepció que no es pot aconseguir res, s'ha de treballar per explicar tot allò que s'ha aconseguit gràcies a la participació i tot allò que es pot assolir.
- El dret a discrepar s'ha de respectar. El dret a la discrepància s'interpreta molt sovint com esperit destructiu en els processos participatius on es troben sensibilitats diverses. Això és una situació anòmala.

09.5.2 Òrgans de participació i funcionament

- Que els òrgans de participació estiguin menys burocratitzats i siguin més transparents i accessibles.
- Més atenció en els òrgans de participació a la veu dels estudiants i a les seves propostes, tot i que puguin ser minoria entre els integrants.
- Estructures institucionals i mecanismes de participació més propers. La proximitat afavoreix el sentiment de pertinença i pot incentivar la participació.
- Augmentar la relació entre els degans i els delegats més enllà de les juntes de facultat.
- Existència de vicedegans d'estudiants a les facultats.
- Assolir una participació estudiantil que sigui més representativa dels interessos del conjunt dels estudiants.
- Establir una prova pilot d'una Secretaria d'Estudiants portada per un o per diversos estudiants, amb tot el que això suposa de gestió, de responsabilitat i d'experiència de rebre crítiques en la gestió.

09.5.3 Mecanismes creats per la UPF

- Aprofundir en la feina que es fa en els Cursos d'Introducció a la Universitat. No limitar aquests processos formatius i informatius als primers dies d'inici de curs.
- Intervenció important a primer curs, més enllà del curs introductori, per tal de donar a conèixer profundament la participació a la universitat i el món associatiu.

- Aprofitar els processos de tutorització dels estudiants per tractar aquestes qüestions.
- Importància que siguin els mateixos estudiants participatius aquells que expliquin als seus companys tot allò que està al seu abast.
- Trobades amb el conjunt dels estudiants, no només amb els representants.
- Beques per a estudiants, com hi ha en altres universitats, per promoure el vincle entre la participació dels estudiants i la docència, per exemple, i incorporar continguts curriculars d'acord amb les preocupacions existents.
- Mecanismes d'informació per al conjunt dels professors per tal que puguin conèixer les possibilitats de participació dels estudiants i, també, dels professors.

09.5.4 Comunicació

- Importància de la comunicació directament a la classe. Pensar noves maneres de transmetre i comunicar.
- Explorar les possibilitats de l'Aula Global i de les xarxes socials per a la relació del conjunt dels estudiants i les persones que exerceixen algun tipus de representació.
- Utilitzar les xarxes socials per a les comunicacions de la Universitat amb els estudiants.
- Presència d'un canal d'estudiants a les pantalles.

09.5.5 Activitats

- Fer activitats que, sense ser de la pròpia disciplina, animin els estudiants a interessar-se per la política, per la societat, per la cooperació, etc.; activitats que els obrin noves perspectives i que puguin facilitar la seva incorporació, independentment de quins siguin els seus estudis, a la societat civil.
- Aprofitar el campus urbà per tal de promoure la presència d'estudiants en altres espais de la nostra societat.

- Promoure el treball en les necessitats socials de l'entorn de la Universitat.
- La Universitat Pompeu Fabra hauria de ser més sensible als fets que ens envolten tant a nivell local com nacional i internacional. Per exemple, caldria aprofitar per debatre sobre fets com els viscuts recentment a Egipte i sobre els models de funcionament de la societat actual.
- Organitzar activitats participatives de caràcter més professionalitzador (sortides laborals, pràctiques...).

10 Síntesi, conclusions i propostes

10.1 Conclusions

En aquest últim apartat integrarem i sistematitzarem els resultats més destacats de les diferents parts analítiques d'aquest estudi i elaborarem un seguit de conclusions a partir dels objectius inicials marcats.

Una conclusió prèvia és l'elevat grau de confusió pel que fa al concepte mateix de participació: no tots els estudiants entenen el mateix, ni tampoc hi ha consens entre la resta de membres de la comunitat universitària. La introducció de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior ha fet que la paraula *participació* s'hagi introduït de manera natural a l'aula com a metodologia docent i ha generat confusió respecte a la participació estudiantil fora de l'aula. En aquest sentit, cal destacar també com a conclusió l'escàs coneixement de les diferents formes de participació, més o menys formals, que els estudiants tenen al seu abast i, consegüentment, el baix nivell de participació i una certa desafecció. En general, hi ha consens en tots els col·lectius implicats en el fet que la participació és molt beneficiosa però es practica poc o menys del que seria desitjable i, pel que fa als professors i càrrecs acadèmics, que l'afavoreixen poc.

OBJECTIU 1: Analitzar el grau de participació real dels estudiants en les estructures de representació de la Universitat, en les associacions i en l'àmbit de la cultura, els esports, la cooperació i la solidaritat.

Les dades de participació recollides a través de l'enquesta realitzada als estudiants mostren un nivell de participació discret i desigual. Només el

12,9% dels enquestats afirma participar en sindicats o associacions a la Universitat, amb grans diferències entre els dos sexes (el 8,1% de les noies i el 20,6% dels nois) i entre les diverses facultats (d'un mínim del 4,1% a Traducció i Interpretació a un màxim del 44,2% a Ciències Polítiques i Socials). Si comparem aquesta xifra amb el nivell d'associacionisme que mostra el conjunt de la societat catalana, que segons una enquesta de l'any 2006 era del 36,8% (Idescat, 2007), veiem que aquesta està molt per sota. Ara bé, cal puntualitzar d'entrada que la desagregació feta en l'enquesta respecte a les formes de participació a la Universitat trasllada pràctiques participatives a altres categories que fora del context universitari es podrien considerar incloses dins l'associacionisme en un sentit ampli, com formar part d'una assemblea d'estudiants, ser delegat o participar en competicions esportives o en activitats culturals organitzades pel SACU.

En aquest sentit, podem destacar que en els darrers anys ha crescut el nombre d'associacions registrades a la UPF i també l'interès per les activitats solidàries i de cooperació. Així mateix, la participació en activitats esportives gaudeix de molta popularitat entre els estudiants i mostra una clara tendència a l'alça en els darrers cursos acadèmics, mentre que les activitats culturals tenen menys participants però es caracteritzen per la seva estabilitat en el temps.

Fixar-nos en la participació dels estudiants fora de la Universitat ens permet comparar les dades de manera directa amb les d'altres col·lectius i avaluar així la seva predisposició global a participar. El 36,4% dels estudiants de la UPF enquestats formen part d'una associació en aquest context. La dada és pràcticament la mateixa que la del conjunt de la població, i està per sobre de la del conjunt de joves catalans: un 30,1% per als joves de 20 a 24 anys i un 32% per al conjunt dels de 15 a 29 anys (González, 2007). A més, se situa al mateix nivell que en altres enquestes sobre estudiants universitaris a nivell espanyol o francès; segons un estudi de l'Institut de la Juventud (2006), un 37% dels joves espanyols pertanyien a una associació, i segons l'Observatoire National de la Vie Étudiante (2006), un 40,8% dels universitaris francesos formaven part d'una associació o club esportiu. Així, veiem que els estudiants mostren disposició per participar, i de fet fora de la universitat ho fan més que la resta dels joves, però potser no troben els al·licients, les facilitats o els incentius per fer-ho a la pròpia universitat. Això dibuixa un escenari d'oportunitats per al foment de l'activitat participativa, més que no pas de limitacions o d'estancament.

A partir de les xifres de participació estudiantil que hem analitzat, podem afirmar que la participació dels estudiants en els òrgans de govern de la Universitat és baixa en la majoria de casos, però en termes comparatius no és gaire diferent de la participació d'altres sectors de la comunitat universitària, com per exemple el professorat.

En les eleccions al Claustre universitari, que és un dels òrgans institucionals en què participen més activament els estudiants, hem vist que a moltes facultats hi ha dificultats per cobrir totes les places de claustrals. És important destacar, però, que aquests problemes es repeteixen en els tres sectors del professorat però no entre el PAS, que és, en aquest sentit, el sector més participatiu de la comunitat universitària. A més, a partir de les xifres analitzades hem vist que els sectors amb més representació en el Claustre són els que més voten, i la raó pot ser, a més de la major capacitat d'influència que tenen, la vinculació laboral més estreta i estable amb la institució. Aquestes dinàmiques de participació es repeteixen en diferents processos electorals, com en les eleccions a rector. Els nivells de participació electoral dels estudiants en aquest procés són més elevats que en les eleccions al Claustre, però sempre en termes relatius, i continuen sent nivells de baixa participació electoral.

La nova normativa sobre els delegats d'estudiants, aprovada l'any 2010, va donar un impuls a la participació estudiantil, ja que els nivells de participació electoral van ser força elevats si es compara amb els d'altres processos. Les eleccions dels delegats a classe mostren, per tant, que la participació dels estudiants en els diferents processos electorals és més activa com més propers són els representants que escullen i les institucions en què participen. Això ha succeït tant el 2010 com el 2011.

Ara bé, malgrat aquestes xifres no ideals, es pot concloure que els estudiants que han participat en algun dels espais o mecanismes de participació valoren l'experiència, en línies generals, de manera satisfactòria. Pràcticament el 50% dels enquestats la valora com a gratificant o com a molt gratificant, mentre que el 27% la considera poc o gens gratificant.

OBJECTIU 2: Obtenir dades sobre el perfil de l'estudiant participatiu analitzant la seva implicació en activitats dels tres àmbits.

Entre els estudiants representants en alguns òrgans de govern de la Universitat hi ha una clara preponderància d'homes, fet també notori entre els qui participen en el Consell d'Estudiants. La diferència de sexe entre els que participen a l'assemblea d'estudiants, en associacions o sindicats o com a delegats de classe és, aproximadament, de dos homes per cada dona. Per contra, les diferències de sexe entre els que voten en les eleccions a rector són menors, i fins i tot es reverteixen en el cas de les eleccions a representants, en què voten més les dones. Tampoc no s'observen diferències entre homes i dones en la participació en les protestes estudiantils. Finalment, les activitats del SACU capten considerablement més homes que no pas dones, mentre que entre els que no participen enlloc hi ha un lleuger percentatge més elevat de dones.

Tant entre els estudiants que són representants en algun dels òrgans de govern com entre els que formen part d'una associació o sindicat i els que han participat en alguna activitat del SACU o de l'USPE, els més participatius són els que no treballen. Els que no participen enlloc són els que en major mesura treballen, però en general no trobem diferències estadísticament significatives en els índexs de participació amb relació a la variable treball.

Hi ha una certa relació entre la participació i el curs universitari per a tots els diversos ítems considerats; així, mentre que la participació en el primer curs és força minoritària, a mesura que es va passant de curs els índexs de participació també es van incrementant. L'explicació d'aquest fenomen cal buscar-la en el fet que quan els estudiants entren a la universitat tot els és molt nou, i malgrat els mecanismes informatius integrats en el Curs d'Introducció a la Universitat, aquesta informació pot resultar limitada i els estudiants encara no disposen dels vincles informals necessaris que els faciliten l'entrada a la participació estudiantil. Tot i això, cal matisar que aquesta relació pot estar sobredimensionada en les dades de l'enquesta, ja que els índexs de participació en els cursos més avançats estan condicionats per efecte d'un resultat acumulatiu, en el sentit que la pregunta no era prou clara sobre el moment de la participació: si era actual o es

va practicar en el passat. Una proporció relativa dels estudiants d'aquests cursos que responen que han participat segur que ho havien fet en algun moment passat de la seva estada a la Universitat, però no en el moment actual. En canvi, els estudiants de cursos inferiors que responen que han participat no tenen la possibilitat d'haver-ho fet en el passat i, per tant, ens ofereixen un índex de participació més acotat al moment actual i, conseqüentment, inferior. En els casos de les eleccions a rector o a representants dels estudiants el motiu dels baixos nivells de participació en els estudiants dels primers cursos és que, directament, no han tingut temps de viure cap elecció a aquests òrgans.

Observem que el Consell d'Estudiants és un òrgan al qual els estudiants de la gran majoria de facultats no hi assisteixen, a excepció dels de Ciències de la Salut i de la Vida (un 18%) i dels de Ciències Polítiques i Socials (un 19%). Pel que fa a l'assemblea d'estudiants, veiem que en només dues de les facultats el percentatge de participació és superior al de la mitjana del conjunt de la Universitat (12%), la Facultat de Ciències Polítiques i Socials (28%) i la d'Humanitats, on pràcticament la meitat dels estudiants participen a l'assemblea, fet que s'explica per l'existència d'una assemblea específica per a la Facultat d'Humanitats que ha tingut molt bona acollida entre els estudiants en els darrers anys.

Entre els que participen en associacions o sindicats d'estudiants hi ha un clar predomini dels estudiants de Ciències Polítiques (el 44% dels quals manifesta participar-hi) i, en menor mesura, dels d'Humanitats (quasi un 20%). Pel que fa a les eleccions a delegats, és a la Facultat de Dret on s'obté el percentatge més elevat (27%), seguida altre cop de la Facultat de Ciències Polítiques i Socials i de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. Pel que fa a la votació en les eleccions a representants dels estudiants, observem uns índexs de participació molt elevats entre els estudiants de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida (74%), seguida de la Facultat de Ciències Polítiques i Socials (73%) i de la Facultat de Comunicació (61%). Exceptuant el cas de l'Escola Superior Politècnica, a les altres facultats s'arriba a uns percentatges del 50%. En les eleccions per escollir el rector els percentatges més elevats s'obtenen a Ciències Polítiques (52%), Humanitats (40%) i Dret (27%). Les protestes estudiantils són molt presents entre els estudiants de Ciències Polítiques, Humanitats i Ciències de la Salut i de la Vida (aproximadament la meitat dels quals manifesta haver anat a una protesta estudiantil).

Les activitats del SACU o de l'USPE reben un percentatge molt important d'estudiants de Ciències Polítiques (58%), pràcticament el doble que el registrat per als estudiants de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida i de la Facultat de Comunicació (el 30% en tots dos casos). La resta de facultats obtenen percentatges inferiors. Hi ha diferències importants entre els qui participen en activitats fora de la Universitat i els que no ho fan pel que fa als índexs de participació dins la Universitat. La tendència és clara: els que participen fora de la Universitat en alguna entitat o col·lectiu tendeixen a participar més en les diferents activitats de participació estudiantil. Això és d'especial rellevància en el cas dels representants dels estudiants en alguns dels òrgans de govern: entre els que participen fora de la Universitat, el 15% són representants estudiantils, mentre que entre els que no participen fora de la Universitat aquest percentatge decreix fins al 3%. Entre els membres de l'assemblea d'estudiants el percentatge és del 22% contra el 6%; per a les associacions, del 25% contra el 6%; votar en les eleccions a rector, del 33% contra el 15%; participar en protestes estudiantils, del 42% contra el 22%; i participar en activitats del SACU o de l'USPE, del 33% contra el 21%.

Hi ha diferències molt importants en els nivells de participació en funció de si s'és del Consell o de l'Assemblea d'Estudiants o no; així, tant en el cas de l'assemblea com en de les associacions i sindicats i en el cas d'haver exercit de delegat, el valor obtingut entre els que formen part del Consell d'Estudiants o de l'Assemblea és fins a quatre i cinc vegades, respectivament, superior a l'obtingut per als qui no en formen part. La relació menys significativa és amb la protesta estudiantil. La participació en sindicats també és un factor que diferencia molt substancialment els que formen part de l'assemblea en comparació amb els que no en formen part, així com també el vot en les eleccions a rector i als representants dels estudiants: mentre que entre els membres de l'assemblea el percentatge supera el 85%, en la resta tot just arriba al 52%. Els membres de les associacions o sindicats tenen un percentatge més baix tant de participació en les eleccions a rector i als representants dels estudiants (67%) com en els actes de protesta (55%).

El fet de ser delegat és el distintiu de participació que influeix menys en la probabilitat de participar en la resta d'expressions participatives de la Universitat, mentre que en el cas de la protesta és una diferència estadísticament no significativa. El fet de votar en eleccions a rector o a

representants dels estudiants també és molt rellevant en el moment de determinar les probabilitats de participar en altres activitats. És important destacar les diferències entre els assistents al Consell d'Estudiants i a l'assemblea, que es multipliquen per cinc entre els votants i els no votants. Les activitats de protesta també registren diferències molt substancials, que passen del 15% entre els que no voten al 41% entre els que sí que ho fan. Les probabilitats de participar en altres activitats a la Universitat s'han estimat a partir dels resultats de la consulta als estudiants. La diferència és especialment notòria en el cas de la participació a l'assemblea, amb uns percentatges que canvien del 5% al 30% o, en el cas dels sindicats, del 8% al 24%.

En relació amb la participació en les activitats del SACU o de l'USPE, observem també diferències en els índexs de participació, si bé aquestes diferències no arriben a ser de la magnitud de les que s'observen en formes de participació anteriors. En aquest cas destaca la diferència entre la participació a l'assemblea o a associacions o sindicats en funció de si s'ha participat en activitats del SACU o de l'USPE (del 10% a més del 20% en tots dos casos) o en els percentatges de delegats (del 14% al 28%).

Per concloure, podem repetir la tipologia de sis perfils d'estudiants en relació amb la participació que s'ha explicat en les conclusions de l'anàlisi dels grups de discussió amb estudiants. Hi ha sis perfils, des dels molt participatius, que curiosament són els que menys sentit de pertinença tenen amb la institució, fins als que no participen gens ni tenen cap inquietud fer-ho però que se senten molt "Pompeu". La participació entesa com un compromís sociopolític és la motivació dels que estan en la part de dalt de la piràmide, mentre que a la base hi trobem els que participen esporàdicament, amb una actitud més d'usuari de serveis que no pas d'agent actiu. En una situació intermèdia hi ha molts estudiants que entenen també la universitat com un procés formatiu que va més enllà de la docència i que participen moguts per un interès en la millora de l'estat de les coses, com en el cas dels delegats.

En analitzar les raons que duen a la participació trobem que l'opció que ha tingut un percentatge més elevat de suport entre els enquestats ha estat la de "per millorar o canviar coses que no funcionen bé a la Universitat", que ha estat escollida per aproximadament un de cada tres enquestats. Seguidament hi trobem l'opció "perquè estic convençut de

la importància de participar en l'organització de la Universitat" (25%), i ja per sota hi trobem "per tenir experiències enriquidores" (18%) o "per aprendre coses noves" (16%). Entre els que es decanten per altres respostes (4%), cal destacar dos grups molt diferenciats: d'una banda, un perfil de persones molt actives que participen per generar esperit crític a la universitat; i d'altra banda, aquelles persones que han participat només en l'elecció del delegat, ja sigui perquè ells mateixos s'hi han presentat o per simple amistat amb la persona que es presentava; en aquest dos darrers casos, la participació és circumstancial i totalment allunyada de la participació universitària entesa com a compromís amb el funcionament de la institució.

Les raons que porten a la no-participació són també diverses però, en general, es poden dividir en dos grans grups. En un primer grup hi trobaríem els satisfets amb el funcionament del sistema; aquests argumenten que no participen perquè tenen altres prioritats (33%), perquè no creuen que valgui la pena (9%) o perquè, literalment, ja estan satisfets amb el funcionament (4%). En el segon grup hi trobem les persones que no participen per motivacions substantives i que donen a entendre que si aquests condicionants no hi fossin ells decidirien participar: el model trimestral, particular de la UPF respecte a la resta d'universitats públiques catalanes, no ho facilita (27%); desconec els espais per participar (26%); no tinc temps (23%); no tinc temps perquè treballo (16%); l'existència d'un clima poc participatiu (18%); no m'atrauen els mecanismes de participació (12%) o, fins i tot, perquè li costa participar (10%). Entre els que responen altres opcions hi ha una multiplicitat de respostes que van de la manca d'informació a la poca utilitat de participar donat el nul poder de decisió que es dona a l'estudiant. Finalment, cal dir que els professors no afavoreixen, en opinió dels estudiants enquestats, les dinàmiques de participació. Més de la meitat dels enquestats, el 56%, diu que els professors no les afavoreixen gens o poc. Per altra banda, el 38% assegura que les afavoreixen força, i només el 6% creu que les afavoreixen molt.

Els arguments esgrimits a l'hora de participar són, en el cas dels estudiants més participatius, millorar o canviar les coses i implicar-se en l'organització de la Universitat; en canvi, entre els que participen menys les raons són més instrumentals i personals, com aprendre coses noves. En la majoria dels casos de participació, la valoració de l'experiència sempre és satisfactòria.

OBJECTIU 3: Conèixer la percepció dels estudiants sobre les possibilitats reals de participació a la Universitat i comprendre les causes del seu grau d'implicació.

Segons les dades obtingudes a partir de l'enquesta, dos de cada tres estudiants consideren que ja hi ha prou espais o canals de participació a la Universitat, però això no va acompanyat d'una proporció similar d'estudiants participatius. De fet, entre els estudiants que participen, aquesta valoració és més aviat negativa. En general, es tendeix a considerar que falten espais i canals de participació, i això és particularment evident entre els estudiants que participen en col·lectius (sindicats, organitzacions o assemblees), en les activitats del SACU o de l'USPE o que han estat involucrats en protestes estudiantils. Les raons de la participació estudiantil són molt diverses, però predomina el desig de millorar o canviar les coses que no funcionen a la Universitat, la importància que es dona a participació en l'organització de la Universitat i, en menor mesura, la voluntat de tenir experiències enriquidores o d'aprendre coses noves.

En l'estudi qualitatiu, a partir del grups de discussió amb estudiants, apareix una visió força crítica del foment de la participació per part de la Universitat, tot i que es valoren de manera més positiva les activitats concretes que s'organitzen a través del SACU i de l'USPE. Ara bé, hi ha coincidència a reconèixer que la societat en general és poc participativa, és a dir, que aquest no és un problema exclusiu de la UPF, i les causes segurament estan en la socialització primària (en particular, la família) i el sistema educatiu. En els grups de discussió apareixen, de nou, motivacions diverses per participar. El fet de passar-s'ho bé participant i de fer amics és un primer tipus de motivació. En segon lloc, s'esmenta que la participació aporta aprenentatges i permet adquirir habilitats i competències que poden ser útils més enllà de la vida universitària. I, en darrer lloc, sorgeixen les motivacions vinculades a la transformació i el compromís amb el canvi de la universitat i de la societat en general. Els homes participen més que les dones en les activitats en els tres àmbits objecte de l'estudi, tot i que hi ha importants diferències en funció del tipus de forma de participació de què es tracti.

OBJECTIU 4: Determinar el grau d'informació real dels estudiants sobre els diferents canals de participació i representació.

Entre els estudiants de la UPF hi ha un desconeixement bastant considerable dels espais en què es pot participar. Gairebé tres de cada quatre dels estudiants enquestats afirmen no tenir coneixement dels mecanismes i canals per participar a la UPF, mentre que el 23% restant dels estudiants afirmen estar-ne força o molt informats.

Els estudiants de primer curs són els que avaluen més positivament les oportunitats de participació que ofereix la Universitat: el 53% considera que es donen moltes o força oportunitats, mentre que el percentatge per als estudiants de segon curs baixa fins al 40%.

El coneixement dels representants dels estudiants en els diferents òrgans de govern també presenta, per la seva banda, un panorama força desolador; així, el coneixement dels representants dels estudiants en la major part dels mecanismes i espais institucionals de representació és molt baix. Només un 20% dels enquestats afirma conèixer els seus representants en el Consell d'Estudiants; el 16% i el 13%, respectivament, els seus representants a la junta de facultat i al Claustre (tots dos organismes elegits directament pels estudiants); el 7%, els seus representants al Consell de Govern, i el 4%, els seus representants al Consell Social. Tan sols es reconeix, per part dels estudiants enquestats, un coneixement molt majoritari dels delegats de curs (89%).

És molt probable que els baixos índexs de participació en les activitats del SACU i de l'USPE s'expliquin, almenys parcialment, per una informació insuficient sobre les activitats que aquestes dues àrees de serveis de la Universitat organitzen, ja que dos de cada tres estudiants enquestats consideren insuficient la informació sobre les seves activitats.

S'observen diferències força significatives pel que fa a la percepció de si hi ha prou espais i canals de participació. Entre els representants dels estudiants en alguns òrgans de govern i entre els que assisteixen al Consell d'Estudiants veiem que el doble d'estudiants diuen que manquen espais en comparació amb els que afirmen que aquests ja són suficients (6% con-

tra 12%, i 4% contra 10%). La situació, però, s'agreuja més en el cas dels membres de l'assemblea d'estudiants (només un de cada cinc dels que hi assisteixen creu que hi ha prou espais: 7% contra 23%) i d'associacions o sindicats (9% contra 22%). Entre els delegats (16% contra 21%) i els que participen en activitats del SACU o de l'USPE (22% contra 32%) les diferències són menors, i no s'observen diferències entre els qui voten, ja sigui en les eleccions a rector o en les eleccions a representants dels estudiants, ni tampoc entre els que no participen enlloc. L'efecte observat entre els qui participen s'explica en gran mesura per l'alt percentatge de persones d'aquest col·lectiu que pertanyen a associacions o sindicats i a l'assemblea. Sobta que els mecanismes més formals (el SACU i el Curs d'Introducció a la Universitat) i els mateixos col·lectius d'estudiants (associacions, assemblees i el Consell d'Estudiants) recullin els percentatges més baixos en l'avaluació de la qualitat de la informació. El Consell d'Estudiants tan sols és emprat amb molta o força freqüència pel 24% dels estudiants; les assemblees i associacions, pel 31%; el Curs d'Introducció a la Universitat, pel 38%, i el SACU, pel 39%.

Si atenem a les respostes dels estudiants enquestats en relació amb els espais o els canals de participació a la Universitat, trobem que els baixos índexs de participació estudiantil sembla que no estan directament relacionats amb una mancança física o material, ja que dos de cada tres estudiants consideren que ja hi ha prou espais o canals de participació a la Universitat, mentre que tan sols la tercera part restant creu que en manquen.

OBJECTIU 5: Identificar i estudiar els canals i les estructures de participació no reglamentats.

Parlar, en aquest moments i també en els darrers anys, de canals i estructures de participació no reglamentats a la Universitat Pompeu Fabra és parlar fonamentalment de la participació en les assemblees. Aquests tipus d'espais han de ser valorats com una de les principals estructures de participació utilitzades pels estudiants de la UPF. Per les seves característiques, d'origen i funcionament, tant els estudiants que hi participen com els que no hi participen reconeixen certs comportaments identitaris que poden haver generat alguns prejudicis. Uns espais que d'entrada es volen neutres

acaben sent utilitzats principalment per aquelles persones que no troben altres espais institucionals per exercir la seva participació o que consideren que, tot i que hi ha espais reglats, aquests tenen una naturalesa que no els fa útils per a una participació activa, àmplia i no necessàriament fonamentada en una representativitat que consideren que oblida els representats. El fet que les seves posicions hagin estat majoritàriament crítiques amb la política universitària del Rectorat o de les juntes de facultat no hauria de condicionar la seva percepció. Les assemblees existents actualment a la UPF (a la Facultat de Ciències Polítiques i Socials, a la Facultat d'Humanitats i a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials) intenten ser més que un espai de participació política estrictament, per esdevenir espais de trobada del conjunt dels estudiants dels seus estudis i fomentar la participació en la vida política, social, cultural i universitària.

En l'estudi de les pautes de l'associacionisme i la participació s'ha pogut constatar, en els últims temps, una rellevància creixent dels grups no formals, és a dir, de grups de persones que d'alguna manera s'organitzen al voltant d'algun objectiu o interès comú però que no estan constituïts com a associació o entitat formal. I això no només per intentar obtenir suports específics, sinó també per aconseguir que aquestes experiències participatives es puguin mantenir, consolidar i si cal formalitzar.

Si traslладem aquesta categoria a la universitat, més enllà de les assemblees de facultat, que no estan constituïdes com a grups formals, segur que podem trobar grups que encaixin en aquesta descripció. Ara bé, si a vegades ja és difícil establir una diferència entre un grup d'aquest tipus i una simple colla d'amics, en el context universitari això és molt més complex, perquè els estudiants, lògicament, estructuren xarxes d'amistat i grups de relació de forma intensa. El fet que no s'hagi fet una anàlisi concreta d'aquesta dimensió no vol dir, però, que aquesta mena d'estructures no existeixin a la UPF, ans al contrari, ni que no es puguin plantejar iniciatives concretes per fomentar que grups informals d'estudiants amb interessos comuns els difonguin o exerceixin en el context de la universitat.

Finalment, cal destacar que, a banda dels mecanismes més emprats per obtenir la informació, que són la web i el Campus Global (64%), sobten els altres dos mecanismes que els segueixen pel fet que tenen un caràcter totalment informal: el boca-orella (64%) i l'autoaprenentatge al llarg del curs acadèmic i de la carrera.

OBJECTIU 6: Detectar el clima d'opinió i l'actitud de la resta de la comunitat universitària (els professors i els responsables acadèmics i de serveis als estudiants) sobre la importància de la participació estudiantil a la Universitat.

L'opinió i l'actitud de la comunitat universitària respecte de la participació estudiantil resulten diverses, plurals i fins i tot contradictòries. Hi ha una coincidència significativa en la importància teòrica de la participació i en tot allò que aquesta pot aportar als mateixos estudiants pel que fa a la seva formació. Aquestes opinions i actituds, però, són diverses i plurals, perquè hi ha posicionaments que destaquen la inexistència de participació i n'hi ha que consideren que hi ha un excés de participació; que la Universitat ofereix poques possibilitats per participar en tots els mecanismes que estan a l'abast dels estudiants o que hi ha un excés de voluntat participativa, o bé que consideren que hi ha passotisme per part dels estudiants. I són contradictòries perquè, les mateixes persones, a la vegada que poden destacar la importància de la participació, reconeixen que és un inconvenient per a un funcionament òptim de la classe o de la mateixa institució. Tot i aquesta diversitat de posicions, en part sorgides per les experiències viscudes per cada persona, cal destacar la coincidència en el fet que la participació és important per a la institució i per a la persona, i també es constata que hi ha una posició majoritària a favor de promoure la participació en un sentit ampli. Significativament, les persones més preocupades per la participació política del PAS i el PDI reclamen als estudiants i al govern de la Universitat una participació real de la tercera pota de la comunitat universitària.

OBJECTIUS 7 i 8: Proposar estratègies d'actuació i orientacions de cara a millorar la implicació dels estudiants en els tres àmbits d'estudi i mesures d'actuació per reforçar la difusió de la informació sobre les formes de participació a la Universitat i els resultats de les activitats promogudes per estudiants.

En demanar als estudiants que triessin les tres possibles propostes d'un ventall divers d'opcions que podrien millorar la participació a la Universi-

tat, observem que la resposta més freqüent ha estat la de reconèixer amb crèdits universitaris la participació (52%), seguida de la possibilitat de revisar els espais i els canals de participació i d'augmentar-hi el protagonisme dels estudiants (49%), així com la d'informar més a través dels canals de participació institucionals, com ara la web, les secretaries de facultat, el PIE o el SACU, sobre el funcionament de la Universitat (49%). Ja per sota hi trobem la possibilitat que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa (23%) i la formació específica sobre els espais i mecanismes de participació a la UPF (20%). Un altre 20% dels estudiants considera que la situació actual ja està bé com està i que si no es participa més és perquè no es vol. Entre les altres respostes hi ha un clar predomini de l'opció d'establir franges horàries lliures de càrrega acadèmica, a més de la possibilitat de millorar la difusió de les activitats dels estudiants, ja sigui a través del Campus Global, del correu electrònic o mitjançant l'ús de cartelleres d'ús específic per a les associacions d'estudiants.

A continuació presentem les alternatives per millorar la participació en funció de les formes de participació que proposa cada enquestat. Entre els representants dels estudiants hi ha un clar predomini de l'opció de revisar els espais de participació tot augmentant-hi el protagonisme dels estudiants (71%), seguida de la possibilitat de reconèixer la participació amb crèdits i d'informar-ne a través dels canals d'informació institucionals (totes dues amb el 51%). Observem alguns petits canvis en l'ordre de les preferències i en el percentatge de respostes entre els representants dels estudiants i els que han participat en les eleccions a rector (vegeu la **figura 6.48**; en aquests casos la resposta més escollida és la de reconèixer amb crèdits la participació, seguida a molt poca distància de la d'informar-ne a través dels canals d'informació institucional i de la revisar els espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants).

Entre les persones que han participat en actes de protesta la proposta més elegida és la de revisar els espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants (56%), seguida de la possibilitat de reconèixer la participació amb crèdits i de la d'informar a través dels canals d'informació institucional (totes dues opcions amb el 53%).

Entre els que han participat en activitats del SACU, l'opció més escollida per millorar la participació ha estat la d'emprar els canals institucionals de la Universitat (55%), seguida de la possibilitat de reconèixer amb crèdits la

participació (51%) i de la de revisar els espais tot augmentant-hi el protagonisme dels estudiants (50%).

Finalment, les propostes per millorar la participació entre els que no han participat en cap activitat són la possibilitat de reconèixer amb crèdits de lliure elecció la participació i la d'informar-ne més pels canals d'informació institucionals (totes dues amb el 48%), seguides de la revisió dels espais de participació (42%).

10.2 Propostes finals

Els dos últims objectius de la recerca, però no per això menys importants, feien referència al futur: proposar, d'una banda, estratègies d'actuació i orientacions de cara a millorar la implicació dels estudiants en els tres àmbits d'estudi, i de l'altra, mesures d'actuació per reforçar la difusió d'informació sobre les formes de participació a la Universitat i sobre els resultats de les activitats promogudes per estudiants. Si bé en l'apartat anterior s'han sintetitzat les propostes aportades pels estudiants, en aquest últim capítol es recullen les aportacions dels diferents col·lectius enquestats i entrevistats que han semblat més adequades a l'equip investigador, i d'altres d'iniciativa pròpia. L'objectiu de tot plegat és sistematitzar les idees que han sorgit al llarg dels dos anys d'elaboració del projecte i presentar-les, agrupades per categories, a manera de reflexió i com a possible orientació per a la política universitària en matèria de participació.

10.2.1 Posicionament institucional de la UPF respecte a la participació

- Mantenir el nou Vicerectorat d'Estudiants i explicitar l'aposta de la UPF per la participació. Per fomentar la implicació dels estudiants en la vida universitària és important el lideratge dels responsables de la direcció de la Universitat en aquest sentit. Cal creure en la participació des de la mateixa institució. En paral·lel, és important que aquest lideratge i aquesta aposta per la participació es traslladin als òrgans d'àmbit particular i, en concret, a les facultats. Per tant, caldria fomentar l'existència formal de vicedegans d'Estudiants a les facultats, que poguessin liderar el foment de la participació estudiantil en el centre. Aquesta figura intermèdia serviria per potenciar la participació dels delegats més enllà de les juntes de facultat i la relació entre els estudiants i el deganat, així com la relació entre les facultats i amb el Rectorat.

- Aconseguir la recomposició i la consolidació del Consell d'Estudiants com a gran òrgan de participació estudiantil. Cal prestigiar aquest òrgan i dotar-lo del paper i de la rellevància que necessita. És imprescindible que el procés per decidir el seu funcionament i les seves tasques es faci de manera conjunta i amb la participació de la comunitat estudiantil, i en concret amb les associacions d'estudiants, perquè sentin com a seu aquest òrgan des del principi.
- Fomentar la participació com un tret diferencial en el currículum dels estudiants. Tenir present que les grans universitats internacionals insisteixen que els estudiants duguin a terme activitats de cooperació i solidaritat, d'esports i cultura i associacionisme en general, perquè a més de formar-los de manera més completa com a estudiants i persones els dona un valor afegit a l'hora d'incorporar-se al mercat laboral. La participació estudiantil sovint afavoreix el desenvolupament d'habilitats (per exemple, el lideratge, el treball en equip, l'expressió oral o la capacitat de deliberació) que són ben valorades en l'àmbit laboral i professional.
- Estimular la participació mitjançant la internacionalització. Generar una cultura d'intercanvi d'experiències amb altres universitats a nivell nacional però també internacional, intentant copsar iniciatives innovadores d'èxit al voltant de la participació per introduir-les a la Universitat i fomentant la participació en l'àmbit internacional, així com el lideratge o l'organització d'activitats de participació que puguin realitzar-se a l'estranger.
- Intentar traslladar la valoració de la participació estudiantil que fa la UPF al conjunt de les universitats catalanes, als seus òrgans de coordinació i a les administracions públiques encarregades del seu govern i gestió, i també a l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU). Cal introduir la participació estudiantil com una variable a l'hora de determinar la qualitat de les universitats catalanes, cosa que revertirà també en els esforços que en el futur faci la UPF per promoure-la.
- Establir una franja horària setmanal de participació en tots els estudis i facultats suposaria una gran oportunitat per a les associacions d'estudiants i per a les unitats de la Universitat que ofereixen activitats als estudiants per concentrar els seus actes, reunions i convocatòries diverses en un espai setmanal que fos lliure de càrrega lectiva per al conjunt dels estudiants. La intensificació dels horaris i la càrrega de treball

que actualment suposen la majoria d'estudis no només no han facilitat la realització d'activitats per part dels estudiants, sinó que suposen una cursa d'obstacles per trobar horaris compatibles entre ells. Així doncs, la inclusió en l'horari setmanal d'una franja blanca o cultural, com també s'ha denominat en altres experiències, seria una mesura oportuna per relançar la tasca de les associacions i permetre als estudiants una participació que els suposés menys costos acadèmics. Cal tenir en compte que el sistema trimestral que caracteritza la UPF no facilita la conciliació entre els estudis i la participació.

- És important fer un seguiment i una avaluació de les mesures que es duguin a terme per impulsar la participació estudiantil des de la Universitat i, si cal, introduir-hi els canvis pertinents quan sigui necessari. Una bona pràctica, en aquest sentit, és l'informe que va realitzar el SACU per recollir el funcionament de les eleccions a delegats durant el curs acadèmic 2010-2011, eleccions que es van realitzar per primer cop de manera coordinada entre el Vicerectorat d'Estudiants i els centres. Altres propostes podrien ser aprofitar l'enquesta per Internet que s'ha realitzat en el marc d'aquest estudi per fer sondejos periòdics sobre l'estat de la participació estudiantil a la UPF des de la perspectiva dels mateixos estudiants, o actualitzar les dades del capítol "La participació estudiantil en xifres", en el qual s'ha fet un esforç remarcable de recopiació i sistematització de dades a partir de fonts diverses. En definitiva, cal tenir indicadors per avaluar les mesures de foment de la participació estudiantil, així com saber, en perspectiva temporal, si la situació millora, empitjora o es transforma.
- Impulsar, d'acord amb els criteris que guien l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior, una formació fonamentada en coneixements i competències que s'adquireixen i es desenvolupen en assignatures i activitats que van més enllà dels plans d'estudis que estan cursant majoritàriament els nostres estudiants. Cal que hi hagi assignatures vinculades a la participació estudiantil (participació en el govern de la Universitat, cooperació i solidaritat, esports i cultura), per exemple, ampliant els continguts relacionats amb la participació estudiantil del Curs d'Introducció a la Universitat i/o fent als alumnes un recordatori d'aquests continguts al llarg dels cursos acadèmics, o bé repensar de cara als nous graus assignatures com la de lliure elecció sobre participació estudiantil a la universitat que s'ha impartit en el marc de les antigues llicenciatures.

- Fomentar entre els professors la presentació de candidatures i la participació activa en els òrgans de representació i en les diferents associacions de la Universitat. Si el professor participa o ha participat dóna més valor al fet que els estudiants ho facin, i pot remarcar-ne la importància i ser més sensible a facilitar-la. En aquest sentit, es podria considerar la possibilitat d'algun tipus d'incentiu específic per als professors.

10.2.2 Òrgans de govern i funcionament

- La participació estudiantil en el seu vessant més polític, de participació en el govern de la Universitat, en els òrgans de govern i en altres espais de representació, mereix una reflexió profunda sobre el paper que es reconeix als estudiants. Caldria aclarir quin pes hi han de tenir. Incorporar-los restringidament per motius formals i legitimadors oferirà com a resultat una representació que oscil·larà entre les afinitats excessives, l'enfrontament formal o la frustració de les expectatives dels estudiants, que perceben que no tenen capacitat real d'incidència en aquests espais. A més, la discrepància s'interpreta molt sovint com a esperit destructiu en els processos participatius en què conflueixen sensibilitats diverses, i el dret a discrepar s'ha de respectar. Un reconeixement real del pes dels estudiants i l'assumpció de la seva capacitat d'incidència, a més de respondre a un criteri de democràcia inclusiva i participativa, afavoriran l'interès per la participació i una pluralitat que permetrà recollir millor la diversitat dels estudiants.
- Els òrgans de govern i altres àmbits formals de participació haurien d'estar menys burocratitzats i ser més transparents i accessibles per fomentar la implicació dels estudiants. En aquest sentit, és important prendre en consideració la veu dels estudiants i les seves propostes, tot i que puguin ser un sector en minoria entre els integrants dels òrgans. També es pot fer un esforç per incrementar la informació sobre les decisions adoptades i la difusió de la documentació específica en els diferents òrgans, però particularment en el Claustre i en el Consell de Govern.
- Caldria pensar en estructures institucionals i en mecanismes de participació més propers als estudiants. La proximitat afavoreix el sentiment de pertinença i pot incentivar la participació. Cal aconseguir que els estudiants siguin conscients de tot allò que poden assolir. Davant l'estesa percepció que no es pot aconseguir res, s'ha de treballar per explicar tot el que s'ha aconseguit gràcies a la participació i tot el que

es pot assolir. Es podria pensar, com a prova pilot, en la creació d'una Secretaria d'Estudiants portada per un o per diversos estudiants que fomenti la participació, coordini la comunicació i la informació dels diferents actors i àmbits de la participació estudiantil i que serveixi d'aprenentatge en la gestió, la responsabilitat i l'experiència de rebre crítiques.

- Assolir una participació estudiantil que sigui més representativa dels interessos del conjunt dels estudiants. En aquest sentit, pot ser necessari pensar a organitzar algunes trobades o accions amb el conjunt dels estudiants, i no només amb els seus representants.

10.2.3 Foment i formació en participació

- Intervenir de manera important a primer curs, més enllà del curs introductor, per tal de donar a conèixer en profunditat la participació a la Universitat i el món associatiu. No limitar aquests processos formatius i informatius als primers dies d'inici de curs, sovint en el marc del Curs d'Introducció a la Universitat. Es poden aprofitar els processos de tutorització dels estudiants per tractar aquestes qüestions. En la mateixa línia, com s'ha mencionat abans, seria convenient formular alguna acció que permeti recordar als estudiants de cursos superiors el ventall de possibilitats que ofereix la participació a la UPF.
- Les accions incloses en el Curs d'Introducció a la Universitat podrien anar més enllà d'un vessant merament informatiu, per passar a ser més aviat formatives i, d'alguna manera, estimuladores. Com a exemple, es proposa de fer debats amb els estudiants sobre aspectes analitzats en aquest informe i sobre els seus resultats perquè els estudiants reflexionin sobre els diferents tipus de participació i sobre el seu impacte en la institució i sobre la seva pròpia formació. En aquest sentit, és important que siguin els mateixos estudiants participatius aquells que expliquin als seus companys tot allò que està al seu abast. Es poden fer jornades de benvinguda organitzades per estudiants participatius o que aquests intervinguin en la formació dels Cursos d'Introducció a la Universitat.
- Estudiar la possibilitat de crear beques per a estudiants, com les que hi ha en altres universitats, per promoure el vincle entre la participació dels estudiants i la docència, per exemple, i incorporar continguts curriculars d'acord amb les preocupacions existents.

- Planificar un curs de formació per als professors, adreçat especialment als tutors, en què es presentin els diferents tipus de participació a la universitat en general i a la UPF en particular, la incidència de la participació en el funcionament de la universitat i el seu valor per a la formació integral dels estudiants. Aquesta formació en participació hauria d'incloure no només els estudiants, sinó tota la comunitat universitària, en moltes qüestions correlacionada.
- Realitzar activitats que, sense ser de la pròpia disciplina, animin els estudiants a interessar-se per la política, per la societat, per la cooperació, etc.; activitats que els obrin a noves perspectives i que els puguin facilitar la incorporació, independentment de quins siguin els seus estudis, a la societat civil.

10.2.4 Suport a la participació per àmbits específics

- Establir un programa de foment de l'associacionisme i de suport a les entitats estudiantils, per passar de les accions o els mecanismes puntuals existents a un pla estratègic global, que permeti superar les dificultats amb què sovint es troben les associacions a l'hora de realitzar les seves activitats i així poder créixer. Respecte al finançament, és important establir uns criteris clars, fonamentats i transparents en l'atorgament de les possibles subvencions, que evitin qualsevol sospita d'intencionalitat i que es basin únicament en les activitats i els projectes que es presenten i en el bagatge i la solidesa de les entitats.
- Tenint en compte que un dels resultats empírics de l'estudi és que hi ha menys participació entre les dones, cal pensar en mesures concretes per fomentar la implicació de les estudiants. Això és particularment important quan ens centrem en les tasques de representació formals (en els òrgans de govern, com a delegats), perquè es pot estar contribuint a reproduir a la universitat la desigualtat de gènere que s'ha produït tradicionalment a les institucions o en els càrrecs de representació.
- En el terreny del foment de la participació en les eleccions als òrgans de govern, cal pensar en mecanismes que complementin el vot presencial, com ara el vot electrònic (mesura que s'aplicarà ja de manera experimental en les eleccions al Claustre del 2012 i l'impacte de la qual caldrà avaluar) i la realització de campanyes específiques de mobilització electoral.

10.2.5 Millorar la comunicació i la informació

- Considerant l'àmplia oferta de canals de participació i la diversitat d'activitats, i tenint en compte la quantitat d'informació a disposició dels estudiants, però, alhora, el desconeixement existent, és lògic pensar que cal fer un pas més en el sentit de millorar la comunicació i la informació. No n'hi ha prou de donar opcions per participar ni de posar a l'abast dels estudiants tota la informació necessària. L'excés d'informació que rebem avui dia genera desinformació, com s'ha pogut comprovar. En aquest sentit, cal millorar el servei d'informació als diferents campus, seleccionant i jerarquizant millor els continguts, ja que sovint es dona aquesta saturació d'informació (per exemple, a les cartelleres i a l'Aula Global o al correu).
- La informació sobre les vies de participació que tenen els estudiants no hauria de ser monòtona ni estàtica, sinó proactiva. A més, cal anar més enllà de la possibilitat de crear un canal específic a les pantalles, i estimular aquesta participació amb propostes imaginatives i mirant de seduir els estudiants. En lloc de posar una oferta a l'abast dels estudiants i esperar que vinguin, cal anar-los a buscar.
- En aquest sentit, també seria interessant desenvolupar un pla de comunicació més a mitjà o llarg termini que possibilités un cert canvi d'actitud entre els estudiants, apuntant a l'objectiu de consolidar, normalitzar i generalitzar l'activitat participativa com un vessant més de la vida universitària, a més del vessant acadèmic o social.
- En un context de sobreinformació, la comunicació que es produeix en el marc de la classe és la més efectiva. Cal pensar noves maneres de transmetre i comunicar les informacions en aquest espai sense que això obstaculitzi la dinàmica acadèmica. En aquest mateix sentit, les secretaries de facultat i les seves webs són el lloc que l'estudiant sent més proper, i caldria pensar en fórmules que permetessin aprofitar-les per fer difusió de la participació. Una primera acció seria enllaçar la web de participació estudiantil (<http://www.upf.edu/participacio/>) als diferents espais virtuals dels estudis de la UPF, tant de grau com de màster, així com a tots els subapartats relacionats amb els estudiants.
- Els professors no saben distingir si les informacions sobre possibilitats de participació existents actualment s'adrecen als estudiants o també

a ells. És per això que cal millorar els mecanismes d'informació per al conjunt dels professors, per tal que puguin conèixer tant les possibilitats de participar que tenen ells mateixos com les que tenen els estudiants.

- Combinar els canals d'informació actuals sobre la participació estudiantil amb altres canals més propers als estudiants i en els quals ells mateixos puguin contribuir a aportar-hi informació i expressar-hi opinions sobre les diferents activitats. Es podria explorar l'ús de xarxes socials com Facebook o Twitter, revisant les pràctiques d'altres universitats que ja han adoptat formalment aquests canals d'informació amb bons resultats. En concret, s'hi podria crear un perfil obert dedicat només als estudiants de la UPF, on es pogués compartir de manera oberta tota la informació relacionada amb la seva participació que es genera des de diferents espais de la Universitat (el Vicerectorat d'Estudiants, el SACU, l'USPE, les associacions, les assemblees, etc.).
- En la línia de trobar espais de comunicació i de trobada dels estudiants en què es fomenti la participació, es podria aprofitar millor l'experiència d'UPF Ràdio amb programes elaborats pels mateixos estudiants i per col·lectius específics. Tenint en compte que hi ha una Facultat de Comunicació, aquest podria ser un projecte liderat per aquesta facultat o, si més no, per estudiants d'aquesta, si bé hauria d'estar obert a tota la comunitat universitària per facilitar espais de trobada més enllà de l'aula.
- Una altra actuació en aquest sentit, menys institucional, seria la de potenciar una xarxa interna només per a estudiants en què aquests poguessin intercanviar i compartir informació, de manera independent respecte a les xarxes oficials ja existents a la Universitat. Aquest seria un espai important per tal de suplir la distància que hi ha entre els mecanismes de comunicació institucional i els estudiants, que necessiten espais propis per comunicar-se.
- Caldria pensar en algun tipus de mecanisme eficaç pel qual els estudiants tinguessin informació setmanal de les seves activitats i del qual les associacions, les assemblees i els representants dels estudiants en poguessin fer ús (més enllà de la informació que apareix a l'Aula Global, que informa de les activitats diàries adreçades als diferents sectors de la comunitat universitària).

10.2.6 Foment de la participació més enllà de la UPF

- Promocionar la participació des dels nivells educatius previs a la universitat (educació primària i secundària i educació no formal). La manca de formació, d'hàbits i de tradició participatius té una incidència negativa en la participació a la universitat. Aquesta realitat, però, afecta el conjunt de la societat i, directament, el procés formatiu dels estudiants. Tot i que aquest sigui un aspecte que va més enllà de la UPF, cal ser conscients que estem formant futurs ciutadans i que com a espai de socialització secundària tenim un rol en el desenvolupament del capital social de la nostra societat.
- Informar de les àmplies possibilitats de participació a la UPF ja en les accions de promoció de la Universitat que es fan en centres de secundària i també en totes les accions externes institucionals. En les sessions informatives dels graus també es podria donar a conèixer aquesta oferta més enllà de la formació específica de l'estudi.
- Aprofitar el campus urbà per promoure la presència d'estudiants en altres espais de la nostra societat, especialment en l'entorn immediat. Possibilitar una certa integració del teixit associatiu universitari amb el dels barris on es troben els campus, donant a conèixer aquest vessant dels estudiants i traspasant així els murs de la pròpia universitat.
- En el mateix sentit, promoure el treball en les necessitats socials de l'entorn de la Universitat. Incentivar iniciatives de cooperació o solidaritat amb les possibles situacions d'exclusió social de l'entorn de la Universitat (gent gran, centres penitenciaris, persones sense sostre, quart món, etc.).
- La Universitat Pompeu Fabra hauria de ser més sensible als fets que ens envolten, tant a nivell local com nacional i internacional. Per exemple, caldria aprofitar per debatre sobre fets com els viscuts recentment a Egipte i sobre els models de funcionament de la societat actual.

1 1 Bibliografia

Andolina, Molly W., Krista Jenkins, Cliff Zukin i Scott Keeter (2003). “Habits from home, lessons from school: Influences on Youth Civic Engagement”. *PS: Political Science & Politics* 36: 275-280.

Anduiza, Eva (coord.), (2008). *L'estat de la democràcia a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill/Mediterrània: Barcelona.

Astin, Alexander W., Linda J. Sax i Juan Avalos (1999). “The long-term effects of volunteerism during the undergraduate years”. *The review of higher education* 21(2): 187-202.

Blumer Herbert (1982). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press.

Cainzos, Miguel (2006). “La participación política de los jóvenes españoles en manifestaciones. Comparación con los jóvenes europeos y análisis de sus determinantes”. *Revista de Estudios de Juventud*, 75: 121-153.

Callego, Javier (2001). *El grupo de discusión: introducción a una práctica de investigación*. Barcelona: Ariel

Consejo de Estudiantes de la Universidad de Cantabria (2005). *Informe sobre la participación en la representación estudiantil*. Informe Urraca. Universidad de Cantabria.

Corbetta, Piergiorgio (2003). *Metodología y técnicas de investigación social*. Madrid: Mcgraw Hill.

Diari Oficial del Parlament de Catalunya. Núm. 3826, de 20 de febrer del 2003. Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya.

Ferrer, Mariona (2005). "Participación política". A: Mariano Torcal, Laura Morales i Santiago Perez-Nievas. *España: sociedad y política en perspectiva comparada. Un análisis de la primera ola de la Encuesta Social Europea*. Tirant lo Blanch: València.

Ferrer, Mariona (2005). "La participació estudiantil a les universitats de Catalunya. Les oportunitats i el context de la participació". Ponència presentada en les Jornades sobre la Participació Estudiantil a les Universitats. Barcelona, 14 de desembre del 2005.

Ferrer, Mariona (2010). "Formes de participació i actituds polítiques del jove a l'estat espanyol: són tan diferents?". *Nous Horitzons* 199: 22-29.

Fouce, José Guillermo (2003). "El movimiento estudiantil español a lo largo del tiempo: la transición y los años 90. Un análisis cualitativo". *Nómadas*, gener-juny, número 7.

Fraile, Marta; Ferrer, Mariona, i Martín, Irene (2007). *Jóvenes, conocimiento político y participación* (Opiniones y Actitudes, 58). Madrid: CIS.

Galston, William A. (2004). "Civic education and political participation". *PS: Political Science & Politics* 37: 263-266.

González, Isaac (coord.) (2007). *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana*. Barcelona: Secretaria de Joventut.

Ibáñez, Jesús (1990). "Cómo se realiza una investigación mediante grupos de discusión". A: García Ferrando, M.; Ibáñez, J. i Alvira, Francisco (comp.). *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza.

Ibáñez, Jesús (1994). *Por una sociología de la vida cotidiana*. Madrid: Siglo XXI.

Institut d'Estadística de Catalunya (2007). *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Instituto de la Juventud (2006). *Juventud en Cifras 2005/2006*. Valores y actitudes. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

Krueger, Richard A. (1991). *El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada*. Madrid: Pirámide.

Lewis, Kimberley i Tom W. Rice (2005). "Voter turnout in undergraduate student government elections". *PS: Political Science & Politics* 38: 723-729.

Martín, Irene (2007). "La participación política de los estudiantes dentro y fuera de la Universidad". *Panorama Social* 6: 119-132.

Michavila, Francisco i José Luis Parejo (2008). "Políticas de participación estudiantil en el Proceso de Bolonia". *Revista de Educación*, número extraordinari, 85-118.

Ministerio de Educación. Real Decreto 1791/2010, de 30 de diciembre, *Estatuto del Estudiante Universitario*.

Mir, Jordi (2009). "Notas para el balance de un curso de contestación en las universidades públicas españolas". A: CIP-Ecosocial – *Boletín ECOS* núm. 7, maig-juliol del 2009 [http://www.fuhem.es//media/ecosocial/file/Boletin%20ECOS/Boletin%207/contestacion%20universidad%20Bolonia_J.MIR.pdf].

Montero, Font i Torcal (eds.) (2006). *Ciudadanos, asociaciones y participación política en España*. CIS: Madrid.

Montiel, Gónzalo (2005). "Formació per la participació". Ponència presentada en les Jornades sobre la Participació Estudiantil a les Universitats. Barcelona, 14 de desembre del 2005.

Observatoire National de la Vie Étudiante (2006). *Présentation des principaux résultats de l'enquête Conditions de vie des étudiants 2006*. OVE.

Ortí, Alfonso (1990). "La apertura y el enfoque cualitativo o estructural: la entrevista abierta semidirectiva y la discusión de grupo". A: García Ferrando, M.; Ibáñez, J. i Alvira, Francisco (comp.). *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza.

Pérez, David (2005). "Formes de participació: quins canals?". Ponència presentada en les Jornades sobre la Participació Estudiantil a les Universitats. Barcelona, 14 de desembre del 2005.

Rovira, Marta (2005). “Balanz de la participació estudiantil a les universitats”. Ponència presentada en les Jornades sobre la Participació Estudiantil a les Universitats. Barcelona, 14 de desembre del 2005.

Soler, Pere (coord.) (2009). *La participació dels estudiants en la universitat. Anàlisi de la situació a la Universitat de Girona*. Girona: Documentia Univesitària / Consell Social de la UdG.

Vaquero, Carlos (2004). “El movimiento estudiantil universitario. De la Ley de Autonomía Universitaria a la Ley Orgánica de Universidades”. *Mientras Tanto* 91/92: 155-176.

Westheimer, Joel i Joseph Kahne (2004). “Educating the ‘good’ citizen: political choices and pedagogical goals.” *PS: Political Science & Politics* 37: 241-247.

12 Annexos

ANNEX 1. Qüestionari electrònic als estudiants

PARTICIPACIÓ ESTUDIANTIL A LA UPF

1. Sexe

Home

Dona

2. Edat

3. Vius a Barcelona durant l'any acadèmic?

Sí

No

4. A part d'estudiar a la UPF, treballes?

No

Sí, a jornada completa

Sí, a mitja jornada

Sí, els caps de setmana

Altres (especificar)

5. Quins estudis estàs fent actualment a la UPF?

6. Quin curs fas actualment a la UPF?

7. Quants anys fa que vas matricular-te per primer cop a la UPF?

8. Practiques alguna activitat esportiva de manera habitual (un cop a la setmana o més)?

Sí, fora de la UPF

Sí, dins de la UPF

Sí, fora i dins de la UPF

No, no practico cap activitat esportiva de forma habitual

9. Participes en alguna associació (cultural, esportiva, esplai, etc.), ONG, moviment social, partit polític, etc., fora de la UPF?

Sí En quina o quines?

No

10. Com valores el teu coneixement dels espais i mecanismes de participació dels estudiants en el funcionament de la Universitat (Claustre, Consell de Govern, juntes de facultat, Consell d'Estudiants, delegació d'estudiants, associacionisme, assemblees d'estudiants, etc.)?

N'estic molt informat

N'estic força informat

N'estic poc informat

No n'estic gens informat

11. Quin creus que és el nivell d'informació que es proporciona sobre els espais i mecanismes de participació dels estudiants (representació estudiantil, cultura, esports, solidaritat i cooperació) a través de:

	Gens	Poca	Força	Molta	NS/NC
La web i el Campus Global (per exemple, la web de participació estudiantil o el canal "Vicerectorat d'Estudiants" dels avisos del Campus Global)	☒	☐	☐	☐	☐
Els perfils de la UPF a les xarxes socials Facebook i Twitter	☒	☐	☐	☐	☐
Als campus: les pantalles del Canal UPF i els cartells o fulls informatius	☒	☐	☐	☐	☐
La facultat o escola universitària	☒	☐	☐	☐	☐
El Consell d'Estudiants	☒	☐	☐	☐	☐
Les associacions o les assemblees d'estudiants	☒	☐	☐	☐	☐
El Punt d'Informació de l'Estudiant (PIE)	☒	☐	☐	☐	☐
El Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU)	☒	☐	☐	☐	☐
L'autoaprenentatge per descobriment a mesura que avança l'any	☒	☐	☐	☐	☐
Els delegats / representants de curs	☒	☐	☐	☐	☐
El boca-orella i els comentaris de companys i d'estudiants d'anys anteriors	☒	☐	☐	☐	☐
El curs (o classes) d'Introducció a la Universitat	☒	☐	☐	☐	☐
Altres (especificar) <input type="text"/>					

12. Coneixes el teu delegat de classe?

- Sí
- No
- No n'hi ha

13. Coneixes els teus representants en cadascun d'aquests casos?

	Sí	No
A la Junta de Facultat (d'escola o d'estudi)	☐	☐
Al Consell d'Estudiants	☐	☐
Al Claustre	☐	☐
Al Consell de Govern	☐	☐
Al Consell Social	☐	☐

14. Els professors de la teva titulació afavoreixen, en general, dinàmiques de participació a l'aula (per exemple, debatre col·lectivament alguna qüestió del vostre interès, expressar la vostra opinió sobre alguna qüestió de la docència i que es tingui en consideració, etc.)?

- No les afavoreixen gens
- Les afavoreixen poc
- Les afavoreixen força
- Les afavoreixen molt

15. Creus que hi ha prou espais i canals de participació a la UPF?

- Sí
- No Per exemple

16. De les següents formes possibles de participació a la Universitat, digues quina ha estat la teva participació:

	Sí	No
Representant dels estudiants en alguns dels òrgans de govern (Claustre, junta de facultat o escola, Consell de Govern)	☐	☐
Al Consell d'Estudiants	☐	☐
A l'Assemblea d'Estudiants	☐	☐
En associacions o sindicats d'estudiants	☐	☐
Delegat de classe	☐	☐
Votar en eleccions a representants dels estudiants	☐	☐
Votar en eleccions a rector	☐	☐
Participar en protestes estudiantils (manifestacions, vagues, etc.)	☐	☐
D'una altra manera (especificar) <input type="text"/>		

17. En cas que hagi participat en algun dels espais o mecanismes de participació esmentats, globalment com valores la teva experiència? (Si has respost no en totes les opcions de la pregunta anterior, passa a la següent)

- Molt gratificant (ha valgut molt la pena en molts sentits)
- Gratificant (ha valgut la pena en algun sentit)
- Poc gratificant (no ha valgut la pena en gran part)
- Molt poc gratificant (no ha valgut gens la pena)
- Altres (especificar):

18. Si consideres que participes, passa a la pregunta següent. Quines són les raons que, en el teu cas, fan que no participis o no participis més en el funcionament de la Universitat? (tria un màxim de tres opcions)

- No tinc temps per dedicar-hi. Prefereixo dedicar-me de ple a l'estudi
- No tinc temps per dedicar-hi perquè també treballo i no em queda temps per a res més

- El model trimestral de la UPF no facilita tenir temps per a la participació
- Tinc altres prioritats en el meu temps lliure
- No crec que valgui la pena
- Desconec quins són els espais i mecanismes de participació
- Conec els espais i mecanismes de participació però no m'atrauen
- El clima a l'aula i en els meus estudis, en general, és poc participatiu i no hi convida
- Em costa participar-hi (per vergonya, pel què diran, perquè no conec gent que hi participi, etc.)
- Estic satisfet del funcionament de la Universitat i no és necessari
- Altres (especificar):

19. En cas que hagi participat en alguns d'aquests espais o mecanismes de participació a la Universitat, per què ho has fet? (pots marcar més d'una opció)

- Perquè estic convençut de la importància de participar en l'organització de la Universitat
- Per aprendre coses noves
- Per tenir experiències enriquidores
- Per conèixer gent
- Perquè ningú més vol fer-ho i crec que s'havia de fer
- Per millorar o canviar les coses que no funcionen a la Universitat
- Altres (especificar):

20. Participes o has participat en les activitats culturals, esportives o de solidaritat que organitza la Universitat des del Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) o la Unitat de Suport a Programes Especials (USPE)?

- Molt
- Força
- Poc
- Gens (vés a la pregunta 22)

21. En cas que hagi participat (molt, força o poc) en alguna de les activitats organitzades pel SACU o l'USPE, digues en quines activitats

22. Tens prou informació d'aquestes activitats?

Sí

No

23. Participes en activitats (xerrades, cinefòrums, debats, etc.) que organitzen els estudiants de:

	Mai	Alguna vegada	Sempre que puc
Les associacions d'estudiants	☒	☒	☒
Les assemblees de facultat o campus	☒	☒	☒
El Consell d'Estudiants	☒	☒	☒
Altres (especificar): <input type="text"/>			

24. Assisteixes a les festes universitàries organitzades per estudiants de la UPF (per exemple, la Pompeu Farra)

Mai

Alguna vegada

Sempre que puc

25. Series partidari d'alguna d'aquestes iniciatives? (tria un màxim de tres opcions)

Fer formació específica sobre els espais i mecanismes de participació a la UPF

Reconèixer amb crèdits la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació

Informar més a través dels canals d'informació institucional (web, facultats, Punt d'Informació a l'Estudiant, SACU, etc.) sobre el funcionament de la Universitat

Revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants

Deixar que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés

Ja m'està bé com està. Si no es participa més és perquè no es vol

Altres (especificar):

26. Sabies que aquest any el Govern de l'Estat ha aprovat l'Estatut de l'Estudiant Universitari?

Sí

No

27. A la web de participació dels estudiants pots consultar un breu resum de l'Estatut. Consideres que aquest nou Estatut pot ser un bon instrument per reconèixer els drets dels estudiants i fomentar la participació estudiantil? (pots triar fins a tres opcions)

Sí, és una bona iniciativa

No, no és una bona iniciativa

Sí, però dependrà del desenvolupament que en facin els governs de les universitats

No, els governs de les universitats no afavoreixen aquest reconeixement ni la participació

Sí, però dependrà de com el vulguin aprofitar els estudiants

No, els estudiants no l'aprofitaran

No ho sé

28. Com avalues el conjunt de la teva experiència universitària a la UPF?

Excel·lent

Bona

Dolenta

Molt dolenta

29. Si haguessis de començar de nou a estudiar a la universitat, et matricularies de nou a la UPF?

Sí

No

No ho sé

ANNEX 2. Grups de discussió amb estudiants: composició, guió i qüestionari previ

COMPOSICIÓ DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ I CODIFICACIÓ DELS ESTUDIANTS

GRUP	CODI	SEXE	EDAT	CURS	ESTUDIS	RELACIÓ AMB LA PARTICIPACIÓ ¹⁵
A	A1	M	20	3r.	Dret	Delegat de curs
	A2	M	21	4t.	Economia	Delegat de curs
	A3	M	20	3r.	Ciències Polítiques	Membre del teixit associatiu
	A4	M	22	3r.	Ciències Polítiques	Representant òrgans de govern
	A5	M	19	2n.	Economia	Representant òrgans de govern
B	B1	M	21	3r.	ADE	Membre del teixit associatiu
	B2	M	20	2n.	Economia	Participant en activitats culturals
	B3	F	20	2n.	Comunicació Audiovisual	Participant en activitats esportives
	B4	F		4t.	Ciències Polítiques	Membre d'assemblea d'estudiants
	B5	M	20	3r.	Humanitats	Membre d'assemblea d'estudiants
C	C1	F	21	4t.	Humanitats	Membre del teixit associatiu
	C2	F	21	4t.	Comunicació Audiovisual	Participant en activitats de solidaritat
	C3	F	19	3r.	Medicina	Participant en activitats culturals
D	D1	F	22	4t.	Ciències Polítiques	Representant òrgans de govern
	D2	F	19	2n.	Ciències Polítiques	Membre del teixit associatiu
	D3	M	24	4t.	Economia	No participatiu
	D4	M	21	2n.	Periodisme	No participatiu
	D5	M	19	2n.	Periodisme i C. Polítiques	No participatiu

Sexe: 48,5% dones i 51,5% homes

Mitjana d'edat: 20,52 anys

Curs: Primer: 12% Segon: 24% Tercer: 36%
Quart: 27%

Estudis

Dret: 3%

Economia: 21%

Ciències Polítiques: 24%

ADE: 6%

Comunicació Audiovisual: 6%

Humanitats: 12%

Medicina: 3%

Periodisme: 15%

Enginyeria Informàtica: 6%

Informàtica Superior: 3%

¹⁵ Tots els participants del grup F són membres d'assemblees d'estudiants i per tant es detalla si tenen participació més enllà d'aquestes.

E	E1	M	21	1r.	Periodisme	No participatiu
	E2	M	24	2n.	Periodisme	No participatiu
	E3	M	20	3r.	Enginyeria Informàtica	No participatiu
	E4	F	20	3r.	Enginyeria Informàtica	No participatiu
	E5	F	18	1r.	Periodisme	No participatiu
	E6	F	21	4t.	ADE	No participatiu
	E7	M		3r.	Informàtica Superior	No participatiu
F	F1	F	21	3r.	Economia	Només membre d'assemblea
	F2	F	21	3r.	Economia	Només membre d'assemblea
	F3	M	19	1r.	Ciències Polítiques	Membre d'un sindicat i d'una NOP
	F4	M		2n.	Ciències Polítiques	Membre d'una organització política
	F5	F	18	1r.	Humanitats	Membre d'un sindicat estudiantil
	F6	F	22	4t.	Humanitats	Participant en activitats culturals
	F7	F	21	3r.	Economia	Membre de sindicat i d'org. pol. juvenil
	F8	F		4t.	Ciències Polítiques	Només membre d'assemblea

GUIÓ DE PREGUNTES DEL GRUP DE DISCUSSIÓ DELS ESTUDIANTS (qüestionari individual escrit previ)

BLOC 0 (introducció/trencar el gel)

- Expectatives prèvies sobre la formació a la UPF.
- I la realitat? Nivell de satisfacció obtingut.
- Us sentiu “de la Pompeu”? Com explicariu el vostre sentiment de pertinença a la UPF?
- Què en penseu, del paper de l'estudiant a la UPF?

BLOC 1 (emmarcament del tema)

- Què enteneu per participació?
- I en concret, a la universitat, què creieu que és “participar”? Com es pot participar a la UPF? Si no surt, plantejar si és participar o no les accions o conceptes següents: voluntariat, fer esport individual/col·lectiu, organitzar festes a la Universitat...
- La UPF és un espai adequat per participar?

BLOC 2 (coneixement i valoració)

- Quins organismes de participació d'estudiants coneixeu de la UPF? I quins mecanismes de participació coneixeu?
- Quina és la seva funció?
- Com els valoreu?
- Coneixeu altres formes de participació més informals o no reglades a la UPF? Quines?
- Quins avantatges o inconvenients hi veieu respecte a les primeres?
- Per on obteniu la informació sobre les diferents possibilitats de participació? I si haguéssiu de buscar vosaltres la informació, on us dirigiríeu?
- Com valoreu en general les possibilitats dels estudiants de participar a la UPF?

BLOC 3 (motivacions i gratificacions)**Als que no participeu:**

- Per què no ho feu?
- Participaríeu? Què hauria de canviar perquè ho féssiu?
- Quines motivacions creieu que poden tenir els altres per participar?
- Els estudiants que participen, responen a algun perfil concret? Depèn del tipus de participació que fan?

Als que participeu:

- Per què ho feu? Quines motivacions teniu?
- Què us aporta personalment? Com us sentiu?
- Hi ha diferències segons el tipus d'activitat participativa? Quines?
- Per què creieu que no ho fan els altres?
- Els estudiants que participen, responen a algun perfil concret?

BLOC 4 (propostes de millora)

- Per acabar, se us acut alguna proposta de com es podria millorar la participació dels estudiants a la UPF?

BLOC 5 (les assemblees d'estudiants)¹⁶

- Valoració de les assemblees com a model de participació a la universitat. Aspectes positius i negatius.
- Quina imatge té de les assemblees la universitat com a institució? Hi ha interlocució?

---

¹⁶ Preguntes exclusives per al grup de discussió F.

- Quina possibilitat/capacitat d'incidència tenen les assemblees a la UPF?
- Què considereu que han aconseguit?
- Quina imatge en tenen els estudiants que no hi participen?
- Les assemblees entren en col·lisió o contradicció amb altres mecanismes de participació (òrgans formals, Consell d'Estudiants, associacions d'estudiants, delegats...)?
- Quines són les principals dificultats de les assemblees per al seu funcionament?
- Hi pot fer alguna cosa la Universitat, per alleugerir aquestes dificultats?

ANÀLISI DE LA PARTICIPACIÓ ESTUDIANTIL A LA UPF

Grups de discussió. Qüestionari previ individual escrit

Sexe: Edat:

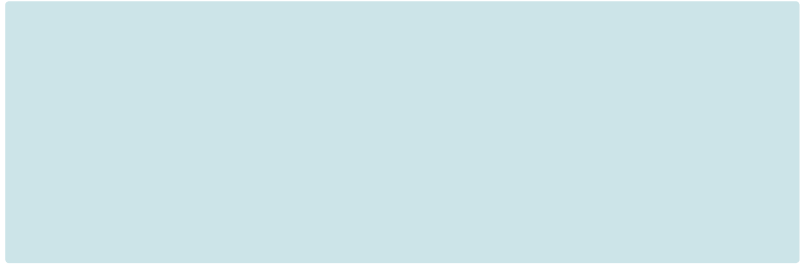
Estudis en curs a la UPF:

Curs:

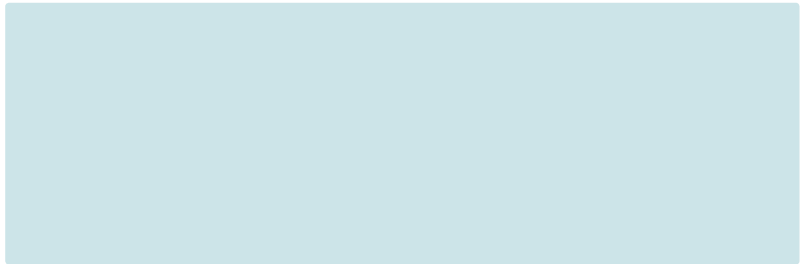
Quines activitats realitzes en el teu temps de lleure?

Quines activitats realitzes a la Universitat, més enllà de totes les que estan relacionades amb l'àmbit acadèmic?

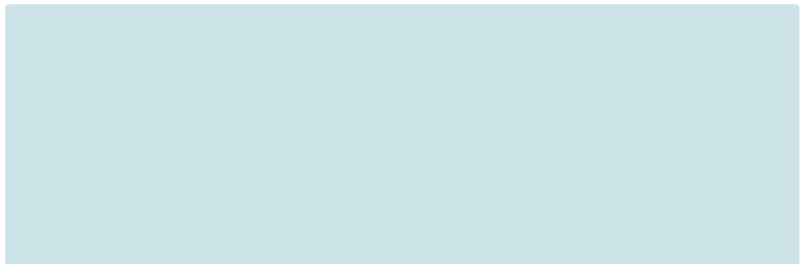
Formes part d'alguna associació o entitat fora de la Universitat? De quina?

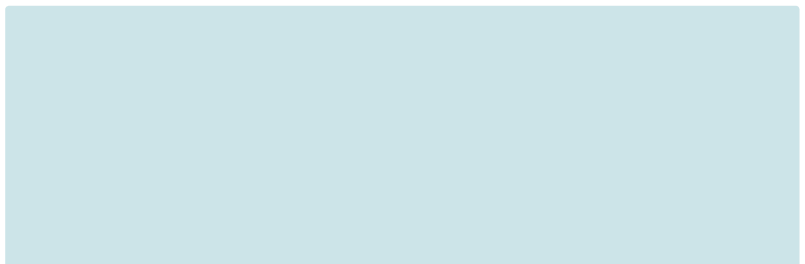
I a la Universitat, formes part d'alguna entitat? De quina?

Enumera els tres aspectes que més valores sobre la participació a la UPF

Enumera els tres aspectes que menys valores sobre la participació a la UPF

ANNEX 3. Guió de les entrevistes a responsables acadèmics i professors

ENTREVISTES A RESPONSABLES ACADÈMICS I PROFESSORS

Trencar el gel

- Com entens la formació dels estudiants?
- Quina creus que ha de ser la funció de la Universitat?
- I la UPF? Té alguna funció/valor específic/diferencial?

Opinió sobre el concepte de participació a la Universitat

- Què entens per participació en el context de la Universitat?
- Quins mecanismes de participació coneixes?
- Per a tu, és participació...
  - > la representació dels estudiants en els principals òrgans i comissions de la Universitat?
  - > la pertinença a associacions?
  - > involucrar-se en activitats culturals, esportives i de cooperació o solidaritat?
  - > altres aspectes?

Opinió general sobre les activitats de participació estudiantil com a component de la formació integral de l'estudiant

- Coneixes el SACU?
- Saps que el SACU participa en el Curs d'Introducció a la Universitat de cada centre/escola? Què opines sobre això?
- Per a què creus que serveix participar en alguna d'aquestes activitats (enumerades abans)?
- Ens podries comentar els aspectes positius i negatius que consideres que la participació aporta als estudiants i a la Universitat?

Opinió sobre el paper de l'estudiant en el funcionament de la UPF

- Fins a quin punt creus que és important el paper dels estudiants en el funcionament de la Universitat?

Valoració sobre les possibilitats de participació (per part dels estudiants) a la UPF

- Quina és la teva valoració sobre els àmbits i les possibilitats de participació estudiantil disponibles a la UPF?

Diferències segons el tipus de participació

- Hi ha algun tipus de participació que et sembli més rellevant?
- Creus que hi ha diferències entre la participació més reglada en òrgans i la resta d'activitats? Quines?

Facilitació de la participació

- Com es facilita la implicació i la participació dels estudiants del teu centre/escola? (per exemple, s'asseguren uns horaris que permetin deixar temps per a la participació estudiantil, coincidència d'esdeveniments importants amb exàmens...)
- Com facilites tu la participació entre els teus estudiants? (només per als professors)

Estructures pròpies de participació d'estudiants (només per als responsables acadèmics)

- El teu centre/escola, té estructures pròpies de participació estudiantil?
- Com a deganat, s'afavoreix la participació dels estudiants en les estructures generals i pròpies dels estudis? Com?

Valoració global de la participació dels estudiants a la Universitat i a la titulació

- Com valores globalment la participació dels estudiants a la Universitat i al teu centre/escola?

Factors que poden influir en el grau de participació dels (seus) alumnes

- Segons el que hagi pogut observar, quins són els factors que influeixen en el grau de participació dels teus alumnes?

Canvis i propostes

- Creus que haurien de revisar-se els tipus de participació estudiantil a la UPF? En quin sentit?
- Quines mesures d'actuació que puguin afavorir la participació proposaries?
- Tens alguna proposta relacionada amb la difusió de la informació sobre la participació i la representació estudiantils?

ANNEX 4. Guió de les entrevistes als responsables del SACU i de l'USPE

ENTREVISTES A RESPONSABLES DEL SACU I L'USPE

Trencar el gel

- Com entens la formació dels estudiants?
- Quina creus que ha de ser la funció de la Universitat?
- I la UPF? Té alguna funció/valor específic/diferencial?

Opinió sobre el concepte de participació a la Universitat

- Què entens per participació en el context de la Universitat?
- Quins mecanismes de participació coneixes?
- Per a tu, és participació...
  - > la representació dels estudiants en els principals òrgans i comissions de la Universitat?
  - > la pertinença a associacions?
  - > involucrar-se en activitats culturals, esportives i de cooperació o solidaritat?
  - > altres aspectes?

Opinió general sobre les activitats de participació estudiantil com a component de la formació integral de l'estudiant

- Per a què creus que serveix participar en alguna d'aquestes activitats (enumerades abans)?
- Ens podries comentar els aspectes positius i negatius que consideres que la participació aporta als estudiants i a la Universitat?

Opinió sobre el paper de l'estudiant en el funcionament de la UPF

- Fins a quin punt creus que és important el paper dels estudiants en el funcionament de la Universitat? (per exemple, la participació en l'elaboració dels plans d'estudis, la representació de la UPF en competicions esportives...)
- Fins a quin punt creus que és important el paper dels estudiants en l'organització de les activitats realitzades des del SACU i l'USPE?

Valoració sobre les possibilitats de participació (per part dels estudiants) a la UPF

- Quina és la teva valoració sobre els àmbits i les possibilitats de participació estudiantil disponibles a la UPF?

Diferències segons el tipus de participació

- Trobes diferències entre el tipus de participació associada a l'àmbit dels esports, la cultura, la solidaritat o a la gestió de la Universitat?
- Hi ha punts d'unió entre aquests àmbits de participació?
- Hi ha algun tipus de participació que et sembli més rellevant?
- Creus que hi ha diferències entre la participació més reglada en òrgans i la resta d'activitats? Quines?

Coneixement i ús per part dels estudiants de les activitats organitzades i dels serveis del SACU i l'USPE

- Quin grau de coneixement tenen els estudiants de les activitats i els serveis que s'ofereixen als estudiants des del SACU i l'USPE?
- En quin grau participen en aquestes activitats?
- Quines són les principals dificultats per organitzar i desenvolupar aquestes activitats?
- Quina utilització dels recursos facilitats fan les associacions? I les assemblees, els utilitzen?
- Quines són les principals dificultats en relació amb el conjunt dels estudiants, les associacions i les assemblees?
- L'existència d'aquestes activitats i els serveis a les associacions contribueixen a enfortir i a augmentar la participació dels estudiants?
- Quina acollida ha tingut la participació del SACU en el curs d'Introducció a la Universitat de cada centre/escola? Què n'opines, sobre això?

Facilitació de la participació

- Creus que els professors i la mateixa institució faciliten la implicació i la participació dels estudiants? (per exemple, s'asseguren uns horaris que permetin deixar temps per a la participació estudiantil, coincidència d'esdeveniments importants amb exàmens...)
- Creus que el nou Estatut de l'Estudiant afavorirà la participació dels estudiants en els àmbits d'esports, cultura, solidaritat i representació?

Valoració global de la participació dels estudiants a la Universitat i a la titulació

- Com valora globalment la participació dels estudiants a la Universitat?

Factors que poden influir en el grau de participació dels estudiants

- Segons el que hagi pogut observar, quins són els factors que influeixen en el grau de participació dels estudiants?

Canvis i propostes

- Creus que haurien de revisar-se els tipus de participació estudiantil a la UPF? En quin sentit?
- Quines mesures d'actuació que puguin afavorir la participació proposaries?
- Tens alguna proposta relacionada amb la difusió de la informació sobre la participació i la representació estudiantils?
- I sobre el rol del SACU i l'USPE, penses que podríeu millorar d'alguna manera les vostres estratègies de comunicació i mobilització per aconseguir que participin més estudiants en les vostres activitats?
- Què penseu sobre la possibilitat que els estudiants i les associacions poguessin organitzar activitats conjuntament amb el SACU o l'USPE? Si ja ho fan, creieu que seria bo que això és fes de manera més general?

ANNEX 5. Normativa

Tota la **normativa** relacionada amb la Universitat es pot trobar a la pàgina web de la UPF: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/>

Els **estatuts i les normes** reglamentàries de la UPF es troben a: <http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/>

Estatuts de la UPF:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/creacio-estatuts/estatuts2010/>

Òrgans de govern:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/>

Reglaments d'**òrgans col·legiats** d'àmbit general:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/collegiats-general/>

> Reglament del **Claustre** universitari:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/collegiats-general/clus.html>

> Reglament del **Consell Social**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/collegiats-general/soc.html>

> Reglament del **Consell de Govern**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/collegiats-general/junta.html>

> Reglament de la **Comissió d'Estudiants**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/organs/collegiats-general/estu.html>

Reglaments dels **òrgans d'àmbit particular** (facultats, departaments, instituts):

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/eacademica/>

> Reglaments dels **centres**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/eacademica/collegiats-centres/>

> Reglaments dels **departaments**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/eacademica/collegiats-departaments/>

> Reglaments d'**instituts** de recerca:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/eacademica/collegiats-instituts/>

Reglaments o procediments interns d'aplicació a l'**àmbit estudiantil**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/comunitat/estudiants/>

> Reglament del **Consell d'Estudiants** (CEUPF):

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/comunitat/estudiants/ceupf.html>

> Normativa reguladora de les **associacions d'estudiants**:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/comunitat/estudiants/associa.html>

> Normativa dels **delegats** d'estudiants de les titulacions de grau de la UPF:

<http://www.upf.edu/universitat/normativa/upf/comunitat/estudiants/delegats.html>

POSA-HI L'ACCENT,
PARTICIPA...

Vicerectorat d'Estudiants de la Universitat Pompeu Fabra